

דברי הכנסת

הישיבה המאתיים-וארבעים של הכנסת השלוש-עשרה

יום שני, ג' באב התשנ"ד (11 ביולי 1994)

ירושלים, הכנסת, שעה 16:02

תוכן העניינים

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת	
שאלות בעל-פה	
פתיחת בתים אטומים השייכים לפלשתינים	
שאלות ותשובות	
חובת מילוי פקודות בצה"ל	
התקנת קווי טלפון בבניין המועצה הכלכלית הפלשתינית	
הכאת ילדים יהודים בחברון על-ידי חיילים ושוטרים	
יחס הרשויות למשפחות נפגעי פעולות איבה	
אבטחת הקניון בקריית-ביאליק	
ערכות מגן למשוררי צה"ל	
מבדקים ליחידות התנדבות בסמוך למועדי בחינות הבגרות	
כשרות המזון של חברי משלחת צה"ל לפולין	
כינוי צורם לחטיבת גולני על גבי תעודה צה"לית	
יחסו של סמח"ט יהודה לתושבי קריית-ארבע	
הצעת חוק השיפוט הצבאי (תיקון מס' 26), התשנ"ד–1994	
(קריאה ראשונה)	
הצעת חוק מס רכוש וקרן פיצויים (תיקון מס' 25), התשנ"ד–1994	
(קריאה שנייה וקריאה שלישית)	
שאלות בעל-פה	
התניית פתיחת חווה חקלאית לתיירים בפתיחתה בשבתות ובמועדים	
שאלות ותשובות	
בדיקות ביטחוניות משפילות בנמל התעופה בן-גוריון	
הענקת חסות משרד התיירות לקונצרט כנסייתי	
הקמת פארק קזינו ובידור בתמנע	
בתי קזינו באילת	
חופשות מאורגנות לעובדים בטורקיה	
3,000 שנה לירושלים	
כינוס נכסי מלונות החוף השקט	
סקירת שר התעשייה והמסחר על פעולות משרדו	
מותו של הרבי מלובביץ'	
הודעת הממשלה על החלטתה להעברת סמכות הביצוע של חוק המוזיאונים, התשמ"ג–1983, משר החינוך, התרבות והספורט לשרת האמנויות והמדע, ועל העברת הסמכויות והחובות של חוק רישום ציוד הנדסי, התשי"ז–1957, לשר התחבורה	
הצעת חוק חובת המכרזים (תיקון מס' 6) (הפרדת מכרזים בעבודות בנייה ותשתית), התשנ"ד–1994	
(קריאה ראשונה)	
הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 90) (קצבת שאירים), התשנ"ד–1994	

(קריאה ראשונה)

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אני פותח את ישיבת הכנסת, יום שני, ג' באב התשנ"ד, 11 ביולי 1994.

הודעה למזכיר הכנסת.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

ברשות יושב-ראש הכנסת, הנני מתכבד להודיע, כי הונחו היום על שולחן הכנסת:

לקריאה ראשונה, מטעם הממשלה – הצעת חוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים (תיקון מס' 12) (חישוב פיצויים ותיקונים שונים), התשנ"ד–1994.

לקריאה שנייה ולקריאה שלישית – הצעת חוק מבקר המדינה (תיקון מס' 22), התשנ"ד–1994, שהחזירה הוועדה לענייני ביקורת המדינה.

לדיון מוקדם – הצעות חוק של חברי הכנסת ממספר א'תתקנא עד מספר ב'סג, כל הרשימה תפורסם בפרוטוקול:

הצעת חוק עידוד יזמות נשים (שליטה ובעלות בעסקים) (הוראת שעה), התשנ"ד–1994, מאת חברי הכנסת ע' מאור, ר' אלול, ד' איציק וב' טמקין; הצעת חוק למניעת פעולות הארגון לשחרור פלשתינ בירושלים, התשנ"ד–1994, מאת חבר הכנסת דוד מנע; הצעת חוק בוררות מוסכמת בשירותים חיוניים, התשנ"ד–1994, מאת חבר הכנסת דוד מנע; הצעת חוק לימוד חובה (תיקון – דיווח על נשירת תלמידים), התשנ"ד–1994, מאת חבר הכנסת משה פלד; הצעת חוק בנק ישראל (תיקון מס' 1), התשנ"ד–1994, מאת חבר הכנסת חגי מירום; הצעת חוק לעידוד הפקה ויצירה ישראלית מקורית בשידורי טלוויזיה, התשנ"ד–1994, מאת חברי הכנסת ד' צוקר, ז"ב בגין וד' איציק; הצעת חוק הבטחת הכנסה (תיקון – בן זוגו של אסיר או עציר), התשנ"ד–1994, מאת חבר הכנסת רחבעם זאבי; הצעת חוק חינוך ממלכתי (תיקון – מספר התלמידים בכיתה), התשנ"ד–1994, מאת חבר הכנסת שלמה בוחבוט; הצעת חוק מס ארגון, התשנ"ד–1994, מאת חבר הכנסת יורם לס; הצעת חוק החנינה (סייג לחנינה קבוצתית), התשנ"ד–1994, מאת חברי הכנסת ד' מגן וי' ביבי; הצעת חוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב] (תיקון – דמי אבטלה שאינם נופלים משכר המינימום), התשנ"ד–1994, מאת חברי הכנסת ת' גוז'נסקי וה' מחאמיד; הצעת חוק-יסוד: החקלאות, מאת חבר הכנסת משה פלד; הצעת חוק ארגון הפיקוח על העבודה (תיקון – עונשין), התשנ"ד–1994, מאת חברי הכנסת מ' פלד וא' יחזקאל; הצעת חוק לתיקון פקודת החברות [נוסח חדש] (הקפאת הליכים במסגרת הליכי הסדר ופשרה), התשנ"ד–1994, מאת חברי הכנסת ג' גל וד' צוקר; הצעת חוק יסודות התקציב (תיקון מס' 1) (עונשין), התשנ"ד–1994, מאת חבר הכנסת מאיר שטרית; הצעת חוק הסדרים למניעת עושק וקיפוח של עובדים זרים, התשנ"ד–1994, מאת חבר הכנסת אברהם פורז; הצעת חוק סמכויות שעת-חירום (מעצרים) (תיקון – סייג לתחולה), התשנ"ד–1994, מאת חבר

הכנסת דוד מנע; הצעת חוק חנינה כללית הדרגתית, התשנ"ד-1994, מאת חבר הכנסת יוסף בא-גד; הצעת חוק הסדרים בעקבות קבלת חוק ביטוח בריאות ממלכתי (ארגון עובדים), התשנ"ד-1994, מאת חבר הכנסת אברהם פורז; הצעת חוק שירות המדינה (משמעת) (תיקון – יחס נאות לציבור), התשנ"ד-1994, מאת חבר הכנסת יוסף בא-גד; הצעת חוק המים (תיקון – איסור ויתור על מקורות המים), התשנ"ד-1994, מאת חבר הכנסת רפאל איתן; הצעת חוק בריאות נבחר ציבור, התשנ"ד-1994, מאת חבר הכנסת גון שגב; הצעת חוק תגמולים לחיילים ולבני משפחותיהם (חבלה שלא בעת מילוי תפקיד) (תיקון – סייג לתחולה), התשנ"ד-1994, מאת חבר הכנסת רענן כהן; הצעת חוק המכר (דירות) (הוזלת מחירי דירות לזכאים), התשנ"ד-1994, מאת חבר הכנסת אלי דיין; הצעת חוק שיפוט בתי-דין דתיים (דין מהותי, סדרי דין וסעדים), התשנ"ד-1994, מאת חבר הכנסת אברהם ורדיגר; הצעת חוק הבטחת הכנסה (תיקון – זכאות בן זוגו של אסיר), התשנ"ד-1994, מאת חבר הכנסת יוסף בא-גד; הצעת חוק פרסום תביעות משפטיות, התשנ"ד-1994, מאת חבר הכנסת אברהם הירשזון; הצעת חוק רשות השידור (תיקון – הקצאת זמן שידור לשידורי יהדות ומורשת ישראל), התשנ"ד-1994, מאת חבר הכנסת יוסף בא-גד; הצעת חוק חקירת היעלמותם של ילדים מבין עולי תימן, התשנ"ד-1994, מאת חבר הכנסת אביגדור קהלני; הצעת חוק מגן-דוד-אדום (תיקון – חובש מלווה לאמבולנס), התשנ"ד-1994, מאת חבר הכנסת יורם לס; הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – קצבת נכות), התשנ"ד-1994, מאת חבר הכנסת יורם לס; הצעת חוק הליכי תכנון ובנייה (הוראת שעה) (תיקון – התקדמות ביצוע), התשנ"ד-1994, מאת חבר הכנסת רענן כהן; הצעת חוק מינהל מקרקעי ישראל (מועצת מינהל מקרקעי ישראל), התשנ"ד-1994, מאת חבר הכנסת ד' מגן, א' הירשזון ו' שפי; הצעת חוק לטיפול בדרי רחוב, התשנ"ד-1994, מאת חבר הכנסת יוסף בא-גד; הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – ביטוח עקרת בית), התשנ"ד-1994, מאת חבר הכנסת ד' מגן וע' פרץ; הצעת חוק שימוש בדלק דל-גופרית בתחבורה ציבורית, התשנ"ד-1994, מאת חבר הכנסת א' הירשזון וד' מגן; הצעת חוק הבנקאות (רישוי) (הוראת שעה), התשנ"ד-1994, מאת חבר הכנסת גדעון שגיא; הצעת חוק הרשויות המקומיות (ייעוץ משפטי) (תיקון – מעמד היועץ וחובותיו), התשנ"ד-1994, מאת חבר הכנסת בנימין טמקין; הצעת חוק הדיינים (תיקון – נשיא בית-הדין הרבני הגדול), התשנ"ד-1994, מאת חבר הכנסת עובדיה עלי; הצעת חוק הפיצויים לעובדי קרינה שחלו בסרטן, התשנ"ד-1994, מאת חברת הכנסת לימור לבנת; הצעת חוק דירות עממיות (הוזלת מחירים), התשנ"ד-1994, מאת חבר הכנסת מאיר שטרית; הצעת חוק האזרחים הוותיקים (פטור מתשלום בתחבורה הציבורית), התשנ"ד-1994, מאת חבר הכנסת אברהם הירשזון; הצעת חוק פקודת בריאות העם (תיקון – הפצת מידע בדבר סיכונים סביבתיים), התשנ"ד-1994, מאת חבר הכנסת א' סלמוביץ ו' מצא; הצעת חוק ביטוח בריאות ממלכתי (תיקון – ביטול התניית תחולת החוק בחקיקת חוק מס ארגון או מס רווחת האדם), התשנ"ד-1994, מאת חבר הכנסת אברהם פורז; הצעת חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם (תיקוני חקיקה), התשנ"ד-1994, מאת חבר הכנסת מאיר שטרית; הצעת חוק הבחירות לכנסת (תיקון – אחוז החסימה), התשנ"ד-1994, מאת חבר הכנסת מאיר שטרית; הצעת חוק הבחירות לכנסת [נוסח משולב] (תיקון – עזרה בהצבעה), התשנ"ד-1994, מאת חבר הכנסת אליעזר זנדברג; הצעת חוק הבחירות לכנסת [נוסח משולב] (תיקון – הצבעת בן זוגו של עובד הרשאי להצביע בנציגות), התשנ"ד-1994, מאת חבר הכנסת אליעזר זנדברג; הצעת חוק הבחירות לכנסת (תיקון – הצבעת שוטרים בבתי-מעצר), התשנ"ד-1994, מאת חבר הכנסת אליעזר זנדברג; הצעת חוק הבחירות לכנסת [נוסח משולב] (הצבעה על כלי שיט), התשנ"ד-1994, מאת חבר הכנסת אליעזר זנדברג; הצעת חוק הבחירות לכנסת [נוסח משולב] (תיקון – פרוטוקול ועדת קלפי וביטול חובת התייעצות), התשנ"ד-1994, מאת חבר הכנסת אליעזר זנדברג; הצעת חוק הבחירות לכנסת [נוסח משולב] (תיקון – תעמולה בין חיילים), התשנ"ד-1994, מאת חבר הכנסת אליעזר זנדברג; הצעת חוק הבחירות לכנסת [נוסח משולב] (תיקון – הרכב ועדת קלפי), התשנ"ד-1994, מאת חבר הכנסת אליעזר זנדברג; הצעת חוק הבחירות לכנסת [נוסח משולב] (תיקון – הוראות במקרים מיוחדים), התשנ"ד-1994, מאת חבר הכנסת אליעזר זנדברג; הצעת חוק הבחירות לכנסת [נוסח משולב] (תיקון – נטילת חסינות), התשנ"ד-1994, מאת חבר הכנסת חגי מירום; הצעת חוק-יסוד: הממשלה (תיקון – החזרת הסמכויות לכנסת), מאת חבר הכנסת רע' כהן וד' מנע; הצעת חוק מס ערך מוסף (תיקון – מכירת דירות לזכאים), התשנ"ד-1994, מאת חבר הכנסת רענן כהן; הצעת חוק פקודת מס הכנסה (תיקון – שיחלוף נכס שאינו בר-פחת), התשנ"ד-1994, מאת חבר הכנסת רון נחמן; הצעת חוק הבחירות

לכנסת (תיקון – חזרת חבר הכנסת לסיעת האם), התשנ"ד–1994, מאת חברי הכנסת נ' בלומנטל ופ' בדש; הצעת חוק העונשין (תיקון – התיימרות לשלטון), התשנ"ד–1994, מאת חבר הכנסת יהושע מצא; הצעת חוק המאבק הלאומי בתאונות דרכים, התשנ"ד–1994, מאת חברי הכנסת צ' הנגבי, א' בורג וקבוצת חברי הכנסת.

היו"ר ש' וייס:

תודה, אדוני המזכיר.

שאלות בעל-פה

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, נעבור להמשך סדר-היום. שאלתא בעל-פה מס' 338 לסגן שר הביטחון, מאת חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה, בנושא: פתיחת בתים אטומים השייכים לפלשתינים.

פתיחת בתים אטומים השייכים לפלשתינים

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אדוני היושב-ראש, כבוד סגן שר הביטחון, חברי הכנסת, לאחרונה החלה אגודה נגד אלימות לפתוח בתים אטומים השייכים לפלשתינים שהאשמו בעבירות ביטחוניות.

ברצוני לשאול:

האם תיענה הממשלה לבקשת התושבים לפתוח את הבתים האטומים? אם כן – מתי וכיצד?

היו"ר ש' וייס:

אדוני סגן שר הביטחון, תשובתך.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, כל בקשה לפתיחת בית שנאטם נבחנת לגופה. הכול לפי חומרת הנסיבות שגרמו לאטימה. עם זאת, עלי להוסיף, שכל דיווח על הסרת אטימה בלתי חוקית גורר אחריו חידוש האטימה, כי צה"ל ורק צה"ל נושא באחריות לחוק ולסדר הציבורי בשטחים.

היו"ר ש' וייס:

שאלה נוספת לחבר הכנסת דראושה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

כבוד סגן שר הביטחון, לאור ההתפתחויות הפוליטיות, וכאשר תהליך השלום מתקדם, ולאחר שהוכח עד עכשיו שההסכמים בין ישראל ובין אש"ף מתממשים לשביעות רצון כללית ויש תמיכה הולכת ומתרחבת בעזה ובגדה המערבית בתהליך השלום, לאור זאת, האם לא הגיע הזמן שממשלת ישראל תעשה מחווה מיוחדת בנושא הבתים האטומים ותורה על פתיחת כל הבתים הללו, מה עוד שאנחנו מצפים שבחודשים הקרובים הרשות השלטונית הפלשתינית תהיה בעלת סמכויות על כל שטחי הגדה המערבית? אם כן, מדוע ממשלת ישראל לא תעשה את הג'סטה הזאת ובעצמה תורה על פתיחת כל הבתים האטומים?

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

חבר הכנסת דוד מגן, ואחריו – חבר הכנסת טלב אלסאנע, כל אחד דקה.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני סגן שר הביטחון, הייתי מבקש לדעת אם יש לך נתונים על-אודות מספר הבתים האטומים, ואם אפשר – לחלק זאת חלוקה גיאוגרפית, ולנוכח הנתונים הללו לדעת מה אתם מתכוונים ליזום בעניין זה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חבר הכנסת אלסאנע, עד דקה.

טלב אלסאנע (מד"ע):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, ברצוני לציין שאטימת בתים הינה בגדר ענישה קולקטיבית. לא פעם אחת קורה, שבגלל מעשה של בן אחד במשפחה מענישים את כל בני המשפחה, גם את ההורים, גם כשמדובר במשפחה ברוכת ילדים. היום, לאחר התקדמות תהליך השלום, אנו עדים לשחרורם של אסירים פלשתינים, שזה צעד מאוד חיובי, אבל בו בזמן אוסרים על אותה משפחה להסיר את העונש הקולקטיבי, שהוא עונש בלתי חוקי מבחינת המשפט הבין-לאומי, כשאותו אדם, הבן שעשה את המעשה, ונכלל במסגרת השלום, הוא שוחרר והמשפחה ממשיכה להיות מוענשת בגין אותו מעשה.

מדוע לא מפסיקים את העונש הזה, כצעד וכמחווה בהתאם להתקדמות תהליך השלום?

היו"ר ש' וייס:

אדוני סגן שר הביטחון.

סגן שר הביטחון מ' גור:

לצערי, אין לי הפרטים שעליהם שאל חבר הכנסת דוד מגן, ולכן אני לא יכול להיכנס לפירוט. אני אבדוק ואמציא לך.

חברי הכנסת דראושה ואלסאנע, נכון שיש תהליך שלום, אבל, לצערי הרב, באותה מידה נכון שהטרור נמשך, והוא קוצר קציר דמים, ועכשיו; לשמחתי, לא כל יום, אבל הרבה מאוד. לא שמעתי מכם גינוי לטרור הזה. למה פתאום נעשה מחוות?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

שמעת אלף פעמים שאנחנו מגנים – – –

סגן שר הביטחון מ' גור:

תסלח לי. אני לא שמעתי אותך מגנה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

עכשיו לא דיברנו על זה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

היית יכול להכניס את זה.

אם אתה מבקש ממני מחווה – – –

יוסף בא-גד (מולדת):

— — —

היו"ר ש' וייס:

סליחה. חברי הכנסת, לא מקובל לקרוא קריאות ביניים בזמן שאלות בעל-פה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אתה מבקש ממני מחווה, כשאתה לא מוצא לנכון לגנות פה, בכנסת, ולא בהיחבא, את הטרור?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

שמעת אותנו אלף פעמים.

קריאות:

— — —

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת דראושה ואלסאנע, לא מקובל לקרוא קריאות ביניים.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אנחנו הבענו מחאה.

היו"ר ש' וייס:

סליחה, פעם אחת – – –

טלב אלסאנע (מד"ע):

יש אנשים – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת אלסאנע, מחיתם פעם אחת. מספיק.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אתה עושה עוול. אתה יודע את עמדתנו היטב.

סגן שר הביטחון מ' גור:

חבר הכנסת אלסאנע, כדאי לך לדעת דבר פשוט: כשאתה שואל ואתה נכנס לשדה הקרב המילולי – בשדה הקרב יורים. אז אל תבוא בטענות כשאתה מקבל חזרה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

הוא דיבר על – – –

סגן שר הביטחון מ' גור:

תסלח לי, אל תתקן אותי.

קריאות:

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת אלסאנע ודראושה.

טלב אלסאנע (מד"ע):

תסלח לי.

היו"ר ש' וייס:

אל תסלח לי. אני מורה לך, בכל הכבוד, בזמן שאילתות בעל-פה אין קריאות ביניים. זה הכול. מה לעשות?

סגן שר הביטחון מ' גור:

אנחנו נמשיך בתהליך השלום. אנחנו נמשיך בתהליך השלום, כי לפי דעתנו זה הכיוון הנכון. אבל אנחנו נילחם בטרור בכל האמצעים ובכל השיטות, ובכל רגע, בהתאם למיטב שיקולינו הביטחוניים. אנחנו לא אוטמים סתם בתיים. כל מקרה נשקל לעניין, נבדק לעומק. לכן אנחנו גם לא ניתן להפקרות להשתרר – ויפתחו לנו סתם את האטימות הללו. אנחנו נבדוק כל מקרה לעניין.

אני רוצה לומר מלה לגבי הג'סטות. יש גבול למה שניתן לדרוש כאשר מתנהל משא-ומתן. מתנהל משא-ומתן. במשא-ומתן הזה עולים האילוצים השונים, והראש והראשון שבהם: ביטחון לכולם. אם איש אינו יכול ואיננו מוכן לקחת על עצמו לערוב לכך שלא יהיו מקרי טרור ולא יהיו מקרי רצח – שלא יבקש ג'סטות ולא מחוות. בבקשה, משא-ומתן; משא-ומתן מכובד, משא-ומתן רציני, כאשר נושא הביטחון בו הוא נושא מרכזי.

לכן, אדוני היושב-ראש, אנחנו נמשיך לפעול נגד הטרור גם אם הדבר מחייב אטימות חדשות, וכל אטימה קיימת תיבחן לעניין.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לסגן שר הביטחון.

שאלות ותשובות

היו"ר ש' וייס:

אני מזמין את סגן שר הביטחון להוایل בטובו להגיע אלינו ולהשיב על שאלות רגילות.

דוד מגן (הליכוד):

כדאי לקרוא ליושב-ראש ועדת הכספים, כי יש אחר כך הצבעה.

היו"ר ש' וייס:

הוא בסביבה. ראינוהו.

חובת מילוי פקודות בצה"ל

חברת הכנסת ל' לבנת שאלה את שר הביטחון ביום כ"ט באייר התשנ"ד (10 במאי 1994):

לפי מכתב של אב לחיילת, אשר התפרסם בעיתון "הארץ" מיום 24 באפריל 1994, מפקדת בסיס טירונות הסבירה, שיש להפעיל את "החוש הבריא" בעניין מתן פקודות ויש פקודות שאסור למלאן, כגון זו הנושאת אופי לא-מוסרי, ואולם נציג קצין חינוך ראשי הדגיש שעליהן למלא אחר כל פקודה, לרבות העברת תינוקות מפעוטון של התנחלות לאוטובוס.

ברצוני לשאול:

1. האם קיים מבחן של מוסריות בעניין מילוי פקודות?

2. מי צדק בתיאור דלעיל, מפקדת בסיס הטירונות או נציג קצין חינוך ראשי?

3. מה הן ההנחיות של מערך החינוך בצה"ל בכל הנוגע לעניין מוסר ומילוי פקודה?

4. האם יש תוכנית לפינוי יישובים, ואם לא – מדוע נותן קצין חינוך ראשי דוגמה הנוגעת לפינוי?

תשובת סגן שר הביטחון מ' גור:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

4-1. חיילי צה"ל ממלאים אחר פקודות מפקדיהם בהתאם לחוק, והנחת היסוד היא כי החוק בישראל הוא מוסרי. פקודה חייבת בציות, אף אם סבור החייל שהפקודה לוקה באי-חוקיות. אך במקרה כזה מחובתו להתלונן בדרכים הקבועות לכך. איזון זה הכרחי, מטבע הדברים, כדי שהמערכת תוכל לתפקד. שונים פני הדברים כאשר לפקודה בלתי חוקית בעליל, שכלשון פסק-הדין בפרשת כפר-קאסם בשעתה, מונף עליה "דגל שחור". כאן בא לידי ביטוי בבירור התחום המוסרי ומבחנו; פקודה כזאת אל לו לחייל לבצע, וכמובן בדיעבד ייבחן אם צדק בהחלטתו.

כיוון שנושא חובת הציות היה על סדר-היום הציבורי בחודשים האחרונים, ייתכן כי קצינים שונים עסקו בו בשיחות עם חייליהם, ולעתים תוך שוני בדגשים.

לגופו של דבר, מערך החינוך בצה"ל מופקד על החינוך ועל הבהרת המצב החוקי, על הנחלת הצורך בביצוע הפקודות, וגם על המודעות להגבלות ולהבחנות. פעולת חיל החינוך והגדנ"ע בעניין זה נעשית באורח שוטף.

על-פי ההנחיות שניתנו לאנשי חיל החינוך והגדנ"ע, אין עוסקים בדיונים בצבא בשאלת פינוי יישובים, כיוון שזו אינה חלק מן ההסכמים שהושגו. הנחיה זו תודגש שוב באוזני אנשי החיל, בסדיר ובמילואים.

התקנת קווי טלפון בבניין המועצה הכלכלית הפלשתינית

חבר הכנסת י' כץ שאל את שר הביטחון ביום ז' בסיוון התשנ"ד (17 במאי 1994):

בעיתון "הארץ" (המצ"ב) פורסם, שהממשל האזרחי דחה את בקשת המועצה הכלכלית הפלשתינית להתקין קווי טלפון בבניין המועצה בשכונת הדואר (דאחיאית אל-בריד) בצפון-מזרח ירושלים.

ברצוני לשאול:

1. האם הידיעות הנ"ל נכונות?

2. מה היא הסיבה לדחיית הבקשה?

3. האם אין דחיית הבקשה נוגדת את המדיניות הממשלתית, שלפיה יש לסייע למועצה הכלכלית לפעול לשיפור המצב הכלכלי בשטחים?

סגן שר הביטחון מ' גור:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, 1. התשובה חיובית.

2. על-פי הצהרת העקרונות של הסכם עזה ויריחו, שנחתמה עם הפלשתינים, עליהם להקים את כל מוסדות השלטון בחבל-עזה ובאזור יריחו, ולא מחוץ לשטחים האמורים.

3. אין באמור לעיל כדי לסתור את מדיניות מדינת ישראל לשיפור המצב הכלכלי באיו"ש וברצועת-עזה, לרבות באמצעות סיוע למועצה הכלכלית לפעול לשיפור המצב הכלכלי ברצועת-עזה ובאזור יריחו. עם זאת, מדינת ישראל עומדת על כך שכל דבר ייעשה על-פי הקבוע בהסכם.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. שאלה נוספת – אין. תודה.

הכאת ילדים יהודים בחברון על-ידי חיילים ושוטרים

חבר הכנסת ר' זאבי שאל את שר הביטחון ביום י"ד בסיוון התשנ"ד (24 במאי 1994):

בחודש האחרון היו מקרים אחדים שבהם חיילים ושוטרים הכו ילדים יהודים בחברון, לרבות בעיטות בגב ובבטן, אגרופים בעורף, הטחות כנגד קיר, וכו' באחד המקרים נזרק על-ידם רימון גז לעבר קבוצת ילדים יהודים. פניות בנדון אל המח"ט לא נענו.

ברצוני לשאול:

1. האם המקרים ידועים לך?

2. האם זה תואם את הוראות משרד הביטחון?

3. כיצד יפעל משרד הביטחון בנדון?

סגן שר הביטחון מ' גור:

3-1. צה"ל פועל לקיום הביטחון והסדר הציבורי בחברון, כמו בכל מקום אחר באי"ש, ומתוך אחריותו ומחויבותו לכלל האוכלוסייה, יהודים וערבים.

ילדי היישוב היהודי יוצרים לא אחת פרובוקציות נגד האוכלוסייה הערבית, הכוללות יידי אבנים ופגיעה ברכוש; הם אינם נשמעים להנחיות החיילים והשוטרים במקום ולהוראותיהם, ומאלצים את כוחות צה"ל ומשטרת ישראל לפזרם ולפעול נגדם כמתחייב, בהתאם לחוק, ובכפוף למגבלות גילם של הילדים. כאשר מדובר בקטינים – מתקיים גם טיפול עם ההורים.

הכוחות מתודרכים לפעול תוך שמירה על התנהגות הולמת ולעשות ככל שניתן לשמירה על שגרת חיים תקינה בחברון.

לפי בדיקת התלונות שהגיעו בנושא, לא נמצא דופי בהתנהגותם של החיילים, הקצינים והשוטרים שניסו למנוע הפרת החוק על-ידי הילדים, למעט אירוע זריקת רימון ההלם על-ידי חייל צה"ל. במקרה הזה פעל החייל בניגוד לנהלים, והוא הועמד על כך לדין.

היו"ר ש' וייס:

תודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת זאבי.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני סגן שר הביטחון, אתה מאמין לדיווח שקיבלת בצינורות צה"ל ממי שכתב זאת. אני מאמין לילד בן עשר מחברון, שכתב פה עדות בכתב ידו, ואתן לך זאת אם תחפוץ.

הוא כותב כך: "בס"ד, שיחקנו ליד בית שניאורסון והתכוננו ללכת לאברהם אבינו. פתאום הגיעו ארבעה ילדים ערבים, הגדול בערך בן 14-15, והקטן בערך בן 7-8. אמרנו להם שאסור לעבור והם אמרו שהם כן עוברים. אז רדפנו אחריהם עד תחנת הדלק. פתאום ראינו שלושה חיילים רצים מכיוון בית רומנו. התחלנו לחזור ואז הקצין קפץ עלי, הפיל אותי ונתן לי בעיטה בגב. באותו זמן שהרביצו לי עבר שם המג"ד ושאל מה קרה, והחייל ענה שרגמנו את הערבים באבנים, ואנחנו בכלל לא זרקנו אבנים ולא נגענו באבנים. החייל השני תפס ילד אחר – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת זאבי, תנסה לתמצת.

רחבעם זאבי (מולדת):

אני גומר, אדוני. "החייל השני תפס ילד אחר והרביץ גם לו, ואז אחי צעק: למה אתה מרביץ לאחי? ואז החייל השני דחף אותו ונתן לו אגרופ. ואז ילד אחר אמר לו: אל תרים יד. ואז החייל השני נתן גם לו מכות, ואיפה".

אני מאמין לילד קטן, ילד דתי שלא ישקר – מלמדים אותו לא לשקר – שכתב עדות בכתב ידו, יותר מאשר לאותו חייל שאמר לקצין את מה שהוא אמר ודיווח לך מה שדיווח.

היו"ר ש' וייס:

אדוני סגן שר הביטחון.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני מוכרח לומר לך, אדוני היושב-ראש, שחבר הכנסת זאבי העמיד אותי פה בדילמה. הוא השתתף בהרבה מאוד תחקירים בהיותו בצבא. אני לא מבין על סמך מה אתה קובע, בהכללה גורפת כזאת, שאתה מאמין לילד שכתב לך את המכתב, ולי אין שום סיבה לא להאמין לו, ואתה לא מאמין לחייל שאמר למפקד שלו את מה שאמר. מה זה? – החייל אמר למפקד שלו. אתה ואני עשינו תחקירים.

רחבעם זאבי (מולדת):

החייל שיקר והילד לא שיקר.

סגן שר הביטחון מ' גור:

והאמנו למפקדים, והאמנו לחיילים. אבל שנינו היינו בתחקירים וראינו שיש עדויות סותרות, לא אחת. זה לא כל כך פשוט למצוא בדיוק היכן מונחת כל האמת. לבוא בצורה גורפת, מעל במת הכנסת, ולהטיל דופי בעדויות של חיילי צה"ל ומפקדיו – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

לא אמרתי חיילי צה"ל. אמרתי במקרה הזה החייל שדיווח לקצין – – –

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני שמעתי היטב. חבר הכנסת זאבי, שמעתי היטב את המוסיקה. לכן אני אומר שאני מתפלא על העניין. אני לא יכול לקבוע, כי אני לא ערכתי את התחקיר. אני יכול להסתמך על כך שצה"ל ערך תחקיר מדויק.

אתה עד לכך שלפני כמה ימים, ללא שום קשר לזה, חזרנו מהתחקירים בלבנון ושיבחת פה את גילוי הלב של החיילים ושל המפקדים בתחקירים, כשהם מוכנים לקחת על עצמם את מלוא האחריות למה שהם אמרו שקרה.

רחבעם זאבי (מולדת):

מי שעושה מעשה גורף זה אתה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

לכן אני אקבל – לא בשמחה – את העדות של הילד, אם תעביר אותה אלי, ואני מוכן לבדוק את המקרה שנית, אבל בשום אופן אין לקבל מראש כהנחה שיש פה מעין עדות שקר.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לסגן שר הביטחון גם על התשובה וגם על הדרך הקונסטרוקטיבית שבה הוא מקיים את היחסים עם הכנסת.

יחס הרשויות למשפחות נפגעי פעולות איבה

חבר הכנסת מ' מאיה שאל את שר הביטחון ביום י"ד בסיוון התשנ"ד (24 במאי 1994):

כבר כמה פעמים קובלים נפגעי פעילות חבלנית עוינת על חוסר התייחסות מצד הממסד. משפחות הנפגעים באסון בעפולה טוענות, כי נציגי הממשלה לא השתתפו בהלוויית ההרוגים ולא הגיעו לנחם.

כמו-כן, העלו רעיון של קביעת יום זיכרון לחללי פעולות איבה.

ברצוני לשאול:

1. מה הם הכללים במקרים כאלה?

2. מה היא תגובת משרד הביטחון על טענות המשפחות מעפולה ועל הצעתן?

תשובת סגן שר הביטחון מ' גור:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. על-פי הכללים הקיימים, שנקבעו על-ידי ועדת השרים לענייני סמלים וטקסים וקיבלו תוקף של החלטת ממשלה, מיוצגת המדינה בהלוויות חללי פח"ע על-ידי ראש רשות מקומית, ובהיעדרו – על-ידי סגנו. זאת בעקבות מדיניות צה"ל לעניין הייצוג בהלוויות צבאיות. בצה"ל המייצג הוא המפקד הישיר.

כללים אלה החליפו את הכללים שנהגו בעבר, ולפיהם יוצגה המדינה בדרך כלל על-ידי שרים. לפיכך, ראש הרשות המקומית מייצג לעניין זה את המדינה. אין בכך, חלילה, כדי לפגוע ביחס לקורבן של משפחות חללי פח"ע.

הלוויות חללי פח"ע נערכות על-פי הנחיות הממשלה על-ידי הרשויות המקומיות בסיוע משטרת ישראל, משרד הפנים והמוסד לביטוח לאומי, וכל פנייה מטופלת ישירות על-ידי מזכירות הממשלה, בשיתוף שאר הגורמים.

אוסף כי ממשלת ישראל מפרסמת מודעות אבל לזכרם של כל חללי פח"ע, ולמשפחותיהם זכויות לפי חוק התגמולים לנפגעי פעולות איבה.

אשר לקביעת יום זיכרון, הדבר נדון לפני שנים בוועדת השרים לענייני סמלים וטקסים. הוחלט, והדבר קיבל תוקף של החלטת ממשלה, כי בנוסח תפילת "זכור" ו"אל מלא רחמים" לחללי צה"ל ייתוסף זכרם של נפגעי פעולות איבה – "וכל אלה שנרצחו, בארץ ומחוצה לה, בידי המרצחים מארגוני הטרור".

נוכח האמור, והגם שאין גבול לרצוי, דומה שהמערכת מגלה רגישות ראויה כלפי המשפחות השכולות וכאבן.

אבטחת הקניון בקריית-ביאליק

חבר הכנסת ר' איתן שאל את שר הביטחון ביום י"ד בסיוון התשנ"ד (24 במאי 1994):

בקניון בקריית-ביאליק מוצבת תחנה לחלוקת ערכות מגן. באזור קיימת כניסה צדדית ללא שמירה. הכניסה הזו יוצרת מצב, שלפיו אין כל קושי לחדור לאזור התחנה ולבצע פיגוע חבלני ביושבים בה ובבאי הקניון.

ברצוני לשאול:

1. מה עושה משרדך כדי להגן על היושבים בתחנה ועל באי הקניון?

2. האם מערך האבטחה הקיים באזור מספק, לדעתך?

3. אם התשובה שלילית, מה יעשה משרדך כדי לשפר את המצב?

סגן שר הביטחון מ' גור:

3-1. הנושא נבדק ובוצעו כמה שיפורים על מנת לשפר את רמת האבטחה והביטחון במקום, ובהם שינוי מיקום הזקיף, כך שיחלוש על שתי הכניסות.

ערכות מגן למשוחררי צה"ל

חברת הכנסת ד' איציק שאלה את שר הביטחון ביום כ"א בסיוון התשנ"ד (31 במאי 1994):

בחודש מאי מסתיים מבצע רענון וקבלת ערכות המגן.

ברצוני לשאול:

1. מדוע חיילים שהשתחררו בשנה ובשנתיים האחרונות מצה"ל לא קיבלו זימון לקבלת ערכות מגן?

2. מה יעשה צה"ל בנדון?

3. מקרב אלה שלא באו לקבל ערכות מגן, מה שיעורם של משוחררי השנים 1992-1994?

סגן שר הביטחון מ' גור:

2-1. החל מדצמבר 1993 מופעלת תחנת שירות מיוחדת לחיילים משוחררים בבסיס קליטה ומיון. התחנה ממוקמת בסוף מסלול השחרור, וכל חייל יכול לקבל ערכת מגן מייד ביום שחרורו. מרבית החיילים אכן מנצלים אפשרות זאת.

חייל ששוחרר ומסיבה כלשהי לא החליף את ערכתו, הוזמן, כשם שהוזמן כל אזרח, באמצעות פרסום אינטנסיבי בטלוויזיה, ברדיו ובעיתונות.

במסגרת הפעילות של "התמיכה בערכות מגן", המתחילה בימים אלה, יישלחו שוב גלויות זימון לתושבים, ובכלל זה גם לחיילים משוחררים.

3. אין לנו פרטים על כך.

היו"ר ש' וייס:

שאלה נוספת לחברת הכנסת דליה איציק.

דליה איציק (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן שר הביטחון, נכון שזה על-יד השאילתא, אבל בכל זאת, אם כבר יש לי רשות דיבור, אולי פעם נשמע תשובה מוסמכת ומקצועית על ענייני ערכות המגן האלה, שכידוע לך יש מי שאומרים: אולי לא מזיק, אבל ודאי לא מועיל. התחושה שבמלחמת המפרץ ישבנו עם מסכות מצחיקות כאלה, ואולי בכלל לא היינו צריכים אותן, היא תחושה נוראה. האם יש איזו תשובה מוסמכת, האם יש ניסיון בעולם בסוגיה הזו? תודה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני שמח מאוד על השאלה הזאת, מכיוון שבתחום העיסוקים שלי אני אחראי לעורף. היום, במסגרת סיור בירושלים בדקנו גם את המקלוט החדש על-פי ההנחיות החדשות. אנחנו משוכנעים שההנחיות הללו מבטאות את מיטב השיפוט העולמי בכל הקשור למקלוט או למיגון בעידן של טילים, עם חשש לטילים כימיים. אלוף פיקוד העורף חזר זה עתה מסיור בכמה ארצות, על מנת לוודא שאנחנו לא מפגרים ולא טועים בהערכות שלנו, ואין שום ספק שאנחנו קרובים לאופטימום, אם יש כזה בכלל. כי בעולם יש מענים שונים לחלוטין, מקצה לקצה – מארצות שיש בהן מקלטים ממוגנים עד הסוף ועד ארצות שלא עושות דבר. אני חושב שאם מביאים בחשבון את הסיכונים, על-פי מקומות המגורים בארץ ועל-פי אופי המגורים, אנחנו מאמינים שהתשובות שאנחנו נותנים הן האופטימליות. לכן, לפי דעתי, צריך להמשיך בקו הזה.

מבדקים ליחידות התנדבות בסמוך למועדי בחינות הבגרות

חברת הכנסת ד' איציק שאלה את שר הביטחון ביום כ"א בסיוון התשנ"ד (31 במאי 1994):

לאחרונה הולך וגובר מספר המבחנים, הגיבושים והראיונות סביב הגיוס ליחידות המובחרות. הדבר מאלץ תלמידים רבים להפסיד ימים חשובים לפני בחינות בגרות.

ברצוני לשאול:

1. מדוע נערכים ימי גיבוש כה רבים?

2. מדוע המועדים של הגיבושים והבחינות סמוכים למועדי בחינות הבגרות?

3. מה יעשה צה"ל כדי להפחית את המתח שבין השלמת חובות הלימודים לבין הרצון להתנדב ליחידות מובחרות?

סגן שר הביטחון מ' גור:

1. המבדקים ליחידות ההתנדבות נדרשים כדי לבחון את היכולות והכישורים הנדרשים לקביעת התאמתם של המתגייסים לשרת ביחידות אלו. המבדקים מחייבים כמה ימי התייצבות, שחלקם הוא בתקופת הלימודים וההכנות לבחינות. משך המבדקים והגיבוש נקבע על-פי סוגי המבחנים והתרגילים המרכיבים את סדרות המיון, ובהתחשב באילוצים רפואיים ובסרגל המאמצים הגופניים הנדרש, כל זאת על מנת לאפשר קבלת החלטות על התאמת המועמדים ליחידות אלו.

לביצוע התהליך טרם הגיוס יש חשיבות רבה, שכן מיון מרכזי לכל השנתון המתגייס באותה שנה מאפשר מיצוי מיטבי של בעלי הנתונים ליחידות ההתנדבות ובחירה של המתאימים ביותר ליחידות אלו, תוך מתן הזדמנות שווה לכל מועמד להתמודד על מקומו ביחידות אלו. המיון המוקדם מאפשר לצה"ל לגייס את המיועדים ליחידות ההתנדבות בהתאם לתחילת מועדי ההכשרה ביחידות אלו, ועל-ידי כך למנוע המתנות ארוכות ומיותרות במהלך השירות הצבאי. מאחר שתהליכי המיון כרוכים במאמצים גופניים, יש יתרון רב בכך שההכנה למבדקים היא הדרגתית, ויותר מכך, המרווח של חודשים מספר בין מועד המבדקים לגיוס עצמו מונע מאמץ גופני רצוף, העלול לגרום לנזקים רפואיים.

קבלת תוצאות המיון טרם הגיוס גורמת להפגת חששות וחרדות, בוודאי למי שהתקבלו ליחידות אלו, אך גם למי שלא התקבלו ויכולים להכין את עצמם לאפשרויות שיבוץ אחרות.

היו"ר ש' וייס:

אדוני סגן השר, ביקשנו מכל השרים שהתשובות על שאילתות רגילות תהיינה קצרות, אחרת זו בעצם הצעה לסדר-היום. אם תוכל להשיב בעל-פה, אני מאוד אודה לך.

סגן שר הביטחון מ' גור:

לא, זה צריך להיות מדויק. אני מצטער. זה לא פופוליטיקה.

2. ביצוע המבדקים ליחידות ההתנדבות מותנה בתוצאות של תהליכים קודמים שאותם עוברים המתגייסים בלשכות הגיוס, כגון: המבחנים הפסיכוטכניים והבדיקות הרפואיות. על-פי חוק שירות ביטחון, לא ניתן לבצע את הבדיקות הרפואיות לפני גיל 17. רק לאחר השלמת תהליכי המיון בלשכות הגיוס לרוב השנתון, ניתן לבצע את המיונים המרוכזים ליחידות ההתנדבות, ועל כן חלק מהמבדקים מתקיימים במהלך שנת הלימודים בכיתה י"ב.

3. אם חברת הכנסת עוד לא עייפה – בשנים האחרונות ביצע צה"ל שינויים בתהליך המיון ליחידות ההתנדבות, ובהם איחוד תהליכי המיון של כמה יחידות, ועל-ידי כך צומצם מספר ימי ההתייצבות הנדרש מכל מיועד לשירות. עם זאת, הרחבת תהליכי המיון טרם הגיוס חייבה ביצוע מבדקים ליחידות נוספות.

צה"ל יפעל בשנים הקרובות להקדמת חלק מתהליכי המיון על מנת לפגוע כמה שפחות בלימודים ובהכנות לבחינות הבגרות.

לשנת העבודה 1995 נשאף לסיים את רובם המכריע של המיונים עד לחופשת הפסח, זאת על-ידי הקדמת כל הליכי המיון.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. שאלה נוספת הכי קצרה בעולם לחברת הכנסת דליה איציק, ותשובה עוד יותר קצרה.

דליה איציק (העבודה):

בכל זאת, אדוני סגן שר הביטחון, מה הבעיה לצה"ל לעשות את המבחנים האלה אחר-הצהריים? אתה הרי יודע מה היא שנה נוראה כזאת של בחינות בגרות בתקופה כל כך מתוחה. אני לא רואה שום סיבה שלא להתארגן אחרת.

סגן שר הביטחון מ' גור:

לצערי, אני לא יכול להוסיף על הנתונים המפורטים שנתתי עכשיו. אלה האפשרויות. כפי שהתחייבנו
פה, נשתדל כבר בשנה הקרובה לצמצם את המועדים, כך שהלחץ על הילדים יהיה קטן יותר.

כשרות המזון של חברי משלחת צה"ל לפולין

חבר הכנסת ש' בניזרי שאל את שר הביטחון ביום כ"א בסיוון התשנ"ד (31 במאי 1994):

רצ"ב ידיעה שפורסמה ב"יום ליום" (24 באפריל 1994), ולפיה נסעה משלחת קציני צה"ל לפולין,
כאשר היוצאים נתבקשו להודיע מי מעוניין באוכל כשר, ורק להם סופק אוכל כשר.

ברצוני לשאול:

1. האם הפרטים נכונים?
2. האם סופק אוכל כשר לכל חברי המשלחת?
3. מה היה סדר-היום בשבת?
4. מה הן הוראות מטכ"ל לגבי משלחות צה"ליות?
5. מה הן ההוראות לגבי פעילות המשלחות בשבתות?

תשובת סגן שר הביטחון מ' גור:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

לפי שדווח לי, התשובות הן כדלהלן:

1. הפרטים אינם נכונים.
2. התשובה חיובית.

3. סדר-היום בשבת היה: יום ו' – נסיעה לפני כניסת השבת לבית-הכנסת בקראקוב; תפילה בקראקוב; חזרה ברגל למלון; סעודת ליל שבת – לרבות קידוש; זמן חופשי. יום שבת – סיור רגלי בקראקוב; ארוחת שבת בבית-הכנסת בקראקוב; זמן חופשי.

4. פקודות הצבא מסדירות את הנושא תנאי שירות – חיילים השוהים בחוץ-לארץ בתפקיד ובהשתלמויות. פקודות מטכ"ל קובעות, בין השאר: " – – – יחד עם זאת חייב כל חייל צה"ל בחו"ל לזכור, שהוא נציג המדינה, ובתור שכזה לנהוג בכל מעשיו בצניעות, בענווה ובחיסכון מרבי של כספי המדינה".

כשרות – הפקודות המסדירות את ענייני הכשרות קובעות בפרק מיוחד לפקודות מטכ"ל שעניינו דת. הכלל הבסיסי הקבוע בפקודות הוא, כי המזון המסופק לצה"ל יהיה כשר. לפיכך, אין הבדל אם המזון מסופק לצה"ל, אשר מספקו לחייליו, בארץ או בחוץ-לארץ. כל מזון המסופק על-ידי צה"ל לחייליו חייב להיות כשר.

עם זאת יודגש, כי אין כל חובה על חייל צה"ל לאכול אוכל כשר בלבד. מחוץ למחנות צה"ל, רשאי כל חייל לאכול כל סוג מזון אשר ייטב בעיניו, וזאת כחלק מחירותו הבסיסית של כל אדם, המעוגנת אף בחוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו.

5. בנוגע לפעילות בשבתות, חלות על משלחות בחוץ-לארץ ההוראות הכלליות הרגילות החלות בצה"ל. לפי הוראת הפיקוד העליון, שעניינה שבתות ומועדי ישראל בצה"ל, שבתות ומועדים הם ימי מנוחה מלאה בצה"ל, לכל הדרגות, במתקניו ובמוסדותיו. לכן, לפי הפקודה אין לקיים פעילות לחיילים מטעם צה"ל, בין בארץ ובין בחוץ-לארץ, שיש בה כדי לגרום לחילול שבת. עם זאת, ניתן לקיים פעילות שאין בה משום חילול שבת. עם זאת, כל חייל, בארץ ובחוץ-לארץ, רשאי לנצל את חופשת השבת שלו בכל צורה שימצא לנכון.

כינוי צורם לחטיבת גולני על גבי תעודה צה"לית

חבר הכנסת ש' בניזרי שאל את שר הביטחון ביום כ"א בסיוון התשנ"ד (31 במאי 1994):

העיתון "יום ליום" מיום 7 באפריל 1994 מדווח על תעודה שהונפקה על-ידי חטיבת גולני, גדוד 13, פלוגה ג', למסיימי מסלול בשנת 1991, והתעודה, החתומה על-ידי המ"פ והסמ"פ, מוכתרת בתואר "אוכלי הנבלות". רצ"ב צילום העיתון ובו צילום התעודה הצה"לית.

ברצוני לשאול:

1. מה מקור השם "אוכלי הנבלות" לפלוגה זו?

2. האם תיכלל בהוראות מטכ"ל החובה להיזהר מביטויים צורמים?

תשובת סגן שר הביטחון מ' גור:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. מדובר בתעודה שהוענקה ב-1991 כמפורט בגוף הכתבה. זה מקרה חד-פעמי, שקרה בעבר, וכיום אין לשום פלוגה בגולני שם או כינוי רשמי. מעבר לזאת, החטיבה אוסרת שימוש בביטויים וכינויים.

יחסו של סמח"ט יהודה לתושבי קריית-ארבע

חבר הכנסת א' דרעי שאל את שר הביטחון ביום כ"א בסיוון התשנ"ד (31 במאי 1994):

רצ"ב מכתב מתושבי קריית-ארבע אלי, שממנו עולה יחס נוקשה ואנטי-דתי מצד סמח"ט יהודה סא"ל שמיל כלפיהם, שבא לידי ביטוי במעצרים בשבת ובליל הסדר או בבדיקת נשים יהודיות על-ידי חיילים ולא חיילות.

ברצוני לשאול:

1. האם הפרטים נכונים?

2. אם כן – מה היא הסיבה לכך?

3. מה ייעשה בנדון?

תשובת סגן שר הביטחון מ' גור:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. לאחר הטבח בחברון ולאור הרצון והמוטיבציה לנקמה, ננקטו צעדים להקטנת החיכוך בין האוכלוסייה היהודית לאוכלוסייה הערבית, ונקבע שתושבי קריית-ארבע מנועים מלהיכנס ליישוב היהודי במרכז העיר חברון.

לקראת חג הפסח התשנ"ד, ניתנו כמה היתרים על-פי בקשה מפורטת מטעם היישוב היהודי בחברון לאפשר הגעת מספר מצומצם של תושבים מקריית-ארבע. למרות זאת הודיעו תושבים יהודים

מקריית-ארבע, שהם אינם מתכוונים לכבד את ההיתרים וההחלטות, אלא כל מי שיחפוץ בכך ירד לחברון.

ההוראות שניתנו בנושא הועברו על-ידי החטיבה ליישוב היהודי בקריית-ארבע, וצה"ל נערך למקרה של יציאתם לחברון ללא אישור, ואכן תושבים יהודים מחברון וממקומות אחרים יצאו בשבת ובערב החג לחברון.

השבת והחג אינם מהווים חסינות להפרת החוק והסדר, ומאחר שהתושבים לא נענו לקריאת כוחות הביטחון שלא לרדת לחברון הם נעצרו, בלי שהוכו, למרות השבת וערב החג, ופנו כנדרש לבית-המעצר בירושלים, וזאת מאחר שעל-פי הנחיות מ"י אין כולאים יהודים בתאי המעצר בנפה.

3. לא מצאתי מקום לנקוט צעדים כלשהם בנדון.

הצעת חוק השיפוט הצבאי (תיקון מס' 26), התשנ"ד-1994

(קריאה ראשונה)

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנחנו נעבור עכשיו להצבעה.

דן תיכון (הליכוד):

על מה?

היו"ר ש' וייס:

אנו עוברים לסעיף השלישי בסדר-היום – הצעת חוק השיפוט הצבאי (תיקון מס' 26), התשנ"ד-1994, קריאה ראשונה, ורשום אצלי שנשארה הצבעה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני לא בקיא בפרוטוקול.

היו"ר ש' וייס:

נדמה לי שאדוני סגן השר כבר דיבר.

סגן שר הביטחון מ' גור:

ראשית כול, אני רוצה להודות – – –

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, הכנסת עמדה להצביע ביום שלישי.

היו"ר ש' וייס:

המקרה ידוע. יש איזה ארבעה צופים בערוץ-33 בשעה 24:00, ואני אחד, אני רבע מהם.

בבקשה, אדוני סגן שר הביטחון.

חבר הכנסת בא-גד, אתה לא תדע איך להצביע, גם לא תהיה במקומך ולא תוכל להצביע.

יוסף בא-גד (מולדת):

נצביע נגד – – –

סגן שר הביטחון מ' גור:

קודם כול, אני רוצה להודות לחברי הכנסת מהאופוזיציה, שהיו פה בדיון בשבוע שעבר ואפשרו לנו להגיש שנית את הצעת החוק ברווח זמן כל כך קצר. אני שמח שגם אנשינו במערכת יכלו להביא בחשבון את ההערות שלכם. ולכן אני מגיש את הצעת החוק ללא הסעיפים 6 ו-14, על-פי בקשתכם. ואני מקווה שזה יביא לאפשרות של הצבעת כולם בעד החוק. תודה רבה לכם.

היו"ר ש' וייס:

רבותי, יש כאן הערה של חבר הכנסת דן תיכון. היא תיבדק. בכל מקרה נקיים עכשיו את ההצבעה.

מי תומך בהצעת חוק השיפוט הצבאי (תיקון מס' 26), התשנ"ד-1994, בקריאה ראשונה? עכשיו רק תתחיל ההצבעה.

דן תיכון (הליכוד):

מה קרה, חבר הכנסת דיין? קיימתם דיון?

הצבעה

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 32

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק השיפוט הצבאי (תיקון מס' 26), התשנ"ד-1994, לוועדת החוץ והביטחון נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

32 תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע שהצעת חוק השיפוט הצבאי (תיקון מס' 26), התשנ"ד-1994, עברה בקריאה ראשונה.

חברי הכנסת, אני מתרשם שהקואליציה החליטה לפצות את חבר הכנסת שפי על בדידותו בישיבות האחרונות, בדידותו המזהירה. תודה רבה.

הצעת חוק מס רכוש וקרן פיצויים (תיקון מס' 25), התשנ"ד-1994

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנו עוברים להצעת חוק מס רכוש וקרן פיצויים (תיקון מס' 25), התשנ"ד-1994, המובאת לקריאה שנייה ולקריאה שלישית. יציג את הצעת החוק יושב-ראש ועדת הכספים, חבר הכנסת גדליה גל. בבקשה.

קריאה:

הכנסת תעבוד עד אחת בלילה.

היו"ר ש' וייס:

אם לא עד שתיים.

גדליה גל (יו"ר ועדת הכספים):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מביא לפניכם את הצעת החוק פרי יוזמתם של חברי הכנסת הירשזון, פורז ומגן – תיקון לחוק מס רכוש וקרן פיצויים, תיקון מס' 25.

המצב כיום הוא, שמי שהגיש בקשה להחזר מס ששולם על קרקע בטעות, מקבל את ההחזר בתוספת הפרשי הצמדה וריבית מיום תשלום המס ועד יום ההחזר, רק אם הגיש את הבקשה בתוך ארבע שנים מיום תשלום המס. התיקון לחוק בא להאריך את התקופה לשבע שנים, ובכך משווה את התקופה האמורה לתקופה שבה מתיישנות תביעות לפי חוק ההתיישנות.

סעיף 2 בהצעת החוק שלפניכם איננו שייך לשם החוק המופיע בכותרת, אלא הוא תוספת הנובעת מכורח המציאות. תוקף ההנחות במס הכנסה ליישובים פג ב-30 ביוני 1994, והחלטנו להאריך את תוקפן בארבעה חודשים נוספים, עד 31 באוקטובר 1994, משום שהיינו צריכים לשלב זאת בחקיקה הראשית הראשונה שהונחה בפנינו כדי שלא לאחר את המועד.

היום יותר מאי-פעם אני מאמין, כי ניתן יהיה להביא לשינוי מהותי בתחום הזה ולבטל את ההנחות במס ליישובים, שבמקרים רבים אינן מגיעות למטרה המיועדת, ובמקומן להקצות את הסכומים לחינוך. מרבית חברי ועדת הכספים סבורים, שהיעד שהוצג בזמנו בהנחות מס איננו רלבנטי עוד. היעד רלבנטי, אבל השיטה שעל-פיה ניסו להשיג את היעד הזה חדלה לשרת את המטרה, משום שההנחות במס ביישובי הפריפריה נועדו לגרום לכך, שאנשים בעלי שכר גבוה יבואו לגור באותם מקומות. ומתברר עם השנים, שאדם מעתיק את מקום מגוריו לפריפריה רק אם הוא משוכנע שהוא יקבל, או ישיג שם, חינוך טוב יותר לילדיו, ואיננו מוכן לעשות כך משום שהוא מקבל הנחות במס.

מכאן המסקנה היא, שרצוי להקדיש את המקורות האלה – ומדובר בסכומים גדולים – לחינוך, וכאשר החינוך בפריפריה, והכבישים לשם ומקומות העבודה ישתפרו, אז יש סיכוי שאנשים יעדיפו לגור שם, משום שהם יוכלו לקבל שם גם חינוך טוב יותר, גם דירה זולה יותר וגם שאר התנאים יהיו טובים לא פחות.

אני מבקש מהחברים לאשר את הצעת החוק בקריאה שנייה ובקריאה שלישית. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לחבר הכנסת גדליה גל.

כידוע לכם, חברי הכנסת, יש כאן הסתייגויות, ואנחנו נאפשר, כמובן, את ההנמקה שלהן.

לשם החוק, הסתייגות של חבר הכנסת דן תיכון. בבקשה. חמש דקות, אלא אם כן אתה רוצה לרכז את ההנמקה לכל ההסתייגויות.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. אפשר להושיב אותם כאן?

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אני כל כך שמח לשמוע את זה מפי חבר הכנסת דן תיכון; אני מדי פעם מנסה להושיב אותו. נא לשבת. חברי הכנסת, מי שעסוק בשיחות חולין, יש לנו כאן מקום מאחורי הפרגוד, מאוד נינוח – – –

דן תיכון (הליכוד):

חבר הכנסת בא-גד, אתה יכול לשבת בבקשה?

היו"ר ש' וייס:

תראה כמה קשה לנהל את הכנסת כשמסתובבים.

דן תיכון (הליכוד):

האמן לי, כבר עשיתי זאת הרבה שנים.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, חוק מס רכוש וקרן פיצויים (תיקון מס' 25) בא לעשות צדק עם אנשים, ששילמו מעבר למה שהשיתו עליהם, או הושת עליהם סכום מסוים ולאחר מכן נתברר שהתשלום היה תשלום עודף. החוק עד כה קובע, שהכסף יוחזר כשהוא צמוד רק למשך תקופה של ארבע שנים. בא התיקון ואומר: לא ארבע שנים, אלא שבע שנים. בא חבר הכנסת דן תיכון ואומר: איזו שטות, איזו איוולת. כבר חלפו כל כך הרבה שנים מאז האינפלציה, מאז 1985, ואז נקבע הכלל שאומר, שכסף ששולם למדינה, לאוצר, לכל רשות ממשלתית, כשבאים להחזיר אותו על-פי החוק, או על-פי כל דין, הוא מוחזר כשהוא צמוד, כולל ריבית.

והנה, חברי הכנסת המכובדים, חבר הכנסת מגן, חבר הכנסת הירשזון וחבר הכנסת פורז, החליטו משום-מה להחיל את ההוראה המוצעת בתיקון להאריך את תקופת ההצמדה מארבע שנים לשבע שנים, במקום להחיל את החובה של החזר כספים כשהם צמודים על כל התשלומים העודפים ששולמו למשרדי הממשלה ולרשויות המקומיות. משום-מה הם באים ומסתפקים רק בתיקון אחד, שמאריך את חובת ההצמדה מארבע שנים לשבע שנים.

יכול להיות, שעל-פי תורתו של חבר הכנסת פורז אפשר לומר, שלאנשים האלה ששילמו תשלום עודף בעצם לא מגיע החזר צמוד. והרי מה זה החזר צמוד? זה בסך הכול החזרת הקרן בערכים ריאליים, לא בערכים נומינליים. כבר לפני שנים רבות הגענו למסקנה, שבכל מקרה, כשם שאדם שחייב כסף ולא שילם את חובו, החוב שלו צמוד בתוספת ריבית, לעתים גם בתוספת קנס, כך, כדי לשמור על הסימטריה, אם מגיע לו סכום כסף עודף, שהוא שילם, הסכום הזה יוצמד אוטומטית, כהוראה כללית לגבי כל החובות שהמדינה חבה לאזרחיה.

לכן אני אומר שטוב עשו חברי הכנסת פורז, מגן והירשזון כשהחליטו להאריך את תקופת ההצמדה מארבע לשבע שנים, בתואנה של חוק ההתיישנות. אבל, עם זאת, אני אומר, שמישהו מחברי הכנסת צריך לטפל בנושא שנקרא הצמדה אוטומטית. הצמדה אוטומטית פירושה החזר הכסף בערכים ריאליים. המדינה אינה מרוויחה, ואין סיבה שהאזרח יפסיד.

לכן אני פונה ואומר, תוך מחאה, החוק הוא חוק טוב, הוא במקום, אבל מדוע להאריך מארבע שנים לשבע שנים, ולא משבע שנים ל-14 שנים? מדוע לא על כל חובות האזרחים ששילמו כספים עודפים לאוצר המדינה, ו/או לרשויות המקומיות, ו/או לכל מוסד ממלכתי אחר?

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. לשם החוק יש הסתייגות של חבר הכנסת מיכאל איתן, אבל הוא איננו. לכן הוא גם לא יכול לנמק את הסתייגותו החלופית לשם החוק. אנחנו עוברים להסתייגויות לסעיף 1. את ההצבעה נעשה אחר כך באופן מרוכז. לסעיף 1, הסתייגות לחבר הכנסת דן תיכון. לרשותך חמש דקות.

דן תיכון (הליכוד):

רבותי, טוב שיושבים כאן שר התעשייה והמסחר ועובדים בכירים של משרדו. בשנת 1974, בהיותי עובד צעיר במשרד התעשייה והמסחר, הגינו את מה שנקרא הנחות מיוחדות לתושבי ערי הפיתוח.

אז זה היה 7%, 5%, 3%. זאת אומרת באזור מרוחק, אזור א' פלוס, ניתנה הנחה בשיעור של 7%; באזור א', שהוא קרוב יותר למרכז, ניתנה הנחה בשיעור של 5%; באזור ב' ניתנה לכמה יישובים הנחה של 3%. לפני כמה שנים הכנסנו אזור נוסף, שנקרא אזור ספר, ושם ההנחה מגעת עד כדי 10%. זה כולל, דומני, את מצפה-רמון, אילת, בית-שאן וכל יישובי קו העימות.

ותמיד, במשך שנים, באו אלינו אנשים ואמרו: למה היישוב שלו נכלל והיישוב שלי לא נכלל? ודעתנו לא היתה נוחה מההנחה הזאת. בתחילת שנות ה-70 חשבת, שההנחה הזאת ניתנת כדי למשוך תושבים מבוססים לערי הפיתוח, שהיא באה כדי לגשר על הפער ברמת החיים בין ערי הפיתוח לבין הערים הגדולות. כי כשאתה משווה את רמת החיים בעיר פיתוח לרמת החיים בתל-אביב, בירושלים או בחיפה – ברור שרמת החיים בערים אלו גבוהה יותר מרמת החיים באזורי הפיתוח. מצאנו אז, למשל, שכשאתה קונה ירקות ופירות באילת או בדימונה או בקריית-שמונה, אתה נאלץ לשלם הרבה יותר עבור אותם ירקות, פירות ודברי מזון מאשר תושב ירושלים, תל-אביב או חיפה. ומכאן ההנחה המיוחדת במס הכנסה שניתנה לתושבי אותן ערים. מובן שבמרוצת השנים ראינו שרק חלק קטן מהאוכלוסייה של אותם יישובים זכאי ליהנות מההנחות המיוחדות או מהפטורים המיוחדים במס הכנסה.

מאחר שהרשימה המפורטת הזאת, שקראתי לה – כל שר ומפת אזורי הפיתוח ומפת ערי העדיפות שלו, עוררה מחלוקת, ואנשים פנו לבתי-משפט כדי לכלול יישוב זה או אחר, או להוציא יישוב זה או אחר, כי שאלו למה יישוב זה כן ויישוב אחר לא – הגינו את הרעיון שאת המענק או את ההנחה המיוחדת הזאת צריך להעביר מן העולם, ולתת אותה בצורה אחרת, למשל למוסדות החינוך, או כמענקים בתחום החינוך.

אבל, אנחנו מכירים את עוצמתם וחוזקם של חברי הכנסת וגם את חולשותיהם. ניסינו להתמודד עם הבעיה של הפטור המיוחד הזה ולהעביר אותו מן העולם, כדי לתת לתושבי ערי הפיתוח, שבאמת נזקקים לעדיפות מסוימת. למשל, בתחום החינוך; רצינו להעביר את הפטור הזה מן העולם תמורת סכום שווה-ערך שיינתן לערי הפיתוח בתחום החינוך. הרעיון יפה ונכון, ומכאן שהפטור שעדיין קיים לתושבי ערי הפיתוח מוארך זה שנים רבות לתקופה של שלושה עד שישה חודשים.

בא חבר הכנסת גדליה גל, ובאמת צריך לברך אותו על עבודתו המסורה בעניין הזה ועל ניסיונו להעביר את הפטור המיוחד הזה מן העולם תמורת מענק לחינוך בערי הפיתוח, ואומר: נדמה לי שבפעם הראשונה אנחנו בשלים להעביר את הפטור המיוחד הזה מן העולם תמורת כספים מיוחדים לחינוך לערי הפיתוח. והוא אומר שהפטור המיוחד שעדיין שריר וקיים יעבור מן העולם במקום ב-30 ביוני 1994, ב-31 באוקטובר 1994. אני כמנהגי סקפטי. אינני בטוח – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת תיכון, אני מציע שתנמק כבר את הסתייגותך גם לסעיף 2.

דן תיכון (הליכוד):

חבר הכנסת גל, יושב-ראש ועדת הכספים, אומר: אם נאריך את הפטור הזה עוד בארבעה חודשים, זאת אומרת עד 31 באוקטובר, אני בטוח שעד אז נוכל לעשות את הרבולוציה, את המהפך הגדול בכל מה שקשור בפטורים ובהנחות לאזורי פיתוח, שיעברו מן העולם בתחילת שנת הלימודים החדשה.

אני קצת יותר ותיק וקצת יותר מנוסה, ובניגוד לחבר הכנסת גדליה גל אינני סבור שיהיו לחברי הכנסת הכוח והעוצמה לבטל את הפטור המיוחד לתושבי ערי הפיתוח תמורת פטור הרבה יותר טוב – שיינתן לשיפור החינוך באותן ערים. לכן הצעתי להאריך את הפטור המיוחד עד תום שנת הכספים, זאת אומרת עד 31 בדצמבר 1994, ולנסות להתמודד עם החוק הזה לקראת שנת התקציב הבאה, היא שנת 1995.

כאמור, אינני מאמין, כפי שלא האמנתי בפעמים האחרונות, ונדמה לי שתוקף החוק הזה הוארך בפעם האחרונה בשלושה חודשים, עד 30 ביוני 1994. אני חושב שהצעתו של חבר הכנסת גדליה גל רצויה, ההמלצה של ועדת הכספים חיובית ביותר, אלא שלהערכתי אין לה היכולת להכריע בעניין הזה. העניין הזה קשור בפריימריס, הוא קשור במאות אלפי תושבים, וכשאין לך היכולת להתמודד מול פני האומה אתה עושה את הדבר הפחות נכון, אבל היחיד שנותר לך לעשות, זאת אומרת להאריך את תוקף הפטור.

לכן, כאחד שאיננו מאמין ביכולתנו להתמודד עם הבעיה הזאת, אני מציע להאריך את תוקף הפטור המיוחד שניתן לתושבי ערי הפיתוח מ-31 באוקטובר 1994 עד סוף שנת המס, זאת אומרת עד 31 בדצמבר 1994.

כאמור, אשמח מאוד אם יעלה בידי חבר הכנסת גדליה גל לשנות את המענק הזה, לשנות את סדרי העדיפויות. אחת הבעיות שמציקות לי בעניין הזה: והיה אם הוא יצליח להעביר ולבצע את תוכניתו, לשנות את הפטור המיוחד, אני סבור שהכסף שייחסך אכן יינתן בשנה הראשונה למטרות צודקות, קרי – שיפור פני החינוך בערי הפיתוח, אבל כבר ב-1996, בשל מצוקות התקציב ובשל רצונם של השרים להגדיל את עוגת התקציב, הכסף הזה יילקח מערי הפיתוח וייכנס אל תוך סיר התקציב ולא נדע כי בא אל קרבנו. לכן אני סקפטי ומבקש להאריך את מתן הפטור עד 31 בדצמבר. תודה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לחבר הכנסת דן תיכון, הוא נימק את כל הסתייגויותיו.

מכיוון שחבר הכנסת מיכאל איתן איננו, הוא לא יוכל לנמק את הסתייגויותיו. אחרון המסתייגים לסעיף הראשון – זו הסתייגות אחרונה, ואחרי כן תהיה הצבעה, אלא אם כן חבר הכנסת גדליה גל ירצה להשיב – הוא חבר הכנסת יוסף בא-גד. יש לך חמש דקות. חבר הכנסת יוסף בא-גד, אתה מסתייג לסעיף הראשון.

יוסף בא-גד (מולדת):

כבוד יושב-ראש הכנסת, כנסת נכבדה, לא אוכל לפתוח את דברי בלי להעלות את זכרם של הקדושים אריק פרנקנטל, השם ייקום דמו, שנחטף ונהרג בצורה כה אכזרית, והנערה התמימה והרכה שרית, שנרצחה בקריית-ארבע בידי מחבלים. אנחנו נמצאים בתשעת הימים: "על אלה אני בוכיה, עיני עיני ירדה מים, כי רחק ממני מנחם משיב נפשי, היו בני שוממים כי גבר אויב". זו קריאה ממגילת איכה, וחבל ששוב צריך לקרוא אותה נוכח הקורבנות הזכים.

ועכשיו להסתייגות. אני תומך בהצעת יושב-ראש הוועדה חבר הכנסת גדליה גל לתקן, ובמקום ארבע שנים לכתוב שבע שנים. רק ביקשתי ולא קיבלתי תשובה, ואולי כעת אקבל תשובה: הכסף היה בידי הממשלה בטעות. לא מספיק שמפצים את האדם ואומרים לו: מחזירים לך את הכסף בצירוף הצמדה. הרי הוא יכול היה לעבוד עם הכסף, הוא היה יכול לעשות משהו פרודוקטיבי. אם הממשלה טעתה, היא צריכה להודות בטעות, ואני מבקש להוסיף את הסעיף: ובתוספת פיצוי בשיעור של 10% מינימום מן הסכום ששולם. ביקשתי להוסיף את ההסתייגות הזאת, ואם היא תתקבל, ודאי שאצביע בעד.

לתיקון חוק ההסדרים: בסעיף 12 לחוק ההסדרים מבקשים למחוק את התאריך. אני לא מתנגד אם צריך, אני רק מבקש: מתי הכנסת שלנו תהיה מאורגנת ומסודרת, באופן שלא בכל פעם יביאו הצעה על דחייה? מה ראיתם לבקש דחייה? אם ידעתם מראש, למה קבעתם תאריך? אם לא הייתם מוכנים, למה קבעתם ועכשיו מבקשים דחייה? הגיע הזמן שנהיה כנסת מאורגנת ומראש נתכנן את הדברים, ולכן אני אתנגד לדחייה.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת בא-גד. אנחנו בוודאי מצטרפים לדברי התנחומים שהוא השמיע כאן. גם בשם הכנסת שלחתי מברקים למשפחות שנפגעו.

חברי הכנסת, תמו ההנמקות. חבר הכנסת גדליה גל, ואחרי זה נעבור להצבעות.

חברי הכנסת, אני רוצה להודיע, ששוחחתי אתמול עם ראש הממשלה בנושא של נוכחות שרים בדיוני הכנסת, בעקבות תביעות רבות מאוד של חברי הכנסת להקפיד על העניין הזה, ובראשיתה של כל ישיבה אני אודיע מי הם השרים התורנים. היום השרים התורנים הם השר עוזי ברעם והשר יוסי שריד.

יהושע מצא (הליכוד):

יש לציין, אדוני, שהנוכחות גדלה היום ב-200%.

היו"ר ש' וייס:

גם זה משהו.

יהושע מצא (הליכוד):

200% – שני שרים.

היו"ר ש' וייס:

זה משתפר מכנסת לכנסת.

דן תיכון (הליכוד):

השר התורן השני לא הגיע.

היו"ר ש' וייס:

אני קורא את השם.

גדליה גל (יו"ר ועדת הכספים):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, להסתייגויות לסעיף 1 – אני מציע שלא להיסחף. חבר הכנסת איתן מציע בכלל לא להאריך, לקצר. חבר הכנסת דן תיכון מציע להאריך. חבר הכנסת בא-גד מציע להוסיף. היות שאני אוהב את דרך האמצע, אני מציע אפוא לקבל את ההצעה כפי שמופיעה בחוק, כי היא באמת דרך האמצע.

אשר להסתייגות השנייה, לנושא של הנחות במס: אנחנו לא דוחים את זה בפעם הראשונה, זו כבר דחייה שלישית או רביעית – – –

דן תיכון (הליכוד):

הדחייה ה-20.

גדליה גל (יו"ר ועדת הכספים):

20, אם אתה מביא בחשבון את הכנסת הקודמת. זה ביטוי למאבק שיש בין גישות שונות, שאחת מהן אומרת: אנחנו כבר רגילים לתת הנחות במס. נכון שמההנחות במס האלה באזורי הפריפריה נהנים רק שליש, משום שמי נהנה מהנחות במס? – מי שיש לו שכר גבוה. כל מי ששכרו נמוך או בינוני, או שהוא אינו נהנה כלל מהנחות במס או שהוא נהנה מעט. מדי פעם באים ומסבירים לנו שבפריפריה יקר יותר לחיות וכו', ומה זה עוזר למי ששכרו אינו גבוה והוא אינו נהנה מהנחות במס, מהחוק הזה? לו זה לא עוזר כלל, ואומרים לו כאילו זה ניתן כפיצוי על הוצאות גבוהות יותר.

המטרה היחידה, למיטב הכרתי, בהצעת החוק לפני 20 או 25 שנה היתה לגרום להגירה מהמרכז לפריפריה. היות שאנחנו משוכנעים, מרבית חברי ועדת הכספים, שהגירה כזאת תהיה אם איכות החיים תשתפר ואם החינוך ישתפר, אנחנו מציעים להעביר את זה לחינוך, וזה פרי מאבק.

עכשיו לשאלה מדוע לא לעשות את זה עד סוף השנה. אין כאן בעיה של מס, יש פה רצון לעבור כבר בראשית שנת הלימודים – רצון שלי לפחות ושל חברים רבים – לנושא של החינוך. ואני אופטימי, אני מאמין שהשעה בשלה ונהיה מסוגלים, אם כולנו, גם קואליציה וגם אופוזיציה, נעשה יד אחת ללא שיקול פוליטי. השיקול הפוליטי היה מכריע עד עכשיו, וניתן לעשות את זה אם נשים את השיקול הפוליטי בצד.

אנחנו נבטיח בחקיקה שהכסף הזה לא ייספג בתקציב משרד החינוך, אלא תמיד, מעל המפתחות הרגילים שניתנים לחינוך, הכסף הזה, שהוא כ-300 מיליון שקל בערכים של היום, יינתן לחינוך, ונאמנים עלי דברי מנכ"ל משרד החינוך, שניתן להגיע בסכום הזה לקפיצת מדרגה בחינוך, ואין דבר חשוב מזה. על כן, אני מאוד ממליץ לאשר את הצעת החוק הזאת ללא ההסתייגויות.

היו"ר ש' וייס:

תודה.

חברי הכנסת, אנחנו נעבור להצבעה, תחילה בקריאה שנייה, על ההסתייגויות. חוק מס רכוש וקרן פיצויים (תיקון מס' 25), התשנ"ד-1994. אנחנו עוברים עכשיו להצבעה בקריאה שנייה. יש לנו הסתייגות של חבר הכנסת דן תיכון לשם החוק. מי תומך?

הצבעה מס' 2

בעד התיקון של חבר הכנסת ד' תיכון לשם החוק – 6

נגד – 19

נמנעים – אין

התיקון של חבר הכנסת ד' תיכון לשם החוק לא נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

שישה תומכים, 18 מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע שההסתייגות נדחתה.

לשם החוק יש הסתייגות גם של חבר הכנסת מיכאל איתן. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 3

בעד התיקון של חבר הכנסת מ' איתן לשם החוק – 6

נגד – 19

נמנעים – אין

התיקון של חבר הכנסת מ' איתן לשם החוק לא נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

שישה תומכים, 19 מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע שההסתייגות נדחתה.

חברים, אתם מסכימים לעבור להצבעה ידנית? מסכימים. תודה רבה.

לשם החוק יש הסתייגות לחלופין של חבר הכנסת מיכאל איתן. מי תומך? מי מתנגד?

הצבעה

התיקון לחלופין של חבר הכנסת מ' איתן לשם החוק לא נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

ההסתייגות לא התקבלה. ויש הצעה של חבר הכנסת מיכאל איתן לחלופי חלופין. מי תומך? מי מתנגד?

הצבעה

התיקון לחלופי חלופין של חבר הכנסת מ' איתן לשם החוק לא נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

ההסתייגויות של חבר הכנסת מיכאל איתן לשם החוק נדחו.

עכשיו אני מבקש מכם להצביע על שם החוק כהצעת הוועדה, אחרי שכל ההסתייגויות נדחו. מי תומך בשם החוק? מי מתנגד?

הצבעה

שם החוק, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

אני קובע ששם החוק אושר כהצעת הוועדה, בקריאה שנייה.

אנחנו עוברים עכשיו להצביע על הסעיף הראשון של החוק. יש הסתייגות של חבר הכנסת דן תיכון. מי תומך? מי מתנגד?

הצבעה

התיקון של חבר הכנסת ד' תיכון לסעיף 1 לא נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

ההסתייגות נדחתה.

יש לנו הסתייגות של חבר הכנסת מיכאל איתן לסעיף 1. מי תומך? מי מתנגד?

הצבעה

התיקון של חבר הכנסת מ' איתן לסעיף 1 לא נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

יש הצעה לחלופין של חבר הכנסת מיכאל איתן לסעיף 1. מי תומך? מי מתנגד?

הצבעה

התיקון הראשון לחלופין של חבר הכנסת מ' איתן לסעיף 1 לא נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

יש עוד הפעם לחלופין של חבר הכנסת מיכאל איתן. מי תומך? מי מתנגד?

הצבעה

התיקון השני לחלופין של חבר הכנסת מ' איתן לסעיף 1 לא נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

ויש עוד לחלופין של חבר הכנסת מיכאל איתן לסעיף 1. מי תומך? מי מתנגד?

הצבעה

התיקון השלישי לחלופין של חבר הכנסת מ' איתן לסעיף 1 לא נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

ויש עוד הפעם לחלופין של חבר הכנסת מיכאל איתן. מי תומך? מי מתנגד?

הצבעה

התיקון הרביעי לחלופין של חבר הכנסת מ' איתן לסעיף 1 לא נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

לסעיף 1 יש הסתייגות גם של חבר הכנסת בא-גד. מי תומך? מי מתנגד?

הצבעה

התיקון של חבר הכנסת י' בא-גד לסעיף 1 לא נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

גם ההסתייגות של חבר הכנסת בא-גד לסעיף 1 נדחתה.

אם כן, חברי הכנסת, כל ההסתייגויות לסעיף הראשון נדחו.

מי תומך בקריאה שנייה בסעיף 1 של החוק, כהצעת הוועדה? מי מתנגד?

הצבעה

סעיף 1, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

אני קובע שהסעיף הראשון אושר בקריאה שנייה.

אנחנו עוברים להצביע על הסעיף השני בחוק, בקריאה שנייה. מי תומך בהסתייגות של חברי הכנסת דן תיכון וחיים קופמן? מי מתנגד?

הצבעה

התיקון של חברי הכנסת ד' תיכון וח' קופמן לסעיף 2 לא נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

אני קובע שההסתייגות נדחתה.

מי תומך בהסתייגות של חבר הכנסת מיכאל איתן לסעיף 2? מי מתנגד?

הצבעה

התיקון של חבר הכנסת מ' איתן לסעיף 2 לא נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

ההסתייגות נדחתה.

מי בעד ההצעה לחלופין של חבר הכנסת מיכאל איתן? מי מתנגד?

הצבעה

התיקון הראשון לחלופין של חבר הכנסת מ' איתן לסעיף 2 לא נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

ויש עוד הפעם לחלופין של חבר הכנסת מיכאל איתן. מי בעד? מי מתנגד?

הצבעה

התיקון השני לחלופין של חבר הכנסת מ' איתן לסעיף 2 לא נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

אני קובע שכל ההסתייגויות לסעיף השני נדחו. מי תומך בסעיף השני כהצעת הוועדה, בחוק מס רכוש וקרן פיצויים (תיקון מס' 25)?

הצבעה

סעיף 2, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

מכיוון שהחוק אושר בקריאה שנייה, אנחנו עוברים להצביע על החוק בקריאה שלישית ואחרונה.

חברי הכנסת, חוק מס רכוש וקרן פיצויים (תיקון מס' 25), התשנ"ד–1994, מי תומך בו בקריאה שלישית? מי מתנגד? הצבעה ידנית.

דן תיכון (הליכוד):

מי נמנע?

הצבעה

בעד החוק – רוב

נגד – מיעוט

נמנעים –

חוק מס רכוש וקרן פיצויים (תיקון מס' 25), התשנ"ד–1994, נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

חוק מס רכוש וקרן פיצויים (תיקון מס' 25), התשנ"ד–1994, נתקבל. חבר הכנסת דן תיכון נמנע.

החוק אושר. אני מברך את כל מי שסייע לאישורו.

אני מזמין את חבר הכנסת דוד מגן לומר, במסגרת שלוש דקות, דברי הסבר ותודה. הוא אחד משלושת היזמים של החוק – אברהם הירשזון, אברהם פורז ודוד מגן.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, לאחר שהכנסת אישרה את החוק נדמה לי שראוי שהכנסת תתחיל לתת את דעתה לעניין עקרון ההתיישנות.

לדעתי, צריך לחשוב לשנות את כל החוקים המדברים על התיישנות בת שבע שנים. מי שחטא – החטא עומד לו לעד. מי שחייב – החוב צריך לעמוד לעד. ומי שיש לו זכויות והזכויות לא מומשו בגלל מחדל שבתום לב – ודאי וודאי שזכויות שמגיעות על-פי דין צריכות להישמר לאותו פרט.

היתה לי שיחה עם שר המשפטים, כיושב-ראש ועדת השרים לענייני חקיקה ואכיפת החוק. הצעתי לו, כאפשרות של פשרה, לשנות את העיקרון המדבר היום על שבע שנים, ואם הוא לא מקבל את העיקרון לבטל את ההגבלה, לקבוע שהתיישנות תהיה בת 15 שנים. הוא לא קיבל את ההצעה.

הצעת החוק של חבר הכנסת הירשזון ושלי, בשונה מההצעה של חבר הכנסת פורז, דיברה על כך שהזכות תעמוד 15 שנים. אני חייב להודות כי בתיווכו ובעבודתו הנמרצת של יושב-ראש ועדת הכספים נאלצנו להתפשר עם המציאות ולשמור את הזכות הזאת, בכל מה שקשור בחוק מס רכוש וקרן פיצויים – במקום ארבע שנים לשבע שנים. אילו היה הדבר תלוי בי, אדוני היושב-ראש, הייתי עומד על כך שהמינימום יהיה 15 שנים.

ומשפט אחרון לסעיף 2, אשר לכאורה הוא עניין אחר. לא תבענו, לא אמרנו, ואיש לא העלה בוועדה שמדובר כאן בעניין אחר. אני חושב שיושב-ראש ועדת הכספים הנמרץ, חבר הכנסת גדליה גל, הציב לעצמו, בברכתנו, אתגר חשוב וגדול. חבר הכנסת גדליה גל, טוב עשית שקבעת את 31 באוקטובר ולא 31 בדצמבר. אם היה 31 בדצמבר, היינו שומעים מהממשלה, במסגרת ההצבעה על חוק הסדרים במשק המדינה, כיצד היא מטאטאה ומנקה את הכול ובאותה הזדמנות רואה בהצבעה הצבעת אמון או אי-אמון. לקראת 31 באוקטובר, כאשר ברור לנו שלא נידרש להצביע על התקציב באותו יום, אני בטוח ומאמין שכל חברי הכנסת, בוודאי יושב-ראש ועדת הכספים יחד אתנו, יעמדו כחומה בצורה מול כל ניסיון של הממשלה "להאריך" את תוקף ההטבות הללו, ההטבות המעוותות אשר מיועדות לבעלי הכנסות גבוהות ומקפחות למעשה את הנזקקים בערי הפיתוח. התקציב המתפנה, בין 250 מיליון ל-300 מיליון שקל, צריך ללכת בעיקר למטרות חינוך בערי הפיתוח ולא למטרות של דולצ'ה ויטה של התעשיינים והעסקנים ובעלי ההון אשר במקרה בנו שלוחה של המפעל בעיר הפיתוח.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אני מודה לחבר הכנסת דוד מגן.

שאלות בעל-פה

הי"ר ש' וייס:

אני מזמין את חבר הכנסת משה גפני להציג בפנינו שאילתא בעל-פה מס' 340, המופנית לשר התיירות, בנושא: התניית פתיחת חווה חקלאית לתיירים בפתיחתה בשבתות ובמועדים. בבקשה, חבר הכנסת גפני.

התניית פתיחת חווה חקלאית לתיירים בפתיחתה בשבתות ובמועדים

משה גפני (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, פורסם כי משרד התיירות התנה את הכללת החווה החקלאית של ברוך אדירי בדרום הנגב במסלולי התיירים, בפתיחתה גם בשבתות ובמועדים.

אודה לך אם תשיב לי:

1. האם הידיעה נכונה?

2. אם כן – האם תורה לבטל התניה זו, שקיומה יגרום לחילולי שבת ומועד?

הי"ר ש' וייס:

שר התיירות, בבקשה.

שר התיירות ע' ברעם:

חבר הכנסת גפני, צר לי לאכזב אותך בשאילתא בעל-פה הראשונה שלך עם שובך לכנסת.

התשובה שלי הפעם היא לקונית. היא אומרת כך: החווה החקלאית של ברוך אדירי איננה מוכרת למשרד התיירות כאתר תיירותי ואין כל משא-ומתן או התניה כזאת או אחרת הנוגעת לאתר הנדון.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. שאלה נוספת לחבר הכנסת גפני.

משה גפני (יהדות התורה):

החוזה החקלאית של בוקי אדירי היא חווה שמפתחת אתר תיירות לתלמידי בתי-ספר יסודיים ותיכונים. היא מוכרת בדרום הנגב. היא מציגה את הנושא של מרעה, של צאן, של דברים שאופייניים לנגב.

הוא פנה למשרד התיירות וביקש להכיר בו. אין משא-ומתן, מכיוון שמשרד התיירות אמר: אנחנו לא יכולים להכיר בך. הוא אדם דתי. הוא מייעד את הביקורים של תלמידי בתי-הספר, דתיים ושאנם דתיים, לימי החול בלבד. לכן משרד התיירות איננו מכיר בזה.

האם תורה במשרדך להפסיק את ההתניה הזאת במוקדי התיירות בנגב?

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. שאלה נוספת, בת דקה, של חבר הכנסת דוד מגן, ואחריו – חבר הכנסת אברהם רביץ.

שימו לב, חבר הכנסת רביץ הוא מסיעתו של חבר הכנסת גפני, אבל חבר הכנסת דן תיכון הוא מסיעתו של חבר הכנסת דוד מגן. מכיוון שהוא היה ראשון – זכית, חבר הכנסת מגן. דקה ודקה.

דוד מגן (הליכוד):

נכבדי שר התיירות, אני לא אדבר על שבתות ומועדים – זה עניין חשוב מאוד – אלא בנושא שקשור בענייני דת. ארגון מורי הדרך בארץ עומד להכריז על שביתה בגלל ההיתרים הגורפים הניתנים לכמרים בכל מה שקשור בסיור באתרים של צליינים ואחרים בארץ, והכמרים בעבודת ההדרכה הזאת, הקשורה לידיעת הארץ, פוגעים בפרנסת ארגון המדריכים לידיעת הארץ.

אני יודע את העמדה הבסיסית, האומרת כי זכותם של מי שמבקשים להדריך – להדריך, ובכל זאת הייתי מבקש ממך להשכיל וליידע אותנו מה הוא היקף התופעה וכיצד אפשר ליישב את המחלוקת בעניין המורכב הזה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. שאלה נוספת לחבר הכנסת אברהם רביץ. בבקשה.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, האם אינך חושב שהגישה הזאת של משרד התיירות, כפי שהובאה בשאלתא של חבר הכנסת גפני, היא פגיעה בחוק-יסוד: חופש העיסוק וגם בחוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו, כאשר ההדגשה היא על מדינה יהודית ודמוקרטית? תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

שר התיירות ע' ברעם:

אני משתומם על השואל הראשון והשואל האחרון, חבר הכנסת גפני וחבר הכנסת רביץ. אני אומר לכם, שלמשרדי אין שום תיעוד של קשר עם ברוך אדירי. אבל מאחר שאתה שואל שאלה עקרונית, אני אענה לך בצורה עקרונית, שאין לנו שום התניה לגבי שום רשיון של משרד התיירות לאדם דתי או למי שדורש את זה בנושא של שבת ומועד. אם ברוך אדירי יבוא למשרד התיירות וידרוש לקבל מאתנו סיוע, לא אלה יהיו המגבלות בדרכו.

אשר לשאלה של חבר הכנסת דוד מגן, בכל נושא אפשר להעלות כל עניין. העניין לא קשור כלל לעניין הנדון. אני אומר כך: יש ויכוח בין ארגון מורי הדרך – – –

דוד מגן (הליכוד):

אדוני השר, אני קשרתי את זה לענייני דתות.

שר התיירות ע' ברעם:

כן, כן, דתות. הכול קשור. יש ויכוח, והוויכוח הזה הגיע לבג"ץ. נכון שחלק מקבוצות הצליינים מתנות את בואן הנה בהבאתם של כמרים מדריכים, שהם קוראים להם רועים רוחניים. התופעה איננה תופעה דומיננטית, אבל היא תופעה שאי-אפשר להתעלם ממנה.

העניין הגיע לבג"ץ. בג"ץ פסק בצורה ברורה, שמשרד התיירות לא יכול להתערב בעניין הזה, ודינם של רועים רוחניים הוא כדין מורי דרך. הנושא הזה נמצא במחלוקת לא קלה, ואנחנו צריכים לשקול אם אנחנו מוכנים גם לצמצם את ממדי הצליינות בארץ בנושא הזה. אבל זה נושא שנמצא במחלוקת,

ואין לי עכשיו להשיב אלא לומר לך שאני לא תומך בעמדה הזאת של מורי הדרך, ואני נמצא אתם בהידברות כבר תקופה ארוכה והם יודעים שזה נושא שבמחלוקת.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לשר עוזי ברעם.

שאלות ותשובות

היו"ר ע' עלי:

שר התיירות ישיב על שאלות בכתב. בבקשה.

בדיקות ביטחוניות משפילות בנמל התעופה בן-גוריון

חבר הכנסת ע' זיסמן שאל את שר התיירות ביום ט"ו באייר התשנ"ד (26 באפריל 1994):

לאחרונה פורסמו סיפורי התעללות והשפלה של תיירים ואחרים בנמל התעופה בן-גוריון, בהם רעיית הקנצלר הגרמני לשעבר.

ברצוני לשאול:

1. האם הדברים נכונים?

2. אם כן – כיצד פעל משרד התיירות בנוגע לכך?

3. האם משרד התיירות מקיים שירותי הסברה לתיירות נכנסת, על מנת להכין את התיירים לקראת הבדיקות הביטחוניות הקפדניות?

שר התיירות ע' ברעם:

משרד התיירות מייחס חשיבות רבה לטיפול בבעיית ההתייחסות לתיירים בנמל התעופה בן-גוריון בעת הבדיקות הביטחוניות.

נושא בדיקות הביטחון לתיירים ולישראלים בנמלי הכניסה האוויריים, היבשתיים והימיים נמצא באחריותם הבלעדית של שירותי הביטחון, ולפיכך באחריותו של שר הביטחון. המעסיק, דהיינו האחראי למשכורות ולמסגרת האדמיניסטרטיבית, הוא רשות שדות התעופה או רשות הנמלים, שתי רשויות שבאחריות שר התחבורה.

1. לאור האמור לעיל, משרד התיירות אינו יכול לבדוק את נכונות סיפורי ההתעללות שפורסמו בעיתונות. מפניות אשר הגיעו אלינו ברור, שהיו תיירים אשר הרגישו עצמם מושפלים בעת הבדיקות. עם זאת, זו הרגשה שקשה לאמת או להפריך אותה.

2. א. מנכ"ל משרד התיירות הקים צוות בין-משרדי לטיפול בנושא. מצורפות בזה המלצות הוועדה. עד כמה שההמלצות קשורות במשרד התיירות, הן ממולאות.

אנו זוכים לשיתוף פעולה מלא גם מצד שלטונות הביטחון, אשר ערים לצורך לשפר את הטיפול בתיירים.

ב. משרד התיירות, בשיתוף עם רשות שדות התעופה, מקיימים סדנאות לבודקי ביטחון, שמטרתן להעמידם על הצורך להתחשב ברגשות התייר ולנסח את השאלות בצורה אשר תמעט את הפגיעה האישית בכבודם של הנוסעים.

הסדנאות אומנם מונחות על-ידי משרד התיירות, אך הן ממומנות על-ידי רשות שדות התעופה, שגילתה ומגלה הבנה לבעייתיות.

ג. ב-1 במאי פניתי בכתב אל מר שמעון שבס, מנכ"ל משרד ראש הממשלה, בבקשה להתערבותו בנושא מורכב זה, הכולל מצד אחד נימוקים ביטחוניים כבדי משקל לבדיקה מדוקדקת, ומצד שני – שאיפה למינימום פגיעה בתייר.

3. למשרד התיירות אין פרסום הסברתי ישיר מיוחד המוקדש לנושא הבדיקה הביטחונית, אבל הנושא נדון תמיד בכל סמינר לסוכני נסיעות בחוץ-לארץ, על מנת שאלה יעבירו את המידע הקשור בו ללקוחותיהם. חוברות המופצות בסמינרים ובלשכות התיירות בחוץ-לארץ מכינות את התייר בעוד מועד לבדיקה ביטחונית. נוסף על כך, כאמור, בנמל התעופה בן-גוריון מחולק לעומדים בתור לבדיקה ביטחונית פרוספקט בכמה שפות, המסביר את נוהלי הבדיקה הביטחונית. פרוספקט זה גם מצוי בסטנדים עם החומר הפרסומי בטרמינל.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. שאלה נוספת לחבר הכנסת עמנואל זיסמן.

עמנואל זיסמן (העבודה):

אדוני השר, אני מודה לך על התשובה המקיפה.

רציתי לשאול אותך, במקרה הקונקרטי של אשת הקנצלר המערב-גרמני, האם אתה יכול להגיד לנו מה נעשה בנדון?

שר התיירות ע' ברעם:

אני יכול להגיד, שמסרתי את העניין לבדיקה נוספת יחד עם עוד שתיים-שלוש תלונות רציניות שקיבלתי. חלק גדול מהתשובות שקיבלתי אינו מניח את דעתי.

אי לזאת, פניתי לראש הממשלה, יותר נכון לשר הביטחון, ואמרתי שברצוני לקיים דיון הרבה יותר מקיף בנושא. כי מצד אחד טוענים שלטונות הביטחון כל הזמן, שאנחנו צריכים להעריך את העובדה ששום אסון אווירי לא קרה כתוצאה מהברחת כלי נשק למטוסים. מצד שני, חייב להיות איזון בין העובדה שאנחנו מדינת תיירות – השנה הקודמת היתה שנת איכות הסביבה, והיום אישרו שהשנה הבאה תהיה שנת תיירות כנושא מרכזי. אין שום ספק שהנושא הזה מפריע לעבודת התיירות. האיזון בין נושא הביטחון ונושא התיירות עומד בראש מעייני.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לשר התיירות. שר התיירות ישיב על שאילתא מס' 3027, לפרוטוקול. אנחנו נאחל לחבר הכנסת שפירא רפואה שלמה והחלמה מהירה.

הענקת חסות משרד התיירות לקונצרט כנסייתי

חבר הכנסת א' שפירא שאל את שר התיירות ביום כ"ט באייר התשנ"ד (10 במאי 1994):

פורסם כי משרד התיירות מעניק חסות לקונצרט כנסייתי שייערך בכנסייה הגדולה קריית-יערים באבו-גוש, בחג השבועות.

ברצוני לשאול:

1. האם תורה לבטל את חסות משרד לקונצרט כנסייתי זה, שיגרום לחילול חג השבועות, חג מתן תורה?

2. מה ייעשה לגבי מתן חסויות לאירועים דומים, בשבת ובחג?

תשובת שר התיירות ע' ברעם:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. משרד התיירות עושה רבות כדי לקדם ולעודד את התיירות ארצה. בין יתר הפעילות שנעשית לעידוד, אנו מעניקים חסות לאירועים שונים.

קהל היעד שאליו פונה משרד התיירות הוא התיירים, שנתח נכבד מהם הם הצליינים.

2. משרד התיירות אינו מעודד אירועים הגורמים לחילול שבת וחג. כאשר הדברים אמורים בטקסים כנסייתיים, הרי הבעיה הזו אינה קיימת כלל.

הקמת פארק קזינו ובידור בתמנע

חבר הכנסת א' רביץ שאל את שר התיירות ביום כ"ח בסיוון התשנ"ד (7 ביוני 1994):

פורסם (רצ"ב קטע מ"מעריב"), כי חברת "אפריקה-ישראל" שותפה עם סול קרסנר מדרום-אפריקה, שהסתבך בעבר בפרשת שוחד בארצו, בהקמת פארק של קזינו ובידור בתמנע.

ברצוני לשאול:

1. האם ניתן האישור לחברת "אפריקה-ישראל" ולסול קרסנר להקמת הפארק?

2. האם חברות או גופים אחרים ביקשו להקימו, ולפי אילו קריטריונים ניתן האישור?

3. אם לא – האם יעוכב האישור?

שר התיירות ע' ברעם:

1. לא ניתן כל אישור לחברת "אפריקה-ישראל" ולסול קרסנר להקמת פארק קזינו ובידור בתמנע.

2. כמה חברות גילו עניין בנושא הפארק, אך יש לזכור כי היזמים המקוריים לפרויקט, לא הקזינו, היו כ"ל – כימיקלים לישראל – מינהלת הנגב והמועצה האזורית.

לאור הנ"ל, לא ברור כלל אם יוקם במקום קזינו, ובוודאי אין מדובר על אישור כלשהו בשלב זה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לשר התיירות. שאלה נוספת לחבר הכנסת רביץ.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, אני חוזר ומעלה את הדרישה שכבר הועלתה פעמים רבות. לאור העובדה שהקמת קזינו בישראל נתונה לפחות במחלוקת קשה, ולאור העובדה שממצאים שליליים מלווים את הקמת הקזינו, אף שיש כמובן רווחים כספיים אלו או אחרים, האם תסכים לומר לכנסת שלא יוקם קזינו בישראל לפני שהעניין יועלה לדין בפני הכנסת ותתקבל על כך החלטה ציבורית של חברי הכנסת? תודה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת רביץ. אדוני שר התיירות, בבקשה.

שר התיירות ע' ברעם:

יש להניח שנושא הקזינו דורש חקיקה, ולכן גם הממשלה תצטרך לקבוע עמדה בעניין, וגם הכנסת. אני הבעתי את עמדתי החיובית בנושא, אחרי שבדקתי את כל המשתנים, אבל לא העמדה הזאת תקבע את ההחלטה אלא עמדה של הכנסת.

בתי קזינו באילת

חבר הכנסת י' ביבי שאל את שר התיירות ביום י"ד בסיוון התשנ"ד (24 במאי 1994):

לאחרונה – בעקבות הידיעות כי ייפתח קזינו מצרי ב"הילטון טאבה" – מתגברות השמועות כי גם באילת ייפתחו בתי קזינו.

ברצוני לשאול:

מה היא עמדת המשרד התיירות בנושא זה?

תשובת שר התיירות ע' ברעם:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

משרד התיירות תומך בפתיחה מבוקרת של בתי קזינו באזורי תיירות מסוימים בישראל. פתיחת הקזינו בטאבה והאפשרות שייפתחו בתי קזינו בתחום האוטונומיה הפלשתינית – עלולה לפגוע בענף התיירות בישראל.

תמיכת משרד התיירות מותנית בפקוח ציבורי נאות ובמניעה מראש של מרבית תופעות הלואי השליליות הקשורות בהפעלת קזינו.

בידינו מצויים ממצאים ממקומות שונים בעולם, שבהם הופעל קזינו בהצלחה, ללא יצירת סביבת פשע ופגיעה במרקם החברתי באזור.

חופשות מאורגנות לעובדים בטורקיה

חבר הכנסת ג' שגיא שאל את שר התיירות ביום י"ב בתמוז התשנ"ד (21 ביוני 1994):

בידיעה שהופיעה בעיתון "ידיעות אחרונות" בתאריך 13 ביוני 1994 פורסם, כי לראשונה בוחרים רבים מוועדי העובדים בחופשה מאורגנת לעובדים בטורקיה במקום באילת, עקב ה"דילים" הזולים.

ברצוני לשאול:

1. האם אין בתופעה זו משום פגיעה בענף התיירות בארץ?

2. אם כן – כיצד פועל המשרד לצמצום ממדי הפגיעה בענף התיירות?

שר התיירות ע' ברעם:

1. משרד התיירות מודע ומכיר את הבעייתיות הקיימת בארגון חופשות בטורקיה על-ידי ועדי עובדים.

2. משרדנו פועל בכמה תחומים לעידוד תיירות-הפנים בישראל ולצמצום הפגיעה בענף התיירות, בצורות הבאות: א. מבצעי פרסום משותפים עם התאחדות המלונות ועמותות תיירות אזוריות; ב. תמיכה באירועים ובפסטיבלים שונים ברחבי הארץ כדי להגביר את כוח המשיכה של אזורי הנופש בארץ; ג. עריכת מבצעים שונים לסוכני תיירות-פנים ומחליטנים בוועדי עובדים כדי להביאם להציע את הנופש בישראל.

עדיין קיימת בעיית הפער המשמעותי במחירים. בהקשר זה, הפתרון מצוי בהגדלה ניכרת של מספר חדרי מלון ואכסון אחר בארץ, שתביא להורדת מחירים לתייר ולישראלי כאחד. משרדנו פועל להגשמת מטרה זו, ובהצלחה.

כמו-כן פנינו למלונאים ולנותני שירותים אחרים בבקשה להוזיל מחירים בעונה הקרובה, עד כמה שאפשר, כדי לצמצם את פער המחירים בינינו לבין הארצות השכנות, בעיקר טורקיה וקפריסין.

היו"ר ע' עלי:

שאלה נוספת לחבר הכנסת שגיא.

גדעון שגיא (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כבוד השר, המטוסים המלאים המטיסים ישראליים, יחידים, משפחות, ארגוני עובדים וסתם קבוצות, בימי חול, בסופי שבוע, לחופשות חג ולחופשות קיץ, לנופש ולהימורים, זו תופעה המאפיינת את התיירות בשנה האחרונה.

בהקשר זה ברצוני לשאול את כבוד השר, האם לתופעה זו אין קשר למדיניות התעופה החדשה המכונה "מדיניות השמים הפתוחים", והאם כבוד השר סבור שמדיניות שחיקת מחירי הטיסה משרתת גם את התיירות הנכנסת לישראל?

שאלה נוספת: האם יש הערכות כמה מיליארדים עולה התופעה של "ציאת טורקיה" למשק הישראלי?

שר התיירות ע' ברעם:

אשר לשאלה הראשונה: אומנם קיימת התופעה הזאת, אבל מדיניות השמים הפתוחים, שלצערי הרב עוד לא יושמה במלואה – היא בוודאי גורמת להורדת מחירים, אבל מטרתה היתה לגרום להורדת מחירים. אנחנו לא יכולים לומר שאם יש הורדת מחירים לצרכן התייר, הזר, אנחנו מתנגדים להורדת מחירים לישראלי. אין שום ספק שזה פותח בפני הישראלי יותר אפשרויות. אנחנו יכולים ללחום

בתופעה הזאת בתחרות חיובית, אבל, לדעתי, לא ביצירת אווירה שלתייר יש הנחה, וכאילו לישראלי לא.

פה אני רוצה לומר לחבר הכנסת שגיא, שאני מאוד מצטער על כך שמשרד התחבורה לא יישם בינתיים במלואה את מדיניות השמים הפתוחים, כי אנחנו נמצאים עכשיו בתקופה שהמדיניות הזו צריכה להיות מיושמת.

אשר לשאלה האחרונה: אני לא יודע כמה זה עולה. שר התיירות הטורקי הציע לי לפתוח לשכת תיירות ישראלית בטורקיה, ולא עשיתי זאת, כי אני לא מאמין בינתיים שהפוטנציאל הוא סימטרי, בין תיירות ישראלית לטורקיה ובין תיירות טורקית אלינו. יכול להיות שאם הרב רביץ יצליח לשכנע את הכנסת לפתוח קזינו, נוכל להתחרות בטורקיה.

3,000 שנה לירושלים

חבר הכנסת ח' קופמן שאל את שר התיירות ביום י"ב בתמוז התשנ"ד (21 ביוני 1994):

בעוד שנתיים תחוג עיר בירתנו ירושלים 3,000 שנה להקמתה. שנה זו צפויה להיות שנת שיא בתיירות לעיר ולישראל בכלל.

ממידע שהגיע אלי התברר לי, שיש מחסור במלונות בעיר כבר היום, ובניית בתי-מלון, כפי שידוע לי, תארך יותר משנתיים.

ברצוני לשאול:

1. כיצד נערך משרדך לקראת בוא התיירים לירושלים?

2. האם יאיץ משרדך את קצב בניית בתי-המלון בירושלים?

3. בעיר נצרת כבר מתכננים לקראת שנת ה-2,000 להולדת ישו. האם לא ניתן היה להיערך מראש לתאריך הידוע הזה בירושלים?

שר התיירות ע' ברעם:

הסליחה היחידה שאני מבקש היום – דווקא משר התעשייה והמסחר, שבאדיבותו עליתי לדבר. כי זו השאילתא היחידה שאני נותן בה פירוט, כי חבר הכנסת קופמן שואל על הנושא הרציני מאוד של שנת ה-3,000 לירושלים.

היערכות משרד התיירות: א. מייד עם כניסתי לתפקיד שר התיירות, ועוד ב-5 בנובמבר 1992, החל משרד התיירות בהיערכות מואצת לקראת שורת האירועים הצפויה בישראל ובירושלים במהלך השנים הקרובות.

לצורך השגת מלוא התוצאות משורת האירועים הצפויה בשנים הקרובות הוקמה ביוזמת משרדי ועדת ההיגוי לפיתוח התיירות בירושלים, משותפת למשרד התיירות ולעיריית ירושלים. מייד עם קבלת ההמלצות של ועדת ההיגוי, החלטתי במשותף עם עיריית ירושלים להקים מינהלה משותפת של כל הגופים הרלבנטיים הנוגעים ישירות לפיתוח התיירות בירושלים, הכוללת, בין השאר, את משרד התיירות, עיריית ירושלים, מינהל מקרקעי ישראל, הממונה על המחוז במשרד הפנים, הרשות לפיתוח ירושלים והחברה הממשלתית לתיירות.

ביוזמת המשרד ובאמצעות הוועדה האמורה נערך איתור ומיון קפדני של כל המגרשים המתאימים להקמת מלונות בירושלים, עם הגדרה ברורה של מספר החדרים, זכויות הבנייה הקיימות וכו'. חוברת ליזמים יצאה לאור בעברית ובאנגלית, והיא משקפת, כאמור, מאמץ מסיבי לקידום הקמת בתי-מלון בירושלים בדחיפות המרבית.

מן הראוי לציין, כמו-כן, בהזדמנות זאת, כי בעקבות ההסכמות הקיימות בין משרדנו ובין עיריית ירושלים הוחלט כי מתוך הרשימה האמורה 29 מתחמים המיועדים להקמת כ-5,000 חדרי מלון יקודמו על-ידי רשויות התכנון בתהליך מזורז, הן בוועדה המקומית והן ברשויות התכנון המחוזיות. ראש העיר הבטיח לי, כי בוועדת התכנון ישלימו את כל ההליכים הנדרשים בחוק כך שבתוך שנה ממועד הסיכום, אשר היה לפני כשלושה חודשים, כל המתחמים אשר בהם מדובר יהיו זמינים להקצאה ליזמים. לצורך ביצוע האמור הוקמה ועדה משותפת לכל הגורמים הרלבנטיים ובכללם משרדנו, העירייה, מינהל מקרקעי ישראל ומשרד הפנים. הוועדה, בראשות מר לופוליאנסקי, ממלא-מקום ראש עיריית ירושלים, היא אשר עוסקת בקידום הנושא.

מן הראוי לציין, כמו-כן, כי מדובר, כמובן, במגרשים אשר חלקם כבר נמצא בתהליך תכנוני מתקדם, וחלקם בהליכים מתקדמים פחות, כאשר כולם אמורים בהתאם למוסכם להפוך לזמינים עד 1 בינואר 1995.

ב. מן הראוי לציין, כמו-כן: 1. ביוזמת משרדנו סוכם עם העירייה ועם הממונה על מחוז ירושלים במשרד הפנים, כי תבוטל הדרישה הקיימת כיום בתב"ע 1702, המחייבת כל יזם הבונה מלון בירושלים, גם כאשר קיימת תב"ע – תוכנית בניין ערים – מאושרת, לחזור לאישור התוכניות לוועדת התכנון המחוזית.

זוהי דרישה אשר איננה קיימת בשום מקום אחר בארץ. בעקבות הסיכום בנושא, הוקמה ועדת משנה אשר חברה כללו את מהנדסת העיר, מתכנן המחוז, מרכזת התכנון במועצה הארצית לתכנון ולבנייה, וכן נציגי משרד התיירות ומרכז ועדת ההיגוי לפיתוח התיירות בירושלים. הוועדה האמורה גיבשה קריטריונים אשר סוכם כי יוכלו בתב"ע.

הוועדה המקומית לתכנון ולבנייה נמצאת עתה בעיצומו של התהליך לביטול התב"ע האמורה, אשר יאפשר פישוט הליכים, מחד גיסא, וצמצום ניכר בזמן המבוצע ובהוצאות של היזם, מאידך גיסא.

2. משרד התיירות החליט, כמו-כן, על שורה של צעדים אשר נועדו לקצר ולייעל את הטיפול ביזמים אשר ישקיעו בירושלים, הן במשרד התיירות והן במרכז ההשקעות, ובין השאר סוכמו הצעדים הבאים: משרד התיירות ייזום בדיקה כלכלית שלדית אשר תהווה בסיס לאישור תוכניות להקמת מלונות בירושלים, למלונות אשר ייבנו בדרך התואמת את תקני המשרד. בדיקה זו תהווה בסיס לבניית 5,000 החדרים הראשונים אשר ייבנו, ואשר נתוניהם יהיו זהים לתקני המשרד. משרד התיירות מכין עתה דיסקט אשר יינתן לכל יזם ויהווה בסיס לבדיקה הכלכלית של תוכניות היזם, בכל מצב אשר בו הוא יחרוג מתקני המשרד. הכנת התחשיב הכלכלי של היזם, באמצעות ההנחיות אשר יהיו על הדיסקט, תאפשר ליזם להגיש את הבדיקה ישירות למשרד התיירות, ללא צורך בבדיקה המבוצעת על-ידי הבנקים, אשר טיפולם מוסיף תחנה נוספת בדרכו של היזם המתכנן להקמת פרויקט תיירותי.

3. סוכם במשרדנו על מתן עדיפות בטיפול במשרד בפרויקטים תיירותיים בירושלים על פני פרויקטים אחרים בכל מקום בארץ.

4. משרדנו גיבש תוכנית, ולפיה הבנקים יעסקו מעתה, בעקבות הליכי התחשיב הכלכלי שהוזכרו לעיל – אצל יזמים אשר יעדיפו, כאמור, לבצע הבדיקה הכלכלית הנוגעת לפרויקט בעצמם – רק בבדיקת היכולת הפיננסית של היזמים וכן בשחרור הכספים לפרויקט במסגרת המפעל המאושר.

ג. מן הראוי לציין, כמו-כן, כי במאמץ לתת פתרון מיידי לצורך הקיים בתוספת חדרים בירושלים, הקים משרדנו בשותפות עם הרשות לפיתוח ירושלים שירות חדרים הידוע בחוץ-לארץ בשם B&B, או "צימרים", והקרוי כאן "בוקר טוב ירושלים". השירות פועל מאז ספטמבר 1993, והתוצאות אשר הושגו בעקבות הפעלתו טובות בהרבה מהציפיות אשר היו לנו בעת הקמתו. פעילות זו מהווה פתרון לבעיית העדר חדרים בירושלים בימי שיא, מחד גיסא, וכמו-כן מקור פרנסה למאות משפחות בירושלים אשר הצטרפו לשירות האמור, מאידך גיסא.

ד. מן הראוי לציין, כמו-כן, כי בעקבות מאמצי השכנוע אשר הופעלו על-ידינו הוחזרו במהלך השנה כ- 1,000 חדרי מלון אשר הוסבו קודם לכן למרכזי קליטה, להפעלה כבתי-מלון.

ה. מן הראוי לציין, כי בירושלים קיימים כיום כ-8,000 חדרים בבתי-מלון שונים הפועלים בעיר. כ-1,500 חדרים נמצאים עתה בתהליכי בנייה או לפני התחלת בנייה. אנו מעריכים כי עד לשנת 2000 נחוצים בבתי-המלון בירושלים כ-10,000 חדרים, אשר מתוכם כ-1,500 נמצאים כבר עתה בשלבי בנייה או לפני התחלת בנייה. משרדנו, יחד עם עיריית ירושלים, עושים עתה, באמצעות ועדת ההיגוי לפיתוח התיירות בירושלים, מאמץ מיוחד כדי להגיע למימושה המלא של תוספת החדרים הנחוצה.

ו. מן הראוי לציין, כמו-כן, כי משרד התיירות משקיע השנה 25 מיליון שקל מתקציב התשתית של משרדנו בירושלים. ברצונו להשקיע עוד יותר בשנים הבאות, במיוחד לקראת 1996, 1998 ושנת 2000. דרך אגב, על דברים אלה זכינו לאחרונה לדברי שבח מפי לא אחר מאשר ראש עיריית ירושלים אהוד אולמרט.

היו"ר ע' עלי:

אחרי ששמענו את סקירת שר התיירות על פעולות משרדו, יש שאלה נוספת לחבר הכנסת חיים קופמן.

חיים קופמן (הליכוד):

כבוד השר, נהייתי לשמוע את הסקירה הארוכה. אני מבין שאני שימשתי לך בעצם צינור להעברת המידע הזה. כל זה בקשר לחגיגות 2,000 שנה להולדת ישו, כי אתה מדבר על שנת 2000. מה בעניין 3,000 שנה לירושלים, בעוד שנתיים? עם כל הוועדות, עם כל קיצורי הדרך ועם כל הבעיות שיש, אני עוד לא רואה שנוצרים יותר מ-1,000 חדרים. אמרת שיש 1,500 בבנייה וכל מה שקשור בזה. יכול להיות שצימרים, צימרים במושבים במטה-יהודה ובסביבה, יכול להיות שזה פתרון. אולי אפשר לחשוב, לצורך תיירות עממית, לנצל גם מוסדות חינוך, בתי-ספר, מקומות כאלה שבתקופה מסוימת של השנה, בעיקר בתקופת הקיץ, יכולים לשמש לכך. מה קורה לגבי המועד הזה של 3,000 שנה, או ש-3,000 שנה זה בעצם מועד שאפשר להזיז אותו עוד בכמה עשרות שנים?

שר התיירות ע' ברעם:

3,000 שנה – אני תמיד אמרתי ש-1996 זה 3,000 שנה לירושלים לפי המועד שעליו החליט טדי קולק. נכון שהיו לו מובאות כאלה ואחרות, אבל היה ויכוח בחוגים רחבים על התאריך. אבל אני אומר לך ש-1996 תישאר שנת ה-3,000 לירושלים.

אני אמרתי כאן, אני חושב ביושר לב, שאין לנו אפשרות לומר שיהיו בזמניות אלפי חדרי מלון נוספים עד 1996. אבל יש בתי-מלון שנמצאים בתהליך בנייה, אני יכול להניח ש-700-800 חדרים ייבנו. אני חושב שתיירות נוער יהודי שתבוא בתקופה הזאת תזכה לשיתוף פעולה של בתי-ספר, מרכזים קהילתיים, מורייה ואחרים.

נכון שהשאלתא שלך אפשרה לי להרחיב את הדיבור בנושא ירושלים, אבל לפחות תאמר לאחרים שזה לא היה מתוכנן בינינו.

כינוס נכסי מלונות החוף השקט

חבר הכנסת צ' הנגבי שאל את שר התיירות ביום י"ט בתמוז התשנ"ד (28 ביוני 1994):

הובא לידיעתי, כי החברה הממשלתית לפיתוח מפעלי תיירות (חפ"ת) הגישה לבית-המשפט תביעה לכינוס נכסי מלונות החוף השקט.

התביעה הוגשה בגין הלוואות בשיעור של 3.75 מיליוני דולר שניתנו למלונות החוף השקט ובגין נדרשים בעלי המלון לשלם כיום סך של כ-7 מיליוני דולר. זאת בעוד במהלך התקופה שחלפה מאז החזירו בעלי המלון סך של כ-2.25 מיליוני דולר, כלומר על בעלי המלון להחזיר עוד כ-1.5 מיליון דולר.

ברצוני לשאול:

1. האם ידועים למשרדך הנתונים שפורטו לעיל?

2. אם כן – מה ייעשה לגבי החלטתה של החברה הממשלתית לפיתוח מפעלי תיירות?

תשובת שר התיירות ע' ברעם:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. בשאילתא הנ"ל מופיעים נתונים שאינם מדויקים. להלן פירוט מצב ההלוואה שניתנה למלונות החוף השקט:

ההלוואה השקלית שניתנה אקוויוולנטית ל-4.757 מיליוני דולר, ולא כפי שצוין בשאילתא, ל-3.75 מיליוני דולר. חברת המלונות פרעה סכום בשקלים האקוויוולנטי ל-2.481 מיליוני דולר, כך שיתרת החוב מסתכמת ב-2.276 מיליוני דולר, ולא ב-1.5 מיליון דולר כמצוין בשאילתא. ההלוואות שניתנו לחברת המלונות ניתנו בשקלים בתוספת ריבית והצמדה למדד, בידיעת החברה.

בהתאם לחישובי שיעורי הריבית ועליית המדד בתקופה שבין 1986 ל-1994, עומדת יתרת החוב על כ-7.7 מיליוני דולר.

2. חברת מלונות החוף השקט הפסיקה לפרוע הלוואות באופן סדיר לפני 46 חודשים והפרה את כל ההסכמים שנערכו בינה לבין החפ"ת באישור בית-משפט. לפיכך נאלצה החפ"ת לבקש מינוי כונס נכסים למלון.

במקביל הציע דירקטוריון חפ"ת לחברת המלונות הצעה בדבר פירעון החוב. טרם נתקבלה תגובת חברת המלונות.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לשר התיירות.

סקירת שר התעשייה והמסחר על פעולות משרדו

היו"ר ע' עלי:

חברי הכנסת, אנו עוברים לנושא הבא בסדר-היום: סקירת שר התעשייה והמסחר על פעולות משרדו ודיון. שר התעשייה והמסחר, בבקשה.

אני מבקש להזכיר לחברי הכנסת את סדר הדיון. השר ימסור סקירה במשך עשר דקות. לאחר מכן נאפשר עד 12 שאלות של חברי כנסת. השר ישיב, שוב במסגרת של עשר דקות, על השאלות שישאלו חברי הכנסת. לאחר מכן יתקיים דיון, כל חבר כנסת יוכל לדבר במסגרת של שלוש דקות.

אדוני השר, בבקשה.

שר התעשייה והמסחר מ' חריש:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני לא יודע אם אחרוג מכללי המשחק הפרלמנטרי אם אברך, ברשותך, אדוני היושב-ראש, את הקבוצה החדשה של "הפועל חיפה", שבאה לבקר אותנו. כמי ששיחק בנערותו בקבוצת "הפועל קריית-חיים", שאחר כך היתה לחלק מ"הפועל חיפה", אני מאחל עונה טובה לקבוצה. אין ספק שיחד עם "מכבי חיפה", הדרבי החיפני בשנה הבאה יהיה אולי מעניין כמו ה"מונדיאל" בימים אלה.

היו"ר ע' עלי:

גם אני מצטרף לברכות. שיהיה בהצלחה.

שר התעשייה והמסחר מ' חריש:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אם עלי להגדיר במשפט אחד את משרד התעשייה והמסחר בימים האלה, בתקופה הזאת, הייתי מגדיר אותו בתור משרד הצמיחה הכלכלית. קבענו לנו ססמה כאשר אנחנו משווקים את השירותים של המשרד, והססמה שקבענו תואמת את ההגדרה הזאת: לקחנו את הצמיחה בידיים.

אדוני היושב-ראש, הצמיחה הכלכלית של המדינה היא ללא ספק המפתח הכללי להשגת היעדים המרכזיים של המדינה, ובוודאי של הממשלה. כשאנחנו מדברים על צמיחה כלכלית, מצד אחד אנחנו מדברים על המובן מאליו, על הגדלת העוצמה הכלכלית של המדינה תוך יכולת ליצור מקומות

תעסוקה שיקלטו את הצעירים הגדלים בארץ ומשרתים בצבא ומסיימים את השירות הצבאי שלהם, אלה שיוצאים לרחבי המדינה ומחפשים את עתידם בתוך המדינה, קליטה של המובטלים שמחפשים עבודה וקליטה של העולים החדשים שבאו לארץ ושנחנו רוצים שימשיכו ויבואו גם בעתיד.

הצמיחה הכלכלית, כפי שהיא מתקיימת כבר בשנתיים-שלוש השנים האחרונות, גם מאפשרת למדינה לממן ביטחון ברמה גבוהה מתוך הכנסות נוספות, כאשר הביטחון ועומס הביטחון על הכלכלה הולכים ופוחתים. היא מאפשרת את המימון של החינוך, של הבריאות, של התשתית החברתית ושל הטיפול במשברים השונים שהמדינה עומדת בפניהם.

המנוף של הצמיחה הזאת הוא היצוא. שנים חלמנו על כך שהיצוא יהווה את המנוף, כיוון שפירוש הדבר, שהפוטנציאל של התעשייה הישראלית, של המשק הישראלי, עובד בעולם של מאות מיליוני אנשים, במקום שנעבוד על שוק של 5.5 מיליוני איש, אף שהשוק הישראלי במונחים בינוניים, בצמיחה של המשק, הוא בהחלט שוק מעניין. אני מזכיר בכל סיורי בחוץ-לארץ, כאשר אני מגייס משקיעים לבוא לארץ, שהשוק הישראלי גדול יותר בתל"ג שלו, בפוטנציאל שלו, ביכולת שלו, ביבוא שלו, מהמשקים המשולבים של מצרים, ירדן, הפלשתינים וסוריה כאחד.

אדוני היושב-ראש, אני רוצה לתת כמה נתונים כדי להמחיש את התוצאות במשק הישראלי בשנים האחרונות. קודם כול, התעשייה הישראלית גדלה בשלוש השנים האחרונות בקצב של כ-7% לשנה במונחים ריאליים, והשנה היא תשיג כנראה גידול של 10.8%. מה שחשוב להוסיף כאן הוא, שהתעשייה הזאת משיגה את התוצאות האלה כאשר היצוא גדל בקצב הרבה יותר גדול. ב-1992 לעומת 1991 היה גידול ביצוא של 10.9%, וב-1993 הגיע הגידול ל-18%. אני כבר רוצה להזהיר, שזה גידול שהוא מעל ומעבר למה שאפשר לצפות בשנים הבאות. אין צל של ספק שהגידול כלל כ-7%-8% עסקות חד-פעמיות, שיכולות לחזור או לא לחזור על עצמן. אבל גם 10%-11% גידול אורגני של כיבוש שווקים חדשים, של כניסת מוצרים חדשים, הוא בהחלט גבוה, וב-1994 יגיע לסדרי גודל דומים – 9%-10%. ואנחנו מקווים שגם ב-1995 יהיה גידול כזה.

מה שחשוב יותר לציין, המשק הישראלי כובש שווקים חדשים במדינות חדשות, שעד לפני שלוש-ארבע שנים היו סגורים בפנינו, גם דיפלומטית, ואם לא דיפלומטית, הרי מבחינה כלכלית, בגלל החרם הערבי ומסיבות אחרות. הגידול העיקרי בשנת 1993 – חלק בשווקים של אסיה ושל מזרח-אירופה וחבר המדינות, ברית-המועצות לשעבר. היה גידול משמעותי ביותר בארצות-הברית, 11% גידול ביצוא הישראלי בשנת 1993, קרוב למיליארד דולר גידול בסחר ההדדי, כחצי מיליארד גידול ביצוא. זה משמעותי מאוד. לצערי, באירופה המערבית המצב קשה מאוד, יש בה מיתון, יש בה קשיים גם מבחינת ההסכמים, ואנחנו מנסים לפרוץ. אבל בסך הכול זה אות כבוד לתעשייה הישראלית, כאשר העולם עדיין מצוי במיתון כבד למדי.

אני רוצה לתת נתון נוסף שמייחד כרגע את מצב הביקושים במשק הישראלי. תשתיות לתעשייה – ב-1994 ביקשנו, וקיבלנו בתחילת השנה תקציב של 170 מיליון שקל לפיתוח תשתיות. בחלק מהמקומות עשינו מאמצים לפתח תשתיות שימתינו ליזמים שיבואו לשם. הביקושים, כתוצאה מגידול ההשקעות, הגיעו למצב כזה שנאלצנו, לשמחתנו, לפנות למשרד האוצר ולבקש תוספת של 170 מיליון שקל לתשתיות התעשייה ב-1994. אומנם היתה היענות של האוצר, לאחר שברחבי המדינה הביקושים האלה, בגליל ובנגב, מופיעים במידה גדולה מאוד. עלי לציין שמשרד התעשייה והמסחר, על-פי התפקידים שלו בשנים עברו, היה אחראי רק לאזורים א' וב', האזורים היותר מרוחקים. אזור מרכז הארץ היה נתון רק לטיפול מינהל מקרקעי ישראל. מאחר שגם במרכז הארץ נוצרה מצוקה בתשתיות לתעשייה, יזמנו פנייה למינהל מקרקעי ישראל כדי לאתר שטחים שבהם איננו חושבים

שצריכים לעבוד בהשקעה ממשלתית, אבל צריך להכשיר אזורי תעשייה שיעמדו לרשות יזמים שישקיעו מכספם.

מאחר שיש פוטנציאל התרחבות של מפעלים קיימים באזורים האלה, שחלקם מרותקים למרכז על-פי עצם הגדרתם, ואף שאנחנו רוצים לתת העדפה למעבר מפעלים וחברות לאזורים יותר מרוחקים, לנגב או לגליל, עם זאת אנחנו מעוניינים בצמיחה הפוטנציאלית שקיימת גם במפעלים שמרותקים לאשדוד או למקומות שבהם יש נמלים, וההתפתחות קשורה בנמלים האלה.

ההשקעה במחקר ופיתוח תעשייתי גדלה בממדים משמעותיים מאוד בשנים האחרונות. זה עוד סימן לצמיחה במשק. אני אביא רק נתונים מסגריים. ב-1991, ההשתתפות של המדען הראשי במשרד התעשייה והמסחר היתה 178.6 מיליון דולר; ב-1992 – 199 מיליון דולר; ב-1993 – 231 מיליון דולר, וב-1994 אנחנו מגיעים ל-300 מיליון דולר השתתפות, וזה אומר שהתעשייה השקיעה במו"פ התעשייתי סדרי גודל דומים, ומדינת ישראל עומדת היום במקום הראשון בעולם בהשקעה במו"פ תעשייתי פר תושב. זהו המנוף הטכנולוגי האדיר שיש למדינת ישראל ביצירת מוצרים חדשים, ביצירת עוצמה טכנולוגית עתידית, שזה הבסיס לתחרות, בעיקר בתחומים של ההיי-טק. כאשר הזכרתי גידול ממוצע ביצוא של 11% ו-18%, בתחום ההיי-טק אנחנו נמצאים בגידול יצוא של 25%–26% בשנה האחרונה, והיצוא הולך וגדל.

ברשותך, אדוני היושב-ראש, אני רוצה לציין במסגרת הזאת דבר ייחודי שבחנו באישור יושב-ראש הכנסת היום, ואלה החממות הטכנולוגיות שפועלות בסיוע ובמימון משרד התעשייה והמסחר. ב-28 חממות יש היום כ-1,100 מדענים, מהם 850 עולים חדשים, בעיקר מחבר המדינות, מברית-המועצות. בחממות יש כ-230 פרויקטים מהחדשניים ביותר במדינת ישראל. אם אתם רוצים, הרי החממות האלה הן איזה שילוב של קליטת עלייה, של חדשנות טכנולוגית, של פיתוח מוצרים שייכנסו לשווקים עתידיים; כמעט כל מה שאנחנו רוצים לראות היום במדינת ישראל מבחינת ההתפתחות אפשר למצוא שם. החממות אינן מיועדות רק לעולים חדשים. יש בהן גם ישראלים שיכולים להיכנס ונכנסים לפרויקטים האלה. הן פזורות על פני כל המדינה, מקצרין ועד דימונה, נמצאות באריאל – ועד עפולה ועד קריית-שמונה. באמת חגיגה אחת גדולה של חדשנות טכנולוגית וחדושים. אני ממזין אותם חברי כנסת שלא הספיקו להיות שם, להסתכל על הדברים האלה.

אני רוצה להזכיר את הנושא של גידול בעסקים קטנים. בעניין זה יש תנופה אדירה. כ-1,300 עסקים, בהיקף של 300 מיליון שקל, קיבלו הלוואות. מתוך זה – 39% עסקים חדשים. 8% מהעסקים מוקמים ומורחבים על-ידי עולים חדשים, וכ-20% מהעסקים מוקמים ומורחבים על-ידי נשים.

יש גידול משמעותי בביצוע השקעות. על-פי קנה המידה של מרכז ההשקעות, הגידול ב-1993 היה של 22% – מ-1 מיליארד ל-1.2-1.3 מיליארד דולר. זה גידול משמעותי מאוד.

אדוני היושב-ראש, בפתח הסקירה, יחד עם ההישגים, אני רואה חובה לעצמי להצביע גם על כמה סימנים עתידיים שמופיעים בשבועות האחרונים, אולי בחודשים האחרונים, ומציבים סימני אזהרה בפני הממשלה, בפני המשק, בהתפתחויות שלהם. היום, אף שהתקופה שתיארת נמשכת, הסימנים האלה יכולים לגרום להאטה של התנופה הזאת כעבור שלושה, ארבעה, חמישה חודשים. אני ראיתי לנכון להעלות את הנושא גם בישיבת הממשלה הראשונה שדנה אתמול בתקציב. אני רואה לנכון לומר את זה גם פה, בכל גילוי הלב, בפני הכנסת, ולהעמיד את זה כחלק מן התקציב לשנת 1995.

הסימנים האלה הם קודם כול עליית הריבית. יכול להיות ויכוח איזו מידה של הצדקה יש להעלאה, ואני לא רוצה להיכנס לוויכוח הזה. לא יכול להיות ויכוח על כך שהעלאת הריבית ב-2% בתקופה האחרונה מקשה על התעשייה מבחינת ההחמרה של קשיי המימון שלה. אם אנחנו מוסיפים על כך שהבורסה בתקופת שגשוגה היתה מקור חשוב מאוד לגיוס הון על-ידי התעשיות, שהיה להן מרחב לשווקים חדשים, למוצרים חדשים ולהתרחבות, המקור הזה איננו קיים היום. יש קושי לגייס הון לפוטנציאל של הצמיחה. חלק מהחברות נתקלות בבעיות בשוק המקומי, בעיות של ירידה בצמיחה בגלל מצב הבורסה וההפסדים של התושבים, וגם בגלל מצב הרוח הירוד שהירידות בבורסה גרמו לחלק מן התושבים.

נפגעו כמה אלמנטים של סיוע ליצוא, חלקם בגלל הסכמים בין-לאומיים, כמו העניין של ביטוח שער שהתבטל, כאשר נאמר שמדיניות שער החליפין תפצה על כך. אנחנו רואים שבנק ישראל תיקן את הערכתו לגבי שיעור האינפלציה מ-8% ל-11%-12%. עדיין האלכסון לא תוקן לגבי נושא שער החליפין, וכאן יכולה שוב להופיע מעמסה חדשה על היצוא.

נקודה אחרונה, אנחנו מתחילים את הדיון ביני לבין שר האוצר על עתיד חוק השקעות הון בתעשייה. זה ויכוח, שמצד אחד היה קיים גם לפני הסימנים האלה. מאחר שהנושא של הצמיחה במשק הוא עדיין צמח רענן מאוד, רק בן שנתיים, התחילו להופיע התוצאות הראשונות של ירידת האבטלה בגליל ובנגב, אבל עדיין יש לנו כיסים קשים מאוד במקומות האלה. אופקים עדיין נמצאת בתחום של 22%, ובמקומות אחרים יש ירידה ל-6%-7%, בהרבה מקומות, שהיא מאוד בעייתית. מה עוד שאנחנו רוצים שלחלק מן המקומות האלה, שבהם יש פוטנציאל גדול, תבוא עלייה, הן בגליל והן בנגב.

תיקון של חוק עידוד השקעות הון לכיוון של הורדת המענקים באזורים הרחוקים מ-38% נאמר ל-20% או אפילו ל-30%, פירושו צמצום הפער בין האזורים המרוחקים יותר לבין מרכז הארץ, כאשר במרכז הארץ אין לנו אבטלה.

לכן, אני חושב שהנושא הזה, אם מוסיפים אותו לסימנים האחרים, הוא יכול לפגוע באותה צמיחה שבה נוכחנו בשנים האחרונות, ואני חושב שבנושא זה נצטרך לקיים דיון ציבורי חשוב מאוד, לפני הדיון בממשלה, במקביל לדיון בממשלה, כאן בכנסת. הנושא חורג מדיון שנוגע אך ורק למשרד זה או אחר בתוכנו.

אדוני היושב-ראש, אני עדיין מאמין שבסך הכול התנאים של המשק הישראלי, העוצמה של התעשייה, יכולת ההתחדשות שלה, הגמישות שיש לה בפעולה בין-לאומית, יחד עם דבר שבפניו עומד המשק – פתיחת אזורים חדשים ומדינות חדשות, עם המאמץ של משרד התעשייה והמסחר ליצור כלים חדשים עם פוטנציאל של חדירה אל המדינות האלה, אם זה בסין, בהודו, ביפן, בדרום-אמריקה או ברוסיה, באוקראינה, במזרח-אירופה, יחד עם המשך מאמץ לחדור לאזורים חדשים במדינות שבהן אנחנו כבר פעילים, כמו אזור ג'ורג'יה, דרום-מזרח ארצות-הברית, ששם אנחנו עושים כרגע מאמץ גדול, או אזור טקסס, ששם נפתח פוטנציאל גדול של צמיחה – כל הדברים האלה יחד יכולים להבטיח את המשך הצמיחה הכלכלית, את המשך הבטחת הביטחון הכלכלי והעוצמה הכלכלית של המדינה, גם לצורך מימון הביטחון והמטרות החברתיות. אבל זה לא נעשה מאליו, זה איננו דבר שהולך מעצמו, אלא תלוי במדיניות ממשלתית שערה יום יום, שבוע שבוע, חודש חודש, להתפתחויות של המשק הישראלי, המשק העולמי – וכאן חשוב מאוד, לדעתי, שהכנסת תלווה את ההתפתחות הזאת בכלים שעומדים לרשות הכנסת הן מבחינת הפיקוח, הן מבחינת ההשתתפות.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לשר התעשייה על הסקירה הממצה.

אנחנו עוברים כעת לשאלות. נרשמו חמישה חברי כנסת. חבר הכנסת אברהם ורדיגר – איננו. חבר הכנסת עמנואל זיסמן – איננו. חבר הכנסת דן תיכון – איננו. חבר הכנסת דוד מנע.

דוד מנע (הליכוד):

כבוד היושב-ראש, אדוני השר, לפני כשבועיים התייחס ראש הממשלה לנושא הגירעון במאזן המסחרי וציין את השלילה בגירעון. הוא ציין את הגירעון שלנו ביצוא-יבוא מול ארצות-הברית ואת הגירעון מול אירופה. מסתבר שמול אירופה מדינת ישראל מפגרת הרבה מבחינת הגירעון של יצוא לעומת יבוא.

מה עושה משרדך על מנת לצמצם ככל שניתן את הפער בין היבוא ליצוא של ישראל מול אירופה? ואילו צעדים אתם מתכוונים לנקוט על מנת לצמצם את היבוא הזה? ואני יודע את כל נושא השוק האירופי המשותף וכדומה. אבל מה אתם עושים על מנת לצמצם את הפער הזה?

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת מנע. חבר הכנסת אברהם ורדיגר, בבקשה.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

אדוני השר – – –

דוד מגן (הליכוד):

הרמקול הזה לא עובד. תעבור ימינה.

היו"ר ע' עלי:

לא עובד? – זה עובד. קודם לכן ניסינו זאת.

דוד מגן (הליכוד):

לא חשוב, הוא עובר ימינה.

היו"ר ע' עלי:

הוא עובר שמאלה.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

אדוני השר, אני מקווה שהשר מקשיב.

היו"ר ע' עלי:

השר מקשיב והוא אפילו רושם את דבריו.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

לאחרונה, השוק הישראלי מוצף במוצרים לא כשרים, כמו דגים טמאים, שרצים משונים שלא ידענו על קיומם וגם קונסרבטים של מוצרי בשר, מוצרים שאינם צריכים להימצא ולהימכר במדינה יהודית. האם אינך חושב, אדוני השר, שיש צורך בחקיקה ברורה, או בתקנות מטעם משרדך, כדי לסתום את הפרצה הזאת?

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת ורדיגר. אחרון השואלים – חבר הכנסת דוד מגן.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני, הרמקול לא עובד.

היו"ר ע' עלי:

לפני כן דיבר משם חבר הכנסת רביץ והרמקול כן עבד. בינתיים יכול להיות שהוא התקלקל שנית. חבר הכנסת רביץ דיבר היום משם.

דוד מגן (הליכוד):

כנראה צריך להתפלל שלוש פעמים ביום כדי שהוא יעבוד. יש כאלה שמתפללים רק פעמיים.

היו"ר ע' עלי:

כנראה, כנראה.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אילו יכולתי להציע הצעה לסדר, הייתי מבקש שסגנית השר מאשה לובלסקי, שעושה עבודה מצוינת בתחום הצרכנות, תקדיש מלים מיוחדות להגברת המודעות במשרד, בגופים הציבוריים השונים, ואני מקווה בציבור הרחב, בכל מה שקשור לצרכנות. בהזדמנות הזאת אני מעדכן אותה ואת שר התעשייה והמסחר, כי במסגרת הוועדה לענייני ביקורת המדינה נאלצנו, לאחר שלמדנו כמה וכמה דוחות – ואני אומר "נאלצנו" בחיוב – להקים ועדת משנה מיוחדת בראשותו של חבר הכנסת רענן כהן, והוא בוודאי יבוא עמכם בדברים, כדי להמשיך, להרחיב ולהעמיק את מודעות הציבור בנושא חשוב זה.

אדוני היושב-ראש, אני עומד כאן במצב קצת לא נוח, משום שאת רוב דברי הביקורת שיש לי כלפי שר התעשייה והמסחר אמרתי בוועדה לענייני ביקורת המדינה. די שאומר כאן שיש לנו ביקורת כלפי השר על התייחסותו לממצאי מבקר המדינה בדוח 43-44. אבל אני חייב לומר באותה נשימה, כי בישיבה האחרונה של הוועדה עם השר, בשבוע שעבר, ראינו כבר שינויי גישה, ואני מברך על כך.

אם התחלתי בביקורת, אני רוצה לסיים במלות שבח. לא רבים מהשרים מקפידים לענות על שאילתות והצעות לסדר-יום ביסודיות וברצינות כמו שר התעשייה והמסחר. למרות היריבות הפוליטית ולמרות הביקורת שיש לנו כלפיך – ואדוני השר, שלא תטעה לחשוב, יש לנו ביקורת – בדברים שאתה ראוי בהם לברכה מותר לנו לומר זאת אפילו במליאת הכנסת ולא בחדרי חדרים.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת מגן. חבר הכנסת עמנואל זיסמן – אחרון.

עמנואל זיסמן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, שמעתי את סקירתך, חלק במליאה וחלק בחדרי, וגם קראתי את החוברת. אני רוצה לשאול אותך שאלה. היום היעד המרכזי של מדינת ישראל הוא הגדלה וחיזוק של הרוב היהודי בירושלים, וליתר דיוק בירושלים רבתי. אני קורא בחוברת. אקרא לך משהו שמופיע בה פעמיים. כתוב בחוברת, ש"ירושלים, הגליל והנגב ימשיכו לקבל עדיפות מיוחדת גם בתחומי משרד התעשייה והמסחר כחלק מסדר העדיפויות של מדיניות הממשלה הכוללת". האם אין עדיפות עליונה במשרד לירושלים – כשרק 12% מתפרנסים מתעשייה, כש-60,000 עזבו את העיר בשנים האחרונות, כשעולים לא באים לירושלים – לכוון השקעות, להקים מפעלים, לחזק את התעשייה?

רון נחמן (הליכוד):

מה עם התעשייה?

עמנואל זיסמן (העבודה):

היכן העדיפות הלאומית, שהיא צורך השעה במשרד, למען חיזוק ירושלים וירושלים רבתי?

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת זיסמן. שר התעשייה, בבקשה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

חבר הכנסת זיסמן, יש עדיפות לאזור תעשייה בירושלים. רוצים להקים שם בית-סוהר.

עמנואל זיסמן (העבודה):

אני בעד הקמת בית-סוהר.

קריאות:

היו"ר ע' עלי:

רבותי.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

זה בזמן שהשר הלך לדוכן.

היו"ר ע' עלי:

כל זמן שהשר הלך – אפשרתי. כעת נא לאפשר לשר להשמיע את דבריו ואת תשובותיו על השאלות.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

עוד מעט יהיה לנו טייס בכנסת, כך שלא נוכל לנצל את זמן ההליכה שלו לדוכן.

היו"ר ע' עלי:

אדוני השר, בבקשה.

שר התעשייה והמסחר מ' חריש:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ברשותכם, אלך לפי סדר הצגת השאלות, ולא משום אי-הערכה של השאלה האחרונה לגבי ירושלים, אלא מתוך כבוד מיוחד לשאלה הזאת שנשאלה.

קודם כול, לשאלה של חבר הכנסת דוד מנע לגבי הגירעון המסחרי והגירעון במאזן התשלומים עם אירופה – הנושא הזה הוא אחד הנושאים המדאיגים ביותר בתחום כל פעילות סחר החוץ של מדינת ישראל והקשרים הכלכליים של מדינת ישראל. קודם כול, הוא נתון שאנחנו מדגישים גם בפני האירופים, שלא נוכל לעבור עליו לסדר-היום. הגירעון הוא בסדר גודל של כ-6 מיליארדי דולר בשנה, כאשר גם אני מוריד את היהלומים, שזה מקרה מיוחד שיש ייבוא מאירופה והייצוא הולך לאזורים אחרים, לאסיה ולארצות-הברית, אנחנו עדיין נשארים עם גירעון של כ-4.5 מיליארדי דולר. זה גירעון בלתי נסבל ביחסי סחר עולמי, שעה שעם ארצות-הברית באמת היחסים הם פחות או יותר מאוזנים.

כתוצאה מזה דרשנו כבר זמן רב – ממשלות ישראל למיניהן – לפתוח במשא-ומתן עם הקהילייה האירופית, גם כדי לתקן את ההסכמים, כי חלק מהבעייתיות היא ההתיישנות של הסכם הסחר החופשי מ-1975, בגלל תנאים שהשתנו הן במדינת ישראל והן באירופה, גם בתוך המדינות של השוק, אבל גם בהתפתחות הסביבתית של הקשרים שיש עם מדינות מזרח-אירופה.

אומנם המנדט ניתן ונפתח המשא-ומתן. אבל שעה שמבחינה מדינית חלה התקדמות גדולה מאוד בעמדה שנוקטת אירופה, הרי בגלל המיתון באירופה יש בעיות קשות מאוד בניהול המשא-ומתן. אני נחשב שם – ואני לא מצטער על כך במיוחד – לבעל העמדה הקשוחה ביותר במדינת ישראל בשיחות האלה, כי אמרתי שאני לא רוצה לקבל מלים טובות מאירופה, אלא אני רוצה לקבל שינוי הסכמים, שיש להם משמעות כלכלית ושהם מתמודדים עם נושא הגירעון במאזן התשלומים.

מה נתון בידינו מבחינת פעולה לחיוב ומבחינת התיקון של העניין? קודם כול, לגבי הנושאים שבהם יש לנו יכולת להפעיל הפליה נגדית כלפי הפליות שיש באירופה – הנושא של רכישות ממשלתיות. אני הודעתי בוועידת גאט"ט במרקש, כאשר חתמתי על ההסכם החדש של הרכישות, שאני משאיר לעצמי ולממשלת ישראל את האופציה שלא להחיל את הסכם הרכישות על כל המדינות במידה שווה, כאשר היה ברור שאנחנו עלולים, אם לא נגיע להסכם עם אירופה, שלא להחיל אותו על אירופה וכן להחיל אותו על ארצות-הברית ומדינות אחרות, שאתן המאזן שלנו חיובי.

יש דברים אחרים. יש לנו בנושאים מסוימים אפשרות להפעיל לחץ על חברות אירופיות, שנהנות מעדיפות בתוך מדינת ישראל. זה לא מובן מאליו בכל התחומים. יש דברים ששייכים להסכם הסחר החופשי, אבל בכל הנוגע למכרזים, זה איננו מובן מאליו. זה עומד על הפרק והתחיל לתת תוצאות, כי יש חברות אירופיות חשובות שזוכות במכרזים בארץ, והחברות האלה מעוניינות במכרזים.

אנחנו מפעילים גם לחץ מדיני. העמדות אינן אחידות בתוך הקהילייה האירופית, לא במדינות השונות ולא אצל הנציגים השונים. ולכן יש פעולה מדינית גם של ראש הממשלה, גם של שר החוץ, גם של משרד החוץ, ואנחנו עובדים במתואם בעניין הזה, כדי להביא לשינוי עמדות.

דוגמה אחת מובהקת: הסכם בתחום המו"פ התעשייתי. אנחנו טוענים כלפי האירופים, שבעניין הזה אנחנו באים כשווים, כמו שאנחנו באים לאמריקנים. יש לנו פה יכולת תרומה ואיננו מבקשים פה תרומות, אבל אנחנו דורשים שההסכם יהיה על בסיס של שוויון. העניין נמצא על סדר-היום של שרי החוץ האירופים. בינתיים יש לנו קשיים רק עם שתי מדינות: צרפת ובריטניה. ואנחנו פועלים בכל אחת מהן בנפרד. המוזר הוא, שעם צרפת חתמנו לפני כשנה על הסכם המו"פ התעשייתי אולי הטוב ביותר שיש לנו באירופה, ויש שיתוף פעולה ברמה הדו-לאומית, שהתחיל לגדול. בצרפת כל החרמות של דה-גול נעלמו. התעשייה היום באה, משתפת פעולה, מעוניינת בנו. הכירו בזה שהאמריקנים זכו ביתרון בתחום הטכנולוגי. יודעים שהיפנים באים והקוריאנים באים. אבל צרפת כבר פה. חתמנו גם עם הולנד, חתמנו עם ספרד, אנחנו משלימים עם בלגיה הסכם מו"פ תעשייתי, ואנחנו מאמינים שנתגבר על ההתנגדות לקראת סוף השנה.

דוד מנע (הליכוד):

אל תקנו מכונות "רנו" למשרדי הממשלה.

שר התעשייה והמסחר מ' חריש:

יש בכלל שאלה לגבי המכונות. ראש הממשלה, למשל, העלה את השאלה של מכונות אירופיות או אמריקניות. יש רגישות מסוימת לגבי גודל המכונות. שרים לשעבר יודעים את הרגישות שקיימת לגבי

החלפה למכונית אמריקנית. אני מודיע לכנסת: זה אחד השיקולים שבינתיים מונעים מעבר למכוניות אמריקניות.

הפעולות החיוביות – אנחנו עושים מאמצים דווקא בתחום העסקים הקטנים לשיתוף פעולה עם אירופה, כי יש חלקים של אירופה שמשתפים אתנו פעולה.

חבר הכנסת ורדיגר, אנחנו פועלים במסגרת החוק הקיים, וכפי שידוע לך, נחקק על-ידי הממשלה הזאת חוק למניעת ייבוא בשר לא-כשר בתחום של הבשר הקפוא, שזה היה התחום הממשלתי שהופרט. אנחנו עומדים במסגרת הסטטוס-קוו שהיה קיים עד 13 ביולי 1992. מה שירשנו מהממשלה הקודמת, בהשתתפותך, זה מה שאנחנו ממשיכים בו בעניין הזה. מה שאתה מוצא בשוק, אתה אחראי לו לא פחות ממני. בעניין הזה אנחנו פועלים במסגרת הזאת ולא סוטים ממנה לא לכאן ולא לכאן. אין סמכויות מעבר לחקיקה הזאת שהיתה בכנסת.

אגב, דבר אחד שאני מוכרח לומר לך, כפי שאמרתי כמה פעמים פה: מתוך כל מיני מחקרי שוק שהיו בארץ מסתבר, שהאוכלוסייה הישראלית, בגדול, מעדיפה בשר כשר גם במשפחות – עד 80% ומעלה – בגוש-דן, לא רק באזורים של שומרי מצוות. יש כנראה איזה חוט של מסורת ששומר בעניין הזה. לכן הבעיה הקונקרטית היא די מצומצמת, אבל היא גם לא גדלה מאז הגיעה הממשלה הזאת לשלטון.

לחבר הכנסת דוד מגן, אני מודה לך על שני דברים: א. על העלאת הנושא – – –

דוד מגן (הליכוד):

אני מבקש שהביקורת בוועדה לא תשמש תקדים.

שר התעשייה והמסחר מ' חריש:

אני מודה לך על שני דברים: גם על יחסך בוועדה, אבל גם על העלאת הנושא שלא הספקתי להעלותו בעשר הדקות המוקדמות. אבל, סגנית השר מאשה לובלסקי אחראית לכל נושא סחר הפנים, דבר שקיבל, לפי דעתי, תנופה גדולה מאוד. המערכת הזאת הולכת להיות מחוזקת לקראת החודשים הקרובים והשנה הבאה, גם בגלל הבעיות שמתעוררות בעקבות הסכם האוטונומיה, בעיות של פיקוח ותקינה, ונעשית עבודה, לפי דעתי, רצינית מאוד. ואני מקווה שסגנית השר תנצל את השתתפות שלה בדיון גם כדי להציג את הנושאים האלה בתחום של הפעילות שלה.

לגבי הביקורת, הייתי חושב שאתה לא בסדר אם לא היית מבקר אותי.

מלה אחרונה, אדוני היושב-ראש, בנושא ירושלים. קודם כול, חבר הכנסת עמנואל זיסמן, בתחום הכלכלי, ירושלים הוגדרה בתחום התעשייתי רק לתחום אחד – לתחום של ההיי-טק, בגלל בעיות של

איכות הסביבה ששומרות על ירושלים. כמי שהיה חבר מועצת העיר ירושלים, היית בוודאי שותף להגדרה מה כן רוצים להביא לירושלים ומה לא רוצים להביא לירושלים.

דיבר לפני שר התיירות. אין ספק שהפוטנציאל הגדול של ההתפתחות הירושלמית הוא בתחום התיירות ובתחום ההיי-טק. מבחינה זו הפעולה נעשית בשיתוף עם עיריית ירושלים הנוכחית והקודמת, ואתה היית שותף לעניין. אבל, אתה ער כמוני לבעיה שנתקלנו בה לגבי התעשייה בירושלים, ואני שם את זה פה, כי יש בירושלים מלחמה כמעט בלתי פוסקת על הנושא של קרקע לתעשייה. אנחנו יודעים, למשל, את הבעיה של "אינטל", שרוצה להתרחב בירושלים, והיא נתקלת בבעיה של מציאת מקום להקמת המפעל. אנחנו יודעים את המלחמה שניהל מי שעכשיו יהיה מנכ"ל מינהל מקרקעי ישראל, עוזי וכסלר, על הארכיאולוגיה, כי כמעט כל מקום שבו התחלנו בפעולה של פיתוח אזור תעשייה, נתקלנו בבעיה הזאת. כלומר, יש פה בעיה אובייקטיבית, שהיא ייחודית לירושלים. ואנחנו שוברים את הראש באיזו צורה לתת פתרונות, במסגרת המגבלות האלה, לצרכים של מתן תעסוקה לאוכלוסייה שגדלה פה, כי הסכנה היא שיעזבו את ירושלים. הקרבה לאזור החוף גדולה מאוד – קרובים מאוד, קל לעבור, מחירי הדיור זולים יותר וכדומה. אין צל של ספק שדרוש פה מאמץ מרוכז, משותף; אני רואה את הנושא של התיירות וההיי-טק כנתונים שצריכים יחד לתת את הפתרון לאוכלוסייה זו.

הי"ר ע' עלי:

תודה רבה לשר התעשייה והמסחר.

אנחנו מתחילים בדיון. ראשונת המתדיינים – סגנית השר מאשה לובלסקי.

קריאה:

ומי אחריה?

הי"ר ע' עלי:

מי שאחריה, הייתי צריך להיות אני, או למעשה הייתי צריך להיות לפניה. אבל אני רשמתי את עצמי אחריה. נראה אם יהיה לי מחליף בסיום דבריה.

בבקשה, סגנית השר מאשה לובלסקי.

סגנית שר התעשייה והמסחר מ' לובלסקי:

אדוני היושב-ראש, תודה שוויתרת לי.

חברי הכנסת, אני רוצה להביע את הערכתי לשר התעשייה והמסחר. אני יכולה להעיד מקרוב על העבודה רחבת ההיקף של המשרד, ועם זה, על הקטע שאני אתייחס אליו, שכרוך וקשור בצורה אינטגרטיבית בסחר פנים ובזכויות הצרכנים במדינת ישראל. ולפי דעתי, מכל מה שלמדתי, כאשר אנחנו מצויים עכשיו באמצע תקופת הכהונה של הממשלה הזו, סחר הפנים במדינת ישראל עובר מהפך, והמינהל לסחר פנים במשרד התעשייה והמסחר עושה ונערך כפי שלא היה בעבר. לא הייתי זוכה לתשבחות שנאמרו כאן על-ידי חבר הכנסת דוד מגן אלמלא צוות יוצא מן הכלל של עובדים ושל עובדות במחוזות משרד התעשייה והמסחר, במינהל לסחר פנים, בקרב ראשי המינהלים במשרד, שבעצם גם כן חברו יחד והבינו שאין כל סתירה בין אינטרסים של תעשייה לבין זכויותיהם של צרכנים, ואין כל סתירה בין רצונם של הסוחרים לסחור ולמכור לבין הזכויות הלגיטימיות של הצרכנים לקבל את המצרך הראוי ביותר בשירות הטוב ביותר.

לא אומר שהשגנו הכול. להיפך, לא עובר יום שאיננו מוצאים עוד עוול ועוד פגם, כאשר אנחנו שואלים את עצמנו מדוע הדברים צריכים להיות כך. יש לנו מוצרים יוצאים מן הכלל. יש לנו מזגנים שמייצרים אותם במדינת ישראל, מוצרי איכות. התקנתם של המזגנים האלה מהווה בכל כך הרבה מקרים סכנה לבטיחות. מדוע צריך להיות מוצר שהוא מוצר איכות, ואילו התקנתו בבית הצרכן, בבית הלקוח, נעשית כך שיכולה להפוך את השמחה שבמוצר, חלילה, לאסון או למפגע בטיחותי?

יש לנו תוצרת בלתי רגילה, תוצרת חלב. הפרה הישראלית מניבה הרבה יותר חלב מחברותיה בעולם הגדול, אפילו בעולם המערבי. אבל כאשר מובילים את תוצרת החלב, את מוצרי החלב במדינת ישראל, במשאיות או במכליות או בכל מיני כלי רכב, עד שזה מגיע לרשת השיווק או לביתו של הלקוח, לא אחת, בגלל תנאים לקויים בהובלה, לא משום שהמוצר איננו טוב, לא משום שמוצר החלב איננו טוב אלא משום שההובלה היא לקויה, והיא נעשית על-ידי משווקים ועל-ידי תעשיינים, אנחנו נאלצים גם כצרכנים לזרוק לפח, לבזבז את כספנו; הרבה פעמים – מוצרים לפני תאריך התפוגה, כאשר תאריך התפוגה מסומן, ואין כל קשר בין תאריך התפוגה ובין מה שמקבל למעשה הצרכן.

אנחנו עורכים היום רביזיה גדולה בכל נושא צווי השירות במדינת ישראל. יש לנו צווי שירות שעניינם השירות שמקבל הלקוח והצרכן במוצרים מסוימים, וכוחם של הצווים האלה נובע מתוקף תקנות לשעת-חירום שנתקבלו בשנותיה הראשונות של המדינה.

היום, כאשר בכנסת שלנו חוקק חוק-יסוד: חופש העיסוק, הרי החקיקה החדשה עומדת בסתירה מוחלטת לאותם צווי חירום שאנחנו עדיין פועלים לפיהם, ואנחנו חייבים להתאים את עצמנו, להיות רלבנטיים, ולכן גם כאן אנחנו הופכים ועושים רביזיה שלמה.

שר התעשייה והמסחר ציין, בצדק, את ההיערכות שלנו לגבי האוטונומיה. מבחינה צרכנית נעמוד בפני אתגר עצום. אני רק רוצה לציין שאנחנו עדיין בראשית ההיערכות, וחושבים ושואלים אותנו: מה כבר יכול להגיע משטחי האוטונומיה? מה כבר יכול להיכנס לתל-אביב, לחיפה או לירושלים מעזה ומיריחו?

רון נחמן (הליכוד):

ייכנסו אקדחים.

סגנית שר התעשייה והמסחר מ' לובלסקי:

תתפלאו כמה מוצרים פגומים שאינם עומדים במבחן של בטיחות ושל בריאות נכנסים ועולים להיכנס. הדבר האחרון שאנחנו מצאנו הוא עגלות ילדים שמיוצרות באזור האוטונומיה, אינן עומדות בתקן בטיחות, נמכרות ונקנות על-ידי סוחרים במדינת ישראל שמזלזלים בחייהם של תינוקות, כי עגלת ילדים שאין לה רמת הבטיחות המתאימה עלולה, חלילה, לסכן חיי תינוק. ואני חייבת לומר, שרק הודות לאנשים שלנו במשרד התעשייה והמסחר אנחנו קיבלנו הודעה; אחרי יומיים כבר היה קשר בין הממשל, בין האנשים שלנו שעובדים בשטחי האוטונומיה לבין אותו יצרן. שמחתי לשמוע על הודעה שהתקבלה בסוף השבוע שעבר, שכבר הובטח על-ידי היצרן באוטונומיה שהוא יפסיק לספק אותן עגלות ילדים שאינן עומדות בתקן הבטיחות, עד אשר הוא יתחיל לעבוד בכלל ויקבל תו תקן.

אני מביאה את כל הדוגמאות האלה מכיוון שחוק הגנת הצרכן, שמתוקפו אנחנו מקיימים את העבודה שלנו, איננו עוד חוק; זוהי הווייה. חוק הגנת הצרכן, זוהי הווייה שצריכה להיות במדינת ישראל, ללוות את החיים שלנו, להביא אותנו ליותר הגינות בהלכות מסחר, ליותר הבנה של מהות הדמוקרטיה, שאני בעצם הלקוח ובידי הכוח.

אני אומרת בסיום דברי, שלפעמים מתוך שלא לשמה בא לשמה. הרי לא תמיד היו בממשלות ישראל, על כל מפלגותיהן, וזה לא מאפיין מפלגה כזו או אחרת, לא תמיד היו סגני שרים שקיבלו על עצמם או הטילו עליהם את המשימה לעסוק בזכויות הצרכנים. גם כשהטילו עלי את הנושא הזה, אמרו: מטילים עלי משהו שולי שבשולי, שאני ככה אקבל משהו, ויסתובב לו עוד איזה סגן שר. אני לא מרגישה את עצמי מסתובבת, ואני מודה לשר התעשייה והמסחר, חבר הכנסת מיכה חריש, שהטיל עלי בתקופת הכהונה הזו של הממשלה את התפקיד הזה. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה.

אנחנו ניגשים לדיון. ראשון המשתתפים בדיון – חבר הכנסת עובדיה עלי. אחריו – חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה, ואם הוא לא יהיה – חבר הכנסת יורם לס.

עובדיה עלי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ראשית אני רוצה לברך את השר ואת המשרד על ההישגים ששמענו בתחומים שונים, גם בייצור וגם בתחומים אחרים.

אני מבקש להזכיר לכנסת, שלמשק הישראלי יש פוטנציאל גדול מאוד. קודם כול, יש פוטנציאל אדיר בתחום כוח האדם. אין משקים רבים בעולם שיכולים להתברך ביתרון היחסי הזה שיש לנו, עם כוח אדם בלתי רגיל, מוסדות להשכלה גבוהה ברמה גבוהה מאוד, עולים חדשים שהגיעו ארצה והוסיפו נדבך חשוב מאוד בתחום הזה של כוח אדם דווקא בתחומי התעשייה והמחקר, ואפשר לנצל את כוח

האדם הזה בצורה בלתי רגילה. ראינו דוגמה אחת של חממות טכנולוגיות, אבל אפשר כמובן לנצל אותו כהנה וכהנה.

יש פוטנציאל גדול מאוד במיקום של מדינת ישראל, בגישה לכל מקום ומקום ברחבי העולם. יש יתרון גדול מאוד בכך שלמדינת ישראל יש הסכם סחר חופשי, הסכם של שחרור מקוואטות ומכסים, גם עם אירופה, השוק האירופי המשותף, וגם עם אמריקה. אין עוד מדינה בעולם שיש לה היתרון הזה. הדבר יכול להזמין משקיעים רבים מכל רחבי העולם.

החל מ-1991-1990 נפתחו בפני מדינת ישראל שערים כמעט ברוב חלקי העולם. ב-1991-1992 אנחנו פתחנו נציגויות דיפלומטיות בכ-30 ממדינות העולם, ביניהן הודו וסין, חבר המדינות ועוד מדינות גדולות אחרות שבהן אוכלוסייה גדולה מאוד. הנתונים האלה יכולים לאפשר לנו צמיחה בממדים גדולים מאוד.

אחת הבעיות הגדולות ביותר כשבאים אלינו משקיעים, בייחוד מחוץ-לארץ – הם מצביעים על שלוש נקודות מרכזיות. ראשית – ביורוקרטיה. בקטע הזה אני יודע שהיתה פריצת דרך גדולה, שהתחילה בתקופת השר נסים כשר התעשייה והמסחר, היה צמצום מסוים של ביורוקרטיה, היתה חקיקה בתחום הזה, אבל עדיין המשק הישראלי סובל מביורוקרטיה מיותרת. את העניין הזה צריך לשרש עד כמה שרק ניתן.

הנושא השני שמצביעים עליו הוא נושא היציבות הכלכלית. השר עמד כאן על נקודות אחדות, שבעצם פוגעות במידה רבה לא רק בתעשייה הקיימת, הן גם מפריעות ומקשות יצירת הסדרים חדשים שבמסגרתם יבואו להשקיע בארץ.

ראשית, השינויים התכופים בריבית במשק. העלייה הגדולה לאחרונה – והיא די משמעותית – של 2% בריבית, היא בוודאי תקשה לא רק על התעשייה הקיימת, גם על האווירה במשק הישראלי, שסובל מחוסר יציבות מסוימת. יש העניין של הבורסה, שהשר הצביע עליו, והיא בוודאי תיפגע קשות. אבל מעבר לנושא של הפגיעה בתעשייה הקיימת, התנודות החריפות האלה מעידות משהו על יציבות כלכלית, ואצל יזמים מחוץ-לארץ לדבר הזה יש משמעות כפולה ומכופלת.

השינויים בחקיקה – גם בעניין זה דובר בחוק לעידוד השקעות הון, גם בתחומים אחרים. משק לא יכול להתבסס על שינויים תכופים בחקיקה, במיסוי, בעידוד השקעות הון. חייבים לשמור על יציבות, אם רוצים לתת תנופה הרבה יותר גדולה לתעשייה ולצמיחה במדינת ישראל.

והדבר האחרון שאני מבקש להצביע עליו בתחום הזה הוא אמינות הממשלה. אדוני שר התעשייה והמסחר, העובדה שממשלת ישראל הנוכחית פגעה בחוזים עם יזמים, אומנם קבלנים, אבל זה לא משנה, יש לה משמעות הרת אסון. אתה בוודאי נתקלת בזה בפגישות שלך בארצות-הברית או בארצות אחרות. אני נתקלתי בזה. יזמים באו אלי ואמרו לי: איך אנחנו יכולים לבוא למדינת ישראל ולהשקיע בה, לחתום על הסכמים ועל חוזים, כשהממשלה מפירה ברגל גסה הסכמים שהיא חתומה עליהם? היא אפילו מפירה ומתירה חוזים עם קבלנים, עם יזמים אחרים. אנחנו יודעים מה המשמעות של חוזה, גם לטווח ארוך, הבטחות של ממשלה, הבטחות של שרים, ליזמים כאלה ואחרים. גם כשיש אילוצים פוליטיים, הממשלה צריכה להיזהר מאוד בהפרת חוזים ובהפרת הבטחות שניתנו ליזמים כאלה ואחרים.

אני מבקש להצביע, על קצה המזלג, על עוד כמה נקודות. אני מבין שסד הזמן באמת מעיק, ולכן אעשה זאת בקצרה, בראשי פרקים. ראשית, האבטלה בערי הפיתוח. נכון שפה ושם האבטלה ירדה. אבל, עם זאת, האבטלה בערי הפיתוח עדיין רבה, פי שניים ופי שלושה מהממוצע הארצי, ויש כיסי אבטלה ומוקדי אבטלה בממדים מדאיגים. אני רואה את השינוי במצב התעסוקה בערי הפיתוח. השינוי יכול לבוא קודם כול מהבטחת תשתית. אסור בשום אופן לפגוע בחוק לעידוד השקעות הון. החוק הזה מאפשר איזו הפליה לטובה, איזו העדפה, בכך שהוא מעודד יזמים להגיע לערי פיתוח. אם נפגע בחוק לעידוד השקעות הון, אני מאמין שהנושא הזה יפגע בצורה אנושה בערי הפיתוח, דווקא אלה המרוחקות ממרכז הארץ. אסור לפגוע בנושא הזה בשום פנים ואופן.

יש לפעול לפיתוח תשתית, להקצאת קרקע מתאימה ליזמים, ובראש ובראשונה בחינוך. המפתח למלחמה באבטלה, המפתח לעידוד תעסוקה, להקמת מפעלים, הוא טיפוח החינוך ושינוי היחס לחינוך בצורה דרמטית. אינני מדבר על תוספת של מאות שקלים למורה; אינני מדבר על תוספת של עשרות מיליוני שקלים לחינוך בערי פיתוח. אני מדבר על שינוי דרמטי במדיניות הממשלה בנושא החינוך. אם אנחנו נשנה בצורה משמעותית את היחס שלנו לחינוך, אם נעמיד את החינוך ראשון במעלה בסדר העדיפויות, יש בזה כדי לשנות בצורה דרמטית את כל נושא התעסוקה, לשנות את כל נושא העוני והאבטלה בערי הפיתוח ובשכונות המצוקה.

אני רוצה להתייחס לנושא של קרקע לתעשייה. אני מבין שבאחרונה יזמים רבים נתקלים בבעיות קשות. אני יודע שבעפולה עירי יש בעיה חמורה מאוד של קרקע לתעשייה. תעשיינים ויזמים מתדפקים על השערים, רוצים לבוא ולהקים מפעלים, מפעלים עתירי ידע, מפעלים עתירי הון, מפעלים שיבטיחו עבודה ברמה נאותה. והבעיה המרכזית היא מחסור בקרקע. חייבים לפתור את הנושא הזה. לא יעלה על הדעת שהמינהל לא ישתף כאן פעולה בצורה הרצינית ביותר, כי בנפשנו הדבר. זה גם צמיחה, גם מטבע-חוץ, זה גם עידוד תעסוקה. אינני יכול להבין איך אפשר שלא לעודד את העניין הזה ולקדם אותו בצורה מאוד משמעותית.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

במינהל יושבים אנשים, שמה שמעניין אותם זה החקלאות, ויעדים לחקלאות. אלה אנשים שמנהלים את קרקעות המדינה למענם. מעניינת אותם התעשייה?

דן תיכון (הליכוד):

זה במועצת מקרקעי ישראל.

עובדיה עלי (הליכוד):

חבר הכנסת ויינשטיין, במינהל יושבים אנשים טובים, הם שומרים על קרקעות המדינה. אינני בא לבקר אותם. אבל צריך לשנות שם את הגישה ביחס לכל נושא הביורוקרטיה, צריך לשנות את הגישה לגבי תעשייה בערי פיתוח. אם יראו את זה בעדיפות ראשונה ויבינו שהדבר בנפשנו, שיש לו משמעויות כלכליות מרחיקות לכת, אני מאמין שאפשר לקדם את זה בצורה דרמטית. הגישה חייבת

להשתנות בצורה מאוד משמעותית. ואם הגישה תשתנה, אני חושב שזה יכול להוסיף נדבכים חשובים לכלכלת ישראל.

אני מבקש להצביע בקצרה על עוד שתיים-שלוש נקודות. ראשית, חייבים לנצל את היתרונות היחסיים שלנו. במשק הישראלי צריך להתבסס על אותן תעשיות שלמדינת ישראל יש יתרון בהן. אם אין לנו יתרון בענפים מסוימים, לא צריך לפתח אותם. ולא צריך לחשוש מחשיפה, חבר הכנסת גדעון שגיא. צריך לבסס כאן משק תחרותי. ואם בתעשייה מסוימת אין לנו יתרון – – –

גדעון שגיא (העבודה):

עובדיה עלי (הליכוד):

אני סבור שיש לנו הרבה מאוד ענפים, שבהם יש לנו יתרון גדול מאוד על כל מדינה אחרת בעולם ועל כל משק אחר בעולם. אנחנו חייבים לפתוח את המשק בארץ – – –

גדעון שגיא (העבודה):

היתרון הגדול שלנו הוא הסיוע האמריקני, המימון האמריקני. זה יתרון גדול מאוד.

עובדיה עלי (הליכוד):

הסיוע האמריקני בא בעיקר להשלים איזה פער קיים בנושא הביטחוני. לנו יש מעמסה ביטחונית כפי שאין לשום משק בעולם. אין עוד מדינה בעולם שיש לה מעמסה ביטחונית כזאת. הנטל הביטחוני שרובץ על המשק הישראלי הוא כזה, שכדי לצמצם אותו ולהשוות אותו למשקים אחרים בא הסיוע האמריקני, אשר נותן תשובה חלקית על אותו פער שקיים בתקציב הביטחון של מדינת ישראל לעומת מדינות אחרות. ובעצם רוב התקציב כאן מוקצה לצורכי הביטחון. אינני מדבר כרגע על רכש גומלין, הוא חשוב וחיוני, וצריך לעבוד על רכש גומלין. רוב המשקים בעולם עושים זאת, מתנים ייבוא בנושא של רכש גומלין. זה נושא אחר לגמרי.

עם זאת, צריך לחשוף את המשק ולדאוג לעידוד אותם ענפים שבהם יש לנו יתרון יחסי. ענף שאין לנו בו יתרון יחסי, עם הזמן הוא צריך לעבור מן העולם. אסור לנו לתת הנשמה מלאכותית לענפים שאין לנו בהם שום יתרון ביחס למדינות במזרח הרחוק או במזרח-אירופה, ששם העבודה זולה. חייבים לחשוב על כך, ולא להגן בכל מחיר על התוצרת הישראלית.

הנושא הבא שאני מבקש לעסוק בו הוא עניין ההפרטה. אני חושב שנעשה מעט מדי בעניין הזה. חייבים להביא את המשק להפרטה מהר ככל האפשר. היום כל בר-ברב מבין שהשיטה

הסוציאליסטית, השיטה הבולשביקית נכשלה לחלוטין. התפקיד של הממשלה איננו לנהל משק, לא לנהל מפעלים, וחייבים להביא להפרטה מהר ככל האפשר. הממשלה הציבה כאחד מיעדיה בקווי היסוד הפרטה של המשק, ונדמה לי שהיא לא עושה די בעניין הזה. אני מבקש לשמוע מהשר, מה הן תוכניותיך בעניין הזה של הפרטת המשק. יש להביא להפרטה של התעשייה ושל החברות הממשלתיות. האם תפקיד הממשלה הוא לנהל מפעלים? תפקיד הממשלה הוא למשול, לקבוע מדיניות למשק, לא לנהל מפעלים.

והדבר האחרון הוא עניין התעשייה הביטחונית. זאת בעיה במדינת ישראל, כמו במקומות אחרים בעולם. בגלל השינויים הגיאופוליטיים, בגלל כל השינויים האסטרטגיים שחלו בעולם, מה שקרה בחבר המדינות, מה שקורה היום בעולם, ברוך השם, העולם הולך להבנה בין חלקיו. יש קשיים גדולים מאוד לתעשיות הביטחוניות, וחייבים לתת תשובה על עניין זה מהר ככל האפשר. חייבים לשנות את קווי הייצור בחלקים מהן ולהתאים אותם לשווקים האזרחיים. חייבים למצוא שותפים אסטרטגיים במפעלים ביטחוניים, כדי לאפשר שיווק הרבה יותר טוב של התוצרת שלנו. אם נשלב את התעשייה האזרחית, אם נמצא שותפים אסטרטגיים למפעלים האלה, אם נדאג לייעל, לשפר, לחסוך במפעלים האלה, נוכל להביא מזור לתעשייה הזאת. אבל אם לא נעשה את זה בקצב ובעוצמה המתאימים, ובזמן, אני חושש שנעמוד בפני שוקת שבורה, ואז לא נוכל גם להציל את מה שאפשר להציל בתעשייה הביטחונית.

לא נראה לי שהממשלה מקדישה תשומת לב ראויה לכל הנושא של התעשייה הצבאית, התעשייה האווירית, כל התעשייה הביטחונית לגוניה ולסוגיה, והייתי מבקש לשמוע מהשר בדברי תשובתו מה בתוכניתו לעשות בתחום הזה. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה.

חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה – איננו. חבר הכנסת יורם לס, ואחריו – חבר הכנסת רון נחמן.

יורם לס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני שר התעשייה והמסחר, חברי הכנסת, אני מבקש, ראשית, לברך את שר התעשייה והמסחר, את סגנית השר ואת עובדי המשרד על הדוח שהונח על שולחן הכנסת, דוח שהוא באמת עתיר הישגים. משרד התעשייה והמסחר נמצא אולי בחוד החנית של המאזן החיובי מאוד של הממשלה בתחום הפיתוח הכלכלי, הטכנולוגי, המדעי-יישומי, שאנחנו רואים, ובאמת הדברים הולכים עם הססמה שהמשרד אימץ לעצמו: לקחנו את הצמיחה בידיים.

וההישגים הם רבים וגדולים. מאז קמה הממשלה, לאחר שנתיים, יש ירידה, אדוני היושב-ראש, לא ירידה פה ושם, כפי שהתבטאת זה עתה, אלא ירידה דרסטית, משמעותית, באבטלה. הממשלה התחילה עם 11.1% אבטלה וירדה ל-8%, ויש כבר מקומות – במיוחד בשטח של מהנדסי תוכנה ואנשי אלקטרוניקה – של מחסור בכוח אדם, שעלול לעכב את המשך הצמיחה. היצוא של מדינת ישראל גדל: בשנת 1992 – ב-14% – – –

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת יורם לס, היות שהתייחסת לדברי, אני רוצה להעיר: קודם כול, התייחסתי לאבטלה בערי הפיתוח. שנית, אני לא רוצה להיכנס אתך כרגע לפולמוס כיושב-ראש הישיבה, אבל אחר כך אני אסביר לך למה זה לא כל כך דרמטי.

יורם לס (העבודה):

אני בוודאי לא אכנס לפולמוס עם יושב-ראש הישיבה ואמשיך בנושא היצוא, שצמח בשנת 1992 ב-14%, ב-1993 – ב-11%, וממשיך לצמוח. יש גידול גדול, שצריך לברך עליו, בהשקעות למו"פ, למחקר ופיתוח. אלה הן ההשקעות שניבו את הפירות הגדולים ביותר, עם הערך המוסף הניכר ביותר.

צריך לברך את המשרד ואת השר על טיפול נקודתי שהוא מעניק למקומות שונים, ואפשר להזכיר, למשל, את יוקנעם, שהיתה בעברי פי פחת בזמן משבר "סולתם" ויצאה מן המצר.

ראוי לציין את הקרן לעסקים קטנים. העסקים הקטנים הם היום המנוע שמזיז את הכלכלה בעולם, על-ידי אנשים שהם צעירים – לאו דווקא בגיל, אבל אולי בנפשם – משוחררים מכל מיני דוגמות ומערכות שמקפאות וסוגרות את הידיים שלהם, והם מצליחים לפתח ולהזיז דברים בתמיכת הממשלה. קידום העסקים הקטנים הוא אחד הדברים המבורכים שהמשרד עושה.

כל המסכת המפוארת שאפשר להשתבח בה היא הבסיס ליכולת של המדינה להגדיל גם את התקציבים בתחומים החברתיים. גם כאן נעשה הרבה, ולא צריך למנות שוב את כל מה שקורה בנושא החינוך, בנושא קצבאות הילדים, בנושא השוואת קצבאות הילדים במגזר הערבי, בנושא התשתיות שמקרבות את הפריפריה למרכז. כל הדברים האלה ניתנים להיעשות על הבסיס של ההישגים הגדולים של הכלכלה במדינת ישראל, וצריך בהחלט להשתבח בהם.

ברשות היושב-ראש, שלקח לעצמו כנואם קצת יותר זמן, אני מרשה לעצמי להוסיף עוד נקודה אחת, ובה אני אסיים.

מיכאל איתן (הליכוד):

הוא לא לקח, נתנו לו.

יורם לס (העבודה):

אני מקבל את התיקון ואני באמת רק אקח נקודה אחת, בלי שום כוונה לפגוע באיש.

היו"ר ע' עלי:

גם בלי ההערה שלך הייתי מאפשר לך לסיים בביקורת שאתה רוצה להשמיע.

יורם לס (העבודה):

אומר רק עוד נקודה אחת, שהיא מאוד כללית: משרד התעשייה והמסחר, הממשלה כולה ועם ישראל, בסך הכול היום – אם מותר לומר בלשון פשוטה – גוזרים קופונים של הסכמי השלום.

רון נחמן (הליכוד):

מה זה קופונים?

יורם לס (העבודה):

אני אומר את זה בלשון כלכלית פשוטה: גוזר קופונים, נהנה מהדיבידנדים, כשמעולם לא היה מעמדה של מדינת ישראל בעולם כפי שהוא היום בזכות הסכמי השלום. אנחנו נוטים להתבשל במיץ של עצמנו וחושבים שאנחנו מרכז העולם, אבל סוחר שיושב בבייג'ין, בשבילו ישראל היא בדיוק כמו נגורנו-קראבאך, הוא לא יודע מה זה ציונות ומה זה שואה. אף אחד לא עושה עסקים עם נגורנו-קראבאך, כי ידוע שיש שם בעיות – הארמנים מרביצים לאזרים, והסוחר מבייג'ין לא רוצה להיכנס לקלחת. בזכות הסכמי השלום, הסוחרים שמניעים את העולם רואים אותנו, מחודש לחודש ומשנה לשנה, אחרת, כמדינה שאפשר לעשות אתה עסקים. ואלה הקופונים, אלה הדיבידנדים.

דב שילנסקי (הליכוד):

זאת אומרת, שמותר למכור את ארץ-ישראל, כדי שסוחרים מסין יבואו לפה. לא צריך את ארץ-ישראל, ניתן הכול, נפקיר הכול.

מיכאל איתן (הליכוד):

לא, ניסע לסין.

יורם לס (העבודה):

ידידי, חבר הכנסת שילנסקי, אנחנו לא מוכרים את ארץ-ישראל, אנחנו בונים אותה.

דב שילנסקי (הליכוד):

אני מבקש סליחה. צדקת, אנחנו לא מוכרים את ארץ-ישראל, אנחנו נותנים ומפקירים. כשמוכרים, מקבלים תמורה כלשהי. פה אין כל תמורה, סתם הפקר.

יורם לס (העבודה):

התמורה שלנו – אמרתי, ואני מקווה שתכיר בה. אני יודע שאתה התנגדת למכירת הכבוד היהודי בשנת 1950, אבל בכסף הזה בנינו את המדינה. אני יודע מה היה אז. אנחנו צריכים להתעלות מעל היצרים הטריטוריאליים שלנו ולבנות את המדינה שלנו.

היו"ר ע' עלי:

תודה לחבר הכנסת יורם לס. חבר הכנסת רון נחמן.

מיכאל איתן (הליכוד):

איפה? על איזו טריטוריה תבנה אותה?

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת מיכאל איתן, אתה לא חייב להתייחס לכל הערה.

מיכאל איתן (הליכוד):

מותר לשאול שאלה.

יורם לס (העבודה):

אני גר בבית של 12 קומות. כל כפר-תבור נמצא בשכונה אחת שאני גר בה.

דב שילנסקי (הליכוד):

נבנה גורדי שחקים בתל-אביב.

יורם לס (העבודה):

כל סינגפור – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

למה הערבים לא רוצים לגור בגורדי שחקים?

יורם לס (העבודה):

ילמדו.

דב שילנסקי (הליכוד):

מה יגיד מיכה גולדמן על כפר-תבור?

היו"ר ע' עלי:

עכשיו אנחנו לא עוסקים בסקירה על משרד השיכון. אני מזכיר: אנחנו עוסקים בסקירה על משרד התעשייה והמסחר, לא משרד החוץ ולא משרד השיכון. כשמבקשים זמן נוסף לדבר על משרד התעשייה והמסחר – ניחא, אבל לגבי משרדים אחרים אני מבקש שלא לבקש ממני תוספת זמן. בבקשה.

רון נחמן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הייתי רוצה לגעת בשני נושאים בסקירתו של השר: האחד – נושא החממות הטכנולוגיות; השני – החוק לעידוד השקעות הון בתעשייה. היום ראינו בקומה הראשונה

בכנסת את המציגים של החממות הטכנולוגיות. לצערי הרב, לא כל חברי הכנסת באו, לא כולם גילו התעניינות – אולי עברו, חלקם עצרו – וחבל.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

היה שם מאריאל, למשל.

רון נחמן (הליכוד):

היה מאריאל, זה נכון, זו החממה הטכנולוגית לא רק של אריאל אלא גם של יהודה מגוש-עציון. אבל היו גם מקצרים ומערד ומאופקים ומכל הארץ.

מיכאל איתן (הליכוד):

יהודה זה מחברון, מקריית-ארבע.

רון נחמן (הליכוד):

לכן, אדוני השר, תרשה לי לשלוח לך ברכה, אחרי שהיית וביקרת בכנס החממות שהתקיים ביהודה ובשומרון והבטחת את הסיוע שלך לכל המדענים אשר מפתחים ועושים דברים נהדרים לטובת מדינת ישראל, מבחינת יצירת מקומות עבודה וקידומה הטכנולוגי, למרות סדר העדיפויות הלקוי, סדר העדיפויות המעוות של הממשלה שבה אתה יושב. לך לפחות היה האינטגריטי לבוא ולומר, מעל ומעבר לכל הדברים הפוליטיים, שהדבר הנחוץ למדינת ישראל הוא קידום טכנולוגי. כך עשית. תרשה לי פה לומר לך, מעל הבמה הזאת, תודה.

אני רוצה לומר לך, אולי אתה לא יודע, שממזרח לצומת כפר-קאסם, הלוא הוא צומת-קסם, יש אזורי תעשייה, גם אזורי תעשייה שפותחו על-ידי ממשלה קודמת, העומדים היום בשימונם מחמת מדיניותה, לפי דעתי הכושלת, של הממשלה.

הרי אין לך שטחים להקים בהם היום אזור תעשייה, לא באזור תל-אביב, לא באזור פתח-תקווה ולא באזור כפר-סבא. אתה צריך את החלטה 611, אתה צריך את הול"לים ואתה צריך להזדקק לכל מיני חוקים והצעות חוק ולכל מיני פרוצדורות כדי לאתר עוד איזה שטח. אדוני השר, עומדים לרשותך היום אזורי תעשייה, בכלל זה ליד אזור התעשייה ברקן, שהמשרד שאתה מופקד עליו התחיל לפתח אותו, אבל בהוראת הממשלה הפסיק את פעולות הפיתוח. אני קורא לך מכאן, כנציג התעשייה במדינת ישראל, להמשיך ולפתח. מה יקרה אם, חס וחלילה, יקום עוד אזור תעשייה והיו שם עוד כמה מפעלים?

אדוני השר, אזור התעשייה של ברקן מייצר ביותר מחצי מיליארד דולר בשנה, 500 מיליון דולר. זה לא הולך ברגל. זה לא משחק ילדים. הממשלה רוצה לייבש אותו? הממשלה רוצה לפגוע ביצוא? הרי זה בניגוד לשכל הישר, בניגוד להיגיון.

אני יודע מה הגישה שלך, מפגישות שקיימנו אתך, אתה תומך בעמדה שלנו. אני לא רוצה לנגוע כאן בנושא הזה של מדיניות הממשלה. נתמודד בבחירות. אני מדבר על שלושה דברים. בשלושה דברים אני מבקש את טיפולו של ראש הממשלה, ביחד אתך: יזם שהקים מפעל, צריך לתת לו את התנאים כפי שסיכמו אותו ביום הקמת המפעל, כי זה לא ליום ולא לשנה, אלא זה לפחות חמש או שמונה שנים. הרחבת קווי ייצור למפעלים קיימים – חייבים לתת להם את המשך התנאים כפי שהיו מלכתחילה, על בסיס אותם תנאים הוא יבצע לעצמו את הבדיקה הכלכלית במה הוא ישיקע או לא ישיקע.

נקודה שנייה, אני מבקש כאן שאתה תגרום לכך שראש הממשלה והממשלה יאפשרו לאותם יזמים גם להתחרות במכרזים על-פי אותם תנאים שהיו כשהוקמו המפעלים, אני מדבר על הזמנות מערכת הביטחון והזמנות המדינה. לא יכול להיות שיזם שהקים את המפעל שלו ייהנה מתנאים מסוימים ופתאום הוא יופתע משינויים. אי-אפשר להגיד: אנחנו שינינו את המדיניות שלנו.

הדבר השלישי הוא הנושא של חוק למניעת היצף ביהודה ובשומרון. אנחנו נכנסים לשלב האוטונומיה. אדוני השר, אני צופה תקופה שאצלנו ביהודה ובשומרון ימכרו טלוויזיות בלי מכס, ימכרו מכוניות "מרצדס" בלי מכס, ימכרו ציוד אלקטרוני בלי מכס. אני אהיה מבסוט מזה, כי מה יקרה? הרי כל תושבי פתח-תקווה וכל תושבי כפר-סבא וגם מתל-אביב ייסעו 30-40 קילומטר מזרחה ויקנו את הסחורה בלי מסים. אני בעד זה. אני בעד השתלבות באזור.

אדוני השר, תרשה לי לסיים את הדברים הקצרים שלי, אני מוכרח להתייחס לפרשת הדירות בקריית-ארבע. לצערי, נשיאות הכנסת לא אישרה את ההצעה הדחופה שלי לסדר-היום. לא ביקשתי לטפל בנושא של התנהגות התושבים, שאותה גינתי. לא ביקשתי לדבר על הנושא של הצבא ומה קורה שם. אני רק רוצה להביא לידיעתך כשר בממשלה, ויושבת כאן גם סגנית השר, שאלפי דירות, 4,000 דירות עומדות ריקות, מוכנות. הממשלה שילמה בשבילן מאות מיליוני שקלים לקבלנים. כל תושב בעיר שלו רואה את הדירות מצופות אבן, יפות, עם "אקרשטיין" במדרכות, ומחכים להכניס את המפתח ולהיכנס אליהן, אבל אי-אפשר להיכנס אליהן, הממשלה מונעת מהאנשים להיכנס לדירות האלה, ויש מצוקת דיור וזה גורם להתקוממות של האנשים. לכן אני פונה אליך.

אמרתי שלא יעלה על הדעת שבמדינה דמוקרטית ישלחו צבא לתוך יישוב אזרחי. אם ישלחו אלי צבא, לתוך אזור אריאל, לתוך התחום שלי, זו תהיה הפרה בוטה של הזכויות שלי כראש מועצה, כאשר אני פועל מכוח החוק. אם למישהו יש בעיה של פלישה, יפעיל בבקשה את מנכ"ל "שיכון ופיתוח" שיגיש תלונה למשטרה, המשטרה תבוא ותטפל באנשים. בשום אופן לא חיילים, בשום אופן לא עימות בין חייל לאזרח.

ומלה אחרונה, אדוני, תרשה לי לברך אותך על אומץ לבך, שבאמצעות-הברית הרחוקה יצאת ואמרת מה שאמרת לגבי התנהגות השרים וראש הממשלה. תרשה לי לברך אותך, כיחיד מבין כל שרי הממשלה שהיה לו האומץ – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

מה הוא אמר?

רון נחמן (הליכוד):

הוא אמר שראש הממשלה גוער בשרים, הוא משתלח בהם וזה לא בסדר, ושראש הממשלה משתלח גם באנשים אחרים ובציבורים אחרים – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

אבל לשרים שלו הוא לא קרא "חמאס".

רון נחמן (הליכוד):

השר מיכה חריש היה מזכיר מפלגת העבודה. אני לא מסכים עם הדעה הפוליטית שלו. אבל לדבר באופן אובייקטיבי, כאשר ראש הממשלה פוגע לא בנו – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

אתה מזיק לו.

רון נחמן (הליכוד):

אני מזיק לו? אני מוסיף לו. אתה יודע מדוע? כי הציבור יודע שהצדק עם השר מיכה חריש ולא עם ראש הממשלה.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת רון נחמן, אתה חושב שבזה עזרת לשר חריש? בזה עזרת לו?

רון נחמן (הליכוד):

אני בכוונה אמרתי, כי אני יודע. הדרך הרגילה כאן, שכולם יגידו: נתת קומפלימנטים לשר, אז ראש הממשלה עכשיו יפגע בו או יזיק לו.

מיכה חריש, אדוני השר, בעניין הזה אתה לא לבד. לפחות חצי מהציבור במדינת ישראל חושב כמוך ואין לו האומץ להגיד את זה.

היו"ר ע' עלי:

תודה לחבר הכנסת רון נחמן. חבר הכנסת חגי מירום – איננו. חבר הכנסת שאול עמור – איננו. חבר הכנסת מאיר שטרית – איננו. חבר הכנסת טלב אלסאנע, בבקשה.

רבותי חברי הכנסת, חבר הכנסת שאקרא בשמו ולא יימצא באולם, יאבד את זכות הדיבור.

יוסף בא-גד (מולדת):

מי אחריו?

היו"ר ע' עלי:

הרשימה ארוכה. אני חושב שאתה תגיע.

יוסף בא-גד (מולדת):

אני אחריו?

היו"ר ע' עלי:

זה הרושם שלי.

חבר הכנסת אלסאנע, בבקשה.

טלב אלסאנע (מד"ע):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אדוני השר, אני נתון תחת השפעת דבריו האחרונים של חבר הכנסת רון נחמן, ורציתי לשאול את השר, למה צריך לומר את הדברים האלה דווקא בארצות-הברית? זו אחת השאלות.

אני רוצה לברך את השר על העשייה שלו. אני חייב לציין בתחילת דברי, שאכן יש שינוי, אם כי אלה ניצנים בלבד. בפעם הראשונה אכן הוקצו למגזר הערבי תקציבים לתכנון ולפיתוח אזורי תעשייה, אם כי דברים אלה נשארים בגדר של אפילו פחות מסמליים. אם מדברים על 16 מיליון ש"ח שמוקצים לכלל המגזר הערבי, לדעתי זה לעג לרש. זה לא יכול להספיק לפיתוח אזור תעשייה ראוי לשמו ביישוב אחד או בעיר אחת.

אם רוצים להשתיק את המגזר הערבי ולומר להם שאכן חל שינוי, מפני שקודם לכן זה היה אפס ועכשיו 15 מיליון ש"ח, לדעתי האזרחים מודעים למלוא הזכויות שלהם והם אינם מוכנים להיות שותפים למשחק הזה. הם דורשים, בצדק, אומרים שהגיע הזמן למפנה, למדיניות שוויונית, למדיניות שתתייחס אליהם בתור אזרחים שווים זכויות, למדיניות שתתייחס אליהם בכבוד.

אני רוצה לשאול אותך, אדוני השר, אתה יודע מדוע 50% מהמשפחות החיות מתחת לקו העוני הן מהמגזר הערבי? אתה יודע מדוע האבטלה במגזר הערבי היא כמעט פי שניים מהמוצע בכלל הארץ? זה משום שציבור רחב זה התקיים מחקלאות. עקב הפקעות האדמות לא נותר להם ממה להתפרנס והם הפכו להיות שכירים. אולם במקום להביא את המפעלים למקום שבו יש כוח אדם וקרקעות, עושים את ההיפך. אם משווים את מחירי הקרקע ביישובים הערביים בגליל ובמשולש למחירי הקרקעות במרכז הארץ, העלות של דונם אדמה בגליל או במשולש הרבה יותר נמוכה. לכן, השיקול הכלכלי מחייב ללכת למקום שיש בו כוח אדם ולמקום שבו עלות הקרקע נמוכה יותר. אבל עושים להיפך, מקימים את המפעלים ודורשים מהאנשים לעזוב את הכפרים שלהם, את היישובים שלהם, ולעבור למקום ששם מוקמים המפעלים.

לדעתי, זו הסיבה העיקרית לאבטלה הגואה ולעוני הרב השורר במגזר הערבי. הגיע הזמן לפתח אזורי תעשייה ביישובים הערביים. יישוב כמו כפר-קאסם, לידו היישוב ראש-העין – ביישוב ראש-העין יש אזור תעשייה א' ויש אזור תעשייה ב', ובכפר-קאסם אין אפילו רזרבה קרקעית לבנייה.

מדוע הגישה הזאת? מדוע האפליה? מדוע היחס השונה? הרי מדובר באותם אזרחים של המדינה. מדוע לא נותנים לאנשים האלה להתקיים בכבוד, במקום להפוך אותם לנטל, למקבלי הבטחת הכנסה?

באותם מקומות שהוקמו בהם מפעלים, כמו "פניציה" בגליל ומחצבה בביר-אל-מכסור, היישובים הערביים רק סובלים מהזיהום שם. המפעלים לא סופחו, לא נכללו בתחום השיפוט של המועצות המקומיות, ולכן התושבים והרשות המקומית לא גובים ולא נהנים מהארנונה.

יש מפעלים, כמו "מוטורולה" ו"תדיראן", שלא מעסיקים עובדים ערבים. אני שואל אותך, אדוני השר, מדוע זה קיים? מדוע לא מענישים את המפעלים האלה? מדוע לא מבטלים את ההנחות במס והפטורים, כמו ב"תדיראן" בערד? הרי הם נהנים מתשלומים של משלם המס הערבי גם כן. מדוע לא קולטים עובדים ערבים ב"תדיראן" וב"מוטורולה"? מדוע היחס השונה בעידן השלום?

אני סבור שהגישה צריכה להיות שונה, שוויונית, חלוקת התקציבים צריכה להיות באופן יחסי לצרכים של האוכלוסייה.

יש לפעול לפיתוח אזורי תעשייה, ואני סבור שלגבי הנגב – אין שום סיבה שהנגב יהפוך לאתר הפסולת והאשפה של המדינה. ברמת-חובב יש ריכוז של פסולת כימית רעילה. עכשיו אני שומע שצריכים להפוך את אתר דודאים למרכז הפסולת העיקרי של המדינה, כשהמשרדים מוקמים בתל-אביב. הפסולת לבאר-שבע, והמשרדים, ההכנסות והשירותים – בתל-אביב, במרכז הארץ. צריך להיות יחס שוויוני, יחס הוגן.

לגבי היישובים הערביים בנגב, רהט ותל-שבע, אדוני השר, אתה יודע היטב שיישובים אלה הם רק בתחילת דרכם, ואין שום סיבה שלא לכלול אותם באזור עדיפות א' מבחינת התעשייה והמסחר. רק לפני שבוע בדקתי מגרש מסחרי במרכז רהט, ששטחו 800 מטר, הוא עולה כ-400,000 ש"ח. אז אפשר להגיד לאדם שאפשר לפתח מסחר בתוך יישוב כזה? רק העשירים יכולים לפתח, ואז הם יכולים להתעשר והעניים ימשיכו להיות עניים. הגישה צריכה להיות שונה. תודה רבה.

הי"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת אלסאנע. חבר הכנסת יוסף בא-גד, יעלה ויבוא.

יוסף בא-גד (מולדת):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, אדוני השר, אני רוצה לפתוח ולשבח את התערוכה הנחמדה שהיתה היום בקומה הראשונה, תערוכת החממות הטכנולוגיות. אני חושב שזה מנהג נאה שכל שר משתדל להביא לנו תערוכה כדי להראות דברים בלתי שגרתיים. כל מי שעבר למטה וראה את 28 החממות הטכנולוגיות, שמשקפות 230 פרויקטים, לבו רחב למראה הטכנולוגיות עתירות הידע של מדינת ישראל.

אני גם רוצה לשבח על העובדה שהתערוכה כוללת את כל חלקי ארץ-ישראל. יש שם מכל האזורים, והמבין יבין.

מיכאל איתן (הליכוד):

מה זאת אומרת?

יוסף בא-גד (מולדת):

זאת אומרת, יש גם חממות טכנולוגיות בקריית-ארבע, בנווה-דקלים ובמקומות אחרים בארץ.

מיכאל איתן (הליכוד):

באריאל.

יוסף בא-גד (מולדת):

ובאריאל וכו'. טוב שהשר מתעלה לדבר הטבעי. כל מקום שאפשר לפתח, יבורך.

אני שואל אותך, כבוד השר, שאלה שלא נותנת לי מנוחה. מה קרה שהיהודים הם ראשי הכלכלה והמסחר בעולם כולו פרט למדינתם? איפה החוכמה היהודית, איפה הראש היהודי? בכל מקום אנחנו אילי הממון, מעשירי העולם וראשי המסחר, ואילו כאן בישראל משום-מה לא הולך לנו.

מיכאל איתן (הליכוד):

בכל מקום היהודים הם במסחר ואחרים בממשלה. פה יש גם שרים יהודים, אז זה יותר קשה.

שר התעשייה והמסחר מ' חריש:

אין נביא במדינתנו.

יוסף בא-גד (מולדת):

אין נביא במדינתנו. אני רוצה לספר לך שאבי, עליו השלום, עלה מליטא, שאלו אותו הגויים בליטא: לאן אתה נוסע? – לפלשתינ. זה היה ב-1920. מי חי בפלשתינ? – יהודים יהיו. איך תצליחו להסתדר, את מי תרמו בישראל? בליטא אתם מרמים את הגויים, את מי תצליחו לרמות שם?

ברוך השם, יש לנו מדינה – – –

היו"ר ע' עלי:

אני מקווה שאמרת את זה רק בהומור.

יוסף בא-גד (מולדת):

אני סיפרתי את זה כבדיחה לחבר הכנסת מיכאל איתן.

אני רוצה להצטרף לבקשת היושב-ראש בעניין ההפרטה ולומר שזה חייב להיות מייד. אני הגשתי הצעת חוק בעניין זה, ואם אדע שהשר יתמוך בהצעה, החוק מונח על השולחן כבר שנה, אפשר מייד להעלות אותו, כי זה פתח להצלחה.

אני גם מצטרף לדעת היושב-ראש בעניין הכנסת התעשייה לבתי-ספר. לא ייתכן שהתלמידים שלנו ילמדו רק לימודים עיוניים. מוכרחים ללמד אותם גם מקצוע, ולא לעשות את זה בבתי-הספר הטכנולוגיים. בחינוך העיוני חייבים להכניס את התעשייה. אני מרחיק לכת, כבוד השר, ואומר שזה נוגע לשר החינוך – גם ימי עבודה במפעלים.

אני מוחה על הייבוא המופרז. מוכרחים להפסיק את הייבוא המופרז, גם כשיש הסכמים.

אני מוחה על הזנחת ירושלים, הגליל, הנגב ויש"ע ועל הפקרת קו העימות. סיירנו עם הלובי החברתי בקו העימות בלבנון ונדהמנו לראות שהמושבים הפכו להיות מושבי זקנים. לא נותנים שום פתרון לצעירים ולנוער.

יש לי פה הצעת חוק, חוק שירות המדינה, יחס נאות לציבור. אתה כותב על כך בחוברת: מוכרחים לשפר את היחס לאזרח. אתה תצליח אם תעמיד את זה בראש דאגותיך, כי אם אין יחס – כל העסק כושל.

משפט אחרון. אומרת הגמרא במסכת בבא בתרא, דף כ"א: אם אחד פותח חנות והשני פותח חנות לידו, יכול לעכב עליו, "דאמר לי קא פסקת ליה לחיותי"; אתה יורד לחיי. לכן, המשפט היהודי, ההלכה היהודית היתה מאוד זהירה בכל הנוגע למסחר הוגן וליחסים הוגנים. חייבים גם לעמוד על זה, ואז הכלכלה תעלה למה שמגיע לעם היהודי במדינת ישראל.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת בא-גד.

חברי הכנסת אבי יחזקאל, חיים אורון, רענן כהן, אליעזר זנדברג, בנימין טמקין, עמיר פרץ, שלמה בוחבוט, שאול גוטמן – אינם באולם. כל אלה שקראתי בשמותיהם איבדו את זכות הדיבור.

חבר הכנסת מיכאל איתן, בבקשה.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אדוני השר, אני מצטער, אי-אפשר להמשיך ולנהל עסקים כרגיל. אתמול פעם נוספת ראש הממשלה שלך קורא לי "חמאס". איך אתה רוצה שעכשיו ננהל דיאלוג על המסחר ועל התעשייה, ושהכלכלה תשגשג?

סאלח טריף (העבודה):

גדעון שגיא (העבודה):

מדברים עכשיו על התמ"ס ולא על ה"חמאס".

מיכאל איתן (הליכוד):

אני רוצה לדעת איך אפשר להמשיך לנהל איזו שותפות כאשר – – –

סאלח טריף (העבודה):

היו"ר ע' עלי:

זה רציני מדי, חבר הכנסת סאלח טריף. הוא מעיר כאן הערה חשובה.

מיכאל איתן (הליכוד):

מה אתם חושבים לעצמכם? יושבים במרכז המפלגה ומוחאים כפיים לאדם שזורע פילוג, פלגן לאומי. במקום לקרוא אותו לסדר אתם יושבים שם ומוחאים לו כפיים, כשהוא אומר: זו לא בעיה של קיצונים, זה הליכוד. זה דה-לגיטימציה של הליכוד. הליכוד עושה את כל הדברים האלה, הליכוד הוא כמו ה"חמאס". וזה עובר בשקט, ואתם באים הנה ורוצים שנדבר אתכם, ניתן עצות והכול בסדר? מה אתם חושבים שקורה פה במדינה הזאת?

אתם יושבים על שותפות. אין לכם רוב בציבור היהודי. אתם נסמכים על שישה-שבעה מנדטים של חלק מהאנשים שהם תומכי "חמאס". מצביעים עבורכם, עבור המפלגות הערביות. אתם מיעוט גדול בציבור היהודי. לאן אתם הולכים? תעצרו לפני שיהיה מאוחר מדי.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אתה שוב מתחיל – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

תאמרו לראש הממשלה שיבלום את הפה, שלא יגרום לפילוג לאומי. כשראש הממשלה אומר שהליכוד זה כמו ה"חמאס", תגידו לו: חזור בכך.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

תראה את ההפגנות הברבריות שאתם מארגנים. מי תקף את מזרח-ירושלים?

מיכאל איתן (הליכוד):

גברתי היקרה, מי שתקף במזרח-ירושלים זה גורמים קיצוניים, את יודעת יפה מאוד, והמשטרה תטפל בהם. אבל כשאני קורא שראש הממשלה שלי מכנה כך יותר ממחצית העם, מה זה? הוא אומר: הליכוד ודובריו משקרים כשהם מחברים את אש"ף עם הטרור שהכה בנו באחרונה. יכול להיות שאנחנו "חמאס", יכול להיות, אבל שראש הממשלה הזה, אדרבה, ילמד מערפאת. מה עושה ערפאת? הוא בא ל"חמאס" ואומר: בואו נהיה ביחד.

סאלח טריף (העבודה):

— — —

מיכאל איתן (הליכוד):

אנחנו משקרים כשאנחנו אומרים שאש"ף מחובר ל"חמאס"? הרמטכ"ל של מדינת ישראל אהוד ברק אמר את המשפט הבא, לא הליכוד, לא פוליטיקאי, הרמטכ"ל, הוא אמר: המטרות לטווח ארוך של ה"חמאס" ושל אש"ף הן אותן מטרות. ערפאת אומר ל"חמאס": בואו תצטרפו, אנחנו נגיע לירושלים, נגשים את המטרות הסופיות. הוא רוצה אחדות, וראש הממשלה שלנו יוצר חיץ. הוא וערפאת נגד הליכוד.

הנה, אני מחזיק את ההסכם. תדאגו קצת לאינטרסים שלנו. בהסכם שחתמתם יש ראש פרק: "מניעת פעולות עוינות". יש שם התחייבות מפורשת: "שני הצדדים ינקטו בכל האמצעים הנחוצים כדי למנוע מעשי טרור, פשע ועוינות, המכוונים נגד כל אחד מהם. נוסף על כך, הצד הפלשתיני ינקוט בכל האמצעים הנחוצים כדי למנוע פעולות עוינות, המכוונות נגד יישובים, נגד תשתית ונגד מתקנים צבאיים, והצד הישראלי ינקוט בכל האמצעים הנחוצים כדי למנוע פעולות עוינות כאלה אשר מקורן ביישובים המכוונים נגד פלשתינים". מה עושה ממשלת ישראל? פועלת באמצעות מעצרים מינהליים למנוע קבוצה סהרורית קיצונית, שיש לפעול נגדה במלוא התקיפות. אבל הם לא הרגו ערבים. אולי אחד מהם, שגיננו אותו, וצריך לגנות אותו. אבל אין להם פעולת טרור גלויה.

תנועת "כך", הוציאו אותה אל מחוץ לחוק, הכניסו את האנשים שלה לבית-סוהר. אבל רבין לא אומר לערפאת: תפעל נגד ה"חמאס". הוא נותן לו הנחה. הוא אומר: שום דבר, ערפאת מאה אחוז בסדר, ערפאת הוא פרטנר מצוין, וה"חמאס" טובח בנו. זה ראש הממשלה. במקום להיאבק בטרור הוא נאבק בליכוד. במקום לתבוע כיבוד ההסכמים הוא מקל ראש בדם יהודי. יהודים נטבחים, ורבין, במקום לתבוע מאש"ף להילחם בטרור, נותן לו הנחות.

הולכים למרכז המפלגה, במקום להתמודד עם הבעיות מסיתים את העם נגד הליכוד. אומרים שהליכוד זה כמו ה"חמאס", ובאים הנה כאילו עסקים כרגיל.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת איתן, אבקש לסיים.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני מסיים. אדוני השר, היה לי מה לומר לך על טעויות גדולות שאתה עושה בתחום הכלכלי: על כך שאתה לא מסייע להגברת החשיפה ולהורדת חומות המכס ולעידוד סחר בין-לאומי; על כך שאתה לא נוגע נכון בנקודה של שער הריבית ומניעת האינפלציה; על כך שאתה מזמין שינויים בשערי החליפין, ועלול, בקומבינציה הזאת של הורדת ריבית ועידוד שערי החליפין, להביא לאינפלציה אדירה כאן במדינה. אתה לא ער מספיק לדברים האלה, אבל מה כל הדברים האלה מול התהום שאתה וממשלתך יוצרים ביני לבינך? מה יהיה לנו משותף אחרי הדברים האלה?

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת מיכאל איתן. אני מזמינה את חברת הכנסת תמר גוז'נסקי. אחריה – חבר הכנסת אברהם פורז, ואחריו – חבר הכנסת סאלח טריף.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אדוני השר, זו הפעם הראשונה שאני עולה לדבר מעל הדוכן הזה מאז מותו של יושב-ראש סיעתנו תופיק זיאד. אני יודעת שביום רביעי תהיה אזכרה מטעם הכנסת, אבל אני רוצה לנצל את ההזדמנות ולהודות לכל המנחמים, שרי ממשלה, חברי כנסת, אישים, ארגונים ציבוריים, והיו רבים כאלה שהשתתפו באמת באבל הכבד שלנו, של חד"ש, של המפלגה הקומוניסטית ושל האוכלוסייה הערבית. אני חושבת שכל מי שחפץ בשלום ובדו-קיום בארץ הזאת, שותף לאבל הזה.

רבותי חברי הכנסת, אני מעיר כמה הערות, ברשותכם. ההערה הראשונה שלי, בהמשך לצורך, אם אפשר לומר, לאזכר ולזכור את שמו של תופיק זיאד, זה הנושא של התיעוש במגזר הערבי.

אדוני השר, קראתי את החוברת שהנחת על פעילות משרדך, וחופץ ממלים כלליות שמדברות על כך שייעשה מאמץ מיוחד ותהיה השתלבות בפרויקט וכו', לא ראיתי פה נתונים שאפשר ממש להחזיק אותם ולומר עליהם דברים ממשיים. זו תוצאה, לדעתי, של העובדה שהשינוי שנעשה בתחום הזה, שהכוונה של עשיית מאמץ מיוחד ביישובים הערביים ומתן טיפול נקודתי – בעצם לא תורגמה עדיין לדברים ממשיים, ועדיין אין תיעוש במגזר הערבי, ואם הוא קיים, מדובר בעצם בעיקר במתפרות או במפעל לייצור טחינה, או ברמה כזאת של ייצור.

הדבר השני שרציתי לומר הוא בנושא שנראה היום כל כך בנאלי, של הגנת תוצרת הארץ. נכנסים לכל חנות או כלבו במדינת ישראל, כל חנות שמוכרת מוצרי צריכה, ואתה עכשיו צריך להתחיל לחפש כמעט בנרות את תוצרת הארץ.

גדעון שגיא (העבודה):

כל הכבוד.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אני מדברת על מוצרים ייחודיים. אם במדינת ישראל לא מגדלים דגי סלמון ומייבאים דגי סלמון מחוץ-לארץ, בסדר, יש בזה היגיון. אבל אם אני נכנסת לחנות וקונה מים מתוצרת יוון או מים מתוצרת צרפת, אני מתקשה מאוד להבין כיצד זה עולה בקנה אחד עם פיתוח, גידול וצמיחה והבטחת מקומות עבודה.

נכון שאנחנו צריכים לעשות הסכמים, ונכון שאנחנו מעוניינים להשתלב בעולם הגדול. אבל גם בעולם הגדול, באירופה ובמקומות אחרים, קובעים מכסות, אם זה לייבוא מכוניות ואם לנושאים אחרים.

אני רוצה להזכיר לך, אדוני, את פרשת רכישת השנאים על-ידי חברת החשמל. אתה זוכר שדובר על כך שחברות אחרות הציעו שנאים במחיר הרבה יותר זול, וחברת החשמל אצה רצה לעשות הסכם. בסופו של דבר ההר הוליד עכבר, וכידוע, הסתבר שכל ההצעות האלה לא היו כל כך רציניות כפי שתיארו אותן, וההצעה הישראלית לא היתה כל כך נוראה ויקרה כמו שתיארו אותה. זאת רק דוגמה אחת. אני חושבת שאם מפעלים גדולים כמו חברת החשמל, כמו "מפעלי ים-המלח", כמו המפעלים

של חברות המובילות במשק הישראלי, לא יבינו שאחד התפקידים שלהם הוא לקנות תוצרת הארץ, וצריך ללחוץ על זה שתוצרת הארץ תוכל לעמוד להתמודד – אבל אם אנחנו מייצאים כל כך הרבה לחוץ-לארץ, בהרבה מאוד תחומים, אני חושבת שהתעשייה הישראלית יכולה לספק יותר.

הדבר האחרון שרציתי לעסוק בו הוא עניין ההפרטה. אני יודעת שבנושא ההפרטה אני לא הולכת לפי הזרם. שמעתי פה גם מכיוון העבודה וגם מכיוון הליכוד ואפילו מהאופוזיציה הסופר-ימנית מלות התלהבות בעניין ההפרטה. ברור שאנחנו לא יכולים למנוע עסקות ואנחנו מעוניינים במשיכת השקעות וכו'. אבל יש הבדל בין משיכת השקעות לצורך פיתוח ובין זה שמציעים למשקיעים את המפעלים הטובים ביותר, את החברות הרווחיות ביותר, והם קונים, עושים בזה עסקים. אני תוהה ותמהה אם באמת צומח מזה לישראל משהו שלא היה צומח לולא היו בעלים פרטיים מנהלים את העסק. אני תוהה אם חברת "חיפה כימיקלים" לא היתה חברה רווחית אם לא היתה מנוהלת על-ידי קבוצה בראשות אריה גנגר, ואם הם לא היו מרוויחים 120 מיליון דולר במשך שבע שנים על השקעה של 19 מיליון דולר. הרווח של 120 מיליון דולר על השקעה של 19 מיליון דולר, הוא נראה לך רווח הגיוני, הוא נראה לך תרומה מופלאה לפיתוח ישראל?

לכן, אני חושבת שבעניין ההפרטה, בניגוד למה שנאמר פה, לא צריך לרוץ ריצת אמוק. צריך לזכור שהפרטה מתקשרת כמעט תמיד עם פיטורים, עם ביטול הסכמי עבודה קיבוציים, עם הורדת שכר.

אני חושבת שבנושא הזה צריך שבע פעמים לבדוק ופעם אחת לגזור, ובכל מקרה – צריך להגן עד כמה שאפשר על הבעלות הציבורית ולדאוג שהיא תהיה יעילה יותר. המשוואה: ציבורי לא-יעיל – פרטי יעיל, איננה נכונה, לא תמיד עובדת, ואפשר להביא דוגמאות גם מהמציאות הישראלית עד כמה מפעלים בבעלות ציבורית הם מפעלים רווחיים. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחברת הכנסת גוז'נסקי. אני מזמינה את חבר הכנסת אברהם פורז; איננו. חבר הכנסת סאלח טריף, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת גונן שגב, ואחריו – חבר הכנסת שאול עמור.

סאלח טריף (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, אדוני שר התעשייה והמסחר, ראשית אני רוצה לברך אותך מכל הלב. אני חושב שבמסירות ובנאמנות אתה ועובדי משרדך השקעתם מאמצים גדולים ורבים כדי להביא לצמיחה מואצת, להקמת מפעלים חדשים, לשינוי גדול ביצירת מקומות עבודה. אני רוצה להגיד לך: כל הכבוד. כמי שלפני כשנה תקף קצת את פקידי המשרד בוועדת הכספים, כי חשבתי שהמשרד אינו פועל מספיק כדי לפתח, ליזום ולזרז את הליכי יצירת מקומות עבודה ואת הפיתוח להקמת תעשיות, אני יכול לומר היום, כמעט שנתיים אחרי תחילת כהונתך במשרד, שהתברכנו בעבודה מכובדת מאוד וגדולה ביצירת מקומות עבודה, בצמיחה שמכבדת כל מדינה בעולם. לעומת אירופה וארצות מפותחות מאוד בעולם, אנחנו יכולים להתברך ולהתגאות במה שנעשה אצלנו.

מכאן אני רוצה לעבור לנושא שגם קודמי דיברו עליו, ואולי אני בקיא בו, המגזר הדרוזי והמגזר הערבי. אני רוצה לומר לאותם חברים, אם יש 16 מיליון שקל, פחות או יותר, זה לא אומר שהתקציב הקיים יכול לבטא את הרצון של המשרד להשקיע שם, כי הדבר תלוי לא רק בתקציבים, הוא תלוי בדברים רבים נוספים ובקשיים שיש בדרך, כמו קרקע זמינה, כמו תוכנית מתאר מאושרת, כמו תכנון ופרצלציה, כמו אפשרויות פיתוח ואפשרויות של קליטת תעשיינים או הבאת יזמים לאותו שטח.

אני רוצה לומר לך דבר כמי שעשה מעשה במגזר הדרוזי. נמצא כאן חבר הכנסת דן תיכון, שהמון שנים מכיר ומלווה את העניין הזה מקרוב, מאז הקים סלמן קדמני את מפעלו בירכא, ביוזמה פרטית ובסיועם של רבים, וכמי שליווה את העסק הזה אתו, אני יכול לומר לך ששנים רבות הוזנחנו. הוזנחנו באופן בולט גם כאשר המדינה החליטה שעליו הפיתוח הן היעד שאליו צריך להפנות מפעלים, גם של התעשיות הצבאיות והביטחוניות וגם תעשיות ומפעלים שהמדינה עמדה מאחוריהם, וגם על-ידי קביעת אזורי עדיפות ואזורי פיתוח.

גברתי היושבת-ראש, עברו שנים רבות ולא התפתחו אזורי תעשייה ולא סווגנו כאזורי עדיפות ואזורי פיתוח, למעט ירכא שזכתה מדי שנה בשנה, ממש בצורה של מתן טובה בחסד, באזור פיתוח א' זמני, עד שלאחרונה התמסד העניין הזה. לשמחתי הרבה אני יכול להגיד, שבסיועך המסיבי הוקמו שלושה אזורי תעשייה חדשים, לפי קביעה ממשלתית ישנה נושנה, באזורים מוכי אבטלה. הראשון ביישוב הדרוזי הגדול מע'אר, בגליל התחתון, על-יד טבריה, השני באזור ג'וליס-ירכא-אבו-סנאן, בקומפלקס של שלושה יישובים דרוזיים גדולים שהיום מהווים מקור משיכה גדול ליזמים. לשמחתי הרבה, העבודה שעשה משרד התעשייה והמסחר, בזה שאיתר אדמות מינהל – יש עכשיו אדמות מינהל זמינות מאושרות על-ידי כל הגורמים, משרד התעשייה והמסחר עשה שם עבודה ופיתח את אזורי התעשייה והכין את התשתיות, הדבר הזה יוצר עידן חדש במגזר הדרוזי שלנו, ואנחנו נוכל היום להביא יזמים.

אני שמח שבועדת הכספים, לפני שבוע, פעם אחת ולתמיד הגדרנו את ירכא כאזור פיתוח בעדיפות לאומית א', בחתימה של שר התעשייה והמסחר ושר האוצר. נותר לנו שם אבו-סנאן, שנמצא ברצף ויש שם אדמות מדינה. בירכא יש בעיה שרוב האזור שם הוא אדמות פרטיות. אני שמח שמקימים שם אזורי מסחר אדירים, גדולים, שנותנים מקורות תעסוקה, גם במסגרת של עסקים קטנים וגם במסגרת של עסקים גדולים. יש לנו היום הזדמנות לתת מענה למאות ולאלפי החיילים המשוחררים המובטלים והמחכים לתעסוקה.

אני רוצה מכאן לפנות אליך ולבקש ממך, משום שאתה חייב עכשיו להיכנס לעניין הזה במלוא הכוח. היום אנחנו שוקדים על הקמתה – כמעט הקמנו אותה, אתה יודע זאת, אדוני – של חברה יהודית-דרוזית שתפתח את האזור הזה, משום שאם נחכה שמישהו יבוא אלינו, שהממשלה תתחיל בעצמה, זה לא יקרה. מה שנדרש ומה שמתבקש מהשר, שיסייע במלוא הכוח, ראשית במציאת קרקעות. לא עולה על דעתי שיבוא מינהל מקרקעי ישראל ויקבע מחירים שלא יהיו אטרקטיביים, כי אנשים לא יבואו. ולא עולה על דעתי שלא נשלים את מפת אזורי הפיתוח לעידוד השקעות הון.

אני רוצה לברך אותך. יושבים כאן גם מנהל מרכז ההשקעות וחברים אחרים מהקרב לעסקים קטנים; עושים עבודה גדולה. בנושא הזה, עסקים קטנים, אני רוצה לברך אותך. אני יודע שזה ביוזמתך. יש יוזמה ברוכה וגדולה, וזה יכול להביא לפתרונות מיידיים, הרבה יותר מהר מהעסקים הגדולים ומהמפעלים הגדולים, שהקמתם נמשכת זמן רב. עם אופי היישובים והעיירות שיש לנו, הקרב לעסקים קטנים במרכז ההשקעות יכולה לסייע רבות לפיתוח עסקים קטנים ולמציאת פתרונות לעשרות ולמאות רבות של אנשים מובטלים באזורנו.

אני מאוד מבקש ממך שתיכנס לעניין הזה. נשלים את המלאכה על-ידי כך שניתן תנופה באמצעות סיוע, דרך הקרקע הזולה שצריך לתת ודרך מתן דחיפה לאותו יזם גדול שיקיף כמה יזמים, גם יהודים וגם דרוזים. לשמחתנו, יש היום גם דרוזים עשירים שיכולים לתרום לעניין. פעם לא היו.

יחד נוכל להרים פרויקט לאומי אדיר, והוא הקמת מפעלי תעשייה במגזר הדרוזי. אני חושב שהזמן הזה, שיש נכונות לעשות זאת, הוא הזמן הטוב ביותר, מכאן אנחנו יכולים גם לפלוש – ואתה התחלת לעשות עבודה גם במגזר הערבי ביישובים לא קטנים; וזה יכול לתרום תרומה גדולה לשוויון הזכויות ולהביא פתרון למקומות שיש בהם הרבה מאוד מובטלים.

עם כל הברכות, אני רוצה גם לקוות שנמשיך במלאכה כדי להשלים אותה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת סאלח טריף.

אני מזמינה את חבר הכנסת גונן שגב; איננו. חבר הכנסת אברהם בורג – איננו. חבר הכנסת האשם מחאמיד – איננו. חבר הכנסת אברהם הירשזון – איננו.

מאיר שטרית (הליכוד):

אני מחליף אותו, אפשר?

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת יגאל ביבי – איננו. חבר הכנסת רפאל איתן – איננו. חבר הכנסת אפרים גור – איננו. חבר הכנסת סילבן שלום – איננו. חבר הכנסת אברהם שפירא – איננו. חבר הכנסת אריאל ויינשטיין, בבקשה. אחריו – חברת הכנסת נעמי חזן, אחריה – חברת הכנסת דליה איציק, אחריה – חבר הכנסת אביגדור קהלני, אחריו – חבר הכנסת פניני בדש. הרשימה ארוכה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, אדוני השר, בהיותך חבר כנסת עמדת לפני כמה שנים בראש ועדת משנה למדיניות היצוא. הייתי חבר בוועדה הזאת. עקבתי כיצד כל חודש-חודשיים אתה מכנס את הוועדה, עם סדר-יום, ניירות עבודה, ואני מתחיל לחשוב שמהחריש שחרשת אז, אנחנו מתחילים לראות היום תוצאות במשרד.

אנחנו מהאופוזיציה, וחובתנו ומשימתנו לתקוף, להעיר ולבקר. זו משימתה של האופוזיציה. אבל אני מוצא לנכון לברך אותך. שמתי לב שבתקופה הראשונה לכהונתך, בניגוד לשרים אחרים אולי, ישבת בשקט. התחלת לפרוץ קדימה – – –

דן תיכון (הליכוד):

רק – – – את מבקרת המדינה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אני לא מדבר על מבקרת המדינה. גם במקרה של מבקרת המדינה, זו היתה הצתה מאוחרת. אבל, אתה רואה ששבוע-שבועיים לאחר ששרים נכנסים למשרד, הם כבר חובקים עולם בתוכניות שלהם, לכל נושא במשרד שלהם יש להם פתרון ותוכנית ותוכנית-חומש וכן הלאה.

שר התעשייה והמסחר מ' חריש:

הוא התכוון שאני הגנתי על החלטת ממשלה קודמת.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

על כל פנים, עקבתי וראיתי שהרבה הרבה זמן יחסית ישבת בשקט, והחריש מביא היום לקציר. יש נתון מרשים, שבוודאי לא נזקף לזכותך אלא לפעולות שנעשו גם בעבר, אבל אם ב-1993 שני-שלישים מהתפוקה התעשייתית הלכו לייצוא, יש לזה משמעות. שני-שלישים מהתפוקה התעשייתית הלכו לייצוא. אנחנו יודעים שכאשר יש שוק גדול, יש אפשרות למכור תוצרת טובה יותר.

היום נפתחים שווקים חדשים. התמוטטות הקומוניזם, הקפיטליזם שמתחיל להיכנס ולחדור למזרח-אירופה, לסין; שוק של מיליארדים. אני חושב שגם הייצוא מתאפשר בגלל צמצום ההגנה על תוצרת הארץ. זו טעות לחשוב, שכשאתה מגן על תוצרת הארץ בצורה הדוקה, אתה תורם לה. לא. מביקורים שלנו בארצות אחרות אנחנו יודעים מה קורה לתוצרת. אתה קונה נעליים וטקסטיל שאתה צריך לזרוק אחרי כמה שבועות. אבל, במקום שהתעשייה איננה מוגנת, היא חייבת להתמודד, ואז היא מייצרת טוב יותר ויכולה לייצא.

מדיניות ההגנה היא נכונה. התחלנו בה בתקופה קודמת. אבל אני רוצה לומר לך, אדוני השר, יש מקרים של תחרות בלתי הוגנת מצד ארצות אחרות שאנחנו צריכים להתחרות עמן בשוקי חוץ ובשווקים שלנו. כלפי תחרות בלתי הוגנת אנחנו צריכים למצוא דרכים להגנת-נגד של התעשייה שלנו. אי-אפשר לחשוף מפעלים שלנו לתחרות של ארצות שבהן יש סבסודים ישירים ועקיפים – ודמפינג לתעשיות שלנו. היתה ביקורת על כך שאתה האטת במקצת בכמה ענפים את קצב חשיפת התוצרת ליבוא מתחרה. בוועדת הכספים אישרנו תוכנית לכמה שנים, ולפיה מסי היבוא צריכים לרדת, ואתה האטת קצת את הקצב. אני תומך בצעד הזה.

מצד שני, יש לי תחושה שבלחצים של תעשייה אנחנו עלולים לפעמים להגיע למצב, שאותה מדיניות ברוכה לא תקוים בקצב הראוי והרצוי. על כך צריך לעמוד ולשמור מכל משמר.

שמעתי ברדיו שאתה תקפת במסיבת עיתונאים את מדיניות הריבית הקיימת. מה שהדאיג אותי במחלוקת האחרונה בין בנק ישראל לאוצר הוא לא זה שהאוצר התנגד למדיניות של בנק ישראל, אלא שהאוצר אמר שאם יעלו את הריבית זה יאיץ את האינפלציה, בעוד בנק ישראל אמר שאם יעלה את הריבית הוא יאט את האינפלציה. כלומר, שני גופים שיש להם מטות כלליים בתחום הכלכלי מגיעים למסקנות שונות לחלוטין. זה מה שמדאיג.

לכן, צריך למצוא דרך ששתי המערכות האלה, בנק ישראל והאוצר, יעבדו במשותף בתחום הזה.

גברתי היושבת-ראש, הייתי מבקש, ברשותך, עוד מספר מצומצם של דקות.

היו"ר א' סלמוביץ:

מספר מצומצם של דקות – זה בלתי אפשרי. כל ההקצבה היא חמש דקות. אני יכולה לאפשר לך עוד דקה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

זה נדיב.

אני עובר למחסור בקרקע. אני מאוד מתפלא על כך שמינהל מקרקעי ישראל, שיש לו אגף לטיפול בקרקע חקלאית, יש לו מערכת שלמה שעוסקת בקרקע חקלאית, בתחום של קרקע בתעשייה – כעניים בפתח עומדים כל שרי התעשייה והמסחר. מדוע? משום שבמינהל יושבים אנשים, המנהלים והמערכת כולה, שבנויים לטפל במה שמעניין את החקלאים. כל הפוקוס הולך לזה, כל האלומה מכוונת לכך. אני הגשתי הצעת חוק קצרה מאוד, שכל התעריפים של מינהל מקרקעי ישראל יהיו טעונים אישור של ועדת הכספים. זה פיקוח של הכנסת על כל מה שהמינהל עושה. אנחנו חייבים בזה. אני מבקש לתמוך בהצעה הזאת. זו הצעה שיכולה להביא לכך שכולנו נסתכל על המינהל כמי שצריך לנהל את האדמות ששייכות למשלם המסים למען משלם המסים. זו תעשייה וזו מלונאות וזו חקלאות בכל תחום, ולא רק בתחום שהם מטפלים בו.

משפט אחרון. אני מברך, והעליתי את הנושא לסדר-היום לפני בוא העלייה מרוסיה, על העסקים הקטנים. זה נדון בוועדת הכלכלה, ואני זוכר את הזלזול של משרדי הממשלה בהצעה. אפילו לא באו להשיב. היום 1,300 עסקים קטנים טופחו וקודמו בסיועם, בסיוע אותה מדיניות שהתחלנו בה ואתה ממשיך בה.

בזמן הקצר שהוקצב לי אני לא יכול להרחיב הרבה, אבל בסך הכול, אני רוצה לומר, אדוני השר, אני חושב שאתה בדרך נכונה. ברצינות ובעקביות אתה מצעיד את המשק, עם כל הביקורת שיש עליך ועל המדיניות הכללית של הממשלה, שלא קשורה במשרד. בכל מה שקשור במשרד בתחומים של טיפול ביצוא, אני חושב שאתה מקדם, ועל כך יש לברך אותך.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת אריאל ויינשטיין. אני מזמינה את חברת הכנסת נעמי חזן; איננה. חברת הכנסת דליה איציק – איננה. חבר הכנסת אביגדור קהלני – איננו. חבר הכנסת פני בדש – איננו. חבר הכנסת אבנר חי שאקי – איננו. חבר הכנסת רפאל אלול – איננו. חבר הכנסת אסעד אסעד – איננו. חבר הכנסת שמואל אביטל – איננו. חברת הכנסת ענת מאור – איננה. חבר הכנסת דן תיכון, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת יוסי כץ, ואחריו – חבר הכנסת יוסף ונונו.

דן תיכון (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אדוני השר, אנא העבר את ברכת הכנסת לעובדי משרדך, עובדים מסורים שעוסקים בנושאים הללו במשך שנים רבות לתפארת מדינת ישראל.

אני לא אדבר על תעסוקה, לא אדבר על יצוא, לא אדבר על חשיפה, כמעט שלא אדבר על מרכז ההשקעות. אני רוצה לייחד את דברי למספר קטן ומצומצם של נושאים.

ראשית, אני מוכרח לומר לך שיצא לי לפני כחודשיים-שלושה חודשים לבקר בתערוכת המזון. יש לנו תעשייה מפוארת. רק אלה שעוקבים מקרוב אחר מה שנעשה בתעשייה, ומפעם לפעם מזדמן להם לבקר בתערוכות, יודעים להעריך את הזינוק העצום שעשתה התעשייה במדינת ישראל. מעיד אני על עצמי, שאת שנותי היפות ביותר ביליתי בקרב עובדי משרד המסחר והתעשייה. חלפו זה עתה כ-20 שנה, 20 שנים כהרף עין, ואני יכול לומר לך שהתעשייה של היום אינה דומה לתעשייה לפני עשר שנים, לפני חמש שנים, ואפילו לא לפני שלוש שנים, שלא לדבר על התעשייה לפני כ-20 שנה.

מה שאין כאן, והייתי רוצה לשמוע ממך על כך, זה גוף שעוסק במשיכת השקעות ועסקים מחוץ-לארץ. הבעיה שלנו היא אחת: מדוע אנחנו לא מצליחים, לאחר 13 בספטמבר 1993, לעניין – ואולי לעניין זו לא המלה הנכונה – למשוך את התעשיות הרב-לאומיות? איך זה קורה שבמדינת ישראל כמעט שאין תעשיות רב-לאומיות? איך קורה שהחברות הללו, הקונגלומרטים הענקיים האלה משקיעים היום בכל מקום בעולם, אבל לישראל הם לא מגיעים? ויותר נכון לומר: הם מגיעים לביקור, הם בודקים, אבל בסוף אנחנו נשארים עם הרחבה נוספת של "אינטל", הרחבה נוספת של "וישיי ישראל", ואלה לא מגיעים. השאלה שמעניינת אותי ומעסיקה אותי במשך שנים היא זו: איך קורה ש"פורד", "מרצדס" – והם כבר ביקרו בארץ – IBM, הענקים הגדולים, מדוע הם אינם באים לכאן ומקימים מפעלים בדומה למה שהם עושים היום במרבית הארצות בעולם?

נושא נוסף שלא בא לכלל ביטוי, לצערי הרב, ואינני מבין מדוע, עוסק בתיעוש אזורי הפיתוח. פעם אמרתם לנו שכל הכסף הולך ליהודה ולשומרון, וכמובן זו היתה שטות אחת גדולה. אבל אנחנו רוצים לראות את התעשיות הגדולות, המתרחבות, באזורי פיתוח. זהו בעצם אחד היסודות שעליהם נשען

החוק לעידוד השקעות הון. לא מצאתי בראשי הפרקים שלך אפילו פרק אחד שעוסק בתיעוש אזורי פיתוח.

שר התעשייה והמסחר מ' חריש:

זה במרכז ההשקעות.

דן תיכון (הליכוד):

בסדר, אבל בדרך כלל זה היה אגף חשוב במשרד. בעצם הוא הטביע את חותמו על כל מה שנעשה באזורי ערי הפיתוח במשך שנים. הוא היה המשרד האחראי, בעצם, למה שקורה בערי הפיתוח.

לא מצאתי כאן – ואני מוכרח לומר שלא עיינתי בקפידה, לצערי הרב – דברים באשר להקמת אזורי תעשייה אזוריים. אני רואה שחוזרים לשיטה הקונבנציונלית, שליד כל כפר יהיה אזור פיתוח. זה לא מקובל עלי. שמעתי את חבר הכנסת טריף.

שר התעשייה והמסחר מ' חריש:

בדרך כלל אתה מתמצא בנתונים. אני מציע שבנקודה הזאת תקרא את הנתונים.

דן תיכון (הליכוד):

אני מתייחס למה שאמרת.

שר התעשייה והמסחר מ' חריש:

כל המאמץ הוא לפיתוח אזורי.

דן תיכון (הליכוד):

אני שמח, כי ראיתי שחבר הכנסת טריף סיפר לנו שבכפר הזה יש אזור תעשייה ובכפר ההוא יש אזור תעשייה. אני אומר: מספיק הלכנו לפיתוח אזורי תעשייה ליד כל יישוב. התפיסה השתנתה לפני שנים, וצריך להרחיב את התפיסה שאומרת: תעשיות במאסות ולא ליד כל כפר, משום שראש העיר רוצה להראות לתושבים שלו שהוא הקים אזור תעשייה.

אני אומר את הדברים, כאמור, על קצה המזלג. הייתי רוצה יתר תנופה בנושא הצרכנות. אני חושב שהנושא הזה נופל בין הכיסאות ובמשך שנים רבות אינו זוכה לתשומת לב.

הייתי רוצה עוד להזכיר את נושא הריבית. אין שומעים אותך בעניין הזה. הריבית עלתה ארבע פעמים השנה. אתה בעל עניין ראשון מסוגו. אין שומעים אותך באשר לשער החליפין ורווחיות היצוא. אתה בעל עניין יותר מכל משרד אחר. לא היה שר תעשייה ומסחר, מסחר ותעשייה – על-פי השם שהיה בכל זמן – שלא התעסק בנושאים הללו. אני חושב שאתה צריך להשמיע את השקפת עולמך בנושא המדיניות המונטרית. זה מעניין. זה מעניין התעשייה. ההחלטות האלה בטווח הקצר משפיעות בעיקר על התעשייה, בעיקר על ההשקעות, בעיקר על הצריכה, ואנחנו רוצים לשמוע את השקפת עולמך. אנחנו רוצים שתתערב, אנחנו רוצים שתאמר לנו מה אתה חושב על המדיניות המונטרית שמנהל בנק ישראל, שהיא מנותקת מן המציאות, מנותקת ממה שקורה ודרוש לתעשייה במדינת ישראל. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת דן תיכון. אני מזמינה את חבר הכנסת יוסי כץ. אחריו – חבר הכנסת יוסף נוגון, ואחריו – חבר הכנסת יעקב שפי.

יוסי כץ (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, אדוני השר, אפתח במקום שבו סיים קודמי ואשבח דווקא את השר, כי נדמה לי שנתוני הצמיחה במשק וההתעוררות שקיימת במשק מדברים בעד עצמם. אין לי ספק שבתקופה האחרונה ניכרת תנופה רבה, והנתונים, ההתפתחות בתעשייה, הם בהחלט מעודדים, הם בהחלט חיוביים, אף כי באופן אישי אני יכול לומר לך, כרבים מהוותיקים, שאני זוכר היטב את שנות ה-60, כאשר ביומני גבע-כרמל, כמדומני, התסריט שראינו תמיד היה של גזירת סרטים, כשפנחס ספיר וחבריו חנכו מפעלים. אני מאחל לך שבתקופתך, לפחות במחצית הקדנציה הקרובה, תגזור הרבה סרטים. זאת משום שאין דבר חשוב יותר לתעסוקה במדינת ישראל, לצמיחה, לייצור, ליצוא, מפתחת מפעלים חדשים, הרחבת מפעלים ותנופה שתעניק גם מקומות תעסוקה, גם מטבע-חוץ, גם תשפר את המצב הכלכלי וגם את מצב הרוח הכללי במשק.

הייתי רוצה, ברשותכם, לנצל את הבמה הזו ואת סקירת השר כדי להתייחס לכמה דברים שמופיעים בסקירה שהגשת לכנסת. בראש ובראשונה, לגבי האזור שאני חי בו, לגבי אזור חיפה. וכשאנחנו מדברים על אזור חיפה, אנחנו מדברים על חיפה והקריות, אזור עירוני גדול יחסית, אשר, כפי שציינת בסקירה, הינו מוקד האבטלה הגדול ביותר מהבחינה המספרית, ואתה מתכוון לתת לו טיפול ייחודי במסגרת ריכוז המאמץ של משרד התעשייה והמסחר.

הייתי רוצה שתעמוד ביתר פירוט על הפרויקטים הכלכליים-התעשייתיים שמשדרך מעורב בהם ושיש כוונה להביא לאזור שבו אנחנו חיים, משום שקיימת בעיה אמיתית באזור שלנו, בעיית תעסוקה אמיתית. האבטלה גבוהה יותר מאשר באזור המרכז ותל-אביב מצד אחד, או בירושלים מצד שני.

הייתי רוצה לדעת עד איפה אתה מוכן ללכת ועד כמה אתה מוכן להיאבק כדי להביא ליצירת מעמד של אזור נמל חופשי, מעמד שישרת את האזור, יביא לתנופה ולפיתוח, יביא להקמת מפעלים ולהרחבת מפעלים באזור מאוד מוגדר, ברוח חוק שהכנסת חוקקה בשעתה, ואין שום סיבה בעולם שלא ליישם אותו ולהביא סוף סוף, לאחר תקופה ממושכת, מפעלים לאזור שלנו.

הנושא השני שמעניין אותי נוגע לחברת השקעות "יוזמה – הון סיכון". יש כאן פירוט של מפעלים מספר, שבהם הקרנות כבר פועלות, משקיעות כספים בשורה של מפעלים, והייתי מבקש לדעת באילו אזורים ממוקמים המפעלים האלה – בעמוד 20 בסקירה שלך תוכל למצוא אותם – והאם יש איזו חלוקה טריטוריאלית, שתיתן תנופה במסגרת החברה הזו דווקא לאזור חיפה והצפון.

נושא נוסף, שנדמה לי שזכה לטיפול בתקופת כהונתך, אבל הוא עדיין בחיתוליו, הוא נושא השיווק. הבעיות העיקריות של המשק הישראלי טמונות לא רק בייצור או במפעל בארץ, אלא גם במערך השיווקי בחוץ-לארץ. אתה הקמת ועדה, של מיטב ידיעתי הגישה לך המלצות. הייתי רוצה לדעת איפה עומדים הדברים ומה נעשה בכיוון הזה ומה נעשה כדי שהתוכניות האלה ייושמו הלכה למעשה.

הדבר האחרון נוגע לעסקים הקטנים. יש בסקירה כמה עמודים שמדברים על העסקים הקטנים, וחברת יפה וצבעונית. אני מדבר אליך בשם, הייתי מביא כדוגמה, אלפי חיילים שהשתחררו מצבא הקבע, אנשים שנפלטו ממעגל העבודה בגיל 45-50. אפשרות הקליטה שלהם במעגל העבודה מצומצמת, והם רוצים להקים עסקים. מה הם צריכים לעשות כדי לקבל תמיכה של הרשות לפיתוח עסקים קטנים? אם אינני טועה, מדובר בתקציב של 700 מיליון שקלים. פשוט תאמר לציבור מה אותו אדם שרוצה לקבל תמיכה צריך לעשות. האם הוא צריך לעסוק בענף מסוים, בתחום מסוים? איך הוא יכול להביא לידי כך, שהתוכנית והקצבת המשאבים הכספיים יפעלו הלכה למעשה ותינתן לו אפשרות לפתוח עסק שיניב פירות?

בסך הכול, המשרד שלך עשה כבוד דרך בשנה האחרונה. הוא נמצא על סף תנופה. ואני מאחל לך, שתוכל לבוא בסקירה הבאה עם נתונים הרבה יותר מעודדים לגבי מפעלים שנפתחו, לגבי מקומות תעסוקה, ובסופו של דבר – הצלחה אמיתית ומוחשית של הממשלה הזאת. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת יוסי כץ. אני מזמינה את חבר הכנסת יוסף ונונו; אינו נוכח. אני מזמינה את חבר הכנסת יעקב שפי, בבקשה. אחריו – חברת הכנסת ענת מאור, אחריה – חבר הכנסת אליעזר זנדברג, ואחריו – אחרון הדוברים, חבר הכנסת גדעון שגיא.

יעקב שפי (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אדוני השר, ראשית ברצוני להודות לשר מיכה חריש על הכנת סקירת הפעילות של משרדו, משרד התעשייה והמסחר. החומר שהוגש לעיוננו מפורט וכולל חוברות עזר בנושאים הקשורים למשרד.

הפעם בחרתי להעלות לדין את נושא עידוד העסקים הקטנים. להקים עסק גדול המעסיק מאות או אלפי עובדים – זו משימה קשה ומסובכת. כולנו עדים לכך שבשנים האחרונות, דווקא העסקים הגדולים, כגון חברת העובדים, חברות ממשלתיות, התעשיות הביטחוניות ועוד, צמצמו את פעילותם ופלטו אלפי עובדים לשוק.

מצב האבטלה הוחמר, ולכן בין היעדים שהעמידה לעצמה הממשלה במסגרת שינוי סדרי העדיפויות עמדה המלחמה באבטלה במקום מרכזי.

משרד התעשייה והמסחר ראה בפיתוח העסקים הקטנים כלי ליצירת מקומות תעסוקה. כדי להקים עסק קטן אין העלות גבוהה, הסיכון קטן ופתרונות התעסוקה אומנם קטנים מבחינה מספרית אך ודאיים. במיוחד ניתן פתרון לתעסוקת נשים, עולים חדשים וחיילים משוחררים. הקשיים בנושא המימון, הניהול והבירוקרטיה, שבהם נתקלים היזמים, נפתרים בעזרת משרד התעשייה והמסחר, והדרך להקמת העסקים הקטנים קלה יותר ופותרת את בעיות המשק שלא היו נפתרות בדרך אחרת.

נגעתי אך ורק בנקודה אחת מתוך רבות המטופלות על-ידי משרד התעשייה והמסחר. ואני מקווה שבעבודה נכונה של השר, סגנית השר וצוות העובדים נגיע להישגים חשובים בצמיחת המשק ובצמצום האבטלה. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת יעקב שפי. אני מזמינה את חברת הכנסת ענת מאור, ואחריה – את חבר הכנסת אליעזר זנדברג.

ענת מאור (מרצ):

גברתי היושבת-ראש, אדוני השר, קודם כול אני רוצה להצטרף למברכים על הפעילות הכלכלית, שללא ספק למשרד יש בה חלק נכבד, ולא פחות מכך על הירידה באבטלה, לאחר עשור שנים, כאשר המגמה היתה של עלייה, ועלייה תלולה, וכ-12% מהאוכלוסייה לא רק צמחו אל תוך אבטלה, אלא התרגלו לתרבות של אבטלה. העובדה שהאבטלה ירדה לכ-9%, זה הישג אדיר. כמי שהאשימה את הממשלה – אף שאני שותפה לקואליציה – שהיא לא משקיעה מספיק בנושא הזה, אני רואה בכך הישג חשוב ביותר, שכולנו צריכים להתברך בו.

בדקות הספורות העומדות לרשותי אני רוצה להתמקד בחמש נקודות, שעל חלקן דיברתי בדיון על סקירתך לפני שנה, אדוני השר, ועוד אין עליהן מענה מספיק.

הנקודה הראשונה – התעשייה בעיירות הפיתוח. מקובלת עלי גישתך, אדוני השר, לעשות זאת באזור ולא ליד כל יישוב בנפרד. אני גם יודעת שמנכ"ל משרד הקודם, נתי שרוני, הופקד על הדבר ביישובים. ובכל זאת כתושבת הדרום, וכמי שמלווה את הערים קריית-גת, אשקלון, קריית-מלאכי, אופקים, נתיבות ואחרות, ידוע לי שהנושא לא מקודם מספיק. הנושא של העתקת תעשייה מתקדמת ותעשייה בכלל שתבוא במקום המפעלים שנסגרים, וחלקם בדיון נסגרים, אלא שאין די מקורות

תעסוקה חלופיים, נושא זה לא מקודם. יש אזור פיתוח תעשייתי בדרומה של אשקלון, אבל הוא לא מתפתח מספיק ולא נותן תשובות מספקות לאוכלוסייה המקומית. והבעיות של דור שני, ובעיקר של בעלי ההשכלה, שלא מצליחים להיקלט באזור, הן קריטיות לעתידן של עיירות הפיתוח.

הסוגיה השנייה – התנועה הקיבוצית. ידועה לי הערכתך, אבל התעשייה הקיבוצית, שיכולה היתה להיות חלק מהיצוא ומהקידום והשגשוג, בגלל העדר פתרון להסדר הקיבוצים המשלים ובגלל בעיות עם הבנקים, לא יכולה להמריא. ואני פונה אליך להתערבותך, ולממשלה כולה. ההסדר המשלים לקיבוצים הוא סם חיים לא רק לתנועה הקיבוצית, אלא גם למדינה וגם לממשלה. פלח תעשייה של מעל 10% הוא פלח חשוב, שחלקו חנוק רק בגלל העדר משאבים. הנושא הועלה ולא ניתנה עליו, לצערי הרב, תשובה מספקת. אשמח מאוד לקבל את תשובתך, אדוני השר.

הנושא השלישי הוא קידום נשים בעסקים קטנים ובתעשייה. היית אצלנו בישיבה בוועדת משנה בראשותי, ועדת משנה לקידום נשים בעבודה ובכלכלה. יצאה חוברת על עידוד עסקים קטנים. לצערי, נושא קידום הנשים בעסקים הקטנים לא מוזכר בה. בשבוע הבא אנחנו נשב עוד הפעם בוועדת המשנה. הנושא של שילוב נשים בתעשייה בכלל וקידום נשים מנהלות, ובמיוחד בעסקים קטנים, זוהי משימה שמשרדך מוכרח להביא בה לא רק הצעות חיוביות, שהן חשובות ביותר, אלא תוצאות, יישום ומימוש.

הנקודה הרביעית היא הנושא של תנאי העובדים באזור פיתוח מועדף. אני נמנית עם אלה שהתנגדו לנושא, וגם הצבעתי בכנסת נגד, אבל לאחר החלטת הכנסת, מה שחשוב זה רוח הביצוע. מאחר שהממשלה ומציע החוק התחייבו שבאותו אזור פיתוח מועדף לא ייפגעו תנאי העובדים והעובדות, אני פונה אליך, אדוני השר, ואל משרד האוצר להקפיד שאכן מה שנאמר והובטח והוצהר, ברוח החוק – יקוים. שכן אנחנו יודעים שבמדינות רבות אזור סחר או אזור תעשייה חופשי נהפך לאזור ניצול מחפיר. זאת יש למנוע בעוד מועד ובטרם בא הדבר לידי ביצוע.

לבסוף, נושא הפיתוח התעשייתי של ענף הבריאות. יש לנו הון אנושי אדיר בתחום הבריאות. אנחנו חייבים להפוך את הענף הזה לא רק למתן שירות, אלא לענף כלכלי, שייתן שירות, על בסיס כלכלי, גם ליהודים מהעולם כולו וגם לאזור המתפתח שלנו. נראה לי שאין כמו ענף הבריאות, שדווקא בתנאי שלום מתפתחים יש לנו בו יתרון סגולי של איכות כוח האדם – שהוכפלה, אם לא יותר, עם העלייה מרוסיה; וניצול המשאב האנושי של רופאים, של אחיות, של בעלי מקצוע בפיסיותרפיה – – –

שר התעשייה והמסחר מ' חריש:

את מדברת על שירותי בריאות?

ענת מאור (מרצ):

אני מדברת על הפיכת שירותי הבריאות לא רק לענף נותן שירות אלא לענף כלכלי תעשייתי, שייצא את הידע על-ידי הזמנת אנשים מהאזור ומחוץ-לארץ לבוא ולהנות משירותי הבריאות. לכן אני פונה אליך, אדוני השר, דווקא כשר התעשייה והמסחר, ולא אל שר הבריאות, אבל כמובן בשיתוף פעולה עמו, לעשות לקידום הענף הזה. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחברת הכנסת ענת מאור. אני מזמינה את חבר הכנסת אליעזר זנדברג. אחריו – אחרון הדוברים, חבר הכנסת גדעון שגיא.

אליעזר זנדברג (צומת):

גברתי היושבת-ראש, אדוני שר התעשייה והמסחר, רבותי חברי הכנסת, אני חיפאי, ואני מבקש כאן להרחיב את הדיבור ולומר כמה מלים בנוגע לחיפה. אומנם לא הייתי כאן, אבל שמעתי חלק מן הדברים של השר. אני יודע שהוא מודע לבעיות החמורות שקיימות בחיפה ובאזור לגבי אבטלה. כמדומני, יש 17 קופצים על כל משרה שמתפנית, אלה סדרי הגודל; יש נסיגה רבה מאוד מבחינת מספר המפעלים שקיימים בחיפה. הנתון שנתקלתי בו היה – 150 מפעלים שונים עזבו ב-20 השנים האחרונות את האזור. אפשר להבין מדוע. חיפה היא אזור שמסווג כאזור פיתוח ג'. אין הטבות מיוחדות וייחודיות למפעלים באזור. הארנונות גבוהות מאוד לגבי המפעלים הגדולים, ובעיות רבות יש. מקומות עבודה אין. חיפה זקוקה לדחיפה קדימה, לזריקת עידוד.

אני מבקש להעלות לדיון כאן שני נושאים, שאני מאמין שיכולים לסייע רבות לחיפה.

רון נחמן (הליכוד):

אבל יש לכם ראש עיר טוב.

אליעזר זנדברג (צומת):

יש לנו ראש עיר מצוין, רק שיעסוק בענייני העיר ולא יתערב בפוליטיקה אחרת.

רון נחמן (הליכוד):

הוא מתערב עכשיו בענייני דהיישה. הוא כבר פתר את הבעיות של חיפה, ועכשיו הוא מעלה את הבעיות של דהיישה.

אליעזר זנדברג (צומת):

חבר הכנסת רון נחמן, זה על חשבון זמני ועל חשבון תושבי חיפה.

אני מבקש להעלות כנושא ראשון את עניין אזור הנמל החופשי, אזור הסחר החופשי. אני זוכר, במשך שנים אני נוסע באותו כביש שמוביל למפרץ, ויש שלט יפה שאומר: כאן יוקם אזור סחר חופשי. כמדומני מדובר בשלט משנת 1969. דבר וחצי דבר לא נעשה בעניין. יש סיבה ברורה, מדוע לא נעשה דבר – כי אין הטבות שיכולות למשוך משקיע בר-דעת לאותו אזור כדי לנסות לקדם או ליצור שם משהו.

אני יודע את עמדת השר בעניין. אני יודע שהשר נאבק כיום נגד משרד האוצר בשאלה הזאת, כאשר עמדת משרד התעשייה והמסחר היא דווקא לסייע לחיפה בעניין, ועמדת האוצר היא הפוכה. אני מבקש, בדברי התשובה של השר, אם השר יוכל לבוא ולהסביר מדוע משרד האוצר רוצה למנוע פרנסה מתושבי חיפה והאזור, מדוע משרד האוצר חושב שצריך למנוע מחיפה פריחה, מדוע משרד האוצר חושב שצריך לפגוע בסיכויים של העיר חיפה להתקדם הלאה על-ידי הכשלת הניסיון והיוזמה להביא לאזור סחר חופשי במקום ההוא, דבר שנדמה לי שהוא מעוגן בחוק למעלה מ-25 שנים.

אני מבקש מהשר, אם הוא יכול, לעלות כאן ולהעריך מה הסיכויים במאבק הזה בין משרד התעשייה והמסחר למשרד האוצר; מי ינצח וכמה זמן יצטרכו תושבי חיפה לסבול כתוצאה מהמאבקים הפנימיים האלה בין משרדי הממשלה.

רון נחמן (הליכוד):

הכול תלוי בראש העיר. הוא היזם, הוא היוזם.

אליעזר זנדברג (צומת):

ועניין אחר שאני מבקש להעיר בו והוא קשור לעניין – מעבר לכביש של אותו אזור סחר חופשי בלתי קיים אך משולט יפה, יש מזבלה. בתוך שנתיים ימים היא צריכה לעבור ולהתפנות על-פי חוק. אני מבקש לדעת, האם לשר התעשייה והמסחר יש תוכנית כלשהי לגבי השטח הזה, אשר יחד עם השטח של אזור הסחר החופשי, כמדומני מדובר ב-700 דונם – האם יש כוונה, תוכנית, מחשבה להקים שם פארק תעשייתי? האם יש מחשבה כלשהי לנסות וליזום ולהביא איזו ברכה נוספת על עצם פינוי הזבל והאשפה מן המקום?

נושא אחר שאני יודע שהשר התבטא בו רבות בתקשורת לפני חודשים מספר הוא מבצע הפרויקטים הלאומיים. חיפה זכתה להיות חלק מהמבצע. מדובר רבות על הבאת מפעל – נדמה לי שזה היה מפעל של צגים שטוחים, 300 מיליון דולר השקעה – לאזור חיפה. נדמה לי שהעסק הזה תקוע היום, לא נעשה דבר, בוודאי לא נעשה מספיק. אי-אפשר לראות את האור בקצה המנהרה מבחינת הסיכויים שבקרוב יוקם מפעל כזה באזור חיפה. כל זמן שלא יוקם המפעל הראשון, לא יבואו גם השני והשלישי. כל העסק הזה קפוא.

אנשי חיפה המובטלים דורשים ומבקשים עבודה, אבל אין עבודה להציע להם. בעניין הזה, יוזמות כאלה הן יוזמות ברוכות, אבל הן צריכות לרדת מאות כתובה בעיתון כזה או אחר או מידיעה בתקשורת לדבר מעשי. דבר מעשי מבחינתי הוא מפעל שיוקם.

אני מבקש, אם אפשר, כבוד השר, להרחיב מעט בעניין הזה; להסביר מדוע הפרויקט הזה תקוע, מדוע פרויקטים אחרים במסגרת מבצע פרויקטים לאומיים תקועים, איך עומד השר לסייע לתושבים המובטלים באזור חיפה בעניין הזה.

נושא אחר שאני רוצה לשמוע לגביו תשובה מן השר, ואעשה זאת בקצרה, הוא הארנונה הנגבית מהמפעלים הגדולים. יש איזה רעיון שמתגלגל – להקים מועצה תעשייתית באזור בתי-הזיקוק, ואולי גם במפעלים הסמוכים. מדובר פה בסכומים אדירים של ארנונה. אני יודע שעיריית קריית-אתא גובה מיליונים מ"דשנים", והנושא נמצא בסכסוכים ובבדיקות משפטיות שונות. מה בכוונת השר לעשות בעניין? האם יש עמדה למשרד התעשייה והמסחר, ומהי העמדה?

נושא אחרון, ובו אסיים, נושא התקינה ומעבדות המוכרות כיחידות שמאושרות על-פי חוק התקנים כמעבדות מוכרות. אני יודע שיש שתי מעבדות שעוסקות בעניין: הטכניון ומכון התקנים. יש חוק התקנים שעוסק בנושא זה. ידוע לי שיש מעבדות שונות, וזה נושא שאינו נוגע רק לחיפה, אבל הוא נוגע גם לצפון, שפנו אל משרד התעשייה והמסחר וביקשו שיכיר בהן כמעבדות על-פי אותו חוק. התשובה שקיבלו – ואני מחזיק פנייה אחת כזאת של "מבדק הצפון" – היא שאין קריטריונים. פשוט לא יודעים לפי מה להכיר בהן. כל זמן שאין קריטריונים, אי-אפשר להכיר. בינתיים המונופול קיים. המונופול שקיים פוגע פעמיים: כמובן, בהעדר תחרות המחיר הוא טוב יותר למי שנהנים מהמונופול, ומובן שהתחרות, שהיא דבר בריא, אינה קיימת; אבל מעבר לזה, יש גם עומס עבודה, יש גם פיגורים, יש לחצים שמתעוררים כתוצאה מכך.

אני מבקש לדעת, מה עושה המשרד בעניין הזה וכיצד בכוונתו להתיר ליותר משתי חברות מונופוליסטיות, אשר חילקו את הארץ לאזורי צפון ודרום – להתיר לחברות נוספות להיכנס לתחום הזה.

מלה אחרונה לגבי חיפה, אדוני השר. העליתי שני נושאים: נושא האבטלה הוא נושא כאוב מאוד בחיפה. היום יש הזדמנות לנסות ולדחוף את חיפה קדימה. מבחינת חיפה זה להיות או לחדול. אני מקווה שמשרד התעשייה והמסחר יבחר באפשרות של להיות ולא יסייע למצב של לחדול, לפחות מן הבחינה הכלכלית בחיפה. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת אליעזר זנדברג. אני מזמינה כעת את חבר הכנסת יוסף ונונו, ואחריו – את חבר הכנסת גדעון שגיא.

יוסף ונונו (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה לברך את שר התעשייה והמסחר ואת סגנית השר על הסקירה הרחבה ועל החברות היפות שמציגות את ההישגים של המשרד בשנים האחרונות. אין ספק שאכן התעשייה קצרה הישגים יפים מאוד, כפי שזה בא לידי ביטוי בצמיחה של המשק, שחלקה של

התעשייה בו הוא קרוב ל-7%, כאשר היצוא התעשייתי גדל ב-20%. יש בזה גם תרומה חשובה למספר המועסקים, שגדל ב-4%, קרוב ל-40,000 מועסקים.

אני רוצה לברך את השר ולחזק את ידיו, בשמי ובשם אזור הדרום והנגב, על מאבקו להעברת המינהלה של כי"ל – כימיקלים לישראל – לבאר-שבע שבנגב. אומנם מדובר בכ-100 עובדים בלבד, אבל זה סמל לאמון שיש לתת בנגב, לאמון בהתפתחותו, בצמיחתו, בפריחתו ובשגשוגו. ואני רוצה לקרוא מפה למועצת המנהלים של כי"ל שלא להתעקש ולהאזין לרחשי לב הציבור, לרחשי לב ראשי הערים והרשויות והמועצות האזוריות ברחבי הנגב, לרחשי לב תושבי הנגב והדרום, ולהעביר את ההנהלה לבאר-שבע. לא ייתכן שעובדי חברות ומפעלים גדולים של כי"ל, הפועלים בנגב בהיקפים גדולים ועצומים, בתפוקה ובמספר המועסקים, יצטרכו לכתת את רגליהם מהנגב לתל-אביב כדי להיפגש עם ההנהלה שלהם. לכן, אני מקווה מאוד שהם אכן יסירו את ההתנגדות וההתעקשות שלהם ויעבירו את ההנהלה לבאר-שבע.

אני גם רוצה לברך על המדיניות של הקמת הפארקים התעשייתיים המרחביים, הבין-עירוניים, ברשויות ברחבי הדרום והנגב, כפי שזה הולך להיעשות בכל רחבי הארץ, אם זה בבית-הגדי, בעומר, במישור-רותם, בעין-עברונה ועוד. אני מבקש להוסיף אזור חשוב, שלפי דעתי חסר, וזה אזור לכיש, קריית-גת, קריית-מלאכי. ויש שם שטח מוכן בתל-אל-שאטי. נדמה לי שהיה גם ייעוד באזור הזה לשטח תעשייתי, של כ-2,000 דונם. לכן זה אזור שיכול להיות משותף לכל המועצות האזוריות והמקומיות באזור הזה, קריית-מלאכי, לכיש, יואב ובאר-טוביה, שיחד יכולים להתאחד למינהלה משותפת ולפתח את האזור הזה כאזור תעשייתי.

אני רואה בפיתוח של הפארקים האלה מנוף בלתי רגיל לפיתוח התעשייה באזור הדרום ולפתרון בעיות האבטלה באזור הדרום והנגב, שהוא עדיין האזור המוכה ביותר מבחינת רמת האבטלה. ואף שרמת האבטלה הממוצעת בכל המשק ירדה לכ-8%, עדיין כאשר מונים את היישובים המובילים באבטלה, היישובים האלה נמצאים בדרום ובנגב. לכן חשוב מאוד לדחוף בצורה חזקה את ההתפתחות של הפרקים האלה.

הייתי רוצה לראות גם זירוז של קצב ההשקעות בפארקים האלה, כי חשוב מאוד שהאזורים האלה יהיו מוכנים מוקדם ככל האפשר כדי שיזמים ותעשיינים יוכלו כבר להשקיע במקומות האלה.

אני מודאג מהדיבורים על שינויים בחוק לעידוד השקעות הון. אני מבין שהתוקף שלו הוא רק עד סוף השנה, כשעדיין לא מכינים את החוק החדש. אני חושש מאוד שזריזות בדיונים על הכנת החוק עלולה לפגוע במהות החוק. ואני שומע היום כל מיני רעיונות, האם ללכת לפי מספר עובדים או לפי קריטריונים אחרים. אני רק אומר, שיש להיזהר דווקא היום, כאשר ההשקעות הולכות וגדלות, ובחברת שהשר הגיש לנו ראינו את הסכום הגבוה של למעלה ממיליארד דולר של השקעות כתוצאה מהסיוע של מרכז ההשקעות – אסור שהחוק הזה יפגע באזורי פיתוח.

יש גם הבעיה של הארנונה. התקנות החדשות מקשיחות את כל הנושא של הארנונה לתעשייה, והדבר מהווה מכשול. יש היום ועדה שפועלת בעניין זה, ועדת-גפני, וצריך לשים לב לכך שהוועדה אכן תשקף נכונה את הצרכים באשר לתקנות הארנונה בתעשייה.

לבסוף, אני מבקש טיפול נקודתי ומעקב צמוד אחר כמה מפעלים גדולים באזור הדרום, כמו "עשות אשקלון", שהוא בבעיה, ואומנם עכשיו קיבלו סיוע כדי לעזור בהבראתו, או "רמת"א" בבאר-שבע, "מכתשים מפעלים כימיים" ו"חרסה". אלה מפעלים שמעסיקים מאות ואלפי עובדים. צריכים לעקוב אחריהם ולתת להם את הסיוע הדרוש. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת יוסף ונונו. אני מזמינה את אחרון הדוברים, חבר הכנסת גדעון שגיא, בבקשה.

גדעון שגיא (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אדוני השר, בראשית דברי אני מבקש להצטרף לכל הברכות של קודמי לשר, למנכ"ל ולהנהלת המשרד.

חברי הכנסת, הילדים שלנו יגדלו במאה ה-21. העולם יהיה עולם של תעשייה מתוחכמת, של חדשנות טכנולוגית ומדעית. המשק הישראלי יפעל בסביבה תחרותית חסרת פשרות. אבל המציאות של השנים האחרונות, קצב הצמיחה והגידול ביצוא מלמדים שנוכל להבטיח לילדינו שיגדלו במאה ה-21 רמת חיים ואיכות חיים כשל המדינות המתקדמות ביותר.

אולם, ידידי שר התעשייה והמסחר, עם כל ההישגים ועם כל הגאווה, אסור להתעלם מהגירעון הקיים במאזן התשלומים. במחצית הראשונה של 1994 נרשמה עלייה של 27% בגירעון המסחרי, שהגיע ל-4.3 מיליארדי דולר, לעומת 3.4 מיליארדי דולר במחצית המקבילה ב-1993. עובדה זו צריכה להדליק נורה אדומה אצל מעצבי המדיניות הכלכלית, ובעיקר אצל שר התעשייה והמסחר.

אם בסוף 1994 יגיע הגירעון המסחרי ל-8 מיליארדי דולר, משמעות הדבר היא אבטלה של למעלה מ-80,000 מועסקים, ובזבוז ההישג היקר ביותר, הגדול ביותר של המדיניות הכלכלית של מדינת ישראל בשנים האחרונות – צמצום האבטלה; משמעות הדבר הגדלת הפערים החברתיים; עצירת העלייה; בלימת הצמיחה; פגיעה ביכולת הטכנולוגית; פגיעה במחקר האזרחי והצבאי; פגיעה בכושר ההרתעה ובביטחון. אז כיצד הממשלה, הכנסת והציבור מתנהגים כאילו אין לנו שום בעיה עם פער כזה במאזן התשלומים?

עולים כאן חבר הכנסת מיכאל איתן ואחרים ונאומים נאומים חוצבי להבות בזכות החשיפה. איך ייתכן הדבר הזה על רקע הפערים האלה? ככל הנראה יש לכך הסבר אחד מרכזי, וזאת העובדה שהפער במאזן התשלומים נסגר בזכות המימון וסיוע החוץ שמדינת ישראל זכתה לו בכל השנים בעבר וגם בשנה הזאת. אלא שצריך לזכור, חברי הכנסת, שהמענקים האלה לא מובטחים לעולמי-עד, ואם נרצה להגיע לעצמאות כלכלית, לסגירת הפער בין היצוא לבין היבוא, דבר שבסופו של דבר נצטרך לעשות, עלינו לעשות עוד דרך ארוכה.

אני מסב את תשומת לב חברי הבית לעובדה, ששיעור הצמיחה הכלכלית של המדינות התעשייתיות החדשות בדרום-מזרח אסיה הינו פי שלושה משל אלו הנחשבות למתקדמות שבין המדינות התעשייתיות בעולם התעשייתי. במשך דור אחד הצליחו חלק מהמדינות בדרום-מזרח אסיה – יפן, טייוואן, דרום-קוריאה – לסגור את הפערים שביניהן לבין מדינות אירופיות. בשנת 1992 הגיע היבוא התעשייתי היפני לכ-3.2% מהתוצר, בהשוואה ל-7.3% במדינות התעשייתיות, כשעודף היצוא על היבוא הגיע במאי השנה, ביפן, לכ-16 מיליארד דולר. היבוא ביפן אינו מגיע ל-50% מהיבוא במדינות התעשייתיות, וכאן אנחנו שומעים את החברים מטיפים לנו: לחשוף לחלוטין, לפתוח את התעשייה הישראלית לתחרות בקרב מדינות ומול מדינות שיודעות להגן היטב על התעשייה שלהן. טייוואן מגבילה בחוק את הרכישות הממשלתיות למוצרים מתוצרת מקומית בלבד. חברת הכנסת גוז'נסקי, את הזכרת את העניין הזה.

סוד הצמיחה המהירה של מדינות אלה הוא בראש ובראשונה יצירת יתרון בסחר הבין-לאומי, המבוסס על מדיניות ממשלתית המשתיתה את התשתית היצרנית שלה על צריכה מקומית. גם אצלנו צריכים להבין מעצבי המדיניות, חברי הכנסת, עקרות הבית והצרכנים: קודם כול צריכה מקומית, קודם כול חיסול האפליה של המוצר המקומי. והתוצאה, חברי הכנסת, לא תאחר לבוא: סגירת הפער במאזן התשלומים, עצמאות כלכלית לישראל ועתיד של השכלה, של תעסוקה, של שגשוג ושל ביטחון לילדינו. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת גדעון שגיא.

אני מזמינה כעת את כבוד שר התעשייה והמסחר.

שר התעשייה והמסחר מ' חריש:

נשאלו פה הרבה שאלות לגבי פרקים שונים, ואני מבקש להכין תשובה לישיבה אחרת.

היו"ר א' סלמוביץ:

אם כן, לא תרצה להשיב כעת.

בסדר, נדחה, אם כך, את תשובותיו של כבוד השר למועד אחר, וגם את סיכום הדיון בפעולות משרדו.

מותו של הרבי מלובביץ'

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו עוברים, אם כך, לנושא הבא בסדר-היום, דיון בנושא: מותו של הרבי מלובביץ' – של חברי הכנסת אלי דיין, יצחק לוי, אברהם פורז ונעמי בלומנטל.

יפתח את הדיון חבר הכנסת אלי דיין. בבקשה. אני מבינה שחבר הכנסת אלי דיין ביקש להמתין חצי דקה, לכן נמתין לו. אם כן, יפתח חבר הכנסת יצחק לוי.

יצחק לוי (מפד"ל):

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, לפני שלושה שבועות, ביום השבעה לפטירתו של הרבי מלובביץ', העלינו כאן, כמה חברי כנסת – חבר הכנסת אלי דיין, חברת הכנסת נעמי בלומנטל, חבר הכנסת פורז, שאינו כאן, ואנוכי – וביקשנו לדון בפטירתו של הרבי מלובביץ', בגלל ההיבט הלאומי שיש בהסתלקותו. דיברנו על כך לפני שלושה שבועות, והכנסת החליטה להעלות את הנושא לדיון. והנה, יושב-ראש הכנסת בטובו ניאות להעלות את הנושא לדיון היום, יום השלושים להסתלקותו של הרבי, כאשר חסידי חב"ד ברחבי העולם ובארץ מציינים את היום הזה בפעולות מגוונות. היום החלו בכתיבת ספר תורה לזכרו של הרבי בקריית-מלאכי, היום נעשות פעולות אחרות, פעולות של תורה, פעולות של גמילות חסד. גם כנסת ישראל מצטרפת, יחד עם המוני בית ישראל, להעלות את זכרו של הרבי, זכר צדיק וקדוש לברכה.

אני רוצה לומר כמה מלות הערכה לדמותו של הרבי, כפי שאני רואה אותה, ולאחר מכן לפנות לחסידי חב"ד בשתי בקשות.

כינו את הרבי מנהיג, מנהיג הדור, או אחד ממנהיגי הדור. מה הן התכונות של מנהיג בעם ישראל? קודם כול, גדלות בתורה. והרבי, כידוע, היה גדול בתורה. גדול בתורה, כך שאנשים שומעי לקחו, הן ברבים והן ביחידות, היו מתפעלים מגדלותו בתורה, מזיכרונו, מידיעותיו, מעומק הבנתו. גדלות בתפילה. הרבי, זכר צדיק לברכה, היה ידוע שהיה מתפלל על כלל ישראל והיה מתפלל גם על יחידים בישראל, ותפילתו היתה עושה רושם. כמה וכמה אנשים נפקדו, נרפאו, זכו לישועה, הם או בני משפחותיהם או קהילות שלמות, בזכות תפילתו של הרבי מלובביץ'. והרי לבו היה פתוח לכל אחד מישראל, והוא היה מקבל כל מי שהיה מבקש שהרבי יתפלל עבורו. גדלות בגמילות חסדים. מי לנו גומל חסדים כרבי מלובביץ' בדור האחרון? גמילות חסדים בהיקף עצום, בהיקף שלא יתואר. לא רק בפרטים הקטנים של גמילות חסדים, בנתינת צדקה, כשהרבי חנך דור שלם לנתינת צדקה, בעזרה הדדית, בדברים אחרים מהסוג הזה, אלא גמילות חסדים בראייה כללית של עם ישראל, והראייה הכללית הזאת, גם בתורה, גם בתפילה וגם בגמילות חסדים, היא זו שעושה את הרבי למנהיג.

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, דואג היה הרבי לבלתי יידח מעם ישראל נידח. בכל פינה בעולם, בכל מקום שבו יהודי היה – הרבי ידע שהוא נמצא שם והרבי דאג לו, אם באמצעות שליח, אם באמצעות הקמת בית חב"ד, אם בהקמת מקווה במקום, אם בהקמת בית-הכנסת, אם בעשיית שיעור. לפעמים מדובר במקום שהיה בו יהודי אחד או היו בו שלושה יהודים או חמישה יהודים. והרבי לא התעייף ושלח לכל מקום ודאג שבכל מקום יהיה מישהו.

הרבי דאג שלא יהיו נידחים בישראל. הרבי דאג להקריין, לתת ולאהוב, בלטיפת יד, במבט אוהב, במנהיגות כלל-יהודית.

והרבי כמנהיג גם מסר מסרים, והמסרים ברורים. הרבי אמר מה דעתו על העניינים של כלל ישראל, ולאחרונה, בשנותיו האחרונות, הוא חזר וחזר ואמר ולא התעייף, גם כאשר הדבר לא היה פופולרי, גם כאשר החסד ומלבד הצורך בהעמקת לימוד תורה, גם את היחס המיוחד בדור הזה של עם ישראל לארץ-ישראל.

דיבר הרבי, זעק הרבי, היזהרו, היזהרו מעשיית טעות, טעות היסטורית: מי שמפקיר את ארץ-ישראל מסכן את עם ישראל. חזר, חזר וחזר ואמר ולא התעייף, גם כאשר הדבר לא היה פופולרי, גם כאשר הדבר הזה לכאורה ריחק חלק מעם ישראל ממנו, גם כאשר אמרו עליו שהוא אולי מפלגתי וגם כאשר היתה מחלוקת בין גדולי ישראל לגבי מה שהוא אמר, הרבי הבלוג במחלוקת, הרבי לא ליבה מחלוקת, אבל הרבי נשאר בדעתו ואמר אותה בצורה ברורה: נטישת ארץ-ישראל היא סכנה לעם ישראל. זה מסר, מסר גדול, מסר חשוב, שלוואי וכל עם ישראל יבין אותו.

אני רוצה לסכם, גברתי היושבת-ראש, בשתי בקשות, בקשות מחסידות חב"ד. בקשה ראשונה היא לגבי המשך הפעילות של חב"ד. אינני יודע איך החסידות תתארגן עכשיו. אינני יודע אם ימנו אדמו"ר לחסידות אם לא, הרי אלו דברים פנימיים שרבני או זקני החסידות ידונו בהם ויחליטו. למיטב ידיעתי, הרבי בצוואתו לא השאיר שם של ממשיך, אבל אלו בוודאי דברים שלא אנחנו צריכים לדון בהם. אנחנו רק פונים ומבקשים: המשיכו בעבודת הקודש שלכם. אסור שעם ישראל יהיה בלי חב"ד. אסור שעם ישראל יהיה בלי אותו ניצוץ חב"די, שהביא את האור האלוקי לעם ישראל בכל מקום שהוא.

והבקשה השנייה היא: מורתי ורבותי אנשי חב"ד, ישבתם סביב רבכם הרבה שנים, הייתם קשורים אליו בעבודות אהבה כבנים אל אב ולא יכולתם להיפרד ממנו. עכשיו נשמתו בגנזי מרומים. אין לי ספק שעכשיו הזמן לבוא כולם לארץ-ישראל, לבוא ולחזק את ארץ-ישראל, לבוא וליישב את ארץ-ישראל, לבוא ולבנות יחד את ארץ-ישראל על-פי המסר שמסר הרבי, תהא נשמתו צרורה בצרור החיים, ושהרבי יהיה מליץ טוב על כולנו לזכות לגאולה שלמה, במהרה בימינו אמן.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת יצחק לוי.

אנחנו עוברים כעת לדיון בנושא. רשימת הנואמים סגורה. לכל נואם שלוש דקות. נואם שלא יהיה במליאה בהיקרא שמו, לא יוכל לנאום.

אני מזמינה את ראשון הדוברים, חבר הכנסת אלי דיין. בבקשה.

אלי דיין (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, יפה עשתה הכנסת, נשיאות הכנסת, היושב-ראש, שהחליט לקיים את הדיון הזה ביום השלושים למותו של אחד מגדולי ישראל, הרבי מלובביץ'.

רבותי חברי הכנסת, לא אגזים אם אומר שיתמות היא ההרגשה שעדיין מקננת בלב רבים רבים עם פטירתו של הרבי.

הרבי היה מגדולי המנהיגים בדור האחרון, לא רק בין היהודים. בדור זה ובדורות אחרים לא היה איש כמוהו, שעשה כל כך הרבה למען היהדות. אימפריה של תורה, של חסידות, של אהבת ארץ-ישראל, אהבת עם ישראל, מוסדות חינוך בכל קצוות תבל, מאות שליחים, שלא שאלו לא על שכר ולא על תנאי עבודה, לא שאלו מניין וכיצד לחיות וקמו והלכו למקומות נידחים, על-פי מצוותו של הרבי, כדי להביא מזור ומרפא ליהדות, לאלפי יהודים במקומות נידחים.

לדעתי, הסיבה לכך שאנשי חב"ד והרבה אחרים היו ממש נדכאים עם מותו של הרבי לא נבעה מדאגתם למה שיהיה עם תורת החסידות או עם ביאת המשיח, אלא מכך שנלקח מהם, מאתנו, יהודי גדול, צדיק גדול, שהם היו קשורים אליו בכל נימי נפשם.

רבותי חברי הכנסת, כולנו הערכנו את הרבי ואת שליחיו בכל מקום ובכל אתר. אני באופן אישי ראיתי את הפעילות הזאת במקומות נידחים, במקומות שקשה מאוד לפעול בהם, באוניברסיטאות, שם ההתבוללות היתה גדולה, ואתה רואה איך השליחים האלה עושים עבודה נפלאה כדי להציל נוער יהודי צעיר באותם מקומות, צעירים שלא היה בהם שום חינוך יהודי ושום זיק של מסורת או יהדות.

יצא לי באופן אישי גם להיפגש עם הרבי וגם לראות את המסירות האישית שלו, איך הוא היה מקבל כל אדם, אנשים, נשים וטף, באהבה כזאת, בחיבה כזאת, הוא היה עומד ומברך כל אחד ואחד ודואג לכל אחד ואחד. ואכן, באמת התורה הזאת של החסידות ושל הרבי השפיעה הרבה לאהבת העם, לאהבת הארץ ולקירוב לבבות.

אבל, בשנים האחרונות, רבותי חברי הכנסת – אולי זו נקודה שצריכה איזו הבהרה – היתה איזו מחלוקת בציבור, עקב העובדה שתנועת חב"ד סטתה מהפעילות המסורתית שלה של אחדות וקירוב לבבות. אגב, זו היתה התנועה היחידה שהתירו לה להיכנס למחנות צה"ל ולפגוש חיילים בשדה הקרב ובמחנות השונים, אבל בשנים האחרונות היתה איזו מחלוקת, שנראתה כהתערבות פוליטית בדברים השנויים במחלוקת ושלכאורה שונים מאותה מסורת נפלאה שראתה יותר את קירוב הלבבות.

אני רוצה לקוות שזו לא היתה סטייה. אולי היתה זו איזו אי-הבנה, אולי מצד הרואים את הפעילות הזאת. אני מקווה שהתנועה הנפלאה הזאת תדע להתגבר על המשבר הקשה שבו היא נמצאת, תימנע מכל פילוג ותחזור לאותה פעילות נפלאה, מסורתית שלה, של קירוב לאהבה לעם ישראל, לאהבת ארץ-ישראל, לאחדות ולסובלנות.

אני חושב שבכך הם יקיימו את צוואתו האמיתית של הרבי, נשמתו עדן. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת אלי דיין. אני מזמינה את חבר הכנסת משה קצב. אחריו – חבר הכנסת שלמה בוחבוט, ואחריו – חברת הכנסת נעמי בלומנטל.

משה קצב (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אני מבקש לשבח את חברי הכנסת יצחק לוי, נעמי בלומנטל, אברהם פורז ואלי דיין, שמצאו לנכון ליזום את הדיון במליאת הכנסת, על איש גדול, דגול, שהטביע את חותמו במשך כשני דורות על העולם היהודי. במשך כ-50 שנה, אולי יותר מכל מנהיג אחר במשך שני דורות, בלט מנחם מנדל שניאורסון, זיכרוננו לברכה, באישיותו, במעשיו ובהיקף השפעתו, הקרין מעוצמתו על כל הנעשה גם מעבר לקהל מאמיניו וחסידי.

אכן הוא האיר לדורות, מכל זווית, בסערה, במסירות נפש, בחום ובאנושיות.

אם חיפש הקדוש-ברוך-הוא לפני כ-50 שנה אישיות שיוכל להטיל עליה שליחות עלי אדמות באותה תקופה קשה למשך כשני דורות, הרי שהוא לא יכול היה למצוא מישהו מתאים יותר מהרבי מלובביץ'. אם הוא חיפש צדיק מושלם שדבק באהבה לעם ישראל, לתורת ישראל, לארץ-ישראל; אם הוא חיפש איש מעשה ואיש רוח, איש נערץ על קהל חסידיו ומאמיניו, אך יודע למצוא מסילות גם למי שאינם שומרי תורה ומצוות, איש גדול בתורה ובקיא בהלכה, אך גם בעל השכלה כללית רחבה, בוגר אוניברסיטת היידלברג ואוניברסיטת פאריס; אם הוא חיפש אדם שיוכל, לאחר השואה שבה נטבחו שישה מיליוני יהודים, להעניק לעם ישראל יותר אמונה, יותר ביטחון ותקווה; אם הוא חיפש אדם שיוכל, בתקופה של מאבק קשה, חריף ומסוכן בין הגוש המזרחי לגוש המערבי במשך עשרות שנים, לדאוג לכלל עם ישראל; אם הוא חיפש אדם שיוכל, דווקא בתקופה שמדינת ישראל קמה ומתעצמת וזכינו בריבונות יהודית, בעצמאות מדינית, ובמצב של מלחמה עם ארצות ערב, כאשר הן שואפות להשמיד את מדינת ישראל – אם חיפש הקדוש-ברוך-הוא אדם שיוכל באותה עת לייעץ, לכוון ולנווט, הרי שלא היה איש מתאים יותר מהרבי מלובביץ' באותן תקופות קשות.

הוא הנהיג את העם היהודי בשעה שהעם היהודי ידע כל כך הרבה סבל, כאב ויגון, זעזועים קשים וטלטלות עזות. הרבי מלובביץ' ידע בשעות אלה להעניק שמחה, תקווה למי ואשים, לחזק את האמונה, להגביר את הזיקה לדת היהודית, לעם היהודי, למדינה. הוא הביא אושר, חדווה וגיל בלב רבים מהנדכאים בקרב העם היהודי ברחבי התפוצות.

הוא הפיץ תורה בקרב קהילות יהודיות ברחבי העולם. אלפי שליחים פעלו. במדינות בעלות משטר דמוקרטי, שבהן המתירנות והחיים המודרניים השתלטו על אורחות החיים – הרבי מלובביץ' ידע לחזק אותם.

גם במדינות בעלות משטרים דיקטטוריים בגוש הקומוניסטי, בארצות האסלאם – גם אליהן ידע הרבי מלובביץ' להגיע ולהטיף.

אם חיפשנו באותן תקופות קשות מנהיג חרדי שלבו איננו שלם כל כך עם הריבונות היהודית בארץ-ישראל, עם העצמאות המדינית של עם ישראל בארץ-ישראל – ואף-על-פי-כן ידע לעודד את חסידי ונאמניו להתגייס לצה"ל, סמל הריבונות והעצמאות המדינית, עודד עריכת מנייני תפילות במחנות צה"ל, ביקורים בחגי ישראל ביחידות צה"ל, הוא הפעיל את מלוא השפעתו ולמעשה הטיף לריבונות ישראלית בכל ארץ-ישראל.

הרבי מלובביץ', שהיתה גם לי הזכות להיפגש אתו לשיחה ארוכה יחסית, זמן קצר לפני נפילתו למשכב – הוא דיבר בחריפות רבה נגד הסכמי האוטונומיה, אבל גם את הדברים החריפים הוא אמר באופן נעים ובסבר פנים יפות.

במהלך מלחמת המפרץ נפגשנו, חברי ועדת השרים לביטחון, כמעט מדי יום, ואפילו בשבת, בבור במטכ"ל. אזרחי ישראל היו בחרדה מאימת הטיילים. ישבנו עם טובי המומחים בתחומי הביטחון והמודיעין כדי להעריך, האם נשיא עירק ישתמש באמצעי הלחימה המסוכנים שעמדו לרשותו כדי להפציץ את ריכוזי האוכלוסייה בישראל. ורק אדם אחד ישב לו הרחק מאתנו בברוקלין ואמר למאמיניו: אל דאגה, אתם לא תיפגעו והטיילים לא יפגעו בכם.

הרבי מלובביץ' ניחן בכריזמה, עמד בצורה תקיפה על קיום כל פרט ממצוות התורה, אך גם היה מוכן להסתפק בהנחת תפילין. היה דוגמה ומופת למסירות נפש, והשאיר למעלה מ-200 כרכים ובהם הנחיות, דרשות, תשובות שניתנו בכתב ובעל-פה, נאומים בכינוסים ובהתוועדויות, שבהם נתן תשובות למאות שנים קדימה.

העם היהודי הפסיד את אחד מטובי בניו, אולי המנהיג שהצליח להיות יחיד לא רק בדורו, אלא גם מעבר לכך, ובוודאי דרכו, המורשת והערכים שהוא הטיף להם יהיו לנר לעם היהודי במשך עשרות, מאות ואולי אלפי שנים קדימה.

הי"ר ע' מאור:

תודה רבה. חברת הכנסת נעמי בלומנטל, ואחריה – השר משה שחל. אחריו – חבר הכנסת יוסף בא-גד.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, שני כיוונים סותרים מאפיינים את הימים שלאחר פרישתו של הרבי מלובביץ' אל בוראו – האחד כולו חולין, ארצי, שזור בניתוחים פוליטיים ובפלפולי שטחיות ורכילות, כיוון שאין בו עומק ולא אמונה; ומנגד ניצבת חסידות שלמה, שקצותיה נעלמים, והיא תוהה על שלמותה ועל הכוחות העומדים מולה.

הכיוון הראשון: רהוט, פרגמטי, רחרחן, חסר סבלנות וסובלנות, וכל כולו סובב סביב השאלות מי יירש את הרבי, היכן מוקדי הכוח, כמה כספים מעורבים בחסידות, מי שולט על מה, מי יגבר על מי, כאשר הכול נמדד בפרמטרים עכשוויים, חסרי מעוף ומשוללי דמיון.

לנוכח השאלות האלה עומדת חסידות ענפה, אשר שורשיה אצל האדמו"ר הראשון, הרב שניאור זלמן בורוכוביץ מלאדי, שהיה צעיר תלמידיו של המגיד ממזריטש, עם היסטוריה ארוכה ורוויה, שבה עברה האדמו"רות לאחר דורות לרב מנחם מנדל שניאורסון, זכר צדיק לברכה, שהאדיר בעוצמתו האישית את החסידות ופיאר אותה.

הכיוון השני שאליו מכוונים דברי הוא כיוון שכולו עוצמה, פנימיות, ערכיות, אשר השאלות הקיומיות הכרוכות בו שזורות במעמקים שאדם שלא חווה אותם לא יוכל להבינם.

לכן, צריך להבין, ומתוך כך להקיש על העתיד שצפון לחסידות, ולא להיתפס לניתוחים פרגמטיים.

כאשר היהודי מלא יותר, התוצאות שינבעו מן ההווה שבה הוא מצוי יכול שיבואו מכיוונים בלתי כפויים, ולפיכך התוצאות תהיינה שונות מן התחזיות.

אצטט מתוך דברים שנכתבו בנושא. האחד, שמתייחס לאפשרות שלא יוסכם על יורש והחסידות תעמוד בפני פירוק, ועל כך אמר פרופסור עמנואל אטקס: "החסידות תעכל את מותו של הרבי, ממש כמו שקרה בעבר בחסידויות אחרות. לא יקרה שום דבר יוצא דופן וההנהגה תעבור למישהו אחר". גם פרופסור אבי רביצקי מחזיק באותה דעה. לדבריו: "חסידי חב"ד יצטרכו עכשיו לארגן את עולמם הרוחני מחדש, אבל, אני מאמין שהרוב הגדול יעמוד בזה".

אין ספק וקל להבין, שבקהילה של חסידי חב"ד, כמו גם בקהלים גדולים שמחוץ לחסידות, הצער על מות הרבי מרובה ועמוק.

בתוך החסידות, האהבה אל הרבי היתה ללא גבולות, וגם כיום, לאחר שלושים ימי האבל, עדיין הכאב רב, והגעגועים, כך מעידים חסידיו ואחרים, מתגברים מיום ליום.

הפעילות הרגילה נמשכת, הרבי מלובביץ' השאיר הוראות ודרך ברורה שעל-פיה הורה ללכת. הבינוני שעל מנת להתחזק פועלים היום השליחים בשליחות של הפצת היהדות ביתר שאת.

אנחנו עומדים כאן לזכרו עם תום שלושים ימי האבל על הסתלקותו של הרבי מלובביץ', אחד מגדולי האישים שקמו לעמנו בשני הדורות האחרונים. אנחנו עומדים גם מול קהילתו, קהילת חב"ד, קהילה כואבת אך קהילה בריאה, שמחזיקה מעמד.

אני מאמינה שהקהילה תהיה חזקה מספיק על מנת להתמודד הן עם הסתלקותו של הרבי והן עם האתגרים העצומים שהותיר להם הרבי בצוואתו. הסתלקותו תהיה לגבי הקהילה מאיץ להמשכיות ולהתחדשות. הלוואי שדבקו באמונה של ארץ-ישראל השלמה היתה גם נחלתם של קטני האמונה המצויים היום בהנהגה הכושלת של המדינה. הלוואי שמנהיגי המדינה של היום היו מבינים את שהבין הרבי, שנסוגה מיהודה, משומרון, מהגולן ומעזה תביא וכבר מביאה לפיקוח נפש.

באמונה, בשאר רוח, בחוכמה, בינה ודעת – בדרכו המשיכו.

היו"ר ע' מאור:

תודה. אני מזמינה את השר משה שחל. אחריו – חבר הכנסת יוסף בא-גד, ואחריו – חבר הכנסת אברהם פורז.

שר המשטרה מ' שחל:

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, בחודש האחרון אבדו לעם ישראל שני אישים דגולים, שבדמותם ובמנהיגותם שימשו מקור השראה לרבים שהלכו לאורם: האדמו"רים רבי מנחם מנדל שניאורסון, זכר צדיק לברכה, לבית חב"ד, ורבי יקותיאל יהודה הלברשטאם, זכר צדיק לברכה, לבית צאנז.

מסכת חייהם של רבנים אלו היתה רצופה בעשייה לטובת הכלל. כל אחד מהם לפי דרכו הרחיב וביצר את מעגל ההשפעה שלו בעולם היהודי, בנה וביסס מפעלים ומוסדות של תורה וחסד בקנה מידה עולמי, שחרג הרבה אל מעבר לחצרותיהם.

בשם הממשלה כולה והעומד בראשה, המשמש גם שר לענייני דתות, אני ממלא חוב של כבוד לזכרם ומנסה להציב ציונים ולסרטט בקצרה קווים לדמותו של הרבי מלובביץ'.

בטרם נציב ציונים אלו, יש לזכור שתנועת החסידות נוסדה לפני פחות מ-300 שנה על-ידי רבי ישראל בעל שם טוב. תנועת החסידות היא מהתנועות הגדולות ביותר בהיסטוריה היהודית, ויסודה הוא: תיקון הנפש היהודית, חינוך העם לעבודת הבורא ולשמירת מצוותיו. עקרונותיה של החסידות הם עקרונות שגם היהודי הפשוט תופס אותם, מבין אותם, מקיים אותם ומתעלה בהם, והם: תפילה, שמחה, התלהבות, אהבת הבורא ואהבת ישראל. החסידות, בהקמתה, היתה תנועת תגובה, ריאקציה, על קדרות החיים שבה היה נתון רוב העם באותה תקופה. היא הכניסה רגשות שמחה וסיפוק לפרט האומלל.

החסידות ינקה מן הקבלה, אך בשטח המעשי שונה היא מאוד מן הקבלה. הקבלה, אם אפשר לומר, פסימית בכל דרכיה, לעומת החסידות שהיא אופטימית ומלאת שמחה.

החסידות המפוארת, חסידות חב"ד, שראשי-התיבות שלה הם חוכמה, בינה, דעת, נוסדה על-ידי רבי שניאור זלמן מלאדי, שהיה גאון עולם ואישיות מזהירה, אשר הצליחה להרחיב את שורות החסידים ברוסיה הלבנה. הצלחותיו של רבי שניאור זלמן הפנו אליו את חציהם של המתנגדים לתורת החסידות. על אף היותו רודף שלום, לא קיבלו המתנגדים את דרכו.

די לי לומר, כי בתור מי שנשוי לליטאית, מהמתנגדים לחסידות, אינני נוסע לעולם לחוץ-לארץ בלי לבדוק האם תפילת הדרך של חסידי חב"ד נמצאת אצלי בתוך התיק.

חברי הכנסת, מאז העמיקה והשרישה חסידות חב"ד והטביעה את חותמה באהבת ישראל, והמסייעת לכך היא "זכות אבות", שעליה נאמר: "עד מתי זכות אבות קיימת? אמר ר' אחא: זכות אבות לעולם קיימת".

כמעט שאין פינה בעולם שאליה לא הגיעו שליחי אדמו"ר חב"ד. במיוחד יש לציין את השליחות ההירואית שהתקיימה בתחומה של רוסיה הסובייטית, בעת שהיה מסך הברזל מבדיל בינה לבין העולם החופשי. ניתן אולי לומר, שבזכות פעילות זו, כמו גם בזכותם של אסירי ציון ושליחים ופעילים אחרים, לא כבה זיק התקווה ולא נכחדה הזיקה של יהדות זו לעם ישראל ולארץ-ישראל.

יש גם לציין את פעילותה המסועפת ורחבת הממדים של תנועת חב"ד בארצות המגרב, שם הקימו רשת ענפה של בתי-ספר והעמידו תלמידים רבים המסורים ליהדות ולאומה. שליחיו של הרבי הגיעו גם לאוסטרליה, לדרום-אמריקה ולדרום-אפריקה, וקצרה היריעה מלמנות את שמות המקומות הנידחים בעולם שאליהם הגיעו שליחי חב"ד והפיצו בהם את היהדות.

ידוע הדבר, כי הרבי מנחם מנדל שניאורסון, זכר צדיק לברכה, לא עלה לישראל ואף לא ביקר בה. עליו אפשר לומר את שנאמר בתלמוד במסכת יומא: "שלחו לו לר' יהודה בן בתירא שישב בחוץ לארץ, ואמרו לו: שלום לך, ר' יהודה בן בתירא, שאתה בנציבין, ומצודתך פרוסה בירושלים". כן, גם הרבי מלובביץ' היה מעורה וגילה עניין כפייתי בכל המתרחש בישראל. הוא נהג לתחקר כל אורח מישראל ולשאול על הנעשה בכל תחום מתחומי החיים בישראל. כלפי אנשי צבא שביקרוהו הפגין חיבה מיוחדת ונהג להתעניין בתנאי החיים של חיילי צה"ל.

עם זאת, נראה שהרבי לא נטש את עמדתה השוללת של חסידות לובביץ' כלפי הציונות. אף כי לא אמר זאת בפירוש, היה ניתן להבין כי התנגדותו הבלתי מתפשרת לציונות היתה מיסודות השקפתו. הטפותיו נגד יוזמות שלום הכרוכות בווייתורים טריטוריאליים והתנגדותו החריפה לנסיגה מהשטחים נומקו על-ידו בעיקר בהקשר של פיקוח נפש. הדרשות שנשא הרבי היו מיזוג של דברי תורה וחסידות ותגובות בעלות אופי פוליטי, שהתייחסו על-פי רוב לאירועים בישראל.

לפינו עולה אפוא דמות של תלמיד חכם יהודי בעל שיעור קומה, שכמעט שלא יצא מדל"ת אמותיו. עם זאת, הוא משך בחוטים והרעיש ממלכות, והתוצאות לא איחרו לבוא. יהי זכרו ברוך כאחת מדמויות המופת של עם ישראל בדור השואה והתקומה.

לסיום דברי, גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אזכיר כי אנו מצויים בעיצומם של ימי בין-המצרים, הם הימים שבין שבעה-עשר בתמוז לתשעה באב, שבהם אנו אבלים על חורבן ירושלים, שעליה נאמר: "אמר ר' הושעיה, עתידה ירושלים להיעשות פנס לאומות העולם והם מהלכין לאורה, שנאמר: והלכו גויים לאורך". ועוד נאמר: "אמר אבי": אין משיח בא אלא בתשעה באב לפי שקבעוהו אבל בזמן הזה, ועתיד הקדוש-ברוך-הוא לעשותו יום טוב, שנאמר: והפכתי אבלם לששון וניחמתים ושימחתים מיגונם".

תהא נשמתו של רבי מנחם מנדל שניאורסון צרורה בצרור החיים, וזכותו תעמוד לנצח בקרב העם והארץ.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה לשר משה שחל. אני מזמינה את חבר הכנסת יוסף בא-גד. אחריו – חבר הכנסת אברהם פורז.

יוסף בא-גד (מולדת):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, כבוד השר, הגמרא אומרת במסכת כתובות, דף ק"ג, עמוד א': "תנו רבנן בשעת פטירתו של רבי אמר – – – נר'הא דלוק במקומו, שולחן'הא ערוך במקומו, מיטה תהא מוצעת במקומה. – – – מאי טעמא?" למה הוא השאיר את הצוואה הזו, ר' יהודה הנשיא? – "כל בי שמשי הוה אתי לביתיה"; כל ליל שבת אחרי מותו היה חוזר לביתו. גמרא מפורשת.

אומר גיליון הש"ס: היה חוזר לביתו והיה נראה בבגדי חמודות; עם חליפת שבת. אחרי המוות. והיה נראה בבגדי חמודות שהיה לובש בשבת ופטר את הרבים בקידוש היום. ואם תשאלו, איך מת יכול לפטור את הרבים, הרי הוא פטור ממצוות? ולא כשאר מתים שהם חופשיים ממצוות, כי צדיקים חיים ופוטרים בקידוש. זה מובא בשם ספר חסידים.

מורי ורבותי, צדיקים במיתתם קרויים חיים. וצדיקי עולם כמו רבי, גדול ישראל, נשיא ישראל היה חוזר אחרי המוות כל ליל שבת לביתו לעשות את הקידוש. אנחנו לא תופסים, אנחנו לא מבינים, אבל זו גמרא מפורשת.

תדעו לכם, הרבי, זכותו תגן עלינו, היה דמות שאנחנו קטנים מכדי לתפוס את גדולתה. אנחנו דנים על דבר שהוא מעל לתפיסתנו. מי מאתנו מבין – הרבי אמר לשלם 100 דולר למי שיתחיל לבנות בישראל בתקופה שהיתה ירידה מהארץ. ואמרו, רבי, בשביל מה, יש דירות ריקות. הוא אמר: 100 דולר, תתחילו לבנות.

עובדיה עלי (הליכוד):

שנת הבניין.

יוסף בא-גד (מולדת):

שנת הבניין, נכון. הוא הכריז על שנת הבניין, ונפתחו שערי רוסיה, דבר שכולנו לא חלמנו ולא האמנו ולא ראינו. וטוב שהתחילו לבנות בשנת הבניין.

האם שכחנו את מלחמת המפרץ, כאשר התחילו לברוח מהארץ, את שדה התעופה בן-גוריון? והרבי אמר: לא לדת, לעלות, כלום לא יקרה מה"סקאדים". ברוך השם, אף אחד לא נהרג, כפי מצוות הרבי.

והנבואה הכי גדולה שלו, שלא שמענו וחבל – כבוד השר, אולי תעביר את זה לממשלה – עשו שגיאה בזה שלא שלחו את הערבים אחרי מלחמת ששת הימים. אני קורא מאותם ימים: היו צריכים לומר לכל אחד ואחד מהערבים, אתה באמת חייב מיתה כי אתה מורד, אבל בכל זאת קח 100 לירות והפעקל שלך, החבילה שלך, ותלך. אז כשהיו הערבים באים למצרים ומסתובבים שם, או לסוריה, והיו מספרים את הטוב שבישראל, שבאמת היינו חייבים מיתה, אלא שישראל רחמנים בני רחמנים לכן הניחו לנו.

אבל עכשיו, אומר הרבי – עכשיו זה לפני 26 שנים – עכשיו שהשאירו את הערבים במקומותיהם ושם הם מדברים רעות ועוד מעט מגיעות בחירות וישראל מדינה דמוקרטית ומי יודע מה יהיה, ודאי יבנו להם במקום החורבות שיכונים חדשים. אילו שמענו לפני 26 שנים לרבי, הרי לא היתה מחלוקת בינינו. ולכן, לפחות היום בואו נאזין לדבריו, ואתם, תנועת חב"ד הנפלאה והמעתיקה, המשיכו במלאכת הקודש עד שנזכה לביאת משיח צדקנו ורבנו בראשם, במהרה בימינו אמן.

הי"ר ע' מאור:

תודה. חבר הכנסת אברהם פורז, ואחריו – חבר הכנסת חיים דיין.

אברהם פורז (מרצ):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, כבוד השר שיצא, נמנית עם מי שיזמו את הדיון הזה, ולא יזמתי את הדיון על מנת לחזור על הדברים של קודמי, להלל, לקלס ולדבר בשבחו של האדמו"ר מלובביץ' שהלך לעולמו, אלא לדבר על כמה תופעות שכרוכות בעניין הזה, ולדעתי הן ראויות לציון.

התופעה הראשונה היא ההיסחפות הכללית סביב אישיותו של רב שנוי במחלוקת במידה לא קטנה. השר שחל מייצג פה ממשלה עם מדיניות שהרב התנגד לה מאוד, ועשה בעצם מאמצים להפיל את הממשלה הזו. אני חושב שהיתה הגזמה לא קטנה בדבריו של השר, ברצון להיסחף, והייתי רואה בזה אפילו מידה מסוימת של ניסיון לשאת חן וחסד בעיני ציבור דתי שהרבי מלובביץ' היה קרוב אליו, שהרי בחירות מתקרבות ולמה לה למפלגת העבודה שתרגיז את הציבור הזה.

אותו דבר אני יכול לומר גם על חברת הכנסת נעמי בלומנטל מהמפלגה הליברלית בליכוד, מפלגה שהיתה אמורה להיות חילונית, מפלגה שהיתה אמורה לראות אנשי רוח והומניסטים כמובילי דרכה, ולא דווקא רבנים. מתפלא אני לשמוע דווקא ממנה היסחפות כזאת אחרי רבנים, כאילו היתה חברת הכנסת בלומנטל לא מהמפלגה הליברלית אלא מאחת המפלגות הדתיות.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

נדמה לי שלא הקשבת לדברי.

אברהם פורז (מרצ):

שמעתי בקשב רב.

עובדיה עלי (הליכוד):

איפה הסתירה בין ליברליות ובין זה?

יוסף בא-גד (מולדת):

גם אתה עוד יכול לחזור בתשובה.

אברהם פורז (מרצ):

כולנו יכולים. אתה גם יכול לחזור בשאלה, נכון? הכול אפשרי.

עובדיה עלי (הליכוד):

אני רוצה להבין איפה הסתירה.

אברהם פורז (מרצ):

אני רק רוצה לומר, שכאשר אדם חילוני בעל השקפת עולם הומניסטית כל כך נסחף אחרי רב שמייצג את האמונה הדתית, ההיסחפות שלו – – –

נעמי בלומנטל (הליכוד):

לא היה מזיק גם לך להיסחף קצת.

אברהם פורז (מרצ):

חברת הכנסת נעמי בלומנטל נסחפה יתר על המידה, לטעמי. אבל זו זכותה להיסחף.

עובדיה עלי (הליכוד):

התרומה שלו לעם ישראל היתה כל כך גדולה – – –

אברהם פורז (מרצ):

אני יכול להבין שהרב בא-גד או הרב ורדיגר, או חבר הכנסת חנן פורת ואנשים אחרים, או אתה, חבר הכנסת עובדיה עלי, שהשקפת העולם שלך קרובה – אני יכול להבין. אבל אנשים כמו חברת הכנסת נעמי בלומנטל, שלכאורה באים מרקע אחר, נדמה לי שהם קצת נסחפים. אבל טוב, כל אחד וסגנונו, כל אחד בדרכו.

דבר נוסף שאני רוצה לציין בצורה מוחלטת כתופעה שלילית הוא המעורבות לא בבחירות האחרונות אלא בבחירות הקודמות, בהתגייסות של תנועת חב"ד לטובת מפלגה פוליטית, באותו מקרה לטובת אגודת ישראל ויהדות התורה. אני חושב שהדבר הזה לא הוסיף לניסיון של חב"ד להיות תנועה אל-מפלגתית. הם נטלו חלק בבחירות ואמרו שהרבי קרא להצביע "ג".

הדבר האחרון והחמור מכול שאני רוצה לציין אותו הוא הניסיון להפוך את האדמו"ר מלובביץ' למלך המשיח. כל הקמפיין שנעשה על גבי לוחות מודעות ענקיים כאילו זה היה מצרך שמוכרים אותו, כאילו היה זה משקה קל, כאילו היה זה איזה קמפיין למכירת סיגריות; כל הדבר הזה, אני חושב שהיה מאוד מאוד מדאיג, וגם התופעות שראינו לאחר מכן. אנשים שאני קורא להם חסידים שוטים, ממש שוטים, שביום מותו של הרב, במקום להתאבל היו בטוחים שזה רק עניין של שעות או דקות, אולי יותר מזה, והוא יעבור את המהפך הזה ויהפוך למלך המשיח – אני חושב שגם זאת היתה תופעה מאוד שלילית. צר היה לי לראות את הפרסומים, אני לא יודע אם הם נכונים, שצריך היה לגייס פסיכולוגים ואנשים שהתמחו בתחום הזה כדי להוציא חלק מהאנשים האלה מהמצוקה.

אינני כופר בזה שהרב היה כנראה איש גדול ואיש חכם. הוא היה גם בוגר הסורבון. אני חשבתי שהיה בוגר בהנדסת מכונות; אמר לי הרב ורדיגר – בהנדסת אוניות. אין לי כל ספק שהיה איש חכם. אבל עובדה היא שהוא לא בא אף פעם לארץ-ישראל, למרות כל הדיבורים, והבית הזה, שמי שנוסע בכביש המהיר לירושלים יכול לראות אותו – אלה מסוג התופעות הלא-חיוביות שכרוכות בתופעה הזאת.

לדעתי, לכבודו של הרבי מלובביץ' אני אומר, אני חושב שהיה זה לא לכבודה של הכנסת אילו כולם היו כאן עולים לדוכן ובזה אחר זה מקלסים אותו. אני חושב שגם כשיש ביקורת, גם על האיש וגם על התנועה, צריך לומר אותה בגילוי לב. תודה.

היו"ר ע' מאור:

תודה. חבר הכנסת חיים דיין. אחריו – חבר הכנסת רון נחמן.

חיים דיין (צומת):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, גדול צדיק הדורות הרבי מלובביץ', זכר צדיק לברכה, אשר היה עמוד התווך בקהילה היהודית, עליו נאמר: "צדיק כתמר יפרח כארז בלבנון ישגה. שתולים בבית ה' בחצרות אלהינו יפריחו". זרועותיו של הצדיק חבקו עולם, ריכזו סביבו יהדות מפוארת, קירוב לבבות, גמילות חסדים, חסידות שורשית אשר העבירה מסר חד וברור שדיבר על הגאולה.

יחיד בדורו, בעל ערכים לקירוב לבבות, תוך אמונה עמוקה להבליט לעולם כולו כי לעם היהודי, מלבד התרבות יש מושג רוחני אשר חזה את עתיד היחיד, עתיד העם ועתידה של ארץ-ישראל. בזכותו הוקמו אלפי בתי-כנסת בעולם, במקומות אשר האנטישמיות רדפה את היהודי באשר הוא. בזכותו חזרו לשורשים אלפי מתבוללים אשר לא ידעו מהו חג, מהי מצווה, מהי אמונה, מהי שמחה.

כשהייתי בצבא, אין חג שהחב"דניקים לא באו בו עם מסר מהרבי, אם זה חג החנוכה, אם זה חג הסוכות, אם זה חג הפסח. אין יישוב בלי נציגים שמחזקים בפני כל איום, גם כשארץ-ישראל בסכנה.

את מלחמת המפרץ לא אשכח, כאשר הרבי, בג' בשבט, 16 בינואר 1991, שלח הודעה לחסידי, אסר עליהם לגלח את זקנם בגלל איום המלחמה, מפחד ה"סקאדים" ומפחד הלוחמה הביולוגית – לא ייפול טיל גז, המקום הבטוח ביותר הוא ישראל. 16 בינואר 1991 – בחיבור האותיות זה 18. זה מראה על החיות של ארץ-ישראל.

הרבי הדגיש את הגאולה שעומדת בפתח. 5,754 לבריאת העולם, סופו של האלף השישי לבריאת העולם, כניסתו של האלף השביעי. הרבי הנהיג את העולם בגלות, כפי שמשה רבנו הנהיג את העם ארבעים שנה במדבר, ושניהם לא זכו לראות את הארץ. אך שניהם זכו להכניס את העם לארץ-ישראל.

הגשמיות נפרדה מאתנו, אך הרוחניות בתוכנו. אדם שבא לעולם מקבל נשמה. כאשר הוא נפרד מן העולם, הוא מוסר את נשמתו אל המקום שבו נאמר: נפטר מהעולם וחוזר אל המקום שהנשמות נחצבות ממנו.

זכיתי לראות את הרבי בחייו, ואף ביקרתי בבית-החולים בניו-יורק, שם הרגשתי את הילד הדואג לאביו. כך ישבו מאות חסידיו בדאגה לאב שריחם על ילדיו והשריש בהם השקפת עולם, לכבוד מה אדם חי. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. אני מזמינה את חבר הכנסת רון נחמן. אחריו – חבר הכנסת עובדיה עלי.

רון נחמן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, היתה לי הזכות הגדולה לפגוש את הרבי מלובביץ' לפני כמה שנים, כאשר באתי אליו ואמרתי לו: רבי, אני לא איש דתי. אמר לי הרבי: אתה יותר דתי מדתי, כי אתה בונה את ארץ-ישראל. שאלתי אותו בעת הביקור, כשהגיע ראש הממשלה שמיר לווינגטון אל הנשיא בוש, מה אסביר באמריקה כשאני מסתובב וישאלו אותי שאלות. אמר לי הרבי: אין צורך להסביר באמריקה, באמריקה צריך להסביר שאסור להסכים לאוטונומיה, כי האוטונומיה תביא להקמת מדינה פלשתינית, מדינת אש"ף. ככל שיותר ייתנו להם כך יותר יבקשו. ואז הוא מוסיף ואומר: הבעיה איננה בארצות-הברית, הבעיה כאן בארץ הקודש, חולשת הדעת, החולשה של האנשים – כאן אתם צריכים לעשות את העבודה ולשכנע אותם.

אני נזכר בדברים שלו. היום עומדת יעוד לחתום הסכם קואליציוני עם מפלגת העבודה. יעוד – שם, האם גם ב-1992 זה היה הייעוד, ללכת לחתום הסכם קואליציוני עם מפלגת העבודה ומרצ על חלוקת ארץ-ישראל? גנבת דעת. גנבים לאור היום. גנבים קולות שהציבור נתן לרפול, מרמים אותו וקוראים לעצמם יעוד.

אני נזכר במה שאמר הרבי ב-1989, ואני קורא לחבר הכנסת גונן שגב: לפני שאתה הולך וחותם, שהיד שלך תרעד, שלך ושל חבר הכנסת אלכס גולדפרב; שתרעד היד שלך.

הרבי נתן לי את ברכתו לבחירות שהתקיימו לראשות המועצה באריאל ב-1990. הוא שאל אותי: מה שם אמר? אמרתי לו: רחל. הוא אמר לי: הלוא רחל מבכה על בניה. כמה קולות קיבלתי? 1,770. 1,000 ביהדות זה שלם. ומה זה 770? זה 770. ניצחון שלם של הרבי.

ולבחירות לכנסת, כאשר נבחרתי על-ידי נציגי יש"ע לייצג אותם בכנסת, אמרתי: אני רוצה להתייעץ עם היועץ. כתבתי מכתב לרבי, ושאלתי אותו אם יהיה ראוי ונכון שכראש מועצה אכהן גם כחבר כנסת. הרב גרונר שלח לי פקס, כתב שאפתח מהר, וזו תשובה של הרבי. מה היה כתוב? ויעמיד מועמדותו לבחירות לכנסת בשעה טובה ומוצלחת. זה היה תשעה חודשים לפני הפאנל והבחירות לליכוד.

מה יצא בפאנל? קיבלתי מקום 44. שאלתי את הרב גרונר בטלפון: איך להיכנס לכנסת במקום 44? הוא אמר לי: הרב אמר שתהיה בכנסת, הרבי אמר ואין שינוי. ואז בא הסיבוב השני של השביעיות, ואז אותם צדיקים דאגו להכניס נציג יהודה ושומרון לכנסת. ולאיזה מקום נכנס חבר הכנסת רון נחמן? למקום ה-28. ומה זה 28 בגימטריה?

קריאות:

כח.

רון נחמן (הליכוד):

כח. יש לי כוח, תודה לאל, לעמוד בכל הצרות, אבל אם אתה הופך "כח", מה אתה מקבל בהיפוך? אתה מקבל "חכ". הוא שאמר הרבי. דרך החלון או דרך הדלת, לאף אחד לא יעזור, הוא בכנסת.

הרבי היה המנחה שלי, היועץ שלי. כשדיברנו על העלאת עולים, הוא אמר לי "אריין געכאפט". הוא אמר לי: תכין הרבה דירות, תבנה, תבנה. תודה לאל, 3,000 עולים מברית-המועצות. כל דבר ודבר שעשיתי במשך השנים האחרונות היה בעצתו.

אני גאה ושמח שהיתה לי הזכות הגדולה, גברתי היושבת-ראש, אחרי פטירתה של אשת הרבי, להיות הראשון שבא לתת לו את מפתח העיר ולהעלות חיוך על הפנים שלו. אני זוכר שאורו פניו. החסידים לקחו אותי על הכתפיים ורקדו. שאלתי: מדוע? אמרו לי: מאז הלכה לעולמה הרבנית, הרבי לא חיך, ולך היתה זכות גדולה להביא לידי כך שהוא יחיך, כי הוא מאמין בבניין ארץ-ישראל, ואתה מסמל לו את זה.

אני רוצה להודות לכל אנשי חב"ד ולומר להם: גדולה האבדה; אבל המורשת של הרבי תלווה אותנו לאורך כל חיינו.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. רשות הדיבור לחבר הכנסת עובדיה עלי. אחריו – חבר הכנסת אריאל ויינשטיין.

עובדיה עלי (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, הסתלקותו של מורנו הרבי מלובביץ' הותירה חלל גדול. לרבי אין מחליף ואין תחליף. הרבי היה בעיני גדול היהודים בדורות האחרונים, יחיד בדורו והמנהיג הבולט ביותר בדורנו.

רק אדם שלא מכיר את המורשת, שלא מכיר את הפעילות, שלא מכיר את המסירות, שלא מכיר את המפעלים הגדולים של הרבי בכל התחומים, בכל רחבי העולם, בכל פינה ופינה, יכול כאן לעמוד ולדבר כפי שדיברו אחדים מחברי הכנסת. אומר לכם את האמת: שמעתי את חבר הכנסת פורז, למשל.

חנן פורת (מפד"ל):

רק אחד.

עובדיה עלי (הליכוד):

אחד.

לי היתה זכות גדולה לפגוש את הרבי שלוש פעמים. בפעם האחרונה זה היה חודשים אחדים לפני שהוא נפל למשכב. נפגשתי אותו כסגן שר הביטחון של מדינת ישראל.

אני רוצה לומר לכם: בימי חלדי, בימי חי, נפגשתי עם מנהיגים רבים מרחבי העולם, נשיאים, ראשי ממשלות ושרים. איש מהם לא הרשים אותי אפילו כהוא זה לעומת הפגישה המרתקת שהיתה לי עם הרב מנחם מנדל שניאורסון. העיניים היוקדות, עיני הפלדה שלו, הכריזמה, האישיות הקורנת, האצילות, הידע המקיף, שהיה פשוט מדהים, בתחומים שונים, בתחומי ביטחון, לעתים הכמוסים ביותר – זה מותיר פשוט הרגשה מדהימה, משאיר געגועים. חוזרים מפגישה כזאת עם עוצמות נפש, עם עידוד, עם חיזוק, שאין כמותם.

זכיתי והייתי בחצר הרבי בשמחת תורה. מי שלא ראה את שמחת התורה בחצר הרבי לא ראה שמחה מימיו; הצפיפות, העוצמה, האווירה. היתה אווירה מחשמלת. כשהרב סימן באצבע וקרא להקפות – זכיתי, וקיבלתי את ההקפה השלישית – זו פשוט היתה הרגשה שאי-אפשר לתאר אותה. אני מבין שיהודי שלא התנסה בזה ולא מבין את המשמעות של החוויה הדתית המרתקת הזאת, את החוויה שאין דוגמתה, לא יכול להבין מה זה הרבי לא רק לחסיד, אלא מה זה הרבי ליהודי באשר הוא.

אני יכול כאן לעמוד ולספר שעות על נושאים שונים, על חוויות אישיות ועל מפגשים ועצות שהוא גם נתן לי אישית, כראש עיר, כחבר הכנסת, בתפקידים שונים. אבל הזמן לא מאפשר זאת. אני חייב לומר רק דבר אחד, שאני לא יכול שלא לדבר עליו. זה נושא אהבת ארץ-ישראל שלו. זה היה פשוט משהו מדהים; איזו אהבה של ארץ-ישראל, איזו מסירות לארץ-ישראל, אהבת ישראל, גמילות החסדים. הכול בדרכי נועם, בסובלנות, בסבלנות אין קץ. החיוך, העוצמה האישית שלו לעמוד שעות על גבי שעות, בגילו, במצבו הבריאותי, ולקבל כל יהודי, ולשמוע כל אנחה וכל בקשה וכל דרישה וכל עזרה, ולייעץ ולהנחות ולעודד. האם מישהו יכול לתאר מה זה?

יש המפעל של חסידות חב"ד בכל רחבי העולם. הוא ביסס מפעל חינוכי שאין כדוגמתו. גם ארגונים יהודיים עשירים, כמו הסוכנות היהודית וההסתדרות הציונית, לא עשו את מה שחסידות חב"ד עשתה ברחבי העולם למניעת התבוללות, להפצת היהדות, לחינוך יהודי בכל פינה. איזו מסירת נפש של החסידים, של החסידות, של הציבור הנפלא הזה, שאין כדוגמתו.

יש לי בקשה אחת לחסידי חב"ד. אין ספק שזאת החסידות וזאת הקהילה היהודית החשובה ביותר שיש לעם היהודי. התרומה של חסידות חב"ד לעולם היהודי וליהדות היום – אין דוגמתה. אין דוגמתה. חשוב להמשיך במפעלים החינוכיים האלה ובמפעלים היהודיים האלה, להפיץ תורה ולהאדירה, לחזק את שומרי היהדות, להמשיך בגמילות חסדים, לחנך את הנוער, את הילדים, לקיום מצוות, למנוע התבוללות בכל פינה. ראיתי אתכם בכל פינה נידחת, במרוקו, בחבר העמים, בקזחסטן, בקירגיזסטן, באוקראינה ואיפה לא. אני כבר לא מדבר על ארצות המערב. ראיתי אתכם בדרום-אפריקה. הפעולה שלכם פשוט לא תסולא בפז. חשוב שתמשיכו באותה מורשת, תמשיכו להפיץ

תורה ולהאדירה, ובכך אנחנו נמשיך את המפעל החשוב הזה ונכבד את זכרו של הרבי, אדוננו, מורנו ורבנו, מנחם מנדל שניאורסון, שיהיה זכרו ברוך ויגן עלינו אמן.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. חבר הכנסת אריאל ויינשטיין. אחריו – חבר הכנסת חנן פורת.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, אדוני היושב-ראש – –

היו"ר ס' טריף:

שלום.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

– – חברי הכנסת, אני לא הייתי אף פעם אצל הרבי, לדאבוני. רק שבועות מספר לפני שהוא נפטר ביקרתי בבית-החולים. אבל הייתי מבקש לספר לחברי הבית כיצד השתקף אצלי הרבי בשלושה מקרים.

במלחמת יום כיפור פיקדתי על גדוד, שהמשימה שהוא קיבל היתה לחסום צירים לירושלים לנוכח אפשרות שירדן תתקוף. הימים הראשונים של המלחמה היו מאוד קשים. הגדוד היה בחוסר כול, כמעט בחוסר כול, והדברים ידועים. מרגמות בלי מכוונים, משקפות שלא היו לקצינים וכו'. היה מצב רוח קשה מאוד. בלילה השלישי או הרביעי, באוהל המטה של הגדוד, שהיה על ציר טייבה, שם ליד יריחו – וצריך לזכור שזה היה לילה, קרוב לחצות – ישבתי עם כמה קצינים. לפתע, יריעת האוהל הורמה ונכנסו שבעה-שמונה חבר'ה עם בקבוקי יין וכוסות. בלי לשאול הם מזגו ואמרו: תשתו, לחיים. אלה היו חסידי חב"ד, שבאו באמצע הארץ-לא-ארץ. זה היה בלילה. לא ידעתי איך הם הגיעו לשם, למטה. הם באו בטנדר, נכנסו, פרצו לאוהל, בלי לשאול, הגישו יין לשתות והתחילו לרקוד מסביב לנו. אני רוצה לומר לכם: נדבקנו מהם. זה היה מקרה אחד.

הייתי בחוץ-לארץ כשהתעורר בכנסת הנושא: מיהו יהודי, והיתה שאלה איך אצביע בנושא זה. ביקרתי בקהילות יהודיות וישבתי עם יהודים באנגליה, בכמה קהילות. אז עוד לא הייתי חבר כנסת. הייתי על הסף, אמור להיכנס. הם היו יהודים ממנצ'סטר, מלונדון, קבוצות קטנות. הם אמרו לי בדמעות: אם שם, בישראל, יצביעו בעד החוק הזה, זה יפריד משפחות. אצלנו במשפחה יש מי שגוייר שלא לפי ההלכה, ואם תקבעו שהם לא יהודים, אתם תפרידו משפחות. כך אמרו לי אנשים בדמעות. היו כמה הצבעות והחלטות שמצפוני לא מאפשר לי להצביע בעד החוק.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת ויינשטיין, סדר-היום עמוס.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אני יודע. אבל בנושא הזה אפשרו לחרוג בדקה, שתיים. לכן אני מבקש.

רחבעם זאבי (מולדת):

יש כאלה שדיברו כפול מהזמן, ובצדק.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

והיו כאלה שוויתרו. לכן אני מבקש.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת זאבי מגן עליך.

רחבעם זאבי (מולדת):

היה אחד שדיבר שמונה דקות והיה אחד שדיבר שש דקות, ובצדק.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

ואני החלטתי שלא להצביע בעד החוק. ואז היו כמה הצבעות. ובמשך חודשים הגיע אלי לירושלים הביתה אחד מחסידי הרבי, בגשם, בקור, הוא לא נכנס הביתה, כי לפעמים לא הייתי בבית, רעייתי ביקשה להכניס אותו, והוא אמר: אני לא נכנס. בגשם, בקור, בלבוש דל, הוא בא לבקש ממני, בשם הרבי, שאני אצביע, שאשנה את דעתי: הרבי מבקש, בתחינה קורעת לב, לא פעם אחת, לא יום אחד, בגשם, בסופות רעמים, הוא עמד על-יד הדלת. אני חזרתי בחצות, הוא מחכה. חזרתי באחת בלילה, הוא מחכה, רטוב כולו, מתחנן: הרבי מבקש. חוברות, ספרים – "הרבי מבקש ממך".

אחר כך, כשסיירתי בעולם, בכמה מקומות, הגעתי למקומות שהיו בהם 30-40 יהודים. כאשר אתה מגיע לארצות רחוקות, אתה תמיד מתעניין ואומרים לך: יש כאן קהילה קטנה, יש בית-כנסת קטן, והרבי מלובביץ' שלח יהודי שמטפל ביהודים האלה, בקהילה.

וכך חסידות חב"ד, כך הרבי השתקף בעיני, יהודי שהוא חילוני, אומנם קיבל חינוך דתי. ואני רוצה לספר לכם, שבשנה וחצי שהייתי בחופשה מהכנסת, כמעט בכל יום שלישי הייתי הולך, בחצות, למפעל יהלומים של אבי טאוב בירושלים; התקיים שם שיעור סמוך לחצות הלילה, בשעה 23:00. השתתפתי בהרבה שיעורים. רציתי לחדור, להבין. זו תופעה מופלאה בחיי העם היהודי.

לפני כחודשיים, כאשר הייתי במשלחת פרלמנטרית, מטעם הכנסת, בארצות-הברית, בניו-יורק, הלכנו שלושה חברים – חבר הכנסת ונונו, שנמצא כאן, חבר הכנסת גולדפרב ואני – לבית-החולים וביקשנו להיות בקרבתו, והיינו. אבל בקרבותי הוא יהיה עוד הרבה שנים.

הכנסת עושה נכון שהיא מקדישה את הערב הזה לרבי מלובביץ'. ושמענו היום את השיעור של הרב לאו, הרב הראשי לישראל. אני חושב שאנחנו נמצאים בחוויה היסטורית מיוחדת במינה, שאנחנו יכולים לחיות בתקופה שבה הרבי מלובביץ' הנהיג למעשה את עם ישראל.

היו"ר ס' טריף:

תודה. חבר הכנסת חנן פורת, ואחריו – חבר הכנסת רחבעם זאבי.

חנן פורת (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, מה ניתן בדקות ספורות לומר על אדם שהקיף עולם ומלואו? אפשר שיש סיפור חב"די, מהמסורת, מהמורשת החב"דית, שיכול בתמציתיות לשקף משהו מהנקודה המיוחדת שבדמותו של הרבי.

מסופר על הרבי הזקן, רב שניאור זלמן מלאדי, שהגיע פעם לבית בנו. ישב הוא בחדר הפנימי ועסק בתורה בהתלהבות, בחדר האמצעי ישב בנו, ובחדר החיצון ישן הנכד, בעל ה"צמח צדק", ישן בעריסה. לפתע התעורר הנכד ופרץ בבכי קורע לב. הרבי האמצעי, שישב בחדר האמצעי, היה כל כך שקוע בתורה שלא שמע את בכיו, אבל הרבי הזקן, שישב בחדר הפנימי, שמע את קול הבכי, עבר על פני החדר האמצעי, הרגיע את התינוק המוטל בעריסה, בעל ה"צמח צדק", וכשחזר שב ועבר על פני בנו ואמר: מי שעוסק בתורה ואיננו שומע קול בכיו של תינוק, יש לחשוש לפגם בתורתו.

הרבי מחב"ד, שכל כולו עסק בתורה, ידע לשמוע קול בכיו של תינוק, ידע לשמוע קול בכיים של ישראל באשר הם שם, מאלה שבסיביר וברוסיה תחת המגף הסובייטי ועד האחרונים באוסטרליה, באירופה, בארצות המזרח, בעדות המזרח וכאן בארץ הקודש, בכל אתר. ועל כן גם הושבה אליו אהבה כה רבה. ועל כן גם נאמר בו מה שנאמר באהרן, שזה עתה קראנו בפרשת השבוע על הסתלקותו "ויראו כל העדה כי גוע אהרן ויבכו את אהרן – כל בית ישראל", כי הוא, שהיה אוהב שלום ורודף שלום, אוהב את הבריות ומקרן לתורה, זכה גם לאהבה גדולה מצד הבריות.

אילו שאלו את הרבי, מה האהבה הגדולה בעיניך, אהבת התורה, אהבת ישראל, או אהבת ארץ-ישראל, היה בוודאי מחייך ומשיב: הלוא חד הם, וכי יש אהבה לשיעורין? הלוא עם ישראל בתורתו על אדמתו, זוהי ציפיתי, זהו המפתח, זהו המסלול לגאולתם של ישראל.

אני רוצה לומר: לא זכיתי להיות אצל הרבי. כמובן, בית-מדרש שבו עסקתי אני בתורה, היו בו היבטים אחרים. ובכל זאת, באותה שעה, כשנסעתי במכוניתי ופתחתי את הרדיו ושמעתי על הסתלקותו של הרבי מחב"ד, לרגע החסיר לי פעימה. עצרתי את הרכב בצד, עמדתי בעיניים חשוכות ופסוק הלם בי: הצדיק אבד ואין נסתם הלב, אנשי חסד נאספים ואין מבין, כי מפני הרעה נאסף צדיק.

על הרבי הזקן מקוצק אמרו: הצדיק אבד ואין נסתם הלב, הצדיק אבד ועכשיו מי ישים את הדברים על הלב, מי יהיה זה שישים את הדברים על הלב? כי מפני הרעה נאסף צדיק.

איך נקדם את פני הרעה ואיך ננחמכם אתם ואיך נתנחם אנחנו? איך ננחמכם, אנשי חב"ד, שלרבים רבים מכם חשך עולם עם הסתלקותו של הרבי? להמשיך בדרכו, באהבת ישראל גדולה, באהבת תורה גדולה ובאהבת הארץ הזאת.

ואני סבור שהצוואה שמוסר הרבי, ושיכולה להתקיים אם אכן נחבר את שלוש האהבות האלה, אפשר שהיא מקופלת באיזה מסר, באיזה רעיון ממשי שהייתי רוצה להציב כאן בפניכם; הוזכר, אני רוצה לחדד אותו.

עכשיו אין עוד מה לחפש בניו-יורק, אין עוד מה לחפש בבורו-פארק. עכשיו הדרך לגאולת ישראל, לישועה שכה ציפה לה הרבי וכה חינך לקראתה, נעוצה בכך שיעלו חסידי חב"ד לארץ-ישראל ובארץ יקימו יישוב גדול, עיר בישראל, שתיקרא על שמו; אפשר: אור מנחם. והעיר הזאת, שתהיה עיר שכולה תורה וכולה אורות של חב"ד, תהיה בבחינת עוד צעד, עוד נדבך, לגאולתם של ישראל.

ואני רוצה לסיים – על הרבי הזקן מחב"ד מסופר, שלפני הסתלקותו מהעולם קרא לנכדו ושאל: אתה רואה את התקרה? בוודאי, אמר לו, אני רואה. אמר לו: אני כבר לא רואה את התקרה, אני רק רואה את הכוח הפועל בנפעל.

יהי רצון שנראה כולנו כאן, בארץ-ישראל, ובעיר שתקום בעזרת השם על-ידי חסידי חב"ד, את כוח הפועל בנפעל. "וראו כל בשר יחדו כי פי ה' דבר."

היו"ר ס' טריף:

תודה. חבר הכנסת חגי מירום – אינו נוכח. חבר הכנסת פני בדש – אינו נוכח. חבר הכנסת רחבעם זאבי, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת אברהם ורדיגר.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת הנוכחים, זכיתי להכיר את הרבי מלובביץ', מנחם מנדל שניאורסון, זכר צדיק וקדוש לברכה. הוא ניאות לפגוש אותי לשיחות פעמים מספר, ויצאתי מוקסם ונפעם מהמנהיג המופלא הזה.

ביקשתי לפגוש ברבי, כי ראיתי את התנועה הגדולה והיפה שהוא חולל ואשר הלכה לכל פינה בעולם כדי להחזיר את היהודים לדתם ולעמם. וזאת תוך סכנת נפשות ובאמונה צרופה.

ביקשתי לפגוש ברבי, שאמר דברים נכוחים כל כך על ארץ-ישראל ועם ישראל, האיש שכל חייו שזורים באהבת ישראל.

כל המלים שבפי תהיינה דלות כדי לתאר את האיש האדיר הזה כפי שאני ראיתיו, ואולי אינני ראוי לתאר את דיוקנו.

לפיכך בחרתי לנצל את הדקות הספורות שעומדות לרשותי כדי לקרוא מדבריו, קצת מן הקצת מן הקצת מאוסף נאומיו וכתביו הרבים הנוגע לארץ-ישראל ולזכותנו עליה, ככל שהזמן ירשה.

אמר הרבי: "כשם שעם ישראל הוא עמו של הקדוש-ברוך-הוא, העם הנבחר, כך ארץ-ישראל היא ארצו של הקדוש-ברוך-הוא, הארץ הנבחרת, ארץ הקודש, שניתנה על-ידי הקדוש-ברוך-הוא לעם ישראל לנחלת עולם. אף אחד אינו בעל הבית ליתן לאומות העולם שטח משטחי ארץ-ישראל, ששייך לכל עם ישראל, ובפרט שוויתור על שטחים מארץ-ישראל מהווה סיכון ביטחוני, פיקוח נפש לבני ישראל בארץ-ישראל. יש לעמוד בכל התוקף מבלי להתפעל מדברי אומות העולם, על זכותם של בני ישראל בכל חלקי ארץ-ישראל שכבר ניתנו בפועל לבני ישראל, וחלילה וחס לחשוב, ועל אחת כמה וכמה לדבר, על אפשרות של החזרת שטח, אפילו שעל אחד משטחי ארץ-ישראל לכאלה שאינם יהודים".

ובהזדמנות אחרת אומר הרבי: "על עם ישראל להפסיק להסתכל על הגוי מלמטה למעלה. עלינו לזכור כי אנו צאצאי אברהם, יצחק ויעקב, והגויים שכביכול מדברים בשם הצדק והיושר – הם צאצאיהם של אלה שביצעו השמדות נוראות באבותינו ואבות אבותינו בכל הדורות, וממשיכים בכך עד היום הזה. ולכן צריך להתנהג בתוקף ולא לוותר ולהיכנע לדרישות הגויים. בפרט לאחר שכולם כבר ראו את תוצאות ההתנהגות הפסולה הזאת ועד כמה ששונאי ישראל התעודדו בראותם את היד הרכה ורכות הלבב של היהודים, אשר זוהי הסיבה שצוררי ישראל ממשיכים במעשי החבלה שלהם".

ועוד קטע אחד מדברי הרבי. אומר הרבי ב-1990, לא מזמן: "ארץ-ישראל היא הארץ הנבחרת, ארץ הקודש, שהקדוש-ברוך-הוא נתנה לעם ישראל לנחלת עולם. ארץ-ישראל שייכת לכל היהודים בכל מקום שהם. הן אלה הנמצאים בארץ-ישראל והן אלה שנמצאים לעת עתה בחוץ-לארץ. אין לאיש בעלות למסור לאומות העולם אף שעל מארץ-ישראל".

ועוד קטע מדברי הרבי: "הדיבורים על תוכנית האוטונומיה הם צעד ראשון למסירת חלקים מארץ-ישראל ולא רק חלקים קטנים אלא חלקים גדולים כיהודה, שומרון, עזה, חברון וירושלים וכולי, זהו עניין של פיקוח נפש ממש". את זה הוא אמר בינואר 1992, שבט התשנ"ב.

והוא אמר הרבה שנים לפני כן: "אי-אפשר להשיג שלום על-ידי פשרות או החזרת שטחים". זוהי מצוותו של הרבי, שכולה אמת ואמונה ומצווה, ואנחנו נלך בדרכה של תורה זאת ולאורו הנצחי של הרבי. תודה.

היו"ר ס' טריף:

תודה רבה. חבר הכנסת אברהם ורדיגר, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת יעקב שפי.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, שלושים יום להסתלקותו של הרבי מלובביץ', זכר צדיק וקדוש לברכה. צדיק אשר בעוצם גדולתו העל-טבעית, לא השתייך לדור שלנו. כביר וגדול היה בעוצמת תכונותיו הנדירות והמיוחדות, עד שלא מיחידי הדור היה – אלא יחיד בדורו.

זכיתי להיות דוברו שנים רבות, מעל במה נכבדה זו ובמות אחרות, בשני עניינים אשר כאבם נשא שנים, והם: טהרת עם ישראל – מיהו יהודי, ושלמות ארץ-ישראל.

ואם נרצה לתמצת את אישיותו, הנה הסיפור מעיד. פעם בהתוועדות פנה אל חסידיו ואמר: לשם מה לי כל העניין הזה של אדמו"ריות, של הנהגה, הרי יכול אני לשבת בחדרי הקטן, מוקף ארונות ספרי קודש, ללמוד תורה ולהתענג בצל הקדוש-ברוך-הוא, נותן התורה. כלומר, הרבי החליף את התענוג האלוקי האין-סופי, האישי שלו, למען הכלל והפרט; רגעים, שעות, ימים וחודשים, למען הזולת. במקום להתענג בתענוגי התורה של נותן התורה, בחר להשתתף בצערם של ישראל.

תרשו לי לקרוא "שיר תהילה" לרבו – שכתב חסידו הנאמן המשורר הדגול צבי יאיר. שם השיר: "הגיבור הבודד", שיר המאפיין את דמותו הדגולה.

"הוא ניצב כל היום/ בין האלוהים ובין העם/ בין הכלל ובין הפרט/ בין המתים ובין החיים/ בין החלוק ובין הנצח./ מארבע כנפות הארץ/ שוועות אובדים/ כיונים תעופינה/ אל שערי –/ רפאות וישע/ הוא מפזר לאלפים, / אור ועוז/ הוא זורע לרבבות –/ אך מי דורש לבבו/ מי יבין כאבו!!/ ובהאפיל חשרת ערפל/ את שמי עמו, / מול האימות, / החשכות הגדולות, / הוא עומד בפרץ לבדו/ ואין מתחזק עמו./ הגיבור הבודד –/ יומם ולילה/ עלינו הוא חומה, / לו נפשי חומה./ מחקרי רום/ תעלומות תהום/ רוחו חובקת –/ עליו נפשי מתרפקת."

ובכן, זהו שיר על גדולתו וייחודו של הרבי, זכר צדיק וקדוש לברכה, וזכותו תגן עלינו. תודה.

היו"ר ס' טריף:

תודה לך. חבר הכנסת יעקב שפי, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת יוסף ונונו.

יעקב שפי (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, לא זכיתי לבקר את הרבי מלובביץ', אך שמעתי רשמים מפי חברים שביקרוהו הן כאשר תפקד בבריאות טובה והן כאשר נפל למשכב. מאות אלפים של יהודים בעולם ובישראל נשאו עיניהם לעבר הרבי והתפללו לשלומו. עם פטירתו הוא הותיר חלל ריק והשאיר את אלפי חסידיו ללא מנהיג ובאבל כבד.

בעת המשבר הגדול בתעשייה האווירית, שפרץ לפני כשנתיים, פנו אלי כמה מעובדי התעשייה האווירית, שנמנו עם חסידיו של הרבי. החברים הנאמנים ביקשו ממני לפנות אל כבוד הרב ולבקש את עזרתו למען הבראתה של התעשייה האווירית ויציאתה מהמשבר.

אינני אדם דתי, אך לאור בקשתם של חברי החלטתי לפנות לרב. זמן קצר לפני פנייתי נפל הרב למשכב. פנייתי נתקבלה אצל מזכירו הנאמן, והוא הבטיח לי שיעביר לרב את בקשתי בשם 17,000 עובדי התעשייה האווירית.

ימים מספר לאחר פנייתי קיבלתי מכתב תשובה ממזכירו של הרב. במכתבו הסביר המזכיר שהרבי מלובביץ' קיבל את פנייתי ויעשה ככל שיוכל למען עובדי התעשייה האווירית. קיבלתי את תשובתו והעברתי אותה לחסידיו הרבים, שהתעניינו בדברי התשובה ובמצב בריאותו.

למרות מצבו הרפואי, שלא היה טוב באותם ימים, ידע הרב להתעלות ולהקדיש זמן לטיפול בבקשתנו.

הלך מאתנו רב גדול, שאלפים רבים נמנו עם חסידיו. יהי זכרו ברוך.

היו"ר ס' טריף:

תודה. חבר הכנסת יוסף ונונו, ואחריו נאפשר לחבר הכנסת יגאל ביבי להיות המסיים של הדיון הזה.

יוסף ונונו (העבודה):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, עם הסתלקותו של הרבי, זכר צדיק לברכה, הסתלק מהעם היהודי מנהיג גדול ודגול, איש התורה, החוכמה, השליחות והמעשה, משרת ואוהב את עם ישראל, והמוני העם אהבו והעריצו אותו.

זכיתי, וחודש וחצי לפני הסתלקותו של הרבי ביקרתי בבית-החולים בניו-יורק יחד עם חברי הכנסת אריאל ויינשטיין ואלכס גולדפרב, התפללנו מנחה, אמרנו פרקי תהילים, וישבנו עם המזכיר הרב גרונר.

זכיתי ובקריית-מלאכי, שעמדתי בראשה 13 שנים, התיישבו חסידי חב"ד במצוות הרבי, ובנו שכונה גדולה, מוסדות ובתי-ספר. השכונה התאפיינה בסובלנות וביחסים הטובים עם יתר השכונות ועם כלל ציבור התושבים. תושביה התנדבו ופעלו לשם שמים, סייעו ועזרו לנזקקים, ליולדות, ולסתם עמך. את פעילותם הם ריכזו בקליטת העלייה, קלטו עולים חדשים וסייעו להם בכל תהליכי הקליטה. מלאכת הקליטה אף החלה עוד בארץ המוצא, לשם יצאו השליחים. הם הקימו מפעלים ויצרו מקומות עבודה רבים. וכל זה במצוות הרבי ובשליחותו. נאמנים לצו של הרבי הם קיימו את המצווה והשליחות בשמחה ובהתלהבות. היתה לי הזכות להיות מעורב ומשולב בכל המפעל הזה.

במשך כל תקופת כהונתי וגם לאחר מכן זכיתי לבקר ולהתארח אצל הרבי כמה וכמה פעמים, בל"ג בעומר, בחנוכה, בשבת ובסתם יום של חול. תמיד קיבל אותי הרבי בהתלהבות רבה וגילה התעניינות גדולה במה שמתרחש בקריית-מלאכי. קיבלתי ממנו מכתבים רבים, מכתבי ברכה וחיזוק.

בכל השנים האלה זכיתי לתמיכתו, זכיתי לברכתו. גם אם בפעם האחרונה הם הסירו את תמיכתם, תמיד אזכור את התמיכה ואת הברכה.

הדבר המרשים מכול הם שליחיו לכל קצווי תבל, לדרום-אמריקה, לאוסטרליה, לאפריקה, למרוקו, לכל מקום ולכל אתר. בכל מקום שבו ביקרתי מצאתי את בית-חב"ד.

גם בשבוע האחרון לפני מותו התקשרתי, טלפנתי לבית-החולים.

מעבר למחלוקות, הרבי היה מנהיג דגול, שאהבת ישראל בכל עת, בכל אתר ואתר, היתה הנושא המרכזי שלו. דרשותיו ודבריו, תורתו ודברי השליחות, נסבו והתרכזו סביב אהבת העם, אהבת ישראל. למנהיגותו היתה השפעה גדולה והיא חצתה גבולות, וגם הגויים ידעו לכבד אותו.

דמותו ומנהיגותו ותורתו של הרבי משאירות לעם היהודי ירושה ומורשה עשירה, אשר לאורן ימשיך העם היהודי ויתחזק: חוכמה, בינה ודעת, בסימן של דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום.

היו"ר ס' טריף:

תודה. חבר הכנסת יגאל ביבי, בבקשה.

יגאל ביבי (מפד"ל):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, ביום השלושים להסתלקותו של הרבי, זכר צדיק לברכה, יפה עשתה הכנסת שהיא מעלה את זכרו של המנהיג הדגול של דורנו. יהדות העולם בכלל, ויהדות ארצות-הברית בפרט, נשארה ללא הרועה הנאמן.

בימות המשיח, שלושה דברים צריכים לקרות: בניין בית-המקדש, קיבוץ גלויות, ושלא יהיה שעבוד מלכויות. אני חושב, שעם הסתלקותו של הרבי, צריך לממש את הנושא של קיבוץ גלויות. ויהדות ארצות-הברית, המונה מיליונים, צריכה לקיים את המצווה הזאת של עלייה לארץ ולבנות כאן את ביתה.

אני זוכר, כשנבחרתי להיות ראש העיר של טבריה, בא אלי השליח של הרבי, הנציג של הרבי בעיר, ואמר לי שהוא רוצה את המפתח של העיר כדי למסור לרבי. עשיתי זאת בשמחה, בצירוף מכתב ברכות. ואני זוכר שלא עבר זמן רב וקיבלתי תשובה מהרבי, תשובה יפה. הראיתי אותה לחסידי חב"ד. כשהם רואים את התשובה הם יודעים להבין בין המלים. אבל משפט אחד כבר עשרות שנים נטוע בזיכרוני: והעיקר ההחלטה. להחליט. והרבי ידע להחליט ולבצע ולהפעיל.

הוא החליט על שליחים בכל מקום, על בניין בית-חב"ד בכל מקום, בכל יישוב בעולם. הוא החליט על מבצעי הצדקה הנפלאים שלו, על קופות הצדקה. הוא החליט על הדלקת נרות, להביא אור לכל בית. הוא החליט על לימוד הרמב"ם. ואני זוכר, בטבריה היו מופיעים בסיום אלפים ולומדים את הרמב"ם בהתלהבות. והטקסים באיצטדיון יד-אליהו, שהכניסו בהם את הקדושה, עם טקסי הסיום של לימוד הרמב"ם.

הוא החליט, עוד לפני שכולנו חשבנו שתהיה עלייה, שצריך לבנות בתים. ואני זוכר איך אחותי החב"דניקית בכפר-חב"ד אמרה: הרבי נותן את 100 הדולר. לא רק בגלל 100 הדולר, אלא מפני שהרבי אמר לבנות אז צריך לבנות. ובאותה שנה כולם התחילו לבנות. שנתיים לאחר מכן הבעיה הלאומית היתה הבנייה, והבאנו קרוונים ובנינו, ואילו הרבי ראה את זה לפני כן, שצריך לבנות כמה שיותר מהר.

הוא ידע להחליט, להחליט, להחליט ולבצע.

הרבי, זכר צדיק לברכה, שפתותיו דובבות בקבר, התורה שהוא נתן נלמדת 24 שעות ביממה.

אני רוצה לסיים ולומר, שבשנת 1777 עלה רבי מנחם מנדל מוויטבסק לארץ-ישראל וייסד את היישוב החסידי, את היישוב האשכנזי בארץ-ישראל. הוא עלה לטבריה. בדרך הוא הלך עם רבי שניאור זלמן מלאדי, הם היו חברים, והוא קבע חלוקת עבודה: רבי שניאור זלמן מלאדי יישאר בתפוצה, ימשיך להיות הרועה של התפוצה; וכאן יקדש את ארץ-ישראל, יקים את היישוב, יבנה אותו, רבי מנחם מנדל מוויטבסק.

הרבי, זכר צדיק לברכה, אני חושב שהוא נקרא על שם מנחם מנדל מוויטבסק – כך אני מבין – וטראו איך מייסד היישוב היהודי בארץ-ישראל, רבי מנחם מנדל מוויטבסק, הניח כאן את היסודות, והרבי, שנקרא על שמו, הביא לכאן את צאן מרעיתו, החדיר את היהדות, החדיר את התורה, הביא כאן לקיבוץ גלויות. טראו איך ההיסטוריה של עם ישראל מפוארת כשיש לה אישים כאלה, בעלי שיעור קומה.

יהי זכרו ברוך. שיהיה מליץ יושר על עם ישראל, על נושא ארץ-ישראל. אנחנו צריכים את התפילה שלו בפני בורא עולם, שנוכל להיות כאן יותר מאוחדים ונוכל להיות כאן בארצנו בהשקט ובבטחה.

היו"ר ס' טריף:

תודה.

חבר הכנסת דוד מנע, אחרי "פופוליטיקה" – שלוש דקות לסיום הדיון. בבקשה.

דוד מנע (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני משתתף באבלו של בית חב"ד.

נפגשתי עם האדמו"ר מלובביץ' פעמיים, והפגישות הללו, כמו גם הברכות החשובות שלו, מלוות אותי עד היום וילוו אותי בעתיד.

אנשי חב"ד פרוסים בכל העולם. ברוסיה הקומוניסטית מצאנו את אנשי חב"ד. בקהילות נידחות – בארצות ערב, בצפון-אפריקה, במזרח-אירופה, בימים האפלים שלה, במערב-אירופה, בדרום-אמריקה – בכל המקומות הללו נפגשנו עם חסידי חב"ד. אנשים, סטודנטים, במקומות מצוקה, במקומות לימוד, היו הולכים לאכול בשר כשר, איפה? – בבית-חב"ד, כי הרב המקומי נשלח על-ידי האדמו"ר, זיכרונו לברכה, להגיע לאותם מקומות, לתת תורה, לתת חיים יהודיים לאותם יהודים, לאותם ישראלים בכל מקום ומקום, במערב-אירופה, בצפון-אפריקה, במזרח-אירופה.

היום המורשת הגדולה של האדמו"ר מלובביץ' היא להמשיך בשליחות הקדושה שלו בכפר-חב"ד ובקריית-מלאכי, בצפת ובנצרת-עילית, בטנקי המצוות, בצמתים החשובים, בשדה התעופה בן-גוריון ובכל מקום ומקום ברחבי הארץ וברחבי העולם – להמשיך ולהעביר את התורה, את המורשת, את אהבת האדם, את אהבת האחים, את היהדות בפעולה. בסופו של דבר, המורשת שהנחיל האדמו"ר מלובביץ' היא מורשת משותפת לכל עם ישראל, וגדולתו של האדמו"ר היא שגם חילונים יכלו לקבל אותו, את סמכותו הרוחנית, והחילונים קיבלו את אנשי חב"ד כאנשים אוהבים, כאנשים שיכולים להשפיע. זה ההבדל החשוב בין אנשי חב"ד לבין אנשי היהדות החרדית האחרת. הקרבה, האהבה, הנתינה. להיות חב"דניק זה להיות שייך, זה להיות אוהב אדם.

אני מקווה שבית חב"ד על כל שלוחותיו יישא את הדגל הזה, ימשיך הלאה, יפתח את המורשת של האדמו"ר, יפתח את תורת חב"ד, כי היא תורה נערצת וחשובה לכולנו. יהיה האדמו"ר היקר לכולנו, דתיים וחילונים, בני כל המפלגות, מליץ יושר לעם ישראל על כל מפלגותיו ושלוחותיו בארץ ובתפוצות. תודה.

היו"ר ס' טריף:

אני רוצה להזמין את השר משה שחל לומר את דברו בשם הממשלה לסיכום הדיון.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

השר שחל דיבר.

היו"ר ס' טריף:

יש לי טעות. כנראה אני רוצה לשמוע אותך עוד הפעם.

שר המשטרה מ' שחל:

תודה.

היו"ר ס' טריף:

אם כך, סיימנו את הדיון בנושא מותו של הרבי מלובביץ', זיכרוננו לברכה.

הודעת הממשלה על החלטתה להעברת סמכות הביצוע של חוק המוזיאונים, התשמ"ג-1983, משר החינוך, התרבות והספורט לשרת האמנויות והמדע, ועל העברת הסמכויות והחובות של חוק רישום ציוד הנדסי, התשי"ז-1957, לשר התחבורה

היו"ר ס' טריף:

אנחנו ממשיכים את הדיון בהודעת הממשלה על החלטתה להעברת סמכות הביצוע של חוק המוזיאונים, התשמ"ג-1983, משר החינוך, התרבות והספורט לשרת האמנויות והמדע, ועל העברת הסמכויות והחובות של חוק רישום ציוד הנדסי, התשי"ז-1957, לשר התחבורה.

השר משה שחל, בשם הממשלה, ימסור את ההודעה.

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, אני אבקש להביא לאישור הכנסת את העברת סמכות הביצוע של חוק המוזיאונים, התשמ"ג-1983, משר החינוך, התרבות והספורט לשרת האמנויות והמדע. הבקשה להעביר את הסמכות היא על-פי סעיף 30 לחוק-יסוד: הממשלה, והחלטת הממשלה היא כדלהלן: להעביר את סמכות הביצוע של חוק המוזיאונים, התשמ"ג-1983, לרבות השתתפות בתקציבו של מוזיאון, משר החינוך, התרבות והספורט לשרת האמנויות והמדע לגבי המוזיאונים: המוזיאון הלאומי למדע, תכנון וטכנולוגיה, מרכז דניאל ומטילדה רקנאטי; מוזיאון המדע על שם ברנרד בלומפילד, ירושלים. אין באמור כדי לפגוע בסמכות מועצת המוזיאונים לפי החוק לגבי המוזיאונים האמורים.

הכנסת מתבקשת לאשר את ההחלטה.

ההחלטה השנייה מתייחסת לחוק רישום ציוד הנדסי, התשי"ז-1957, שינוי בסמכות. הממשלה החליטה לבקש: א. חוק רישום ציוד הנדסי, התשי"ז-1957, יישאר על כנו, והסמכויות והחובות על-פי יועברו לשר התחבורה בהתאם לסעיף 30 לחוק-יסוד: הממשלה; ב. תוקף העברת הסמכויות יהיה מ-1 בינואר 1995.

החלטה זו גם היא דורשת את אישור הכנסת.

אבקש לאשר את שתי ההחלטות.

היו"ר ס' טריף:

תודה. אני מודיע שרשימת הדוברים סגורה.

אנחנו פותחים את הדיון, שלוש דקות בלבד לכל דובר ולא שנייה אחת יותר. מי שאני קורא את שמו ולא נמצא באולם, כמובן יאבד את תורו. ראשון הדוברים – חבר הכנסת אליעזר זנדברג, אחריו – חברי הכנסת רפאל איתן, יורם לס ומאיר שטרית. אני מבין שחבר הכנסת אלי גולדשמידט מוותר, ואני מודה לך. חברי הכנסת אסעד אסעד, עובדיה עלי, רפאל אלול, חגי מירום, סילבן שלום, אברהם הירשזון, שאול יהלום, נעמי בלומנטל. חבר הכנסת יוסף בא-גד, אדוני רוצה לנאום בוודאי. בבקשה.

יוסף בא-גד (מולדת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, כבוד השר התורן, קודם כול, אני מוחה על כך שלא הניחו לנו על השולחן את הפרטים המדויקים. בעומס שיש לנו אנחנו לא צריכים להיות נביאים, היינו צריכים לקבל את פרטי החוק. הייתי מציע שלהבא זה יקרה.

קריאה:

זה לא חוק.

היו"ר ס' טריף:

זו מסירת הודעה.

יוסף בא-גד (מולדת):

אני מתכוון לשינוי, להעברה. תיכף תראה שאני יודע על מה אני מדבר.

אנחנו נתנגד להעברת האחריות למוזיאונים לשרת האמנות, כי שרת האמנות לא הוכיחה את עצמה, כידוע, כנאמנה לשמור על מוזיאונים, על עתיקות, על תרבות.

אלי דיין (העבודה):

היא אוהבת את המוזיאונים, היא שומרת עליהם.

גדליה גל (העבודה):

למה איש כמוך לא ייתן לה צ'אנס?

היו"ר ס' טריף:

זו שאלה קשה.

יוסף בא-גד (מולדת):

אני אומר לך למה לא אתן לה צ'אנס – – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

הרב בא-גד בכלל חושב שצריך לסגור את המוזיאונים.

יוסף בא-גד (מולדת):

לא, תסלחי לי.

היו"ר ס' טריף:

יש לו שלוש דקות, ואני אשמור על זכותו. אני מבקש.

יוסף בא-גד (מולדת):

כן, אני מבקש שלא תהיינה הפרעות.

אני אומר לכם: אני לא יודע אם אתם יודעים, אבל יש בטלויזיה חידוש היום. היום כבר לא צריך 056, מספיק לפתוח טלויזיה, הערוץ השני, במוצאי שבת, קדושת השבת – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

אתה עושה עכשיו פרסומת לעניין הזה?

היו"ר ס' טריף:

יש לך עוד חצי דקה, אדוני.

יוסף בא-גד (מולדת):

לא, סליחה. לפי כמות ההפרעות עוד לא התחלתי.

היו"ר ס' טריף:

אין זמן פציעות הפעם הזאת, אין. ה"מונדיאל" לקראת סיום.

יוסף בא-גד (מולדת):

הטלוויזיה מלאה סרטים כחולים. אני בטוח שאילו שרת האמנות היתה פה, היא היתה אומרת: אני לא אעשה צנזורה.

אלי דיין (העבודה):

בערוץ השני זה לא נכון.

יוסף בא-גד (מולדת):

אני מבקש: ההפרעות לא על חשבוני.

היו"ר ס' טריף:

אני קורא אתכם לסדר.

אלי גולדשמידט (העבודה):

היה משחק של איטליה, ויש להם חולצות כחולות.

היו"ר ס' טריף:

כשהרב בא-גד מדבר על סרטים כחולים, אל תתערבו.

יוסף בא-גד (מולדת):

אני אומר: נבלה נעשתה בטלוויזיה, שהיא הופכת להיות של סרטים כחולים ברשות הממשלה.

היו"ר ס' טריף:

אדוני, כשאתה מדבר על סרטים כחולים השעון מצפצף, ולכן אני מבקש לסיים.

יוסף בא-גד (מולדת):

לכן, אני מסיים ואומר: שרת האמנות לא נאמנה עלינו, ואנחנו נתנגד להעברה הזאת. אנחנו מבקשים להשאיר את זה בידי שר החינוך.

היו"ר ס' טריף:

תודה. חברי הכנסת דוד מנע, פיני בדש, ענת מאור – אינם באולם. חבר הכנסת רחבעם זאבי, בבקשה.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת הנוכחים, לא הצלחתי להבין מדברי השר המקשר, השר שחל, מה הממשלה רוצה מהכנסת.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אחרי דברי המבקרת הוא הפך להיות השר הכשר.

רחבעם זאבי (מולדת):

השר הכשר והמקשר, השר של "אגד", לא רק של "המקשר" ושל "דן". לא הצלחתי להבין מהנייר הזה, שגם ביקשתי וקראתי בו, נוסף על שמיעה כאשר השר קרא את זה, מה הממשלה רוצה מהכנסת. כי מה שכתוב שם הוא, שהיא מבקשת להעביר שני מוזיאונים בלבד, מוזיאון המדע בחיפה ומוזיאון המדע בירושלים, מאחריותו של שר החינוך לאחריותו של שר האמנויות והתרבות והמדע. למה? מדוע רק שניהם? מדוע לא מוזיאונים אחרים? ובכלל, מי אחראי למוזיאונים בישראל?

אני רוצה לנצל את ההזדמנות הזאת ולומר לכם, שאחרי 46 שנות קיום המדינה, 47 שנות קיום המדינה, אין לנו תוכנית-אב למוזיאונים, ואיש הישר בעיניו יעשה. כל מי שרוצה ליזום הקמת מוזיאון – מקים מוזיאון. אומנם יש חוק המוזיאונים שמגביל, מגביל, מגביל אבל לא אומר כלום. כל מי שיש לו קצת יוזמה, לפעמים קצת כסף, מקים מוזיאון, ובסופו של דבר כל מוזיאון הוא על צווארו של הציבור, הקופה הציבורית, או באמצעות העירייה או באמצעות משרד ממשלתי זה או אחר, הציבור משלם את זה.

שר המשטרה מ' שחל:

איך זה בעולם?

רחבעם זאבי (מולדת):

בעולם לא מקימים מוזיאונים בקצב שלנו, יש לנו כמעט 200 מוזיאונים.

אלי דיין (העבודה):

בכל עיר בעולם יש מוזיאון.

רחבעם זאבי (מולדת):

כן, כן, בכל עיר בעולם יש מוזיאון עירוני ששייך לעיר, לרשות המוניציפלית, נקודה. ואילו אצלנו אין מושג של מוזיאון לאומי. יש אלה שמתגנדרים בשם "מוזיאון לאומי", כמו מוזיאון המדע שקורא לעצמו מוזיאון לאומי; כמו המוזיאון הימי בחיפה שאומר: המוזיאון הימי הלאומי; מוזיאון ישראל טוען לפעמים שהוא מוזיאון לאומי. אין שום החלטת ממשלה שמגדירה איזה מוזיאון שהוא מוזיאון לאומי.

התקציב שקיים מתחלק בין המוזיאונים בלי שמישהו מסוגל להסביר מדוע, כיצד ולמה. מוזיאון ישראל בירושלים, למשל, מקבל מיליונים, בעוד מוזיאון מקביל לו בתל-אביב לא מקבל אפילו חצי מיליון. יש הפקרות מוחלטות. מעבירים את זה משר לשר ורוצים מאתנו, מחברי הכנסת, שנהיה חותמת גומי על החלטה להעברת שני מוזיאונים מימין לשמאל, משמאל לימין, וגייסו את הקואליציה לתמוך בממשלה. כשתרימו את היד שלכם, תגידו לי על מה אתם מרימים את היד. אני לא יודע על מה אני מרים את היד.

אני מציע להחזיר את החוק הזה לממשלה ולבקש מהממשלה שתביא לנו תוכנית ברורה לטיפול במוזיאונים בישראל.

היו"ר ס' טריף:

תודה. התכוונת להחלטת הממשלה, כי זה לא חוק, חבר הכנסת זאבי.

רחבעם זאבי (מולדת):

החלטת הממשלה. אם אמרתי חוק, אני חוזר בי; החלטת הממשלה.

היו"ר ס' טריף:

חברי הכנסת בנימין טמקין, רענן כהן, גונן שגב, טלב אלסאנע – אינם באולם. חבר הכנסת אריאל ויינשטיין, בבקשה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, יצא המרצע מן השק. הממשלה מתפקדת יוצא מן הכלל, יש לנו שר פנים, יש החלטות, יש סדרי דיון, יש רק בעיה אחת בתפקוד הממשלה – צריך להעביר מוזיאונים מכאן לכאן ואז הכול מסתדר.

אדוני השר, אתה נמצא כאן והייתי מבקש להעיר את תשומת לבך, כחבר ממשלה, בתחום הקשור למוזיאונים. בחודש ספטמבר אמורה ישראל להחזיר למצרים ממצאים ארכיאולוגיים נדירים וחשובים שנחפרו בסיני.

נכון שבהסכם קמפ-דייוויד אנחנו התחייבנו לכך. נכון גם שהחפירות נמשכו בשנות ה-80 גם כן. אנחנו הולכים להחזיר את זה למצרים. למצרים אין היום מקומות תצוגה. עשרות אלפי ממצאים ארכיאולוגיים חשובים נמצאים במחסנים, עד כדי כך שהם מתכננים בניית מוזיאון חדש ליד הפירמידות.

אגב, כרגע יש במוזיאון ישראל תצוגה שזוכה לתהודה עולמית ולביקורת בגדולי העיתונים בעולם, על הממצאים בסיני. כפי שאמרתי, חתמנו על הסכם, והסכם צריך לקיים. אבל להעביר להם ממצאים שישכנו במרתפים שלהם? כשלא נעשה שום ניסיון לדחות את ההעברה הזאת, לפחות של ממצאים יהודיים? יהיה לנו חסר ארכיאולוגי של תקופה שלמה.

בתקופה הזאת, אני פשוט חושש שאם נאשר את ההצעה להעביר מוזיאונים ממשדד אחד למשרד אחר, יכול להיות שהסוגיה הקטנה הזאת תישכח מהממשלה. אני יודע שלא נעשה מאמץ לדחות את ההחזר, לפחות של ממצאים יהודיים, להעביר להם לפי ההסכם בשעה שיהיה להם מקום להציב אותם.

הייתי מבקש את תשומת לבך, אדוני השר המקשר, בסוגיה הזאת.

היו"ר ס' טריף:

תודה. חבר הכנסת מיכאל איתן, בבקשה.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני הייתי מוכן להסכים להודעה של הממשלה, אבל יש לי ספק אם זו צריכה להיות הודעה או אישור הכנסת. לשר יש יותר זמן והוא יסביר אחר כך במה דברים אמורים. דומני שצריך להיות אישור ולא הודעה, אבל נשאר את זה לשר.

ובכן, הייתי מסכים לקבל את ההצעה בתנאי אחד, שלשרת התרבויות והאמנויות יעבירו אחריות לא לשני מוזיאונים, אלא למוזיאון נוסף, למוזיאון שלישי, שהממשלה תתלה על קירותיו הבטחה אחר הבטחה שנתנה לבוחר ולא קיימה. האמן לי, זה יהיה מוזיאון נהדר, מוזיאון שעל קירותיו ייתלו כל הבטחות הממשלה. הבטחתם נורמות חדשות בשלטון.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

מוזיאון שלום הגליל.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני אראה לך, אדוני השר, מהחוק שאתה ציטטת, כשאתה מדבר על העברת תפקידים, החוק הזה שאתה רוצה ליישם אותו כעת בעניין העברת סמכויות לגבי מוזיאונים – אתה וחבריך שותפים להפרה מתמשכת של סעיף 21 לחוק זה.

מה אומר סעיף 21 לחוק? סעיף 21 לחוק מדבר על כך שלממשלה באופן טבעי יש אפשרות לחלק את התפקידים, להעביר תפקידים, לתת סמכויות, והיא יכולה לחלק גם משרדים ממשלתיים ולקבל החלטה על כך ששר המשטרה יהיה גם שר האנרגיה, ועוד משרד, ועוד משרד, ועוד משרד, כמה שהיא תחליט. יש לה דרך להחליט ששר אחד יהיה אחראי לכמה משרדים.

אבל כאשר קורה ששר מסוים מתפטר או נפסקת כהונתו, קיימת חובה על-פי החוק על הממשלה למנות שר אחר במקומו. תראו מה עשיתם, בגלל נוחות קואליציונית, ולדעת, הסכם שבשתיקה עם דרעי, שמראש אמר: גם אם אני אתפטר אני אמשיך לנהל את המשרד, מחזיק ראש הממשלה בניגוד לחוק את משרד הפנים, מחזיק את – – –

אלי גולדשמידט (העבודה):

לא נכון, מותר לו. הוא צריך למנות שר – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

זה בדיוק לא נעשה. זה מה שאני מסביר, חבר הכנסת גולדשמידט. אני אומר כך: אילו היתה הממשלה מתכנסת ומחליטה שהיא מעבירה את משרד הפנים לאחריותו של ראש הממשלה, ניחא. זה לא היה בסדר מבחינת המינהל התקין אולי, אבל לפחות מבחינת החוק היבש קיבלתם החלטה. מה עשיתם? הסתמכתם על סעיף זמני שאומר: עד אשר הממשלה תמנה, התפקיד יהיה בידיו של ראש הממשלה. כלומר, החוק קובע חובה למנות שר אחר, ובינתיים יהיה ראש הממשלה. ה"בינתיים" הזה מבחינת הזמן הסביר יכול להיות תקופה קצרה, זה יכול להיות מותנה גם במספר המשרדים שהוא מחזיק בינתיים. ומה אתם עושים? מבזים את החוק, על מנת למצוא חן בעיני ש"ס ולמלא התחייבות בלתי חוקית להחזיק משרד ללא שר אחראי. וראש הממשלה שלנו בינתיים הוא גם ראש ממשלה, גם שר הביטחון, גם שר הדתות, גם שר הפנים. מכל התפקידים האלה אני חושב שהחשוב ביותר הוא תפקיד שר הדתות. רק בעזרת קשר עם הקדוש-ברוך-הוא הוא יוכל למלא בהצלחה את כל התפקידים בכל המשרדים.

היו"ר ס' טריף:

תודה. אנחנו נדבר בכל זאת על המוזיאון, עם חברת הכנסת ענת מאור. אחר כך נצביע על הודעת הממשלה.

ענת מאור (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, חברי הכנסת, כל הודעה של הממשלה וכל פנייה ניתן להפוך למערכת התקפות, ואילו אנו עוסקים בהצעה להעביר אחריות לחלק מהמוזיאונים לשרת התרבות והתקשורת. מי שידוע את השינויים הדרמטיים שנעשו בממשלה הזו בנושא התרבות, שכן מ-80 מיליון שקל גדל התקציב ל-130 מיליון, שכן נעשו פעולות רציניות לפיתוח מוזיאונים, לתמיכה בסופרים, לעידוד חינוכי בנושאים הללו, לא יכול שלא לברך על הצעת החוק. לכן אני פונה אל חברי הכנסת לתמוך בהצעת הממשלה, שהיא חלקית – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

על מה את מדברת? לא הוסיפו למוזיאון ארץ-ישראל אגורה.

ענת מאור (מרצ):

חבר הכנסת רחבעם זאבי, יש הרבה מוזיאונים ויש הרבה מאוד פעולות תרבות. לא עוסקים פה עכשיו במוזיאון תל-אביב בלבד.

רחבעם זאבי (מולדת):

החלוקה של הכספים היא פוליטית.

ענת מאור (מרצ):

מי שיודע כיצד נערכים השרה ומשרדה ואילו פעולות נעשו, ועוקב אחרי זה, והתרבות היא אכן נר לרגליו ולא עיסוקים פוליטיים, ראוי לו שיתמוך בפניית הממשלה. תודה.

רחבעם זאבי (מולדת):

את יודעת? אנחנו לא יודעים.

היו"ר ס' טריף:

תודה. אנחנו מייד ניגשים להצבעה על הודעת הממשלה על ההחלטה להעברת סמכות הביצוע של חוק המוזיאונים.

משה גפני (יהדות התורה):

אני מבקש להפריד את ההצבעה בין העברה לשר התחבורה לבין ההעברה לשרת האמנויות. והמדע.

היו"ר ס' טריף:

זאת הודעת הממשלה, ועליה אנחנו מצביעים. ההצבעה החלה. מי בעד? מי נגד?

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

הצבעה אישית

רחבעם זאבי (מולדת):

אתם יודעים על מה אתם מצביעים?

אלי דיין (העבודה):

כ.

הצבעה

בעד אישור הודעת הממשלה – 14

נגד – 9

נמנעים – אין

הודעת ממשלה על החלטתה להעברת סמכות הביצוע של חוק המוזיאונים, התשמ"ג-1983, משר החינוך, התרבות והספורט לשרת האמנויות והמדע, ועל העברת הסמכויות והחובות של חוק רישום ציוד הנדסי, התשי"ז-1957, לשר התחבורה, אושרה.

היו"ר ס' טריף:

אני מבקש להוסיף את קולי בעד, משום שיש כאן תקלה.

חברי הכנסת, 15 בעד, תשעה נגד, ללא נמנעים, אני קובע שאושרה הודעת הממשלה על ההחלטה על העברת סמכות הביצוע של חוק המוזיאונים.

רחבעם זאבי (מולדת):

תסביר לי על מה הצבעת. אתם יודעים על מי הצבעתם?

אלי דיין (העבודה):

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת זאבי, תירגע. חבר הכנסת אלי דיין, תירגע.

הצעת חוק חובת המכרזים (תיקון מס' 6) (הפרדת מכרזים בעבודות בנייה ותשתית).
התשנ"ד-1994
(קריאה ראשונה)

היו"ר ס' טריף:

אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: הצעת חוק חובת המכרזים (תיקון מס' 6) (הפרדת מכרזים בעבודות בנייה ותשתית), התשנ"ד-1994, בקריאה ראשונה. חבר הכנסת אלכס גולדפרב, מציג ההצעה, בבקשה.

אלכס גולדפרב (יעוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הצעת החוק באה לתת ביטחון כלכלי לסקטור נרחב של קבלנים, פועלים, ספקים ויצרנים, כאשר במצב הקיים כיום, אם הקבלן הראשי פושט את הרגל, כל הפירמידה נפגעת.

הצעת החוק לא מגדילה את המנגנון הציבורי, אלא באה לייצל אותו כדי להפיק ממנו יותר תמורה באותה עלות.

הקונסטרוקטורים והארכיטקטים מתכננים את הבניין, מהנדס המים את אינסטלציית המים, מתכנן החשמל – את החשמל. המפקח מטעם משרד השיכון מפקח על העבודה. כל סקטור קבלני יחויב להעסיק מנהל עבודה בשטח ולתאם את מהלך העבודה. המדינה תרוויח את פערי התיווך ורבבות משפחות יזכו לביטחון, כי לאורך כל העבודה, בכלל זה בסופה, שכרם ישולם.

הפועלים יוכלו לשלם את המשכנתאות, הקבלנים יוכלו לחדש את הציוד כדי להפיק תועלת רבה יותר לקידום העבודות. כל זאת בהצעה פשוטה הקוראת למשרד השיכון להפריד בין מכרזי בניין, חשמל ואינסטלציית מים.

נוהל זה כבר קיים בשטח במקרים רבים, אבל כיום זה נעשה על-פי שיקול דעתו של פקיד זה או אחר. מטרתי בהצעת חוק זו היא להוציא את שיקול הדעת מידי הפקיד, ולהפעיל סמכויות בחוק, שכל מכרז מעל 50,000 ש"ח, בצמוד למדד יוקר הבנייה – יופרד באופן שיבטיח את ביצוע העבודה ברמה גבוהה. כך יובטח גם כי אם יקרה לאחד הקבלנים משהו במהלך העבודה, תהליך הבנייה וסיומו לא ייפגעו.

חברי חברי הכנסת, הצעתי תיתן ביטחון כלכלי לסקטור נרחב. אני מבקש את תמיכתכם בהצעת חוק זו. תודה.

היו"ר ס' טריף:

תודה לחבר הכנסת אלכס גולדפרב. נתחיל את הדיון. רשימת הדוברים סגורה, שלוש דקות לכל דובר. אני אקפיד. מי שלא נמצא מאבד את תורו. חבר הכנסת חיים אורון. חבר הכנסת חגי מירום. חברת הכנסת נעמי בלומנטל. חבר הכנסת אלי גולדשמידט, בבקשה.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, אני רוצה לנצל את ההזדמנות שמועלית בכנסת הצעת חוק בנושא המכרזים כדי לבוא בטרוניה אל ממשלת ישראל.

ממשלת ישראל הביאה בפני ועדת החוקה של הכנסת לפני כשנה תקנות פטור ממכרז. תקנות הפטור מהמכרזים שנתקבלו בוועדת החוקה היו – התברר במשך הזמן – כאלה שאינן עונות על הצרכים האמיתיים של מדינת ישראל. כל אחד מאתנו מעוניין ורוצה בהליכי מכרז. הליכי מכרז הם לב לבו של ההליך הכלכלי הנכון, שמונע שחיתות ציבורית, שמונע התעמרות, שמונע קיפוח, ושבאמת מאפשר את מסירת העבודות לגופים הטובים ביותר והזולים ביותר, ועל כך אין שום ויכוח.

אבל לא יעלה על הדעת שאנחנו, במדינה שמקפידה על פיזור אוכלוסין ורואה במסגרת פיזור האוכלוסין ערך ביטחוני ולאומי, נהפוך תושבים באזורים מרוחקים לכאלה שצריכים להתחרות במצבים מסוימים במכרזים עם גורמים כלכליים כבדי משקל ממרכז הארץ, ואפילו מחוץ למדינת ישראל. לא ייתכן שתושבי מושב באצבע-הגליל, תושבי קיבוץ ברמת-הגולן, תושבי עיר פיתוח בדרום הארץ, יצטרכו להתחרות בכל מצב במכרזים. לא ייתכן שאנחנו נהיה במצב, שתושב של עיר פיתוח שנמצאת בפריפריה, תושב של מושב, תושב של קיבוץ או חבר קיבוץ, יתחרו באותם תנאים עם קבלן עשיר ממרכז הארץ, ועל-פי חוקי המכרזים זה יכול להיות גם מתמודד מחוץ-לארץ, וכשיגיע גם השלום, ואני מקווה שהוא יגיע, זה יכול להיות מתמודד במכרז מארץ ערבית שמקיימת יחסי שלום עם מדינת ישראל. לא ייתכן שלא ייתנו עדיפות באזורים מרוחקים לתושבי המקום. המכרז צריך להיות, מבחינת תושבי המקום, שווה בין תושבי המקום. אבל לא ייתכן שתושבי המקום יעמדו באותה רמה של דרישות גם אם הם חיים באצבע-הגליל, גם אם הם חיים ברמת-הגולן וגם אם הם חיים בנגב, יחד עם קבלנים או אנשים – אני לא רוצה לטעון שום דבר נגד קבלנים דווקא – אנשי עסקים מבוססים ממרכז הארץ, שיכולים בכל רמה של מכרז להפיל את תושבי האזורים המרוחקים בהצעת מחירים.

אני קורא לממשלה להביא לכנסת בהקדם האפשרי תקנות מעודכנות של פטור ממכרזים, על מנת לאפשר את הצדק, שמשרת גם את מדיניות פיזור האוכלוסין, גם את צרכי הביטחון – – –

היו"ר ס' טריף:

אני מבקש.

אלי גולדשמידט (העבודה):

עזוב, אין כמעט אנשים. חוץ מזה, ויתרתי בפעם הקודמת.

אליעזר זנדברג (צומת):

על זמני.

היו"ר ס' טריף:

דקה מזמנו של חבר הכנסת זנדברג קיבלת. אני מוסיף לך ומוריד לו.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אני חושב שזה בלתי סביר שמושב הנאבק על קיומו, באצבע-הגליל או במרום-הגליל, כשהוא הולך ליזום מיזם תיירותי, אורחן, להקים בית-הארוחה, כשהוא יושב שם כל השנים תחת ה"קטיושות", תחת האילוצים הביטחוניים, תחת הקשיים הביטחוניים, יצטרך להתמודד במרכז עם איש עסקים עשיר ממרכז הארץ. אני חושב שהעניין הזה מעוות לחלוטין. אנחנו נסחפנו בנושא חוק המכרזים בצורה בלתי סבירה בהרבה מאוד תחומים, והגיע הזמן שממשלת ישראל – ואני יודע משרי הממשלה ומפקידי הממשלה השונים שהם יודעים שיש להביא את התיקון לתקנות המכרזים; לצערי, הם עדיין לא עשו זאת, ואני קורא לשר האוצר, שמרכז את הנושא הזה, למשרד התעשייה והמסחר, למשרד התיירות ולמשרד השיכון, להביא בהקדם האפשרי את התקנות האלה, על מנת שהנושא הזה יפתר באופן משביע רצון.

גדליה גל (העבודה):

מה בעניין החוק הזה?

אלי גולדשמידט (העבודה):

ניצלתי את ההזדמנות.

היו"ר ס' טריף:

חברי הכנסת רענן כהן, מאיר שטרית, יורם לס, גונן שגב, אברהם בורג, אסעד אסעד – אינם באולם. חבר הכנסת אליעזר זנדברג, בבקשה. חבר הכנסת זנדברג כל הזמן מנדב דקה, ומחשבונו נגרעות הרבה דקות.

אליעזר זנדברג (צומת):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני מצביע נגד הצעת החוק הזאת, מטעם מאוד פשוט: בא המציע וקובע שאת המכרזים אנחנו נפריד. יהיו מכרזים נפרדים, אחד לתשתית, אחד לבניין, אחד לחשמל, אחד לצנרת ואחד לוכדומה – שאני מניח שזה הרבה דברים אחרים. אבל אם אנחנו נפריד את המכרזים האלה, אנחנו לא נשיג את התוצאה שמבקש המציע, דהיינו חיסכון, דהיינו הטבה, אלא נשיג את ההיפך: נגרום לכך שלאחר שהעסק יושלם, המבנה או מה שלא יהיה, ותיווצר איזו בעיה, יהיה ליקוי, נבוא ונתבע את קבלן החשמל, ויגידו: לא, זה לא החשמל, זה המים. נבוא ונתבע את קבלן המים, יגידו: לא, זה לא המים, זו הצנרת. נתבע את הצנרת, יגידו: לא, זו התשתית. וכך הפרנסה היחידה שתיווצר כתוצאה מהתיקון הזה זאת פרנסה לעורכי-דין ולמערכת בתי-המשפט.

ברגע שתישמר השיטה הנוכחית, יימשך המצב שלפיו יש אדם אחד, גוף אחד, שנותן את האחריות למזמין ולמי שנהנה מהמוצר או ממה שנוצר. כשהמצב הוא כזה – קל להתדיין, קל לתבוע את הנזק, קל לדרוש ולקבל תמורה מלאה ואמיתית. הפיצול רק יזיק, רק יסרב, רק יגרום לכך שבמשך שנים ינסו אנשים לתבוע את נזקם בערכאות משפטיות, ולא תהיה להם תשובה ברורה ממי לתבוע אותו, ודאי לא בזמן שצריך לעשות זאת.

אני מקווה שהשארתי את הדקה שנתתי לחבר הכנסת גולדשמידט בלתי מנוצלת. תודה.

היו"ר ס' טריף:

תודה לך. חברי הכנסת טלב אלסאנע, עוזי לנדאו, שלמה בוחבוט, רון נחמן – אינם באולם. חבר הכנסת יוסף בא-גד, בבקשה.

יוסף בא-גד (מולדת):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה – א. אני מציע תיקון: לא על 50,000 ש"ח, לפחות על 75,000 ש"ח. כי 50,000 היום זה סכום קטן מדי לפיצול מכרז.

ב. אני רוצה לשאול את המציע, חבר הכנסת אלכס גולדפרב, תבטיח שני דברים, זה מה שמדאיג אותי, שמעתי גם את חבר הכנסת זנדברג: על שר האוצר לתקן תקנות שיבטיחו שסך כל המכרזים יהיה פחות מהסך הכללי. אני רוצה לדעת איך מבטיחים שהרבה מכרזים קטנים לא יעלו על הסך הכללי, ואז לא הרווחנו כלום.

אברהם פורז (מרצ):

יש הוראה בחוק חובת המכרזים שפותרת את זה. אם יש הצטברות של הזמנות קטנות מעל סכום מסוים, זה כאילו הסכום הגבוה. אי-אפשר לעקוף את חובת המכרזים על-ידי פיצול.

מיכאל איתן (הליכוד):

לא זאת הבעיה.

יוסף בא-גד (מולדת):

נקודה נוספת, ובזה אני מסיים: וכן שתהיה אחריות כוללת לטיב הביצוע והיא תוטל על הקבלן האחרון. לא יכול להיות שנצטרך לחפש מי מהם. האחרון גם יקבל יותר, אבל הוא אחראי לגמר ולטיב. חז"ל אומרים: הכול הולך אחר החיתום. האחרון הוא הקובע. תודה.

היו"ר ס' טריף:

תודה לחבר הכנסת בא-גד. חבר הכנסת דוד מנע – איננו. חבר הכנסת פיני בדש – איננו. חברת הכנסת דליה איציק – איננה. חבר הכנסת בנימין טמקין – איננו. חבר הכנסת עמיר פרץ – איננו. חבר הכנסת מיכאל איתן, בבקשה.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני יכול להבין את מגיש הצעת החוק, שרוצה להגן על סקטורים מסוימים שיש להם ייחוד מסוים בתחום עבודות הבנייה והתשתית, שהם בדרך כלל מבצעים עבודות משנה שמשתלבות בעבודות יותר גדולות, והוא רוצה לאפשר להם להתחרות ישירות במכרזים מול מזמינים, מוסדות ציבור, ממשלה וכיוצא באלה.

הבעיה המרכזית היא, שאנחנו לא יכולים להיות גוף שמחוקק כשהוא רואה לנגד עיניו רק צד אחד של המתרגם. מה יקרה על-פי ההצעה הזאת, אם תתקבל? נכון שמעמדם של המבצעים עבודות חלקיות, כמו חשמלאים, כמו קבלני פיתוח, כמו קבלני אינסטלציה, שהם פרקים במכרזים יותר גדולים – יכול להיות שמצבם באמת ישתפר.

אבל מה יקרה בצד המזמין? היום, אם אתה מגיש מכרז או הממשלה מציעה עבודה ובא קבלן לבצע עבודה כוללת על כל פרקיה, היתרון של העבודה, מבחינת היעילות, מבחינת מערכת היחסים הפנימית בין הקבלן הראשי לקבלני המשנה, מביא לתוצאה כלכלית הרבה יותר טובה. יכול קבלן להגיד שהוא הולך לבנות את המתנ"ס, ולבוא עם הצעה כוללת, שיש בה כבר קבלן הפיתוח, קבלן החשמל וקבלן האינסטלציה שאתם יש לו כימיה, אתם יש לו קשרי עבודה. אתם מעלים על דעתכם

מה פירוש הדבר להעלות בכוח קבלן משנה מול קבלן ראשי, כשהם צריכים להתקשר ולבצע עבודה משותפת, ואין ביניהם כימיה? מה ההיגיון בכל ההצעה הזאת?

עם כל הדאגה הכנה, אני חושב שההצעה הזאת תסבך, תוסיף ביורוקרטיה. על כל מכרז אחד שמתנהל היום יצטרכו לעשות מספר כפול ומכופל של מכרזים. התוצאות לא בהכרח יהיו יותר זולות. יכול להיות שבגלל המגבלה הזאת קבלנים ראשיים יצטרכו להעלות את רמת המחירים. העבודה בשטח לא תהיה בהכרח יעילה וטובה יותר, ובסופו של דבר מי שישלם את המחיר זה הציבור.

היו"ר ס' טריף:

תודה. חבר הכנסת שאול עמור – איננו. חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה – איננו. חבר הכנסת יגאל ביבי, בבקשה.

יגאל ביבי (מפד"ל):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מתפלא על ההצעה שמציע לנו חבר הכנסת גולדפרב. היום, כשבאים לבנות פרויקט, רשאית הרשות הציבורית להפריד. אם עירייה או ממשלה הגיעה למסקנה שצריך להפריד את המכרז, היא רשאית להפריד. אבל ברוב המקרים, ומניסיוני האישי אני אומר, אתה לא יכול להפריד. אתה לוקח קבלן לסלול לך כביש, אם תפריד – תצטרך קבלן אחד לעבודות עפר, קבלן אחד לעבודות חשמל, קבלן אחד לאספלט, קבלן אחר לגשר. ואז אתה צריך ללכת לפקח, האחד מעכב את השני, יש שאלה מי אשם לעניין ההצמדות ומי אשם בעיכובים ומי אשם לעניין הבטיחות.

אני חושב שהמגמה שאתה רוצה להוביל, חיוב בהפרדת מכרזים, תשיג את המטרות ההפוכות מאלו שאתה מדבר עליהן. היא תסרב את העבודה, היא לא תיתן כתובת של קבלן אחד. כל בניין מורכב מעבודות שונות, ואם אין בעל בית אחד, אם אין קבלן אחד שמוביל, הרי הדבר יהיה יותר מסורבל, יותר יקר ופחות יעיל.

לכן אני אתנגד להצעה.

היו"ר ס' טריף:

תודה. חבר הכנסת אפרים גור – איננו. חבר הכנסת עמנואל זיסמן – איננו. חבר הכנסת אריאל ויינשטיין, בבקשה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, להצעת החוק של חבר הכנסת גולדפרב יש שני צדדים. מן הצד של התמחיר, נראה לי שמחיר זול יותר בעד עבודה יושג אם יהיו מכרזים מפוצלים. מה קורה היום? קבלן ראשי, חברה גדולה זוכה במכרז, והיא מעבירה עבודות לקבלני משנה בצורה של מכרזים אצלם. כאשר היא מגישה את המכרז הגדול היא כוללת שם את הרווח שיהיה לה כתוצאה ממתן עבודות לאחרים. כי אחרת אין טעם שהיא תפתח את העניין. השיטה היום בנויה על מתן תגמול לחברות הגדולות. חברה גדולה תזכה במכרז א', ותזכה ברווח מכך שהיא נותנת עבודה לקבלני משנה. לכן יש היגיון בהצעה, מבחינת התמחיר.

אנחנו מדברים היום על הוזלת הבנייה. בשיטת המכרזים המפוצלים ההוצאה של המזמין תהיה קטנה יותר מאשר במכרז אחד שמתחלק לקבלני משנה במכרזי משנה. זה מצד העלות.

מצד המינהל, יש כאן בעיה. מדוע? משום שאם אתה מכניס לפרויקט קבלנים שאינם יודעים זה את זה, הם יאשימו זה את זה בבעיות שיווצרו תוך כדי הבנייה. אם יהיה איחור, יגיד קבלן החשמל: אני לא יכולתי להיכנס כי השלד לא הושלם. יאמר קבלן השלד: אני השלמתי. קבלן הביוב יאמר: אני לא נכנס להתקין צנרת, כי עבודת החשמל לא נגמרה. יבוא קבלן החשמל ויאמר: סיימתי.

כלומר, מצד אחד, מצד העלות, החוק הזה מוזיל את הבנייה; מצד שני, מהצד המינהלי, יש כאן בעיה קשה מאוד של יחסי גומלין בין קבלנים. אבל נראה שבצד המינהלי יש אפשרות לפתרון. לכן, אני מתייחס לחוק הזה ברגשות מעורבים. אני חושב שאחד הדברים שיש לשקול אותם ברצינות – באיזו מידה אנחנו מוזילים את הבנייה. נראה לי, אדוני היושב-ראש, שמבחינת העלויות ההוזלה יכולה להיות בשיעור ניכר במכרזים מפוצלים. הבעיה המינהלית היא רצינית מאוד בדרך לגיבוש החוק.

היו"ר ס' טריף:

תודה. חבר הכנסת אברהם פורז – – –

אברהם פורז (מרצ):

מוותר.

היו"ר ס' טריף:

תודה רבה לך.

חבר הכנסת רפאל אלול – איננו. חבר הכנסת אברהם הירשזון – איננו. חבר הכנסת עובדיה עלי – איננו. חבר הכנסת חנן פורת; בבקשה, אדוני.

חנן פורת (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני מבקש להעיר שתי הערות, אחת לגופה של ההצעה והשנייה לגופו של המציע.

לגופה של ההצעה אני סבור, שאף שעל פני השטח יש יתרון בהפרדת המכרזים, הדבר הזה עלול לסרבול מאוד את היכולת לבנות פרויקטים, בעיקר כשאתה רוצה להטיל אחריות כוללת על הקבלן המרכז את הדברים. צדק חברי חבר הכנסת יגאל ביבי, אילו היה הדבר נשאר בגדר רשות, יש בו היגיון. כשאתה רוצה לחייב את הרשות או את הממשלה לחלק ולפצל את המכרזים, אתה עלול להביא לסרבול עבודה, למצב שבו כל אחד ואחד מן הקבלנים יאשים את רעהו, ואתה יכול להביא למצב שבו כל מלאכת הבנייה תתפצל ותיווצר אנדרלמוסיה, הטלת אחריות איש על רעהו. לכן אני חושב שההצעה הזאת כחובה היא פגומה.

אינני יכול להימנע, במציאות הזאת שאנחנו נמצאים בה, מלהעיר הערה, במחילה מכבודך, חבר הכנסת אלכס גולדפרב, הערה צינית. ניצבת לפנינו היום מפלגה שעומדת למכרז לכל המרבה במחיר. אינני יודע אם זו הצעה מאוחדת או הצעה מפוצלת. אנחנו יודעים גם כיצד חברי הכנסת, כל אחד ואחד עומד למכרז בפני עצמו, או שניים מול אחד. אני רוצה לומר שהמציאות הזאת היא בושה וחרפה לכנסת. היא בושה למוסר של הכנסת הזאת. ולכן, כשאתה מציע לנו את חובת המכרזים ואת ההפרדה ביניהם, טול קורה מבין עיניך.

היו"ר ע' מאור:

תודה. אני מזמינה את חבר הכנסת סאלח טריף.

סאלח טריף (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אני שמח שנרשמתי להיות אחרון הדוברים, כי אני רוצה להעיר לחבר הכנסת חנן פורת על כך שהוא תקף את חברינו ביעוד, דווקא מההיבט של חוק המכרזים שהגיש חבר הכנסת אלכס גולדפרב. אני רוצה לברך את חברי הכנסת של יעוד על החלטתם הנכונה, האמיצה, לבוא ולחזק את הממשלה הזאת. בדרכם שלהם ובשיטתם הם ינסו להוביל את הממשלה הזאת ליעדיה הנכונים וליעדים הלאומיים, שחבר הכנסת חנן פורת לא נאמן להם יותר מחברי הכנסת שגב, גולדפרב וסלמוביץ.

מיכאל איתן (הליכוד):

— — —

סאלח טריף (העבודה):

אני מאמין, חבר הכנסת איתן, משום שאני יודע שבמה שאני מאמין ופועל ועושה – אתה בדרכך, אני בדרכי, כל אחד באמונתו, ואיש באמונתו יחיה.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני מציע לך לטובתך – – –

סאלח טריף (העבודה):

אני מכבד את החלטתם של חברי הכנסת. היו דברים מעולם.

מיכאל איתן (הליכוד):

– – –

סאלח טריף (העבודה):

תרשי לי, גברתי היושבת-ראש, אני רוצה להתייחס לחוק עצמו. כמי שהיה ראש רשות עשר שנים אני יכול לומר לך, שרצונו הטוב של חבר הכנסת גולדפרב לנסות לחסוך בעבודות קבלניות יביא להיפך הגמור. מעשית לא ניתן ליישם את זה. לא ניתן לעשות את זה. קבלן X יסתבך עם קבלן Y, וקבלן Y יסתבך עם קבלן Z. לא יהיה אפשר לשלב את כל אלה וכל אחד בנפרד, משום שצריכה להיות אחריות כוללת של קבלן ראשי. חבר הכנסת ביבי גם הוא היה ראש עירייה והוא יודע שהאחריות האישית הזאת חוסכת לנו גם כן הרבה כסף, אחריות בעבודה ותיאום בין הקבלנים. עבודות התיאום אינן פשוטות. יש עבודות משולבות בין הקבלנים.

גדליה גל (העבודה):

מה המחיר – – –

סאלח טריף (העבודה):

המחיר הוא בכך שטוב יהיה אם חבר הכנסת אלכס גולדפרב יחזור בו מהצעת החוק שלו, כי כוונתו טובה, אבל התוצאה לא תהיה כל כך טובה.

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, לאור הדברים שנשמעו בדיון, חבר הכנסת גולדפרב ביקש לשקול אותם ועל כן לדחות את ההצבעה.

מיכאל איתן (הליכוד):

לפי איזה סעיף?

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת גולדפרב, כדי לדחות את ההצבעה – זכות התשובה שלך שמורה לישיבה אחרת; כדי לדחות את ההצבעה, אתה לא יכול לדבר כרגע.

הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 90) (קצבת שאירים), התשנ"ד–1994
(קריאה ראשונה)

היו"ר ע' מאור:

אנחנו עוברים לסעיף האחרון: הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 90) (קצבת שאירים). אני מזמינה את חברת הכנסת תמר גוז'נסקי להעלות את הצעת החוק.

היו"ר ס' טריף:

אני רוצה להודות לחברת הכנסת ענת מאור שהחליפה אותי.

חברת הכנסת גוז'נסקי, בבקשה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מתכבדת להביא לקריאה ראשונה את הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 90) (קצבת שאירים), שנדונה בוועדת העבודה והרווחה של הכנסת. הצעת החוק

המונחת בפניכם עניינה קצבאות השאירים המשולמות לאלמן או לאלמנה עבור ילדיהם. על-פי החוק הקיים, כל אלמן או אלמנה שזכאים לקצבת שאירים, זכאים גם לקצבה עבור הילדים.

החוק הזה קיים מאז 1975, כאשר הרפורמה של בן-שחר במערכת המס יצרה את המושג של קצבאות ילדים וקבעה גם קצבת ילדים במסגרת קצבת השאירים. שיעורה של הקצבה הזאת נמוך מאוד, בסך הכול 7.5% מהשכר הממוצע.

במדינת ישראל רשומים כ-12,000 אלמנות ואלמנים עם ילדים שזכאים לקצבת שאירים, רובן ככולן אלמנות. ל-9,000 מהן יש ילד אחד או שניים, ולפחות מ-3,000 יש שלושה ילדים ומעלה. ל-1,650 יש שלושה ילדים, ול-1,200 – ארבעה ילדים ומעלה.

צריך לזכור שמשפחות שמקבלות קצבאות שאירים, מקבלות את הקצבאות הנמוכות ביותר שקיימות בביטוח הלאומי, והקצבאות שלהן נופלות במידה רבה מהקצבאות המשולמות לאלמנות במקרה של תאונות עבודה, תאונות דרכים, וודאי וודאי במקרה של אלמנות צה"ל.

לכן, לפי חישובים שעשו בביטוח הלאומי ובמוסדות אחרים, כמחצית מהמשפחות שמקבלות היום קצבאות שאירים חיות מתחת לקו העוני.

היו"ר ס' טריף:

אני מבקש מכם, חבר הכנסת ביבי, חבר הכנסת זאבי.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

כאן אני מגיעה לתיקון בחוק. משום-מה החוק הקיים קבע שקצבת הילדים לאלמנה שמקבלת קצבת שאירים תשולם רק עבור שני הילדים הראשונים. אם יש אלמנה שיש לה שני ילדים, היא מקבלת קצבה עבור שני הילדים, אבל אם קרה הגורל המר והאלמנה הזאת נשארה עם ארבעה ילדים, עם שבעה ילדים, גם אז היא תקבל עבור שני ילדים. זה מצב שמפלה לרעה דווקא את האלמנות שנשארו עם יותר ילדים, שמצבן יותר קשה, שיותר קשה להן לצאת לעבודה, שיותר קשה להן למצוא מקור פרנסה.

לכן אני קוראת לחברי הכנסת לתמוך בתיקון הזה. מדובר על כך שהמוסד לביטוח לאומי, מתוך הכספים הצבורים בענף ביטוח זיקנה ושאירים, יכול לשלם את התוספת הזאת, שמוערכת ב-15 מיליון שקל. להערכתי, הסכום בפועל יהיה נמוך יותר. לפי חישובים שעשיתי, הסכום הזה יגיע בקושי ל-10 מיליון שקל. בכלל ההוצאות של המדינה במשך שנה, הסכום נמוך, אבל לגבי המשפחות שעליהן מדובר – תוספת של כמה מאות שקלים בחודש יכולה להיות בדיוק הדבר שיעלה אותן אל מעל קו העוני. תודה רבה.

היו"ר ס' טריף:

נתחיל בדיון. רשימת הדוברים סגורה; שלוש דקות לכל דובר. פותחת את הדיון – חברת הכנסת ענת מאור.

אברהם פורז (מרצ):

אולי תדחי את ההצבעה? זה יכול ליפול.

ענת מאור (מרצ):

אני אסביר.

מיכאל איתן (הליכוד):

אסור שזה ייפול.

ענת מאור (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברות וחברי הכנסת, הצעת החוק הזו באה לענות על דבר שלהערכתי בטעות יסודו בחוק הביטוח הלאומי, מלכתחילה. אנחנו יודעים שמדינת הרווחה המודרנית, בצדק לא יכולה לענות על כל הצרכים של כל האזרחים וכל האזרחיות.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת מיכאל איתן, אתה קולני מדי.

ענת מאור (מרצ):

יש דברים שמעבר לצדק, ההיגיון הישר אינו יכול שלא להכיר בהם. אם נשארת אם אלמנה, או לחלופין אם אלמן, עם כמה ילדים, לא יעלה על הדעת שעבור חלק מהילדים הוא יקבל קצבת שאירים ועבור חלק אחר לא יקבל. אישית התוודעתי לנושא לאור פנייה של אשה שיש לה ארבעה ילדים.

היו"ר ס' טריף:

חברי הכנסת הנכבדים, אני פונה אליכם בשעה זו לכבד את הדוברת ולשמוע אותה.

ענת מאור (מרצ):

יש לה ילד בכור, זוג תאומים ובת צעירה. לפי החוק הקיים, הבכור נהנה מהתשלום ואחד התאומים זכאי ליהנות מקצבת השאירים, והאחר לא. הרי זה אבסורד שזועק לשמים.

לפיכך, הצעת החוק הכרחית.

עכשיו, לחברי הקואליציה: הצעת החוק המקורית שלנו היתה רחבה הרבה יותר והיא דנה לא רק בעיות זה, שעלותו קטנה יחסית, כפי שחברת הכנסת גוז'נסקי הציגה זאת. נציג המוסד לביטוח לאומי יושב בישיבה ועשה חישוב שמדובר ב-15 מיליון ש"ח בלבד. הסעיף השני של הצעת החוק – זה שבא לפתור את הבעיה של העדר כפל גמלה, בין קצבת השאירים לבין קצבת הזיקנה – היה בעלות של 190 מיליון ש"ח. נענינו לפנייה להסיר את הסעיף השני, ולא להביא אותו בינתיים כדי לאפשר לאוצר ולוועדת העבודה והרווחה לבדוק גם את הסעיף ההוא, שגם הוא צודק.

לכן, אני פונה אל חברי הקואליציה. לפי הערכתי, גם מציעי החוק וגם ועדת העבודה והרווחה הלכו לפי רוח החלטת הממשלה וועדת השרים לענייני חקיקה והביאו רק את הדבר הדחוף יותר, זה שהעלות שלו סבירה.

אני פונה לכל חברי הבית ומבקשת לאשר את הצעת החוק בקריאה ראשונה, כך שעד גמר המושב תוכל ועדת העבודה והרווחה לעבד אותו, ובזה נביא בשורה של ממש ואור למאות – זה לא לאלפים – שבמצב הנוכחי, לאחר שהתאלמנו, הם לא יכולים לגדל בכבוד הראוי, המינימלי, את הילדים. תודה רבה.

היו"ר ס' טריף:

תודה. חבר הכנסת יוסף בא-גד.

יגאל ביבי (מפד"ל):

רגע, אדוני. אני בין המציעים.

ענת מאור (מרצ):

חבר הכנסת ביבי הוא בין המציעים.

היו"ר ס' טריף:

אתה בין המציעים, אבל אתה אולי רשום בין הדוברים.

יגאל ביבי (מפד"ל):

לא, אני בין הדוברים.

היו"ר ס' טריף:

אז מה? רק אחד מגיש את הצעת החוק. רק אחד מציג את החוק. תשאל. מה לעשות?

יגאל ביבי (מפד"ל):

תשאל את המזכירה.

היו"ר ס' טריף:

אני אומר לך. אתה מציע, אבל מבין המציעים אחד מציג את החוק. אתה רוצה – תהיה בין הדוברים.

חבר הכנסת יוסף בא-גד.

יוסף בא-גד (מולדת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה ורוגשת, אני אתמוך בחוק, כי אני חושב שהוא חוק פרוגרסיבי, שבא לתקן עוול שהיה. צריך לתת את הקצבה לא רק לכל אחד משני הילדים הראשונים, אלא בעד כל ילד נוסף מילדי המשפחה. להיפך, אני הייתי אומר להיפך. אני הייתי אומר: לתת לכל ילד מהילדים, החל מהילד השלישי. כשילדים ילד ראשון ושני לא עושים טובה לאיש. כל זוג מבין שהוא צריך להוליד ילד אחד או שניים. אבל אם אנחנו רוצים לעודד את הילודה – צריך להפנות את המשאבים מהילד השלישי, לכל ילד וילד שנוסף, בצורה פרוגרסיבית.

אלי גולדשמידט (העבודה):

מדובר פה בקצבאות שאירים. אתה מדבר על אלמנות?

אלי דיין (העבודה):

מדובר בקצבאות שאירים. אתה מדבר על משהו אחר. אלמנה כבר לא יכולה להגביר את הילודה.

יוסף בא-גד (מולדת):

אם כן, התיקון נכון. לא שמתי לב לזה. אם כן, אתמוך בחוק. לכל ילד וילד מגיע בנוסף. זהו. תודה.

אלי דיין (העבודה):

רק שתדע שהאלמנה היא אשת הנפטר.

קריאות:

— — —

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת יגאל ביבי, הסעיף שציינת מהתקנון לא בדיוק עוזר לך. אבל לפניך משורת הדין – בוא, נשמע אותך. לא בדיוק כיושב-ראש הוועדה, אתה צריך לפתוח. לכן, אין בעיה. בבקשה.

אורי אור (העבודה):

חבר הכנסת ביבי, אל תדבר, כולנו נתמוך.

יגאל ביבי (מפד"ל):

אני מודה מאוד ליושב-ראש ועדת החוץ והביטחון, שאמר – — —

אורי אור (העבודה):

ביבי, תקצר.

יגאל ביבי (מפד"ל):

נקצר? אתם תומכים?

אורי אור (העבודה):

כן.

יגאל ביבי (מפד"ל):

תזכו למצוות. אני חושב שצריך להודות לכם. בואו נפסיק את הדיון ופה-אחד נתאחד על החוק הצודק.

היו"ר ס' טריף:

חברי הכנסת הנכבדים, חבר הכנסת איתן, אתם מוכנים להצביע על החוק?

מיכאל איתן (הליכוד):

לא, מה קרה? למה? אני רוצה לדבר.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני רוצה לומר משהו. היה פה מהלך בתחילת הערב, כשאני ויתרתי על רשות הדיבור מתוך הנחה שכולם יוותרו. זה היה בנושא של השר שחל. אבל כולם אחרי דיברו. אי-אפשר לשחק את המשחק הזה. אם כולם מדברים – כולם ידברו.

יגאל ביבי (מפד"ל):

נצביע, נצביע.

היו"ר ס' טריף:

רק רגע, אני שואל: חבר הכנסת איתן, הרי כל פעם שאני יושב כאן אתה זוכה רבות לרשות דיבור. תוותר הפעם, למען השם. אתה וחבר הכנסת ויינשטיין. מה קרה לכם?

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אני קראתי בעיתון לאחרונה שחברי הכנסת לא עובדים, שהם חברים בדירקטוריונים ובכל מיני מקומות. לכן, שיראו שאנחנו עובדים.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת ויינשטיין, אני מודיע לך ולעם שאתה עובד ומשקיע. אין כמוך וכחבר הכנסת איתן. לכן, אנחנו נמשיך.

קריאות:

בואו נצביע, בואו נצביע.

היו"ר ס' טריף:

הם לא מוכנים.

יגאל ביבי (מפד"ל):

מיקי, נו?

מיכאל איתן (הליכוד):

לא, אני רוצה לנמק.

היו"ר ס' טריף:

אי-אפשר גם לנמק וגם לא לוותר. שניהם גם יחד? – זה בלתי הגיוני. הוא רוצה להרוויח פעמיים. זה לא יכול להיות. אולי תנמק מהמקום ונסתפק בכך?

מיכאל איתן (הליכוד):

לא.

היו"ר ס' טריף:

טוב, אנחנו ממשיכים.

יגאל ביבי (מפד"ל):

מיקי, זה לא יפה.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת ביבי, אני מבקש, אל תנזוף בחבר הכנסת איתן. הוא מהחרוצים ביותר בבית. אין מה לעשות.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

הוא דיבר היום על הכול, על החיים – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

יש הסכמה של כולם.

היו"ר ס' טריף:

פניתי אליו בחברות. הוא הוסיף גם דקת נימוק. זו בעיה.

רחבעם זאבי (מולדת):

בואו נצביע על כך אם מותר לו לדבר.

אלי דיין (העבודה):

הוא עלול לשכנע אותנו – – –

היו"ר ס' טריף:

אפילו השעון מצפצף ואומר: בואו נצביע. בכל זאת, חבר הכנסת איתן, לחץ ציבורי כזה מזמן לא היה בבית.

מיכאל איתן (הליכוד):

לא, אני לא אוותר.

היו"ר ס' טריף:

אתה לא נשבר? – בואו ניתן לחבר הכנסת איתן לדבר. יש הסכמה בבית?

אלי גולדשמידט (העבודה):

אני רשום.

היו"ר ס' טריף:

אתה רשום. אנחנו נקיים את הדיון. חברי הכנסת שאול יהלום, סילבן שלום, מאיר שטרית, יורם לס, רן כהן, חיים אורון, עובדיה עלי, בני טמקין, רענן כהן, דוד מנע, אלי גולדשמידט. בבקשה, אדוני.

יגאל ביבי (מפד"ל):

אני לא דיברתי.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אתה ויתרת.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת ביבי, אל תהיה אבל וחפוי ראש. תדבר בהזדמנות אחרת.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

— — בקריאה השנייה והשלישית.

היו"ר ס' טריף:

אתה שכנעת הכי הרבה בכנסת. אמרת שתי מלים וכולם בעדך. מה קרה?

יגאל ביבי (מפד"ל):

אני רוצה לומר שחבר הכנסת מיקי איתן לא יודע להתעלות. החוק הוא חוק כל כך חשוב. זה חוק של האופוזיציה נגד הממשלה. במקום להצביע באחדות, בנושא האלמנות – מיקי חושב שצריך לתת לו לדבר. לדעתי, זו הגזמה, והציבור ישפוט זאת לא טוב. הציבור לא ישתכנע, כשבאים כאן באחדות לחוקק חוק כל כך חשוב.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אבל לפני חצי דקה ביקשת לדבר.

קריאות:

— — —

היו"ר ס' טריף:

אני מבקש. רשות הדיבור לחבר הכנסת גולדשמידט.

אלי גולדשמידט (העבודה):

חברי הכנסת, אני רוצה לומר איזו מלה. חברי הכנסת הם לא סטטיסטים והם לא משחקים באיזו דרמה של תפאורה. אני חושב שאם מובאת הצעת החוק ואנשים נרשמו לרשות דיבור – הם רשאים לנצל אותה בלי שיייווצר לחץ קבוצתי בגלל השעה המאוחרת, על מנת לפזר את המליאה.

מיכאל איתן (הליכוד):

היו"ר ס' טריף:

זה לא נושא לדיון ולוויכוח. בבקשה.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אני רוצה להתייחס להצעת החוק עצמה. אני חושב שזו הצעת חוק מבורכת. כל פעם אני תמה מחדש אילו אבסורדים יש בספר החוקים שלנו. אני לא מבין את ההיגיון הבסיסי. לא תהיה שום מערכת, לא משפטית, לא ממשלתית ולא איזו מערכת שהיא שיכולה להסביר מדוע אלמנה עם שני ילדים תקבל קצבת שאירים בגין שני ילדיה, ואילו אלמנה עם שישה ילדים או עם שבעה ילדים תקבל אותו סכום, בעבור שני ילדים בלבד.

משה גפני (יהדות התורה):

אז למה הממשלה נגד?

אלי גולדשמידט (העבודה):

הממשלה לא נגד. תתפלא. הממשלה לא נגד. הרב גפני, כשהדברים הגיוניים – הממשלה היא עם ההיגיון.

אני רוצה להביא דוגמה מתחום אחר, שהוא בעצם תחום – – –

קריאות:

– – –

היו"ר ס' טריף:

אנחנו מצביעים בעד כנראה. חבר הכנסת גולדשמידט מדבר עכשיו.

אלי גולדשמידט (העבודה):

כמו בכל דבר שיש בו עלויות תקציביות – האוצר קודם כול אומר "נגד". אחרי זה משכנעים אותו. זה חלק מכללי המשחק הדמוקרטי.

משה גפני (יהדות התורה):

אתם לא ערים לנושאים החברתיים.

אלי גולדשמידט (העבודה):

הרב גפני, אתה לא היית פה בשנתיים האחרונות. אנחנו דווקא ערים לנושאים החברתיים.

היו"ר ס' טריף:

חברי הכנסת, אני מוסיף "דקת פציעות" לחבר הכנסת אלי גולדשמידט.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אתה רוצה להרגיז את הצופים בבית, שאנחנו בכל זאת ב"מונדיאל"? ב"מונדיאל" מוסיפים על כל מחצית עוד שתי דקות, עוד חמש דקות. עוד לא היתה מחצית אחת שנגמרה בדיוק ב-45 דקות.

בכל אופן, אני רוצה להביא דוגמה מתחום אחר. כאשר, לא עלינו, זוג נפרד, מתגרש, ואחד מבני הזוג, בדרך כלל האם נשארת עם הילדים, האב חייב במזונות הילדים. ומעולם לא עלה על הדעת להגיד לאב שיש לו ארבעה ילדים, שישלם רק בעבור שני הילדים הראשונים ובעבור שני הילדים הנוספים הוא פטור, או בעבור ארבעת הילדים הנוספים הוא פטור, הוא יכול לשלם רק בעבור שניים. הרי בסופו של דבר, כאשר מטילים על אבות שהכנסתם אינה גדולה והם צריכים לממן גם את משפחתם החדשה, הם בכל זאת צריכים לשלם בעבור כל ילד וילד שהוא ילדם הביולוגי, גם כשהילדים נמצאים אצל בן-הזוג השני, קרי אצל האם. האם המדינה תהיה פטורה מהחובה הזו? הדבר הזה אבסורדי לחלוטין.

אני מברך, אני באמת מבקש לברך את חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, חברת הכנסת ענת מאור, חבר הכנסת יגאל ביבי וכל חברי הכנסת שעלו על הלקונה הזאת, על החסר הזה, על האבסורד הזה בחוק, ואני בהחלט אתמוך בהצעת החוק על מנת לעשות צדק עם כל האלמנות והאלמנים. תודה.

היו"ר ס' טריף:

תודה. חברי הכנסת עוזי לנדאו, אברהם פורז, נעמי בלומנטל, רון נחמן. חבר הכנסת מיכאל איתן, בבקשה.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, עם כל הכבוד לתחושה הזאת של הספורט ושל הרצון לחוקק חוקים בדקה כשכולם מתנדבים, כי ממהרים ללכת הביתה, אני לא מצפה לנהוג על-פי הנורמות של חבר הכנסת יגאל ביבי, ואני לא מצפה שדווקא חבר הכנסת יגאל ביבי, שהוא איש אופוזיציה היום, יקל ראש בכך שאנחנו צריכים לשבת פה עד סוף הדיון ועל כל חוק וחוק לומר מה דעתנו ומה דעת מפלגתנו ומה דעת שולחנו. כמה במות יש לחבר הכנסת ביבי, שהוא סוגר פה את השאלטר ורוצה ללכת הביתה?

רחבעם זאבי (מולדת):

איפה המפלגה שלך?

מיכאל איתן (הליכוד):

אני אחראי לעצמי, חבר הכנסת זאבי. אבל אני לא מוכן להשתתף בחנגה שמרוקנת את כל הבית הזה מתוכן ועושה צחוק מההליכים שלו. אני לא צריך להיות כאן הבודד, שיגידו לי: אתה יוצא דופן. למה אני צריך להיות יוצא דופן?

לגבי החוק עצמו, אני פונה אל חברי הכנסת, ואני מבקש מהם בכל לשון של בקשה לקבל את החוק, אבל להוסיף פסקה – חבר הכנסת אורי אור, יושב-ראש ועדת החוץ והביטחון, אליך – שאומרת,

שהקצבה תשולם לילדים עד גיל 18, או עד גיל 21 אם הם משרתים בצה"ל. תראו מה אתם עושים. אתם מדברים כל הזמן בשם הדאגה למשפחות חלשות. הנה דוגמה לאלמנה שמקבלת קצבה, וכולם דיברו כאן על כך שהיא מקבלת את הקצבה על מנת שתוכל לגדל את ילדיה, והיא מקבלת קצבה מסוימת. הילד מגיע לגיל 18, הולך בשעה טובה לצבא. אותה אלמנה נפגעת פעמיים.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

זה קיים היום בחוק.

מיכאל איתן (הליכוד):

תנו לי להסביר את הנקודה. חבר הכנסת גפני, שאלת אותי מה יש לי לומר – אני אומר. אני חושב שקצבת ילדים ניתנת, בין השאר, מתוך התחשבות סוציאלית. כאשר הילד בכל העולם מפסיק להיות ילד בגיל 18, הוא עומד ברשות עצמו, הוא יכול ללכת לעבוד ולהביא הכנסה, אצלנו לא רק שהוא לא מפסיק להיות סמוך על שולחן הוריו – מצד אחד מפסיקים לו את הקצבה, ומצד שני ההורים צריכים להמשיך ולסייע לו גם כשהוא בצבא. נכון שהצבא דואג למזון והצבא דואג לבגדים, אבל אנחנו יודעים יפה מאוד את המציאות. הילד בן ה-18 או בן ה-19, כשהוא הולך לצבא, זקוק להשלמת קיום אפילו מההורים, מהבית. ואם הוא בא מבית חלש והקצבה היא משמעותית לגביו, אני דורש שהקצבה הזאת תישאר עד לאחר השירות הצבאי.

היו"ר ס' טריף:

תודה. אני מזמין את חבר הכנסת אליעזר זנדברג.

אליעזר זנדברג (צומת):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, מלכתחילה התכוונתי לעלות ולפנות אל חברי הקואליציה ולבקש מהם לתמוך בהצעת החוק, יען כי בהנחיות שהם מקבלים במסגרת היותם בובות של הנהלת הקואליציה או הממשלה, שאומרות על מה להצביע בעד ועל מה להצביע נגד, כתבו להם להצביע נגד החוק, ואני יודע שהם אוטומט והם לוחצים, בלי לדעת על מה מדובר. כשכותבים נגד – הם לוחצים נגד, כשכותבים בעד – הם לוחצים בעד. ורציתי להפנות אותם להיגיון שמאחורי הצעת החוק הזאת, אל הצדק החברתי ברעיון של יצירת שוויון בין קצבאות שונות שמשולמות, קצבאות שאירים.

והנה, אני שמח שחברי הקואליציה, אחרי שהם סקרו את הרכב המליאה ברגעים אלה ומנו את חברי הכנסת, אחרי שהמצליף בדק ווידא שיש רוב להצעת החוק, החליטו לשנות את דעתם ולא לפעול לפי הנחיות ולא ללחוץ על הכפתורים באופן אוטומטי. פתאום יש להם שיקול דעת. פתאום גם הם תומכים בהצעת החוק הצודקת. אבל מן הראוי שהציבור ידע, שאילו היו פה יחסי כוחות אחרים, אילו היה פה רוב לקואליציה, הם לא היו מצביעים בעד הצעת החוק. אילו היה רוב לקואליציה הם היו מתנגדים, כי היה כתוב להם להצביע נגד.

אלי גולדשמידט (העבודה):

לא.

אלי דיין (העבודה):

לא נכון.

אליעזר זנדברג (צומת):

אבל אני שמח. ובל נרבה במחלוקות. הנה, כל חברי הבית מתאחדים סביב הצעת חוק כל כך חשובה, שגם אני אתן לה את התמיכה. אני מקווה שלא תמלאו את ההוראות כפי שהן כתובות, אלא תצביעו לגופו של עניין בעד הצעת החוק.

היו"ר ע' מאור:

תודה לחבר הכנסת זנדברג. חבר הכנסת סאלח טריף. אחריו – חבר הכנסת אריאל ויינשטיין.

סאלח טריף (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, חבר הכנסת זנדברג, אתה, במקום לבוא ולהלל, אתה בא להגיד לנו שלא נישמע להוראות ואנחנו נצביע איך שלא נצביע. הרי שמעת מחברי הכנסת הנכבדים כולם, לרבות מי שעומד מולך כשניהל את הישיבה, שאנחנו הולכים לתמוך בהצעת החוק, ואנחנו בינתיים מבטאים גם את דעתה של הממשלה. כל מי שנמצא כאן, והיה כאן גם יושב ראש ועדת הכספים, והוא יושב-ראש ועדת הכספים מהקואליציה. לכן, פשוט טול קורה מבין עיניך ודע לך – – –

אליעזר זנדברג (צומת):

— — —

יוסף בא-גד (מולדת):

— — —

סאלח טריף (העבודה):

אני לא יודע מה כתוב. אני מסביר לך, שאנחנו מצביעים בעד החוק. 'בורך מי שיזם אותו, ולא משנה מי הוא. ברוכה הצעת חוק שבאה לעשות צדק, חבר הכנסת זנדברג, צדק עם מי? – עם אלמנות, עם משפחות שנפגעו, משפחות שמצבן קשה. אם הממשלות בעבר לא זכרו זאת, על חברי הכנסת וגם על ממשלות העבר לתקן חוק חשוב. אני רוצה לומר לך, שזה לא התיקון הראשון לחוק הביטוח הלאומי שהממשלה והקואליציה הזאת עושות. תזכור, זה תיקון עוול שני.

אני רוצה להזכיר לך, שבדרך שהציע חבר הכנסת מיכאל איתן הנכבד, אני מאוד תומך במה שאתה אומר, משום שאני יודע מפינתי שלי, מהמגזר שלי, שכל כך הרבה חיילים, לא אחד, לא שניים ולא שלושה, הולכים לצבא ביחד, והם בהחלט מהווים נטל על ההורים, ואין שום סיבה שהקצבה לא תימשך לאותם חיילים, עבור אותם אנשים ואותן משפחות שלא צריכות להיות מסכנות ולהגיש בקשת סעד – זה נקרא בצבא סעד מיוחד – אלא לקבל על-פי חוק. בכך אנחנו נעשה צדק.

אני מציע לחברי הכנסת שנמצאים כאן, שאכן נתקן את התיקון הדרוש הזה, החשוב להרבה משפחות.

חנן פורת (מפד"ל):

עברה בקריאה טרומית הצעת חוק בדיוק כזו שלי, שאומרת שחוק הביטוח הלאומי יחול על ילדים עד גיל 21.

סאלח טריף (העבודה):

אני מברך אותך, ואנחנו נהיה בין תומכיה. אני מציע לך, חבר הכנסת חנן פורת, שתצרף חברי כנסת שנמצאים כאן להצעת החוק שלך, כדי שיהיה לה יותר כוח וכדי שתעשה גם תיקון צודק וחשוב מאוד, וזו מטרתנו החשובה ביותר בישיבתנו כאן בכנסת. תודה לך, גברתי.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. חבר הכנסת אריאל ויינשטיין, אחריו – חבר אלי דיין, ואחריו – אחרון הדוברים, חבר הכנסת משה גפני. בבקשה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, גם היום אני שואל שאלה ששאלתי בדיון שהיה על חוק אחר, דומה, סוציאלי. איך קרה שבמשך כל השנים הסוגיה הזאת התחבאה והכנסת לא הבחינה בה? איך ייתכן שאלמנות שאינן אלמנות של נפגעי מלחמה או של נפגעי עבודה, שכך או אחרת נמצאות

בתחתית סולם התשלומים, אלמנות רגילות, מקבלות רק עבור שני ילדים, והמחוקק, הכנסת משלימה עם כך במשך שנים? אז באו חברי הכנסת, שאני מודה להם, ומצאו את הפגם הזה – זה פגם, לא ייתכן, זו אפליה, זה לא עומד בשום מבחן של היגיון – ומגישים את ההצעה הזאת, וצריך לתמוך בהצעה הזאת.

אני מבין גם מדוע הממשלה התנגדה בקריאה הטרומית והכנסת העבירה את החוק. צריך להבין שגם היום היא תעביר את החוק, כי יושב כאן יושב-ראש הלובי החברתי לשעבר, חבר הכנסת אלי דיין, והוא בוודאי לא ייתן לחברים שלו להצביע נגד הצעת החוק הזאת. הרי יש לו רגישות סוציאלית. נכון שהממשלה חושבת כך, אבל הכנסת תחשוב אחרת. הכנסת תעביר היום את ההצעה הזאת. רבותי, אבל הכנסת גם צריכה להבין את הממשלה – אין לה כסף. אני יודע את זה.

משה גפני (יהדות התורה):

למה?

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אני אגיד לך, אין לממשלה כסף למטרה הזאת. למה אתם לא מבינים את זה? הנה היום דנים, הרי אי-אפשר לתת עוד ייחודיים – מה עושים? יש מושג חדש, קוראים לזה: תוכנית הבראה. בתוכנית הבראה אתה יכול לתת ייחודיים. אז כבר עומדים לתת בפעם ה-14 לקופת-חולים, ויקראו לזה תוכנית הבראה כשזה ייחודיים, משום שאי-אפשר להכין תוכנית הבראה בשתי ישיבות, אחרי ששנה קודם הגישו לוועדת הכספים תוכנית הבראה לקופת-חולים. זה לא הולך כל כך מהר, זה עסק של מיליארדים. רבותי, לממשלה אין כסף.

היום דנו על תזרים לקופת-חולים, על ייחודיים לקופת-חולים, שיקראו לזה הבראה, כי לגבי ייחודיים היועץ המשפטי אומר: לא. הוא אמר זאת לממשלה בפעם הקודמת. רבותי, אם תביאו מעל 460 מיליון שקל לוועדת הכספים – זה אסור. לכן נתנו הזרמה, וגם הפעם יביאו תוכנית הבראה. רבותי, אין כסף לאלמנות. צריך להבין את הממשלה. אבל הכנסת לא תבין את הממשלה, היא תצביע היום בעד החוק הזה.

אלי גולדשמידט (העבודה):

לא יפה.

אורי אור (העבודה):

איפה היו האלמנות – – –

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

רבותי, אני רוצה לומר לכם עוד משהו. כמה חברים ביקשו קודם להפסיק את הדיון, אבל אנחנו מדברים גם לפרוטוקול. אני רוצה לומר לכם, באחת הקדנציות הקודמות אני הגשתי הצעת חוק שחתמו עליה יושב-ראש ועדת שרים לענייני חקיקה, שר דהיום, אז הוא היה חבר כנסת, ושר שהוא היום שר החינוך וגם הוא חתם על החוק והוא בוועדת שרים. אני רוצה לראות איך הממשלה תתייחס היום להצעה שהיא עצמה הציעה כאשר חבריה היו חברי כנסת; הצעה מאוד לוגית, הגיונית.

לכן, אנחנו מדברים לא רק לטלוויזיה – – –

אלי גולדשמידט (העבודה):

ודאי שלא.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

נכון, מדברים לטלוויזיה, ומדברים כאן גם כדי להוכיח שמה שכתוב עלינו, שאנחנו לא עובדים בכנסת אלא עושים כל מיני חלטורות, איננו נכון. אנחנו צריכים להזים את זה. איך נזים את זה? לכן אנחנו נמצאים כאן כדי להוכיח לעיני כול שאנחנו עובדים. ומה עוד, אלה שמאשימים אותנו צופים כרגע בנו באולם הזה ורואים שאנחנו עובדים.

היו"ר ע' מאור:

תודה. חבר הכנסת אלי דיין. אחריו – חבר הכנסת משה גפני, שינעל את הדיון.

יגאל ביבי (מפד"ל):

אלה שצופים בנו לא יודעים למה אנחנו כאלה קשקשנים.

אלי דיין (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, זוהי הצעה צודקת, ואני שמח שיושב-ראש ועדת העבודה והרווחה, חבר הכנסת עמיר פרץ, יחד עם חברות נכבדות מהקואליציה, יעבירו את הצעת החוק והיא תיהפך בקרוב לחוק. אבל אני לא מבין מה אמר חבר הכנסת מיכאל איתן, שהממשלה כבר דאגה בחוק שנושא שאירים יחול על ילד עד גיל 21, כי זה עניין של פרנסת האב המנוח, והאם היא בעצם במקומו, ולכן זה עד גיל 21, ולכן הבחינו בין קצבת שאירים לקצבת ילדים.

מיכאל איתן (הליכוד):

הצעתי להחיל גם על קצבת יוצאי צבא, ורק לגבי שירות צבאי. אתה לא עושה הבחנה של שירות צבאי.

אלי דיין (העבודה):

על זה אני רוצה להשיב. אתם, אנשי הליכוד, לא רק שהתנגדתם, יש לכם איזו עזות מצח שקשה לי להבין אותה. לכן ביקשתי את רשות הדיבור. איך אתם מעזים לבוא אל הציבור ואל הכנסת ולומר: אנחנו רוצים קצבת ילדים עד גיל 21, כשבתקופתכם הורדתם קצבת ילד ראשון וקצבת ילד שני, ואנחנו זעקנו, וחבר הכנסת גפני זוכר שהגשנו הצעות ובכל נאום בתקציב אמרנו: מה עם קצבת ילד ראשון וקצבת ילד שני? עד שבאה הממשלה הזו – – –

משה גפני (יהדות התורה):

עכשיו הגזמת.

אלי דיין (העבודה):

מיליארד שקל לקצבאות ילדים ל-470,000 משפחות – קצבת ילד ראשון וקצבת ילד שני.

חנן פורת (מפד"ל):

אתה תומך בזה עד גיל 21?

אלי דיין (העבודה):

יש לכם היום העוז. בזמנכם באתם ואמרתם: אין כסף, לא מוצדק לתת קצבת ילד ראשון וקצבת ילד שני. למה? כי היה לכם כסף לדברים אחרים. איך אומר חבר הכנסת ויינשטיין? – אתם השחתתם כסף. מיליארדים בזבזתם.

מיכאל איתן (הליכוד):

תענה לעניין. אתה תומך או לא?

אלי דיין (העבודה):

וזנחתם ילדים, מאות אלפי ילדים שלא קיבלו קצבת ילד ראשון וילד שני. תשיב לי, מדוע במשך 15 שנים אתם גזלתם את כבשת הרש? זו היתה הנחה במס הכנסה עבור ילד ראשון וילד שני, ובאה ועדת בן-שחר והפכה זאת לקצבה. אתם הורדתם קצבת ילד ראשון וילד שני, ובאה הממשלה הזו והיא משלמת מדי חודש בחודשו לכל משפחה 236 שקלים נטו. נו, מה יש לכם לומר על זה?

מיכאל איתן (הליכוד):

אתה תומך או לא?

חנן פורת (מפד"ל):

לגופו של עניין, אתה תומך בקצבת ילדים עד גיל 21?

אלי דיין (העבודה):

כן. אני ביררתי, והוועדה אישרה את הסעיף הזה ותומכת בו, ואנחנו תומכים בו ונצביע בעדו.

היו"ר ע' מאור:

תודה. חבר הכנסת משה גפני, בבקשה.

משה גפני (יהדות התורה):

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, מיותר לומר שאני תומך בהצעת החוק הזאת שהובאה על-ידי חברי כנסת מהקואליציה ומהאופוזיציה. זו הצעת חוק חשובה ורצינית.

אבל אני רוצה לומר, קודם היה פה דיון מה הממשלה מביאה לכנסת. הממשלה מביאה לכנסת הצעה להפריד שלושה מוזיאונים – –

רחבעם זאבי (מולדת):

שניים.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני הצעתי שיהיה שלישי.

משה גפני (יהדות התורה):

הממשלה טורחת לשלוח לכאן שר כדי שישכנע את הכנסת לחוקק חוקים שהממשלה נגדם, להעביר שני מוזיאונים משר החינוך לשרת המדע, התקשורת, האמנויות וכו'. גברתי היושבת-ראש, את נמנית עם המציעים של הצעת החוק הזאת, את אומרת ששרת התרבות, המדע, האמנויות וכו', עשתה והגדילה את התרבות והאמנות. למי? לאינטליגנציה, לשכבה דקה של אנשים ברמה גבוהה מאוד. והיום שמענו שמשביתים 53 ערי פיתוח ללא הגבלת זמן, מכיוון שהממשלה הזאת שמתנגדת לחוק הזה לא מעבירה להן תקציבים, לא מעבירה להן כסף.

אלי גולדשמידט (העבודה):

היא לא מתנגדת לחוק.

משה גפני (יהדות התורה):

אוי ואבוי אילו זה היה בזמן שלנו. אתה היית יושב-ראש הלובי החברתי. את העולם היינו הופכים על זה. משביתים ללא הגבלת זמן, ומפעילים רק את שירותי החירום. למי דואגים? לרעננה? לתל-אביב? למי דואגים? לתרבות של שרת המדע, התרבות, התקשורת וכו' וכו', של האינטליגנציה הזאת, ל-0.5% של החברה הישראלית. לחלשים לא דואגים, לאלמנות לא דואגים, לשאירים לא דואגים, לערי הפיתוח לא דואגים.

אלי דיין (העבודה):

זה לא נכון.

משה גפני (יהדות התורה):

אני מציע להצביע בעד החוק הזה, ובכך להביע אי-אמון לממשלה. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה על הצעת החוק החשובה, הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 90) (קצבת שאירים), התשנ"ד-1994.

הצבעה מס' 5

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 14

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 90) (קצבת שאירים), התשנ"ד-1994, לוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

ברוב של 14, ללא מתנגדים וללא נמנעים, אני קובעת שהצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 90) (קצבת שאירים), התשנ"ד-1994, אושרה בקריאה ראשונה והיא מועברת להכנה לקריאה שנייה ושלישית לוועדת העבודה והרווחה. תודה למציעים. תודה לחברי הכנסת הנוכחים.

בזה מסתיימת הישיבה הזאת. הישיבה הבאה – מחר בשעה 16:00. לילה טוב לכולם.

הישיבה ננעלה בשעה 23:25.